

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі
БІ. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы

**КРИТЕРИАЛДЫ БАҒАЛАУ ЖҮЙЕСІН ЕНГІЗУДІҢ
ҚОРЫТЫНДЫСЫ БОЙЫНША ӘДІСТЕМЕЛІК ҰСЫНЫМДАР**

Нұр-Сұлтан қаласы
2021

Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы Ғылыми-әдістемелік кеңесімен баспаға ұсынылды (2021 жылғы 16 шілдедегі №10 хаттама).

Критериалды бағалау жүйесін енгізудің қорытындысы бойынша әдістемелік ұсынымдар – Нұр-Сұлтан қаласы: Ы.Алтынсарин атындағы ҰБА, 2021. – 248 б.

Критериалды бағалау жүйесін енгізудің қорытындысы бойынша әдістемелік ұсынымдарда апробация қорытындысы негізінде критериалды бағалау жүйесін енгізу мен білім алушылардың білім сапасы көрсеткіштерін талдау және критериалды бағалау жүйесін енгізу қорытындысы бойынша әдістемелік ұсынымдар берілген.

Әдістемелік ұсынымдама жалпы білім беретін мектептердің басшылары мен педагогтеріне, әдіскерлерге, білім басқармалары/бөлімдері мен білім саласындағы сапаны қамтамасыз ету департаменттерінің басшылары мен мамандарына арналған.

© Ы. Алтынсарин атындағы
Ұлттық білім академиясы, 2021

КІРІСПЕ

Критериалды бағалау жүйесін енгізудің қорытындысы бойынша әдістемелік ұсынымдарды жазудың мақсаты – критериалды бағалау жүйесінің (оның оқыту мақсаттарына сәйкестігі, қалыптастырушы және жиынтық бағалаудың қолданылуы, жетістік критерийлерінің қолайлылығы) оңтайлылығын анықтау.

Білім беру мазмұнын жаңарту – бұл білім беру бағдарламасының құрылымы мен мазмұнын, оқыту мен тәрбиелеудің тәсілдерін, әдістерін қайта қарау. Білім берудің жаңартылған мазмұнын енгізудің нәтижелері ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтарды үйлестіретін, кез келген өмірлік жағдайда функционалдық сауаттылық пен бәсекеге қабілеттілікті көрсетуге қабілетті, тұлғаның үйлесімді қалыптасуы мен зияткерлік дамуы үшін қолайлы білім беру ортасын құруы тиіс.

Мектеп жаңару жағдайында, сондықтан оқу процесі оқушылардың белсенді қызметімен сипатталады. Бұл жағдайда мұғалім оқушылардың танымдық іс-әрекетін ұйымдастырушы ретінде әрекет етеді. Оқу мақсаттары оқушы мен мұғалімге ортақ. Демек, біз дәстүрлі мақсат – үйрету, түсіндіру, жеткізу секілді ішкі ұғымнан шығамыз. Оқыту материалды білуге, түсінуге, оны қолдана білуге тиіс әрекет. Жаңа мақсаттар оқушыға әсер етумен емес, оқу мен оқуға жағдай жасаумен байланысты. Бүгінгі таңда оқушы тұлғасының үйлесімді қалыптасуы мен дамуы үшін неғұрлым қолайлы болатын білім беру ортасын құру маңызды.

Бағалау – білім беру процесінің қажетті құрамдас бөлігі, ол ағымдағы және қорытынды кезеңдердегі оқушылардың үлгерімі туралы ақпаратты жинау мен талдаудан тұрады.

Бағалаудың мақсаты, міндеттері, пәні, объектісі, принциптері, әдістері, нысандары мен құралдары білім беру процесінің барлық субъектілеріне – мектеп әкімшілігіне, мұғалімдерге, ата-аналарға және оқушылардың өздеріне түсінікті болуы тиіс.

Бағалау жүйесі – білім беру сапасын, оның әлемдік стандарттарға сәйкестігін айқындауға, білім беру саласындағы қазіргі заманғы міндеттерге сәйкес келмеген жағдайда оқытудың стратегиясы мен тактикасы бойынша түбегейлі шешімдер қабылдауға, білім берудің мазмұнын да, күтілетін білім беру нәтижелерін бағалау нысандарын да жетілдіруге мүмкіндік беретін оқу жетістіктері мен проблемаларын диагностикалаудың негізгі құралы.

Бақылаудың психологиялық-педагогикалық негіздері оқушылардың жұмысындағы кемшіліктерді анықтау, осы кемшіліктерді жою мақсатында олардың сипаты мен себептерін айқындау. Мұғалім үшін оқушының білімді игеруі туралы да, олардың қалай алынғандығы туралы да ақпарат болуы маңызды. Білімді тексеру – бұл оқушылардың білімін бекіту, нақтылау, түсіну және жүйелеу нысаны. Жауап беретін қатарласын тыңдай отырып, оқушылар бір күн бұрын білгендерін тағы бір рет қайталайды. Сондықтан білім алушының білімін тексеру неғұрлым жақсы ұйымдастырылуы қажет. Егер

мұғалімнің негізгі оқу міндеті балалардың білімнің барлық бағдарламалық көлемін игеруі екенін ескеретін болсақ, онда біз білімді арнайы тексерусіз жасай алмайтыныңыз анық. Нақты білім мүмкіндігінше терең және толық анықталатын етіп ұйымдастырылуы керек.

Қазақстанның білім беру мазмұнын жаңарту аясында бағалау жүйесін дамытуда әлемнің түрлі елдерінің бағалау саясатына үздік шолулар жасалып, соның негізінде құрылған.

Критериалды бағалау оқушылардың оқу жетістіктерін нақты анықталған, ұжымдық дамыған, процестің барлық қатысушыларына алдын ала белгілі, білім беру мақсаттары мен мазмұнына сәйкес келетін, оқушылардың оқу-танымдық құзыреттілігін қалыптастыруға ықпал ететін критерийлермен салыстыруға негізделген процесс ретінде түсіндіріледі.

Критериалды бағалау оқу бағдарламаларының мазмұнына, бақылау іс-шараларының нысандарына, оқушылардың жеке психологиялық-педагогикалық ерекшеліктеріне сәйкес, білім алушылардың оқу жетістіктерін аралық және қорытынды бақылауды тұтас пайдаланудан тұратын қалыптастырушы және айқындаушы бағалаудың біртұтастығы, оқушылардың оқу жетістіктерін бақылау процесінің пәрменді сипаттамасы ретінде осы технологияны пайдалану тиімділігінің педагогикалық диагностикасын жүргізуді іске асырылатын диагностикалық негізде жүзеге асырылады.

Критериалды бағалау оқушылардың оқу-танымдық белсенділігін, олардың шығармашылық және зерттеу саласын, оқу дербестігін қалыптастыру және дамыту үшін жағдайлар мен мүмкіндіктер жасау мақсатын, оқушыларды жүйелі рефлексияға, осы іс-әрекеттің мәнін іздеуге тарту жолымен ғылыми ақпарат ағынында бағдарлауды айқындайды.

Қазақстанда әзірленген критериалды бағалау жүйесі бағалау рәсімдерінің жоғары сапасына қол жеткізуге, олардың халықаралық стандарттарға және әрбір оқушының оқыту қажеттіліктеріне сәйкес келуіне бағытталған. Критериалды бағалау құрылымы екі түрден: қалыптастырушы бағалау (бөлім және тоқсан бойынша жиынтық бағалау), білім деңгейі бойынша жиынтық бағалаудан тұрады

Қалыптастырушы бағалауды мұғалім үздіксіз жүргізеді. Қалыптастырушы бағалау оқушы мен мұғалім арасындағы кері байланысты қамтамасыз етеді; оқу процесін уақтылы реттеуге мүмкіндік береді; тоқсандық бағалауға әсер ететін балл қойылады. 1-қосымшада қалыптастырушы бағалауды жүргізу бойынша жаднама берілген.

Бөлім үшін жиынтық бағалау бөлімдер аяқталғаннан кейін әр тоқсанда 2-3 рет жүргізіледі; балл қойылады; бұл тоқсандық бағалауға әсер етеді.

Тоқсан үшін жиынтық бағалау тоқсан аяқталғаннан кейін жүргізіледі, бұнда да балл қойылады және ол қорытынды бағаға әсер етеді.

Білім деңгейі үшін жиынтық бағалау негізгі және жалпы орта білімнен кейін жүргізіледі.

Критериалды бағалау жүйесінің мазмұны келесі құжаттармен реттеледі:

✓ Мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттары;

- ✓ Үлгілік оқу жоспарлары;
- ✓ Үлгілік оқу бағдарламалары;
- ✓ Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің жалпы білім беретін оқу бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдарындағы білім алушылардың үлгеріміне ағымдағы бақылау жүргізудің үлгілік қағидалары (Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2008 жылғы 18 наурыздағы № 125бұйрығы);

- ✓ Ағымдағы оқу жылында Қазақстан Республикасының жалпы білім беретін мектептерінде білім беру процесін ұйымдастырудың ерекшеліктері туралы әдістемелік нұсқаулық хат;

- ✓ Қалыптастыру бағалау бойынша тапсырмалар жинағы;

- ✓ Жиынтық бағалау бойынша тапсырмалар жинағы.

Әдістемелік ұсынымдарда 1-11-сыныптардағы критериалды бағалау жүйесін апробациялау қорытындылары, 1-11-сыныптардағы білім берудің жаңартылған мазмұнын енгізу қорытындылары, білім алушылардың оқу пәндері бойынша білім сапасы талданды.

Критериалды бағалау жүйесін енгізудің қорытындысы бойынша әдістемелік ұсынымдарында материалдар негізінен «Күнделік» порталынан алынған 2018-2019, 2019-2020 оқу жылдарындағы республиканың барлық өңірлері білім алушыларының білім сапасы бойынша деректерден құрастырылды. Сонымен қатар, осы бағалау жүйесі туралы педагогтерден алынған сауалнама қорытындылары да ескерілген.

1 АПРОБАЦИЯ ҚОРЫТЫНДЫСЫ БОЙЫНША КРИТЕРИАЛДЫ БАҒАЛАУ ЖҮЙЕСІН ЕНГІЗУ МЕН БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ БІЛІМ САПАСЫ КӨРСЕТКІШТЕРІН ТАЛДАУ

1.1 Бастауыш білім беру деңгейі

Бастауыш білім беру деңгейі – бұл оқушының тұлғалық қалыптасуының қарқынды дамитын маңызды кезеңі. Елбасы айтқандай, «ұлттың бәсекеге қабілеттілігі бірінші кезекте білім деңгейімен айқындалады».

Бастауыш мектеп – баланың оқушы мәртебесіне ие болған сәтінен бастап, сөйлеу тілін дамытатын, танымын кеңейтіп, ойлауын жетілдіретін, сауатын ашып, оқу мен жазуды кіріктіре меңгертетін, қоршаған ортасымен коммуникативтік қатынасқа түсіретін, ең бастысы, әлеуметтік ортаға бейімдейтін орта. Сондай-ақ, өмірлік азыққа айналатын білім негіздерінің тұғыры. Бастауыш білім берудің сапасына жүйелі түрде талдау жасап, қорытындысын шығарып отыру оқушының білім деңгейін уақытында анықтауға, оны толықтырудың тәсілдерін қарастыруға, сөйтіп оқытудың сапасын арттыруға мүмкіндік береді.

Сондықтан Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясының базасында бастауыш сыныптарда оқытылатын негізгі пәндер (қазақ тілі, орыс тілі, математика) бойынша арнайы талдау жасалып, бағалау критерийлерінің нәтижелері зерделенді.

Еліміздің өңірлерінде «Қазақ тілі» пәні бойынша критериалды бағалау жүйесінің қорытындысына салыстырмалы талдау жасалды.

2-сынып оқушыларының 2018-2019 оқу жылының соңындағы оқу үлегірімі мынадай:

1-сурет. 2019 жылғы білім сапасының көрсеткіштері

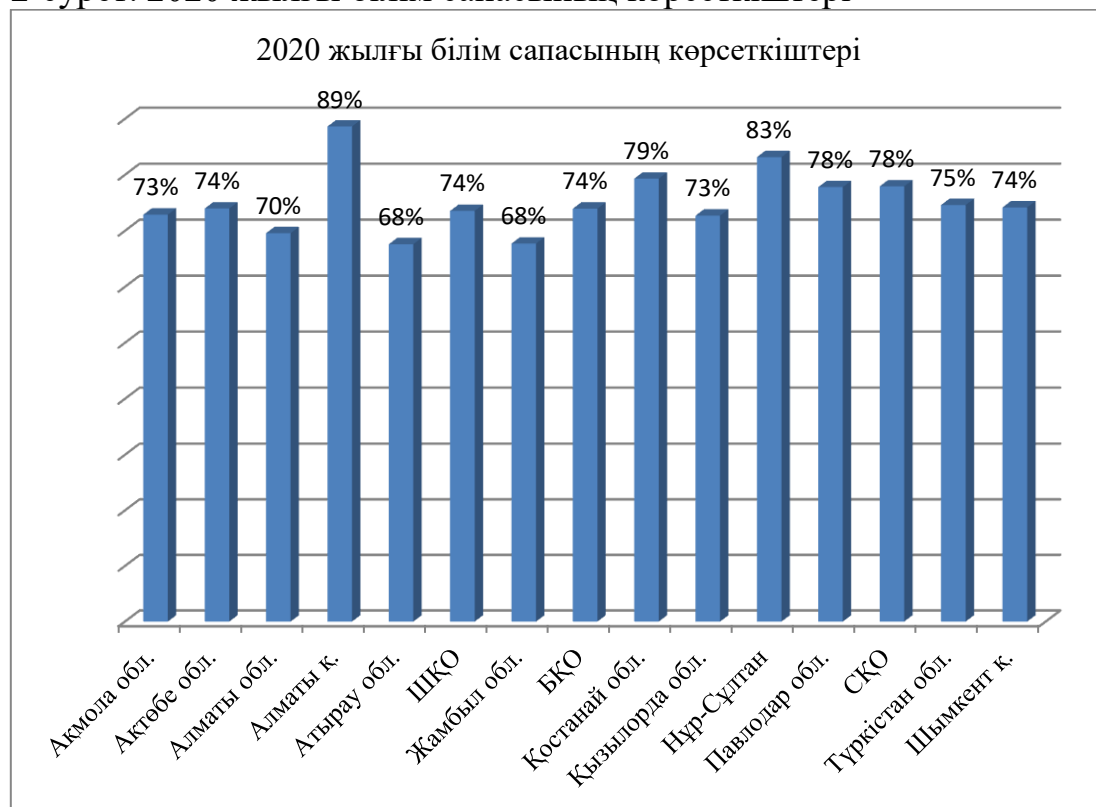

Ең жоғары көрсеткіш Жамбыл облысының (83%) үлесіне тиген. Ал ең төменгі көрсеткіш Қостанай облысында (37%) көрсетіп отыр.

Бұдан оқушылардың «Қазақ тілі» пәні бойынша білім деңгейінің өңірлер бойынша арақатынасының алшақтығын байқауға болады. Оның себептерін қарастыратын болсақ, ең алдымен, тілдік ортаның қалыптасуына қатысты болуы мүмкін. Өйткені Оңтүстік өңірлерге қарағанда Қостанай облысында орыс тілді ортаның басым екендігі баршаға мәлім.

Осы мәліметтерді, яғни осындағы оқушылардың 2020 жылғы 3-сыныпты аяқтағандағы критериалды бағалау қортындысымен салыстыратын болсақ, мынадай көрсеткіштер шығады:

2-сурет. 2020 жылғы білім сапасының көрсеткіштері

Осы екі өңір туралы мәліметтер: Жамбыл облысы – 68%, ал Қостанай - 78% көрсетті. Бұдан оқушылардың оқу үлгерімінің екінші өңірде (Қостанай облысында) жоғарылағанымен, бірінші өңірде (Жамбыл облысында) төмендеп кеткені байқалады.

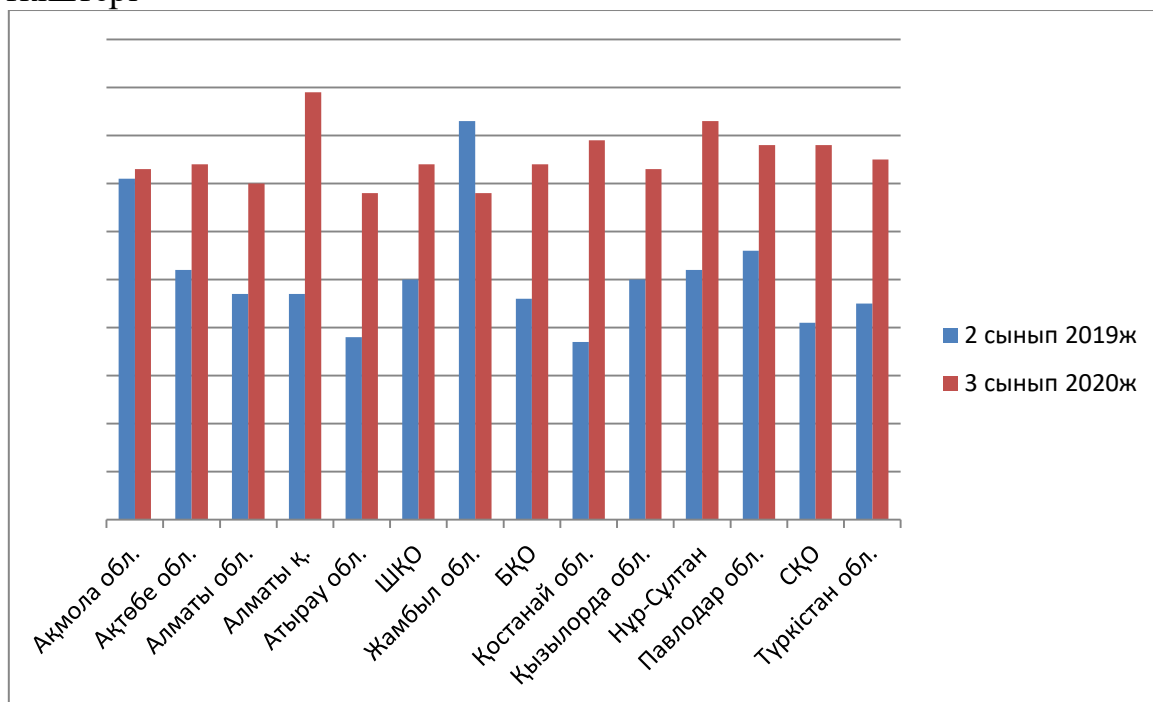
Бірінші өңірдің төмендеген көрсеткіштің себебін анықтау қажеттігі туындайды. Ал Қостанай өңіріндегі білім сапасының артуы оқушылардың сыныптан-сыныпқа өткен сайын білімдерінің тереңдейтінін, сонымен қатар, өңірлердегі оқыту үдерісіндегі ізденістердің болғанын байқатады.

Осындай көрсеткіштің арақатынасы Алматы қаласы (2019 жылы - 89%) мен Атырау өңірінде (38%) байқалады. Осы мәліметтерді назарға алатын болсақ, өңірлердегі білім беру үдерісін зерделеу қажеттігі туындайды.

Сонымен қатар, 2-сыныптағы оқушылардың білім деңгейі әрқелкі болып келеді де, 3-сыныпта біршама тұрақталып, бірыңғай қатарға жақындаған. Бұл

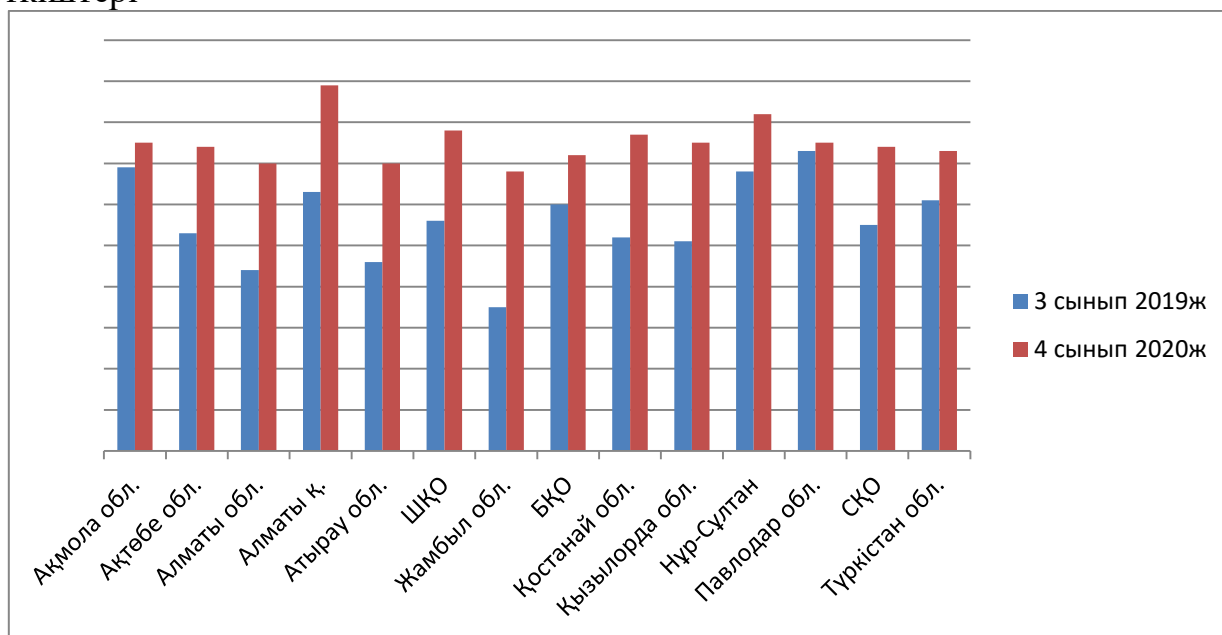
оқушының мектепке бейімделіп, пән бойынша жүйелі оқу үдерісіне толық қатыса бастағанын көрсетеді.

3-сурет. 2019 және 2020 жылғы 2-3-сыныптардығы білім сапасының көрсеткіштері

Дегенмен, 2019 жылмен 2020 жылғы критериалды бағалау жүйесінің қорытындысы оқушылардың білім сапасының әркелгігін байқатады. Білім сапасы бойынша өзгеріс динамикасы 9%- бен 42% аралығында болып отыр. Тіпті -15% көрсеткіштің болуы білім сапасының күрт төмендеуін көрсетеді. Ендеше, оның себептерін анықтау қажет.

4-сурет. 2019 және 2020 жылғы 3-4-сыныптардығы білім сапасының көрсеткіштері

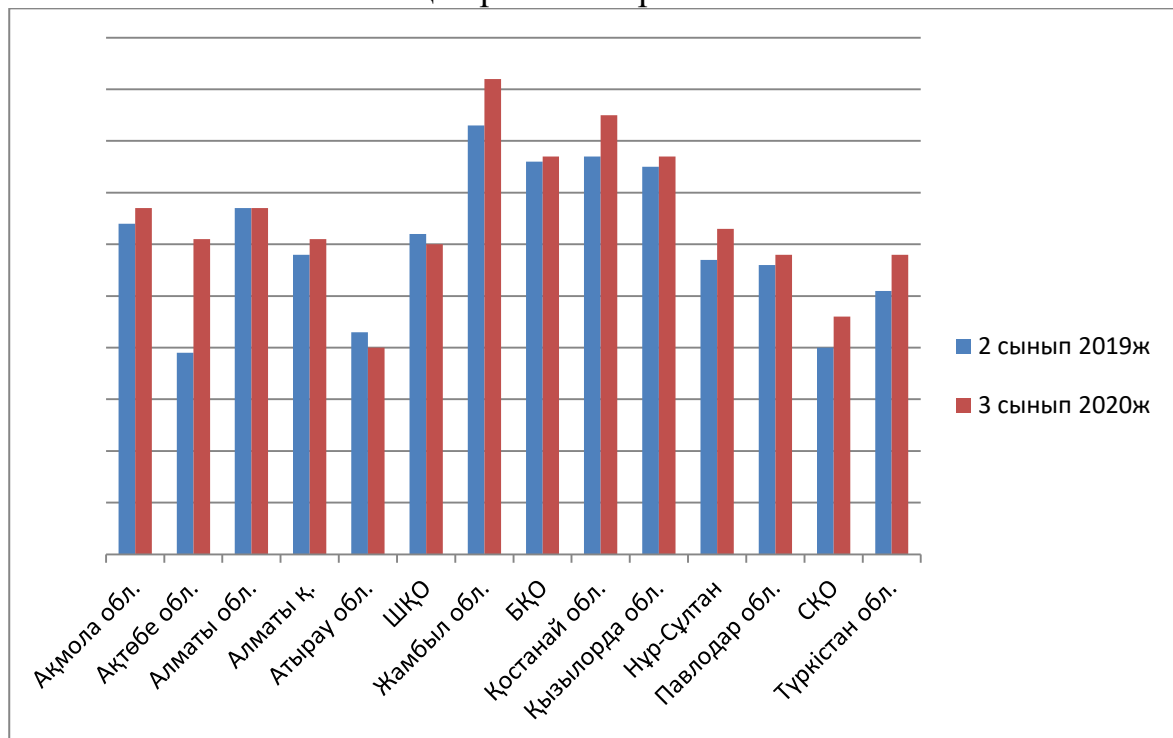

Осындай тәртіппен критериалды бағалау жүйесінің қорытындысына «Қазақ тілі» пәні бойынша 3-4-сыныптарға да салыстырмалы талдау жасалды.

Талдау нәтижесі көрсеткендей, аталған сыныптар бойынша оқушылардың білім деңгейі біршама тұрақтағаны байқалады. 3-сыныптағы көрсеткіштердің 4-сыныпта жоғарылағаны білім сапасының артқаны деп түсінуге болады. Ал динамикалық жағынан зерделесек, күрт өзгеріс байқалмайды. Дегенмен, келесідей қорытынды жасауға болады: біріншіден, өңірлік ерекшелік сақталып отыр. Ол – солтүстік өңірлермен (мәселен, Қостанай облысы) оңтүстік өңірлер (Алматы қаласы) арасындағы арақатынас; екіншіден, өңірлердің (мәселен, Жамбыл облысы – 35%) төменгі көрсеткішті қайталанып, оның келесі жылда да арта қоймағаны байқалады. Бұл өңірлердегі мұғалімдердің де әлеуетіне қатысты болуы мүмкін.

Бастауыш білім беру деңгейінде 2-3-сынып оқушыларының «Математика» пәні бойынша критериалды бағалау қорытындыларына талдау жасалды.

5-сурет. 2019 және 2020 жылғы 2-3-сыныптардың «Математика» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіштері

Бұл кестелерде «Математика» пәні бойынша оқушылардың білім деңгейлерінде күрт өзгерістер байқалмайды. Дегенмен, Ақтөбе облысында төменгі көрсеткіш – 38%. Солтүстік Қазақстан - 40%. Ал келесі жылғы (2020 жылы) 3-сынып соңындағы мәлімет осы көрсеткіштердің аса жоғарылай қоймағанын көрсетті.

Жалпы бастауыш білім беру деңгейін аяқтайын деп отырған оқушының білім сапасы айтарлықтай жоғары деп айтуға болмайды.

Мәселен, Атырау облысы бойынша 2-сыныптағы 43% көрсеткіш 3-сыныпта 40%-бен шектелген. Осындай көрініс Ақмола облысында (2-сыныпта - 64%, 3-сыныпта - 67%) сақталған.

Жамбыл облысы ғана жоғары көрсеткішке талпынғанын байқадық. Бұнда 2-сыныпта - 83%; 3-сыныпта - 92%. Қостанай облысында - 77%-дан 85%-ға жеткендігін көріп отырмыз. Қалған өңірлердегі көрсеткіштер 58% бен 71% аралығын ұсытап отыр.

Осы тәсілмен «Математика» пәні бойынша 3-4-сыныптардың бағалау қорытындысына талдау жасалды. Қорытындысы осы кестеге ұқсайтын бірқалыпты көрсеткіш. Ал сынып жоғарылаған сайын олардың білім деңгейі де жоғары көрсеткішке жетуі заңды құбылыс.

Бастауыш білім беру деңгейіндегі «Орыс тілі» пәні 2-сыныптан бастап оқытылады. Осы пән бойынша жүргізілген критериялды бағалау жүйесінің қорытындысы зерделенді.

Өңірлердегі көрсеткіштердің арақатынасы алшақ болмағанымен, кей өңірлерде күрт өзгерістердің де барлығы байқалды. Мәселен, Ақтөбе облысы 2-сыныпта – 39%-ды көрсетіп, 3-сыныпта 61%-ға жеткен. Ал Шығыс Қазақстан облысы 2-сыныпта – 62% болса, ал 3-сыныпта 60%-ға төмендеген. Осы көрініс Атырау облысында (2-сыныпта – 43%, 3-сыныпта – 40%-ға төмендеген) қайталанады. Оқушының білім деңгейі 50% -ға жетпесе, онда «қандай білім беріліп жатыр?» деген заңды сұрақ туындайды.

Динамикалық өзгеріс аса байқалмайды. Өйткені білім сапасының артуы бойынша сандардың арақатынасы өте жақын.

Қорыта келе, бастауыш білім беру деңгейіндегі оқыту сапасының артуы немесе төмендеуі, динамикалық өзгерістердің арақатынасы өңірлерде арнайы зерделеу жұмыстарын ұйымдастыру қажеттігін көрсетіп отыр.

Мектептегі оқытудың мақсаты білім сапасын қамтамасыз ету болса, әр сынып бойынша шығатын қорытынды жоғары көрсеткішке ие болуы шарт.

Жүргізілген зерттеулер мен оның қорытындысы бойынша оқушылардың білімі мен жетістіктерін бағалау жүйесі бойынша мынадай ұсыныстар пайда болды: бастауыш сыныптағы оқушының игерген білімін критериялды бағалау жүйесін қайта қарау; оқушының игерген білім көлемін анығырақ анықтаудың инструменттерін ойластыру; озат тәжірибелерге сүйеніп, оқушылардың білімін бағалаудың ұтымды тәсілдерін жасау.

1.2 Негізгі орта білім беру деңгейі бойынша

1.2.1 «Қазақ тілі» оқу пәні

«Қазақ тілі» пәнінен 2019 жылғы 5-сыныптағы Республика бойынша орташа білім сапасының көрсеткіші –74,7%-ды құрап отыр. Өңірлер бойынша білім сапасының көрсеткіші төменде берілген кестеде көрініс тапқан (1-кесте. 2019 жылғы қорытынды бойынша 5-сыныпта «Қазақ тілі» пәні бойынша білім алушылардың сапалық көрсеткіші).

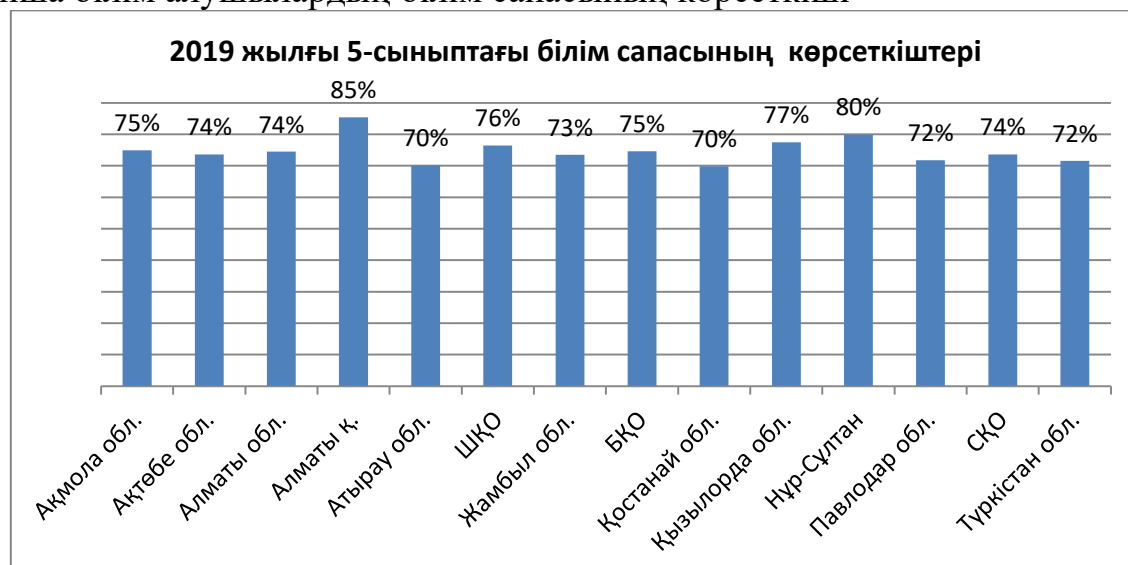
1-кесте. 2019 жылғы қорытынды бойынша «Қазақ тілі» пәні бойынша білім алушылардың сапалық көрсеткіші

Өңірлер	Пәні	сыныбы	2019 жылғы білім сапасының көрсеткіші
Ақмола облысы	Қазақ тілі	5	75%
Ақтөбе облысы		5	74%
Алматы облысы		5	74%
Алматы қаласы		5	85%
Атырау облысы		5	70%
ШҚО		5	76%
Жамбыл облысы		5	73%
БҚО		5	75%
Қостанай облысы		5	70%
Қызылорда облысы		5	77%
Нұр-Сұлтан қаласы		5	80%
Павлодар облысы		5	72%
СҚО		5	74%
Түркістан облысы		5	72%

Оның ішінде: Ақмола облысы бойынша – 75 %; Ақтөбе облысы бойынша – 74%; Алматы облысы бойынша – 74%; Алматы қаласы – 85%; Атырау облысы – 70%; ШҚО – 76%; Жамбыл облысы – 73%; БҚО – 75%; Қостанай облысы – 70%; Қызылорда облысы – 77%; Нұр-Сұлтан қаласы – 80%; Павлодар облысы – 72%; СҚО – 74%; Түркістан облысы – 72%-ды құрап отыр.

Төменде берілген диаграммадан өңірлер бойынша «Қазақ тілі» пәнінен 2019 жылы білім алған 5-сыныптардың көрсеткіштері берілген. Көріп отырғанымыздай, білім сапасының көрсеткіші бір өңірлерде жоғары болса, енді бір өңірлерде төмендігі байқалды (6-сурет. 2019 жылғы қорытынды бойынша «Қазақ тілі» пәні бойынша білім алушылардың сапалық көрсеткіші).

6-сурет. 2019 жылғы қорытынды бойынша 5-сыныпта «Қазақ тілі» пәні бойынша білім алушылардың білім сапасының көрсеткіші

2019 жылғы білім сапасының қорытындысы бойынша «Қазақ тілі» пәнінен жоғары көрсеткішті Алматы қаласы (85%-ды) көрсетсе, ал төменгі көрсеткішті Атырау облысы (70%-ды) көрсетіп отыр. Сондай-ақ, төмен көрсеткіштер қатарында Павлодар және Түркістан облыстарындағы білім сапасының көрсеткіші – 72%-ды құрап отырғаны белгілі. Берілген көрсеткіштен сәл жоғары көрсеткішті Ақтөбе, Алматы облысы, Солтүстік Қазақстан облыстарының білім сапасы (74%-ды) құрап отыр.

«Қазақ тілі» пәні бойынша білім сапасының өсуі мен төмендеуі білім алушылардың білім алуға деген қызығушылығы мен белсенділігін, пән мұғалімінің білім алушылардың алдына қойған оқу мақсаттарын орындауға байланысты шығарылады.

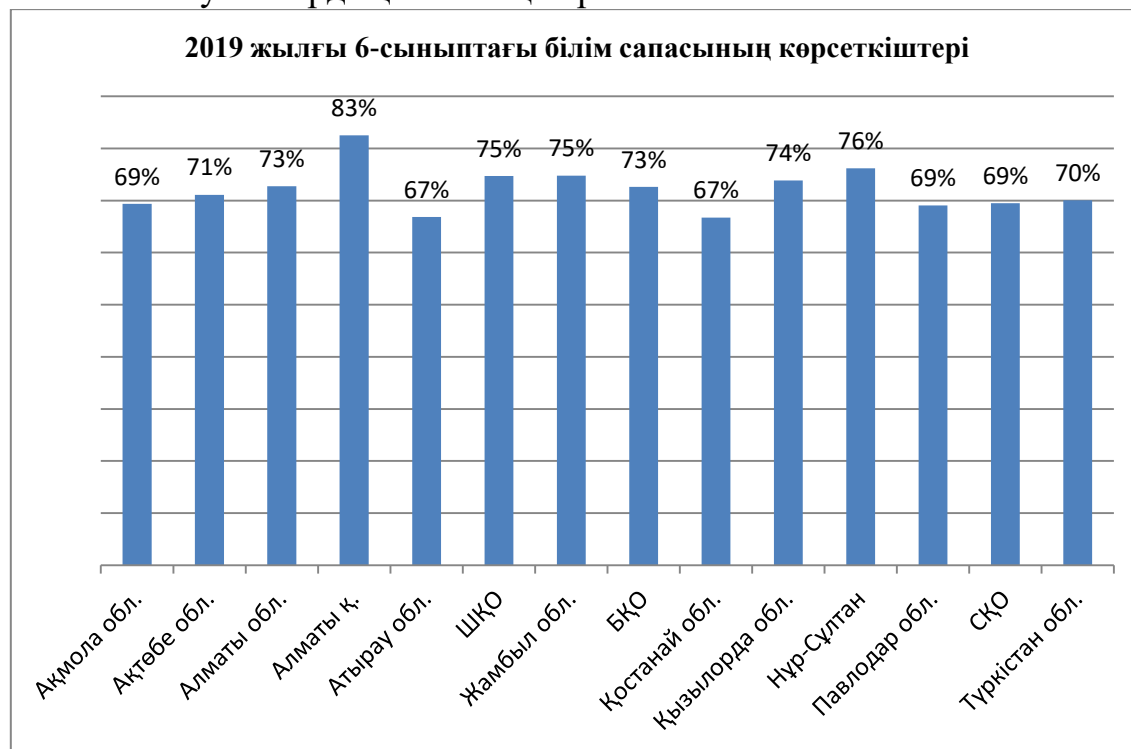
2019 жылғы қорытынды бойынша «Қазақ тілі» пәнінен білім алушылардың білім сапасының көрсеткіші төмендегі кестеде берілген (2-кесте. 2019 жылғы қорытынды бойынша 6-сыныпта «Қазақ тілі» пәні бойынша білім алушылардың сапалық көрсеткіші).

2-кесте. 2019 жылғы қорытынды бойынша 6-сыныпта «Қазақ тілі» пәні бойынша білім алушылардың сапалық көрсеткіші

Өңірлер	сыныбы	2019 жылғы білім сапасының көрсеткіші
Ақмола облысы	6	69%
Ақтөбе облысы	6	71%
Алматы облысы	6	73%
Алматы қаласы	6	83%
Атырау облысы	6	67%
ШҚО	6	75%
Жамбыл облысы	6	75%
БҚО	6	73%
Қостанай облысы	6	67%
Қызылорда облысы	6	74%
Нұр-Сұлтан қаласы	6	76%
Павлодар облысы	6	69%
СҚО	6	69%
Түркістан облысы	6	70%

2019 жылғы қорытынды бойынша «Қазақ тілі» пәнінен Ақмола облысы бойынша – 69%; Ақтөбе облысы бойынша – 71%; Алматы облысы бойынша – 73%; Алматы қаласы – 83%; Атырау облысы – 67%; ШҚО –75%; Жамбыл облысы – 75%; БҚО –73%; Қостанай облысы –67%; Қызылорда облысы – 74%; Нұр-Сұлтан қаласы –76%; Павлодар облысы – 69%; СҚО –69%; Түркістан облысы –70%-ды құрап отыр. Берілген білім сапасының көрсеткішін төмендегі диаграммадан айқын көруге болады (7-сурет. 2019 жылғы қорытынды бойынша 6-сыныпта «Қазақ тілі» пәні бойынша білім алушылардың сапалық көрсеткіші).

7-сурет. 2019 жылғы қорытынды бойынша 6-сыныпта «Қазақ тілі» пәні бойынша білім алушылардың сапалық көрсеткіші

2019 жылығы «Қазақ тілі» пәні бойынша жоғары білім сапасының көрсеткішін Алматы қаласы – 83%-ды көрсетсе, ең төменді білім сапасының көрсеткішін Ақмола, Павлодар, Солтүстік Қазақстан облыстары (69 %-ды) және Қостанай облысы (67%-ды) көрсетіп тұр. Ал Шығыс Қазақстан, Жамбыл облысы мен Нұр-Сұлтан қаласындағы «Қазақ тілі» пәні бойынша білім сапасы біркелкі көрсеткішті берген. 2019 жылығы «Қазақ тілі» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші төменде көрсетілген кестеде беріліп отыр (3-кесте. 2019 жылғы қорытынды бойынша 7-сыныпта «Қазақ тілі» пәні бойынша білім алушылардың сапалық көрсеткіші).

3-кесте. 2019 жылғы қорытынды бойынша 7-сыныпта «Қазақ тілі» пәні бойынша білім алушылардың сапалық көрсеткіші

Өңірлер	сыныбы	2019 жылғы білім сапасының көрсеткіші
Ақмола облысы	7	70%
Ақтөбе облысы	7	70%
Алматы облысы	7	73%
Алматы қаласы	7	81%
Атырау облысы	7	65%
ШҚО	7	73%
Жамбыл облысы	7	73%
БҚО	7	71%
Қостанай облысы	7	66%
Қызылорда облысы	7	73%
Нұр-Сұлтан қаласы	7	74%

Павлодар облысы	7	73%
СҚО	7	69%
Түркістан облысы	7	68%

2019 жылғы 7-сыныптағы білім сапасының көрсеткішіне тоқтасақ, Республика бойынша орташа білім сапасының көрсеткіші – 71,3% -ды құрап отыр. Оның ішінде: Ақмола облысы бойынша – 70%; Ақтөбе облысы бойынша – 70%; Алматы облысы бойынша – 73%; Алматы қаласы – 81%; Атырау облысы – 65%; ШҚО – 73%; Жамбыл облысы – 73%; БҚО – 71%; Қостанай облысы – 66%; Қызылорда облысы – 73%; Нұр-Сұлтан қаласы – 74%; Павлодар облысы – 73%; СҚО – 69%; Түркістан облысы – 68%-ды көрсетіп тұр. Төменде берілген диаграммадан республика бойынша 7-сыныптардың «Қазақ тілі» пәні бойынша білім сапасының сызбасын көруге болады (8-сурет. 2019 жылғы қорытынды бойынша 7-сыныпта «Қазақ тілі» пәні бойынша білім алушылардың сапалық көрсеткіші).

8-сурет. 2019 жылғы қорытынды бойынша 7-сыныпта «Қазақ тілі» пәні бойынша білім алушылардың сапалық көрсеткіші

Суреттен көріп отырғанымыздай, білім сапасының жоғары көрсеткішін Алматы қаласы (81%) көрсетсе, пән бойынша ең төменгі білім сапасының көрсеткішін Атырау, Қостанай, Солтүстік Қазақстан мен Түркістан облыстары көрсетіп тұр.

Жалпы «Қазақ тілі» пәнінен 2019 жылғы білім сапасының көрсеткіші бойынша 5,6,7-сынып білім алушылары арасында жоғары білім сапасының көрсеткішін Алматы қаласы жоғары көрсетсе, төменгі білім сапасының көрсеткіші көбіне Атырау, Қостанай, Солтүстік Қазақстан мен Түркістан облыстарынан байқадық, Республика бойынша «Қазақ тілі» пәнінен 2020 жылғы білім сапасының көрсеткіші төмендегі кестеде берілген (4-кесте. 2020

жылғы қорытынды бойынша 6-сыныпта «Қазақ тілі» пәні бойынша білім алушылардың сапалық көрсеткіші).

4-кесте. 2020 жылғы қорытынды бойынша 6-сыныпта «Қазақ тілі» пәні бойынша білім алушылардың сапалық көрсеткіші

Өңірлер	Пән	сыныбы	2020 жылғы білім сапасының көрсеткіші
Ақмола облысы	Қазақ тілі	6	73%
Ақтөбе облысы		6	71%
Алматы облысы		6	73%
Алматы қаласы		6	83%
Атырау облысы		6	69%
ШҚО		6	77%
Нұр-Сұлтан қаласы		6	79%
Жамбыл облысы		6	71%
БҚО		6	74%
Қостанай облысы		6	71%
Қызылорда облысы		6	77%
Павлодар облысы		6	74%
СҚО		6	73%
Түркістан облысы		6	70%
Шымкент қаласы		6	69%

2020 жылғы қорытынды бойынша «Қазақ тілі» пәнінен 6-сыныптардағы орташа балл – 73,6%-ды құрап отыр. Оның ішінде: Ақмола облысы бойынша – 73%; Ақтөбе облысы бойынша – 71%; Алматы облысы бойынша – 73%; Алматы қаласы – 83%; Атырау облысы – 69%; ШҚО – 77%; Нұр-Сұлтан қаласы – 79%; Жамбыл облысы – 71%; БҚО – 74%; Қостанай облысы – 71%; Қызылорда облысы – 77%; Павлодар облысы – 74%; СҚО – 73%; Түркістан облысы – 70%; Шымкент қаласы – 69%-ды құрап отыр. Төменде берілген диаграммада «Қазақ тілі» пәні бойынша 2020 жылғы білім сапасының 6-сыныптағы көрсеткіші берілген (9-сурет. 2020 жылғы қорытынды бойынша 6-сыныпта «Қазақ тілі» пәні бойынша білім алушылардың сапалық көрсеткіші).

9-сурет. 2020 жылғы қорытынды бойынша 6-сыныпта «Қазақ тілі» пәні бойынша білім алушылардың сапалық көрсеткіші

Берілген материалдан көріп отырғанымыздай, «Қазақ тілі» пәні бойынша білім сапасы көрсеткішінің жоғары сапасын Алматы қаласы (83%-ды) көрсетсе, ең төменгі білім сапасының көрсеткішін Ақтөбе, Жамбыл, Солтүстік Қазақстан облысы және Шымкент қаласы көрсетіп отыр.

2020 жылғы 7-сыныптардағы «Қазақ тілі» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші төмендегі кестеде берілген (5-кесте. «Қазақ тілі» пәні бойынша 2020 жылғы 7-сыныптардағы білім сапасының көрсеткіші).

5-кесте. «Қазақ тілі» пәні бойынша 2020 жылғы 7-сыныптардағы білім сапасының көрсеткіші

Өңірлер	сыныбы	2020 жылғы білім сапасының көрсеткіші
Ақмола облысы	7	65%
Ақтөбе облысы	7	70%
Алматы облысы	7	71%
Алматы қаласы	7	81%
Атырау облысы	7	66%
ШҚО	7	74%
Нұр-Сұлтан қаласы	7	76%
Жамбыл облысы	7	72%
БҚО	7	73%
Қостанай облысы	7	64%
Қызылорда облысы	7	72%
Павлодар облысы	7	71%
СҚО	7	70%
Түркістан облысы	7	69%
Шымкент қаласы	7	68%

«Қазақ тілі» пәні бойынша 2020 жылы 7-сыныпта оқыған білім алушылардың білім сапасының нәтижесі – 70,8%-ды құрап отыр. Оның ішінде: Ақмола облысы бойынша – 65%; Ақтөбе облысы бойынша – 70%; Алматы облысы бойынша – 71%; Алматы қаласы – 81%; Атырау облысы – 66%; ШҚО – 74%; Нұр-Сұлтан қаласы – 76%; Жамбыл облысы – 72%; БҚО – 73%; Қостанай облысы – 64%; Қызылорда облысы – 72%; Павлодар облысы – 71%; СҚО – 70%; Түркістан облысы – 69%; Шымкент қаласы – 68%-ды құрап отыр. Төмендегі диаграммадан республика бойынша білім сапасының көрсеткішін көруге болады (10-сурет. 2020 жылғы 7-сыныптардағы «Қазақ тілі» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші)

10-сурет. 2020 жылғы 7-сыныптардағы «Қазақ тілі» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші

2020 жылғы 7-сыныптардағы «Қазақ тілі» пәні бойынша білім сапасының жоғары көрсеткішін Алматы қаласы – 81%-ды құраса, ең төменгі білім сапасының көрсеткіші Ақмола, Қостанай, Атырау, Түркістан облыстары мен Шымкент қаласы көрсетіп отыр. Орташа білім сапасының көрсеткішін Ақтөбе, Алматы облысы, Шығыс Қазақстан облысы, Нұр-Сұлтан қаласы, Батыс Қазақстан облысы, Қызылорда, Павлодар, Солтүстік Қазақстан облыстары көрсетіп тұр. Төменде берілген кестеден осы жылы «Қазақ тілі» пәнінен 8-сыныптарда алынған білім сапасының көрсеткіші берілген (6-кесте. «Қазақ тілі» пәні бойынша 2020 жылғы 8-сыныптағы білім сапасының көрсеткіші).

6-кесте. «Қазақ тілі» пәні бойынша 2020 жылғы 8-сыныптар бойынша білім сапасының көрсеткіші

Өңірлер	сыныбы	2020 жылғы білім сапасының көрсеткіші
Ақмола облысы	8	64%
Ақтөбе облысы	8	68%
Алматы облысы	8	71%
Алматы қаласы	8	78%
Атырау облысы	8	65%
ШҚО	8	73%
Нұр-Сұлтан қаласы	8	74%
Жамбыл облысы	8	70%
БҚО	8	71%
Қостанай облысы	8	64%
Қызылорда облысы	8	72%
Павлодар облысы	8	72%
СҚО	8	71%
Түркістан облысы	8	69%
Шымкент қаласы	8	66%

«Қазақ тілі» пәні бойынша 8-сыныптардағы білім сапасының көрсеткіші – 69,8%-ды құрап отыр. Оның ішінде: Ақмола облысы бойынша – 64%; Ақтөбе облысы бойынша – 68%; Алматы облысы бойынша – 71%; Алматы қаласы – 78%; Атырау облысы – 65%; ШҚО – 73%; Нұр-Сұлтан қаласы – 74%; Жамбыл облысы – 70%; БҚО – 71%; Қостанай облысы – 64%; Қызылорда облысы – 72%; Павлодар облысы – 72%; СҚО – 71%; Түркістан облысы – 69%; Шымкент қаласы – 66%-ды құрап отыр. Төменде берілген кестеден 2020 жылға «Қазақ тілі» пәнінен берілген білім сапасы көрсетілген (11-суретте. 2020 жылғы 8-сыныптардағы «Қазақ тілі» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші).

11-сурет. 2020 жылғы 8-сыныптардағы «Қазақ тілі» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші

«Қазақ тілі» пәні бойынша 8-сыныптардағы ең жоғары білім сапасының көрсеткішін Алматы қаласы (78%) көрсетсе, ең төменгі білім сапасының көрсеткіші Қостанай, Шымкент, Түркістан, Ақмола, Ақтөбе облыстарынан алынды.

Жалпы «Қазақ тілі» пәні бойынша 2020 жылы 6,7,8-сыныптардағы білім алушылардың білім сапасының қорытындысы бойынша ең жоғары білім көрсеткішін көрсеткен өңір Алматы қаласы болса, ең төменгі білім көрсеткіші Қостанай, Шымкент, Түркістан, Ақмола, Ақтөбе облыстарынан байқалды.

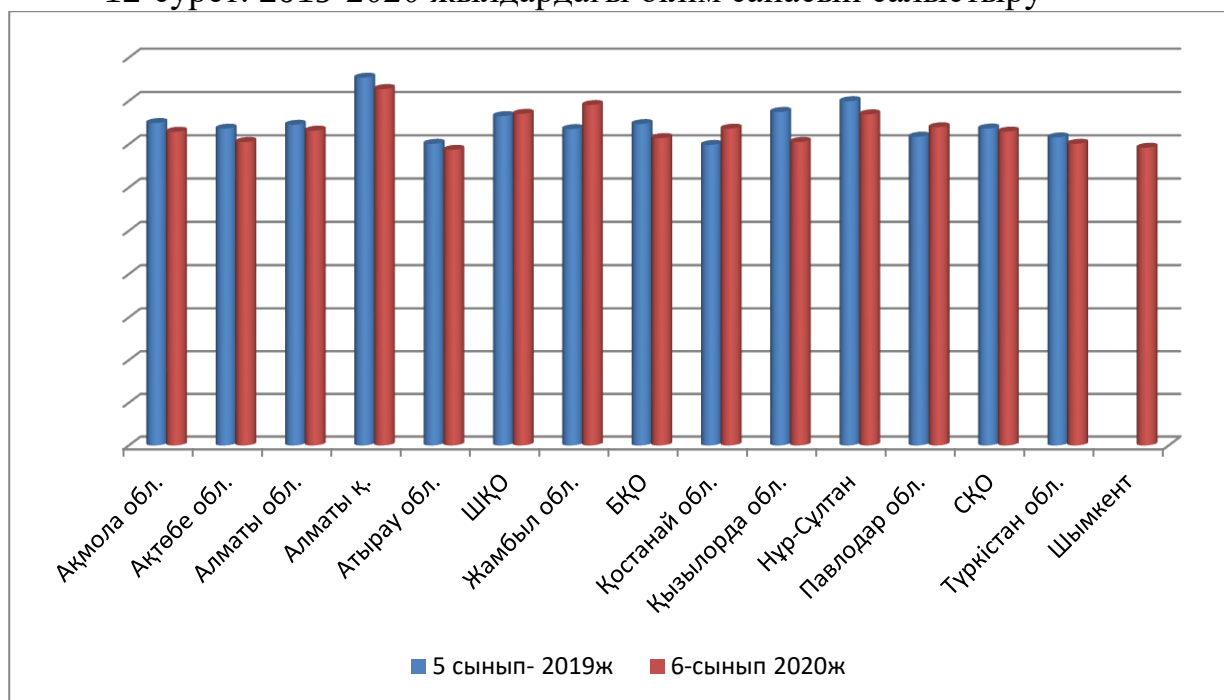
2019-2020 жылдардағы білім сапасын салыстыру келесі берілген кестеде көрсетілген (7-кесте. «Қазақ тілі» пәні бойынша 2019-2020 жылдардағы білім сапасын салыстыру).

7-кесте. «Қазақ тілі» пәні бойынша 2019-2020 жылдардағы білім сапасын салыстыру

Өңірлер	2019 жылғы 5-сынып	2020 жылғы 6-сынып	Білім динамикасы
Ақмола облысы	75%	73%	-2%
Ақтөбе облысы	74%	71%	-3%
Алматы облысы	74%	73%	-1%
Алматы қаласы	85%	83%	-3%
Атырау облысы	70%	69%	-1%
ШҚО	76%	77%	1%
Жамбыл облысы	73%	79%	6%
БҚО	75%	71%	-3%
Қостанай облысы	70%	74%	4%
Қызылорда облысы	77%	71%	-7%
Нұр-Сұлтан қаласы	80%	77%	-3%
Павлодар облысы	72%	74%	2%
СҚО	74%	73%	-1%
Түркістан облысы	72%	70%	-1%
Шымкент		69%	

Республика бойынша «Қазақ тілі» пәнінен 2019-2020 жылы білім сапасының өсу динамикасы төмендегі диаграммада берілген (8-сурет. 2019-2020 жылдардағы білім сапасын салыстыру).

12-сурет. 2019-2020 жылдардағы білім сапасын салыстыру

Берілген диаграммадан: Ақмола облысы бойынша –(-2%); Ақтөбе облысы бойынша – (-3%); Алматы облысы бойынша – (-1%); Алматы қаласы – (-3%); Атырау облысы – (-1%); ШҚО – (1%); Нұр-Сұлтан қаласы – (6%); Жамбыл облысы – (-3%); БҚО –(4%); Қостанай облысы – (-7%); Қызылорда облысы –(-3%); Павлодар облысы – (2%); СҚО –(-1%); Түркістан облысы –(-1%) болып тұрған өзгерістерді байқадық.

Көріп отырғанымыздай, 2019 оқу жылына қарағанда, 2020 оқу жылында «Қазақ тілі» пәнінен білім сапасының төмендеуі байқалды. Бұған өзіндік себептер мен сыртқы факторлардың әсері де болуы мүмкін.

2019-2020 оқу жылдарында білім алған 6 және 7-сынып білім алушыларының «Қазақ тілі» бойынша алған білімдерінің сапасына тоқталсақ. Ол төмендегі кестеде берілген (8-кесте. 2019-2020 оқу жылында білім алған 6 және 7-сынып білім алушыларының «Қазақ тілі» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші).

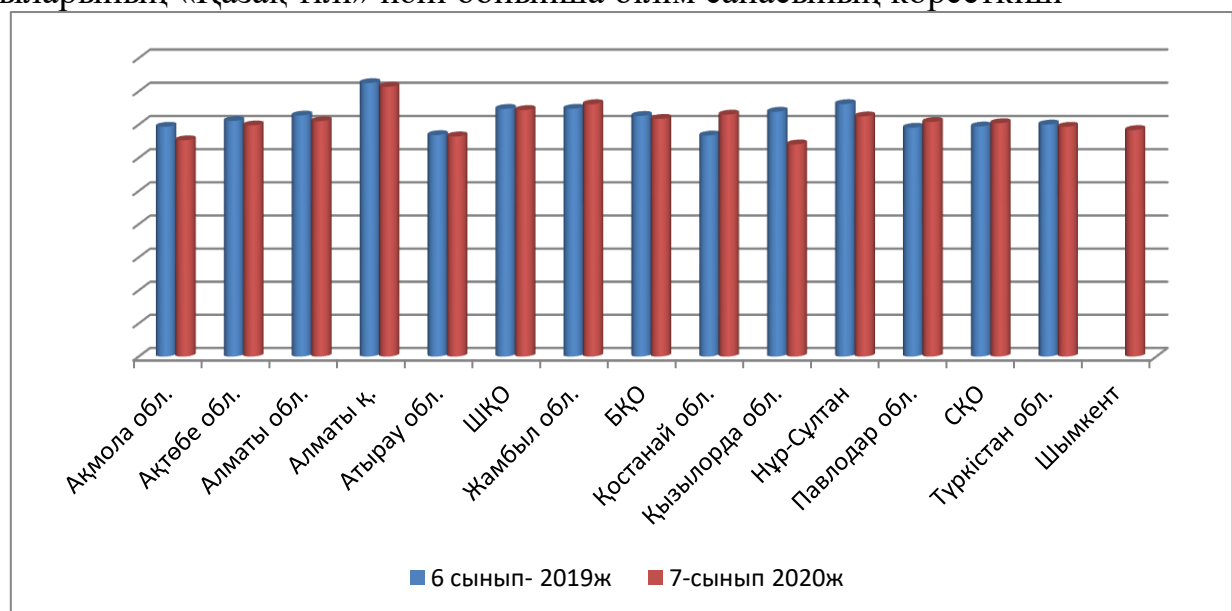
8-кесте. 2019-2020 оқу жылдарында білім алған 6 және 7-сынып білім алушыларының «Қазақ тілі» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші

Өңірлер	2019 жылғы 6-сынып	2020 жылғы 7-сынып	Білім динамикасы
Ақмола облысы	69%	65%	-4%
Ақтөбе облысы	71%	70%	-1%
Алматы облысы	73%	71%	-2%
Алматы қаласы	83%	81%	-1%
Атырау облысы	67%	66%	1%
ШҚО	75%	74%	1%
Жамбыл облысы	75%	76%	1%
БҚО	73%	72%	-1%

Қостанай облысы	67%	73%	6%
Қызылорда облысы	74%	64%	-10%
Нұр-Сұлтан қаласы	76%	72%	-4%
Павлодар облысы	69%	71%	2%
СҚО	69%	70%	1%
Түркістан облысы	70%	69%	-1%
Шымкент		68%	

Жалпы 2019-2020 оқу жылында білім алған 6 және 7-сынып білім алушыларының «Қазақ тілі» пәні бойынша білім сапасының көрсеткішінде біркелкілік байқалмайды (13-сурет. 2019-2020 оқу жылында білім алған 6 және 7-сынып білім алушыларының «Қазақ тілі» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші)

13-сурет. 2019-2020 оқу жылында білім алған 6 және 7-сынып білім алушыларының «Қазақ тілі» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші

2019-2020 оқу жылында білім алған 6 және 7-сынып білім алушыларының «Қазақ тілі» пәні бойынша білім сапасына тоқталсақ, берілген диаграммадан Ақмола облысы бойынша – (-4%); Ақтөбе облысы бойынша – (-1%); Алматы облысы бойынша – (-2%); Алматы қаласы – (-1%); Атырау облысы – 1%; ШҚО –1%; Жамбыл облысы – 1%; БҚО – (-1%); Қостанай облысы – 6% (жоғарылаған); Қызылорда облысы – (-10%); Нұр- Сұлтан қаласы – (-4%); Павлодар облысы – 2%; СҚО – 1%; Түркістан облысы –(-1%)-ды көрсетіп тұрғанын байқадық.

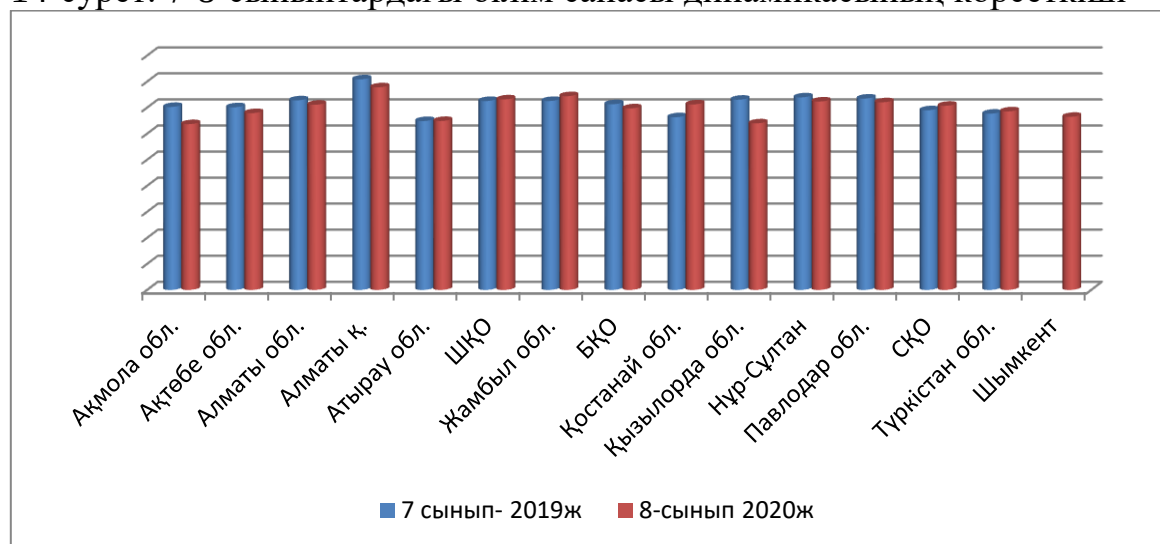
2019 жылғы және 2020 жылғы 7-8-сыныптардың білім сапасына талдау төмендегі кестеде көрсетілген (9-кесте. 7-8-сыныптардың білім сапасы динамикасының көрсеткіші).

9-кесте. 7-8-сыныптардағы білім сапасы динамикасының көрсеткіші

Өңірлер	2019 жылғы 7-сынып	2020 жылғы 8-сынып	Білім динамикасы
Ақмола облысы	70%	64%	-7%
Ақтөбе облысы	70%	68%	-2%
Алматы облысы	73%	71%	-2%
Алматы қаласы	81%	78%	-3%
Атырау облысы	65%	65%	0%
ШҚО	73%	73%	1%
Жамбыл облысы	73%	74%	2%
БҚО	71%	70%	-2%
Қостанай облысы	66%	71%	5%
Қызылорда облысы	73%	64%	-9%
Нұр-Сұлтан қаласы	74%	72%	-2%
Павлодар облысы	73%	72%	-1%
СҚО	69%	71%	2%
Түркістан облысы	68%	69%	1%
Шымкент		66%	

Жалпы 2019-2020 оқу жылында білім алған 7 және 8-сынып білім алушыларының «Қазақ тілі» пәні бойынша білім сапасының көрсеткішінде біркелкілік байқалмайды.

14-сурет. 7-8-сыныптардағы білім сапасы динамикасының көрсеткіші

Білім сапасының динамикасы Ақмола облысы бойынша – (-7%); Ақтөбе облысы бойынша – (-2%); Алматы облысы бойынша – (-2%); Алматы қаласы – (-2%); Атырау облысы – 0%; ШҚО – 1%; Нұр-Сұлтан қаласы – (-2%); Жамбыл облысы – 2%; БҚО – (-2%); Қостанай облысы – 5%; Қызылорда облысы – (-9%); Павлодар облысы – (-1%); СҚО – 2%; Түркістан облысы – 1%-ды көрсетіп тұр.

Қорыта келгенде, 2019-2020 оқу жылында «Қазақ тілі» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші әртүрлі. Көбіне білім алушылардың жоғары

сыныпқа көшкен сайын пән бойынша білім сапасының сәл де болса төмендегендігі байқалады. Бұған себеп біріншіден, білім алушылардың психологиялық және жас ерекшеліктік өзгерістердің әсері болса, екінші жағынан олардың қашықтан білім алу кезіндегі білімдегі болған олқылықтары деп санауға болады. Сондықтан алдағы уақытта пән мұғалімдеріне осы олқылықтардың орнын толықтыру бағытында жұмыстар жүргізу ұсынылады.

1.2.2 «Қазақ әдебиеті» оқу пәні

«Қазақ әдебиеті» пәні бойынша 2019 жылғы 5-сыныптағы Республика бойынша орташа білім сапасының көрсеткіші –77,2%-ды құрап отыр. Өңірлер бойынша білім сапасының көрсеткіші төменде берілген кестеде көрініс тапқан. (10-кесте. 2019 жылғы оқу жылының қорытынды бойынша 5-сыныпта «Қазақ әдебиеті» пәні бойынша білім алушылардың сапалық көрсеткіші).

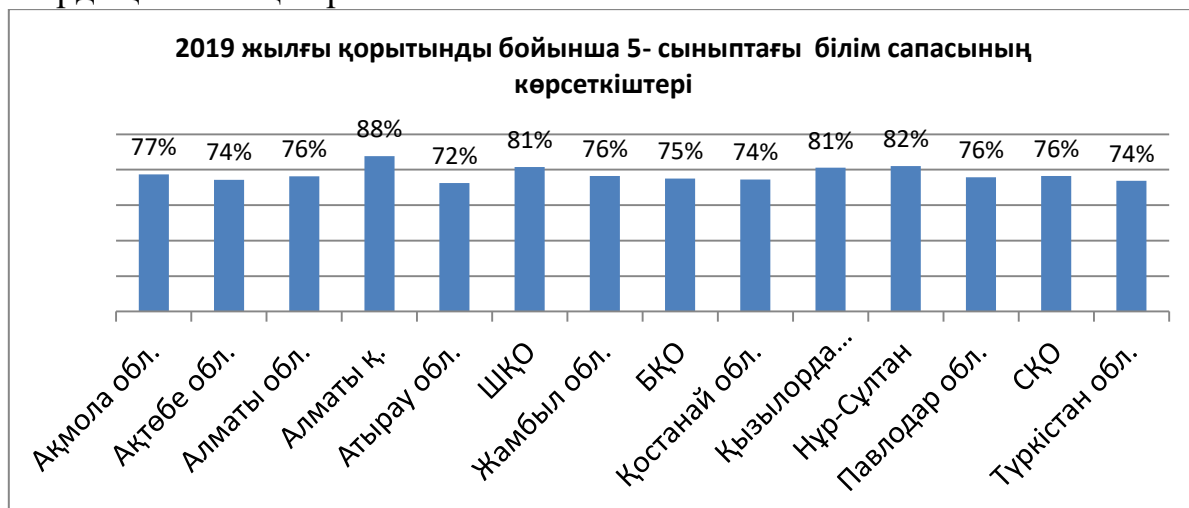
10-кесте. 2019 жылғы оқу жылының қорытынды бойынша 5-сыныпта «Қазақ әдебиеті» пәні бойынша білім алушылардың сапалық көрсеткіші

Өңірлер	Пәні	сыныбы	2019 жылығы білім сапасының көрсеткіші
Ақмола облысы	Қазақ әдебиеті	5	77%
Ақтөбе облысы		5	74%
Алматы облысы		5	76%
Алматы қаласы		5	88%
Атырау облысы		5	72%
ШҚО		5	81%
Жамбыл облысы		5	76%
БҚО		5	75%
Қостанай облысы		5	74%
Қызылорда облысы		5	81%
Нұр-Сұлтан қаласы		5	82%
Павлодар облысы		5	76%
СҚО		5	76%
Түркістан облысы		5	74%

Оның ішінде: Ақмола облысы бойынша –77%; Ақтөбе облысы – 74%; Алматы облысы –76%; Алматы қаласы – 88%; Атырау облысы – 72%; ШҚО – 81%; Жамбыл облысы – 76%; БҚО – 75%; Қостанай облысы – 74%; Қызылорда облысы – 81%; Нұр-Сұлтан қаласы – 82%; Павлодар облысы – 76%; СҚО – 76%; Түркістан облысы – 74%-ды құрайды.

Төменде берілген диаграммадан өңірлер бойынша «Қазақ әдебиеті» пәнінен 2019 жылы білім алған 5-сыныптардың білім көрсеткіштері берілген. Көріп отырғанымыздай, білім сапасының көрсеткіші бір өңірлерде жоғары болса, енді бір өңірлерде төмендігі байқалды (15-сурет. 2019 жылғы қорытынды бойынша «Қазақ әдебиеті» пәнінен білім алушылардың сапалық көрсеткіші).

15-сурет. 2019 жылғы 5-сыныпта «Қазақ әдебиеті» пәні бойынша білім алушылардың сапалық көрсеткіші

2019 жылғы білім сапасының қорытындысы бойынша «Қазақ әдебиеті» пәнінен жоғары көрсеткішті Алматы қаласы – 88%, ал ең төменгі көрсеткішті Атырау облысы – 72%; Ақтөбе, Қостанай, Түркістан облыстары көрсетіп отыр. Бұл өңірлердегі білім сапасының көрсеткіші – 74 %-дан төмен деңгейде.

«Қазақ әдебиеті» пәні бойынша білім сапасының өсуі мен төмендеуі білім алушылардың білім алуға деген қызығушылығы мен белсенділігін, пән мұғалімінің білім алушылардың алдына қойған оқу мақсаттарын орындауға байланысты шығарылады.

2019 жылғы қорытынды бойынша «Қазақ әдебиеті» пәнінен білім алушылардың білім сапасының көрсеткіші төмендегі кестеде берілген (11-кесте. 2019 жылғы қорытынды бойынша 6-сыныпта «Қазақ әдебиеті» пәнінен білім алушылардың сапалық көрсеткіші).

11-кесте. 2019 жылғы қорытынды бойынша 6-сыныпта «Қазақ әдебиеті» пәні бойынша білім алушылардың сапалық көрсеткіші

Өңір	сыныбы	2019 жылғы білім сапасының көрсеткіші
Ақмола облысы	6	77%
Ақтөбе облысы	6	62%
Алматы облысы	6	76%
Алматы қаласы	6	84%
Атырау облысы	6	68%
ШҚО	6	79%
Жамбыл облысы	6	77%
БҚО	6	75%
Қостанай облысы	6	69%
Қызылорда облысы	6	77%
Нұр-Сұлтан қаласы	6	78%
Павлодар облысы	6	73%
СҚО	6	73%
Түркістан облысы	6	73%

2019 жылғы қорытынды негізінде «Қазақ әдебиеті» пәнінен республика бойынша білім сапасының көрсеткіші – 74,3%-ды құрап отыр. Оның ішінде: Ақмола облысы бойынша –77%; Ақтөбе облысы бойынша – 62%; Алматы облысы бойынша – 76%; Алматы қаласы – 84%; Атырау облысы –68%; ШҚО – 79%; Жамбыл облысы –77%; БҚО –75%; Қостанай облысы –69%; Қызылорда облысы –77%; Нұр-Сұлтан қаласы –78%; Павлодар облысы –73%; СҚО –73%; Түркістан облысы –73%-ды құрайды. «Қазақ әдебиеті» пәні бойынша білім сапасының көрсеткішін төмендегі диаграммадан айқын көруге болады (16-сурет. 2019 жылғы қорытынды бойынша 6-сыныпта «Қазақ әдебиеті» пәнінен білім алушылардың сапалық көрсеткіші).

16-сурет. 2019 жылғы 6-сыныпта «Қазақ әдебиеті» пәні бойынша білім алушылардың сапалық көрсеткіші

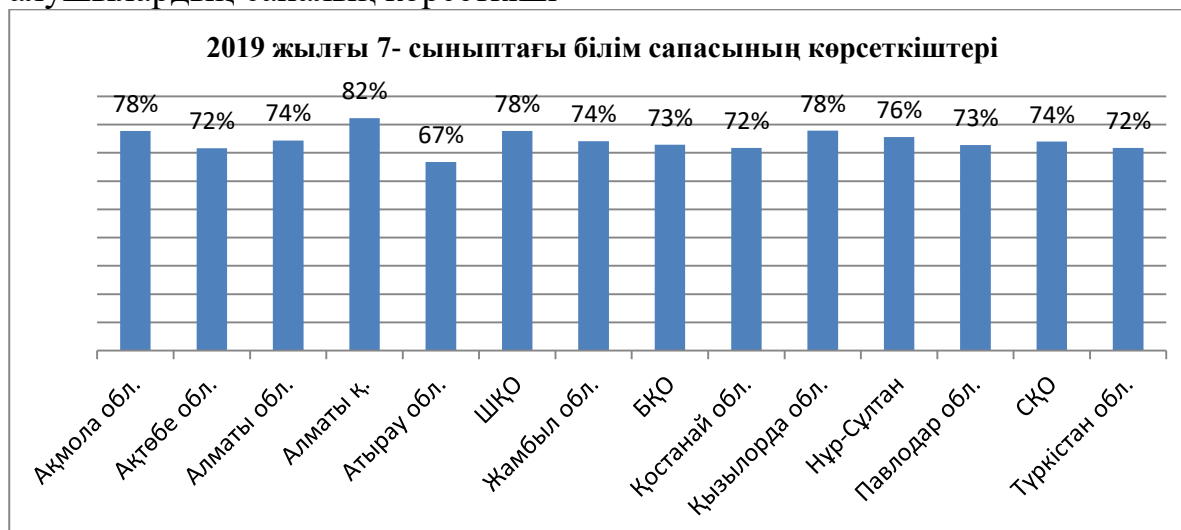
2019 жылығы «Қазақ әдебиеті» пәні бойынша жоғары білім сапасының көрсеткішін Алматы қаласы – 84%-ды көрсетсе, ең төменді білім сапасының көрсеткішін Ақтөбе, Атырау, Қостанай облыстары берді. «Қазақ әдебиеті» пәні бойынша берілген өңірлердегі білім сапасы 70%-дан төмен. 70 пен 80%-дың аралығындағы білім сапасының көрсеткішін Ақмола, Алматы облысы, ШҚО, Жамбыл, БҚО, Қызылорда облысы, Нұр-Сұлтан қаласы, Павлодар, СҚО және Түркістан облыстары көрсетіп отыр. «Қазақ әдебиеті» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші біркелкі емес. 2019 жылығы «Қазақ әдебиеті» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші төменде көрсетілген кестеде беріліп отыр (3-кесте. 2019 жылғы 7-сыныпта «Қазақ әдебиеті» пәні бойынша білім алушылардың сапалық көрсеткіші).

12-кесте. 2019 жылғы 7-сыныпта «Қазақ әдебиеті» пәні бойынша білім алушылардың сапалық көрсеткіші

Өңір	сыныбы	2019 жылғы қорытынды бойынша білім сапасының көрсеткіші
Ақмола облысы	7	78%
Ақтөбе облысы	7	72%
Алматы облысы	7	74%
Алматы қаласы	7	82%
Атырау облысы	7	67%
ШҚО	7	78%
Жамбыл облысы	7	74%
БҚО	7	73%
Қостанай облысы	7	72%
Қызылорда облысы	7	78%
Нұр-Сұлтан қаласы	7	76%
Павлодар облысы	7	73%
СҚО	7	74%
Түркістан облысы	7	72%

2019 жылғы 7-сыныптағы көрсеткішке тоқтасақ, Республика бойынша орташа білім сапасының көрсеткіші – 74,5%-ды көрсетіп тұр. Оның ішінде: Ақмола облысы бойынша –78%; Ақтөбе облысы –72%; Алматы облысы –74%; Алматы қаласы –82%; Атырау облысы–67%; ШҚО –78%; Жамбыл облысы –74%; БҚО –73%; Қостанай облысы –72%; Қызылорда облысы –78%; Нұр-Сұлтан қаласы –76%; Павлодар облысы –73%; СҚО –74%; Түркістан облысы –72%-ды көрсетіп отыр. Төменде берілген диаграммадан республикадағы 7-сыныптардың «Қазақ әдебиеті» пәні бойынша білім сапасының сызбасын көруге болады (17-сурет. 2019 жылғы қорытынды бойынша 7-сыныпта «Қазақ әдебиеті» пәнінен білім алушылардың сапалық көрсеткіші).

17-сурет. 2019 жылғы 7-сыныпта «Қазақ әдебиеті» пәні бойынша білім алушылардың сапалық көрсеткіші

Суреттен көріп отырғанымыздай, білім сапасының жоғары көрсеткішін Алматы қаласы (82%) көрсетсе, пән бойынша ең төменгі білім сапасының көрсеткішін Атырау облысы беріп отыр. Бұндағы білім сапасының көрсеткіші – 67%-ды құрап отыр. Басқа өңірдегі білім сапасы бірқалыптылықты байқатты.

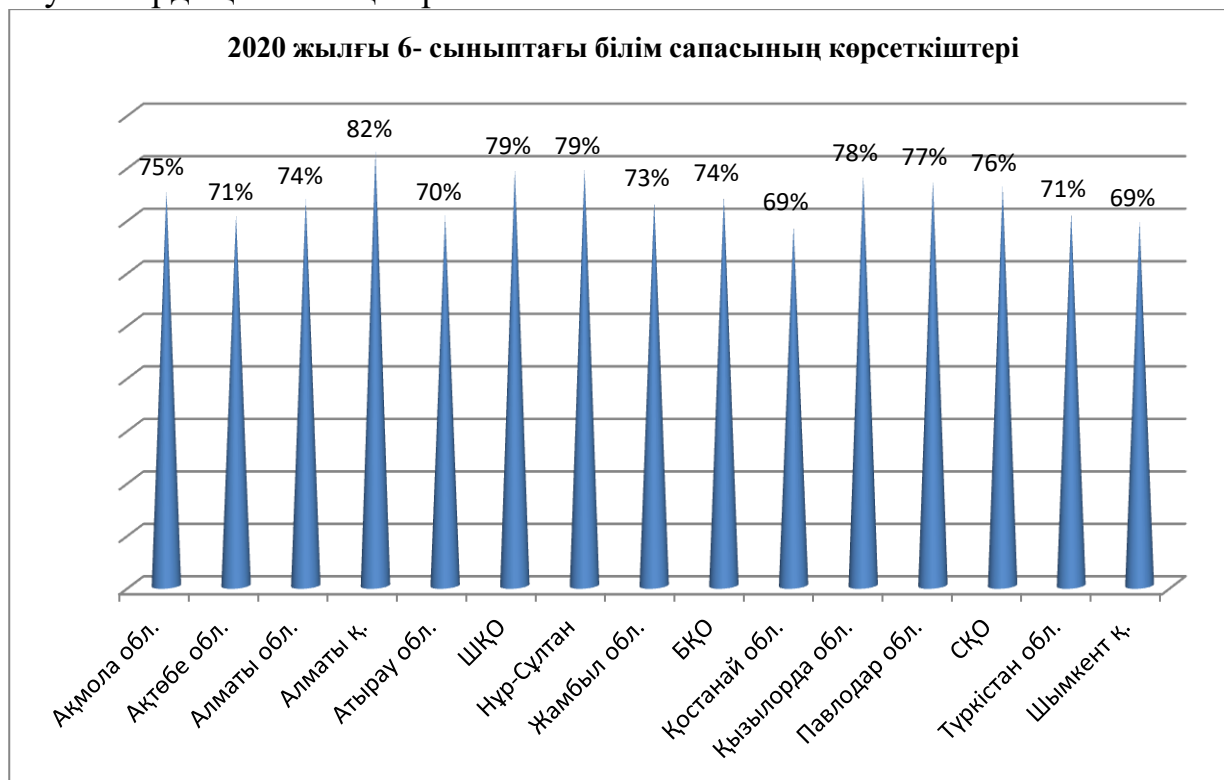
Жалпы «Қазақ әдебиеті» пәнінен 2019 жылғы білім сапасының көрсеткіші бойынша 5,6,7-сынып білім алушылары арасында жоғары білім сапасының көрсеткішін Алматы қаласы көрсетсе, төменгі білім сапасының көрсеткішін Атырау облысынан байқалды. Республика бойынша «Қазақ әдебиеті» пәнінен 2020 жылғы білім сапасының көрсеткіші төмендегі кестеде берілген (13-кесте. 2020 жылғы қорытынды бойынша 6-сыныпта «Қазақ әдебиеті» пәнінен білім алушылардың сапалық көрсеткіші).

13-кесте. 2020 жылғы 6-сыныпта «Қазақ әдебиеті» пәні бойынша білім алушылардың сапалық көрсеткіші

Өңір	Пән	сыныбы	2020 жылғы қорытынды бойынша білім сапасының көрсеткіші
Ақмола облысы	Қазақ әдебиеті	6	75%
Ақтөбе облысы		6	71%
Алматы облысы		6	74%
Алматы қаласы		6	82%
Атырау облысы		6	70%
ШҚО		6	79%
Нұр-Сұлтан қаласы		6	79%
Жамбыл облысы		6	73%
БҚО		6	74%
Қостанай облысы		6	69%
Қызылорда облысы		6	78%
Павлодар облысы		6	77%
СҚО		6	76%
Түркістан облысы		6	71%
Шымкент қаласы		6	69%

2020 жылғы қорытынды бойынша «Қазақ әдебиеті» пәнінен 6-сыныптардағы орташа балл – 74,4%-ды құрап отыр. Оның ішінде: Ақмола облысы бойынша – 75%; Ақтөбе облысы – 71%; Алматы облысы – 74%; Алматы қаласы – 82%; Атырау облысы – 70%; ШҚО – 79%; Нұр-Сұлтан қаласы – 79%; Жамбыл облысы – 73%; БҚО – 74%; Қостанай облысы – 69%; Қызылорда облысы – 78%; Павлодар облысы – 77%; СҚО – 76%; Түркістан облысы – 71%; Шымкент қаласы – 69%-ды құрап отыр. Төменде берілген диаграммада 2020 жылғы білім сапасының 6-сыныптағы көрсеткіші берілген (18-сурет. 2020 жылғы қорытынды бойынша 6-сыныпта «Қазақ әдебиеті» пәнінен білім алушылардың сапалық көрсеткіші).

18-сурет. 2020 жылғы 6-сыныпта «Қазақ әдебиеті» пәні бойынша білім алушылардың сапалық көрсеткіші

Берілген материалдан көріп отырғанымыздай, «Қазақ әдебиеті» пәні бойынша білім сапасы көрсеткішінің жоғары деңгейін Алматы қаласы (82%-ды) көрсетсе, ең төменгі білім сапасының көрсеткішін Қостанай облысы, Шымкент қаласы, Атырау облыстары көрсетіп тұр.

2020 жылғы 7-сыныптар бойынша «Қазақ әдебиеті» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші төмендегі кестеде берілген (14-кесте. 2020 жылғы 7-сыныптардағы «Қазақ әдебиеті» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші).

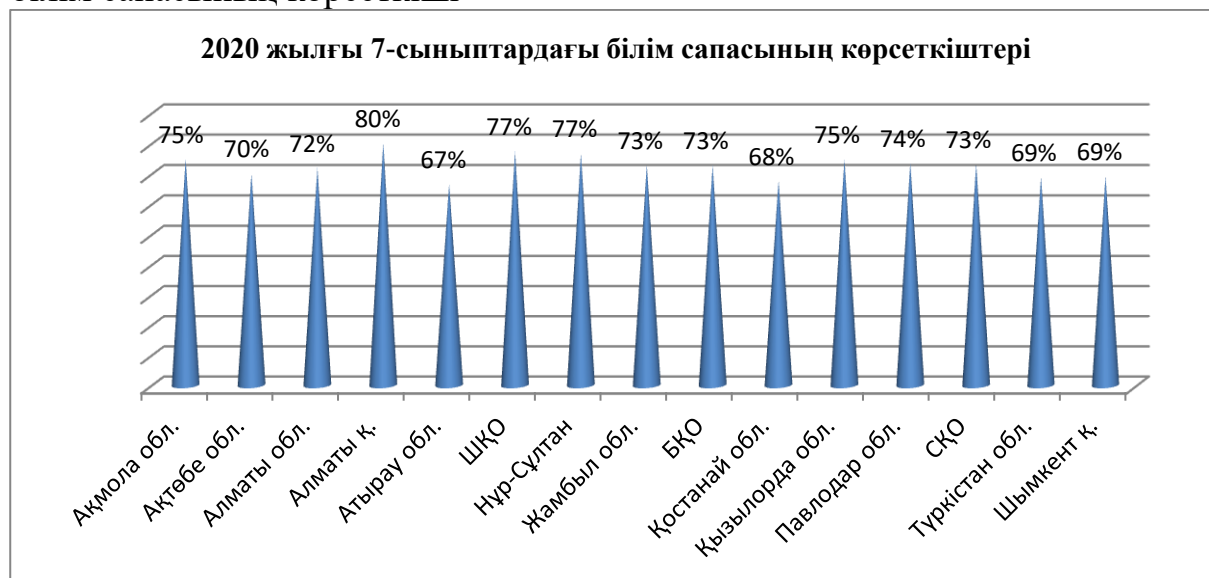
14-кесте. 2020 жылғы 7-сыныптардағы «Қазақ әдебиеті» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші

Өңірлер	сыныбы	2020 жылғы қорытынды бойынша білім сапасының көрсеткіштері
Ақмола облысы	7	75%
Ақтөбе облысы	7	70%
Алматы облысы	7	72%
Алматы қаласы	7	80%
Атырау облысы	7	67%
ШҚО	7	77%
Нұр-Сұлтан қаласы	7	77%
Жамбыл облысы	7	73%
БҚО	7	73%
Қостанай облысы	7	68%
Қызылорда облысы	7	75%
Павлодар облысы	7	74%

СҚО	7	73%
Түркістан облысы	7	69%
Шымкент қаласы	7	69%

«Қазақ тілі» пәні бойынша 2020 жылы 7-сыныпта оқыған білім алушылардың білім сапасының нәтижесі – 72,8%-ды құрап отыр. Оның ішінде: Ақмола облысы бойынша –75%; Ақтөбе облысы –70%; Алматы облысы –72%; Алматы қаласы – 80%; Атырау облысы – 67%; ШҚО – 77%; Нұр-Сұлтан қаласы –77%; Жамбыл облысы –73%; БҚО –73%; Қостанай облысы –68%; Қызылорда облысы –75%; Павлодар облысы –74%; СҚО– 73%; Түркістан облысы –69%; Шымкент қаласы – 69%-ды көрсетіп тұр. Төменде берілген диаграммадан республика бойынша білім сапасының көрсеткіші берілген (19-сурет. 2020 жылғы 7-сыныптардағы «Қазақ әдебиеті» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші)

19-сурет. 2020 жылғы 7-сыныптардағы «Қазақ әдебиеті» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші

2020 жылғы 7-сыныптардағы «Қазақ әдебиеті» пәні бойынша білім сапасының жоғары көрсеткішін Алматы қаласы – 80%-ды құраса, ең төменгі білім сапасының көрсеткіші Атырау облысында – 67%; Қостанай облысында – 68%-ды көрсетіп отыр. Түркістан облысы мен Шымкент қаласындағы білім сапасының көрсеткіші – 69%-ды беріп тұр. Басқа өңірлердегі білім сапасының көрсеткіші 72-77% аралығында. Төменде берілген кестеден осы жылы «Қазақ әдебиеті» пәнінен 8-сыныптардан алынған білім сапасының көрсеткіші берілген (15-кесте. 2020 жылғы 8-сыныптардағы «Қазақ әдебиеті» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші).

15-кесте. 2020 жылғы 8-сыныптардағы «Қазақ әдебиеті» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші

	сыныбы	2020 жылғы қорытынды бойынша білім сапасының көрсеткіші
Ақмола облысы	8	75%
Ақтөбе облысы	8	67%
Алматы облысы	8	72%
Алматы қаласы	8	77%
Атырау облысы	8	65%
ШҚО	8	74%
Нұр-Сұлтан қаласы	8	75%
Жамбыл облысы	8	70%
БҚО	8	70%
Қостанай облысы	8	58%
Қызылорда облысы	8	73%
Павлодар облысы	8	74%
СҚО	8	73%
Түркістан облысы	8	69%
Шымкент қаласы	8	66%

2020 жылығы 8-сыныптардағы «Қазақ әдебиеті» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші – 70,5%-ды құрап отыр. Оның ішінде: Ақмола облысы бойынша –75%; Ақтөбе облысы – 67%; Алматы облысы – 72%; Алматы қаласы – 77%; Атырау облысы – 65%; ШҚО – 74%; Нұр-Сұлтан қаласы – 75%; Жамбыл облысы –70%; БҚО –70%; Қостанай облысы –58%; Қызылорда облысы –73%; Павлодар облысы –74%; СҚО –73%; Түркістан облысы – 69%; Шымкент қаласы – 66%-ды көрсетіп тұр. Төменде берілген кестеден 2020 жылы «Қазақ әдебиеті» пәнінен берілген білім сапасы көрсетілген (20-сурет. 2020 жылғы 8-сыныптар бойынша «Қазақ әдебиеті» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші).

20-сурет. 2020 жылғы 8-сыныптардағы «Қазақ әдебиеті» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші

8-сыныптар бойынша ең жоғары білім сапасының көрсеткішін Алматы қаласы (77%) көрсетсе, ең төменгі білім сапасының көрсеткішін Қостанай облысы (58%) беріп отыр. 65-70% арасындағы көрсеткішті Атырау облысы, Шымкент қаласы, Ақтөбе облысы, Түркістан облысы, Жамбыл облыстарынан аңғардық. 71-77% аралығындағы білім сапасының көрсеткішін Қызылорда облысы, Алматы облысы, Солтүстік Қазақстан облысы, Шығыс Қазақстан облысы, Нұр-Сұлтан қаласы, Ақмола облыстарынан байқауға болады.

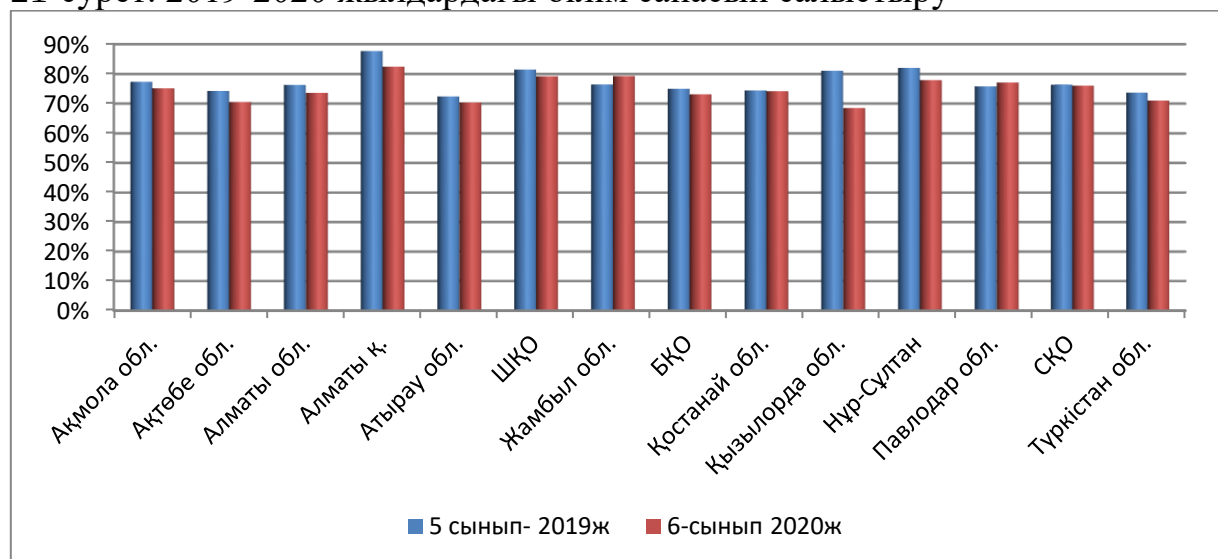
2019-2020 жылдардағы білім сапасын салыстыру төменде берілген кестеде берілген (16-кесте. 2019-2020 жылдардағы білім сапасын салыстыру).

16-кесте. 2019-2020 жылдардағы білім сапасын салыстыру

Өңірлер	2019 жылғы 5-сынып	2020 жылғы 6-сынып	Білім динамикасы
Ақмола облысы	77%	75%	-2%
Ақтөбе облысы	74%	71%	-4%
Алматы облысы	76%	74%	-3%
Алматы қаласы	88%	82%	-5%
Атырау облысы	72%	70%	-2%
ШҚО	81%	79%	-2%
Жамбыл облысы	76%	79%	3%
БҚО	75%	73%	-2%
Қостанай облысы	74%	74%	0%
Қызылорда облысы	81%	69%	-13%
Нұр-Сұлтан қаласы	82%	78%	-4%
Павлодар облысы	76%	77%	1%
СҚО	76%	76%	0%
Түркістан облысы	74%	71%	-3%

Республика бойынша «Қазақ әдебиеті» пәнінен 2019-2020 оқу жылындағы білім сапасының өсу динамикасы төмендегі диаграммада берілген (21-сурет. 2019-2020 жылдардағы білім сапасын салыстыру).

21-сурет. 2019-2020 жылдардағы білім сапасын салыстыру

Ақмола облысында білім беру көрсеткішінің динамикасы – (-2%); Ақтөбе облысы – (-4%); Алматы облысы – (-3%); Алматы қаласы – (-5%); Атырау облысы – (-2%); ШҚО – (-2%); Жамбыл облысы – 3%; БҚО – (-2%); Қостанай облысы – 0%; Қызылорда облысы – (-13%); Нұр-Сұлтан қаласы – (-4%); Павлодар облысы – 1%; СҚО – 0%; Түркістан облысы – (-3%)-ға төмендеген. Суреттен байқап отырғанымыздай, 5-сыныптағы білім сапасының көрсеткіші 6-сыныптағы білім сапасына қарағанда жоғарылағандығын байқады.

2019 оқу жылына қарағанда, 2020 оқу жылында «Қазақ әдебиеті» пәні бойынша білім сапасының төмендеуі байқалды.

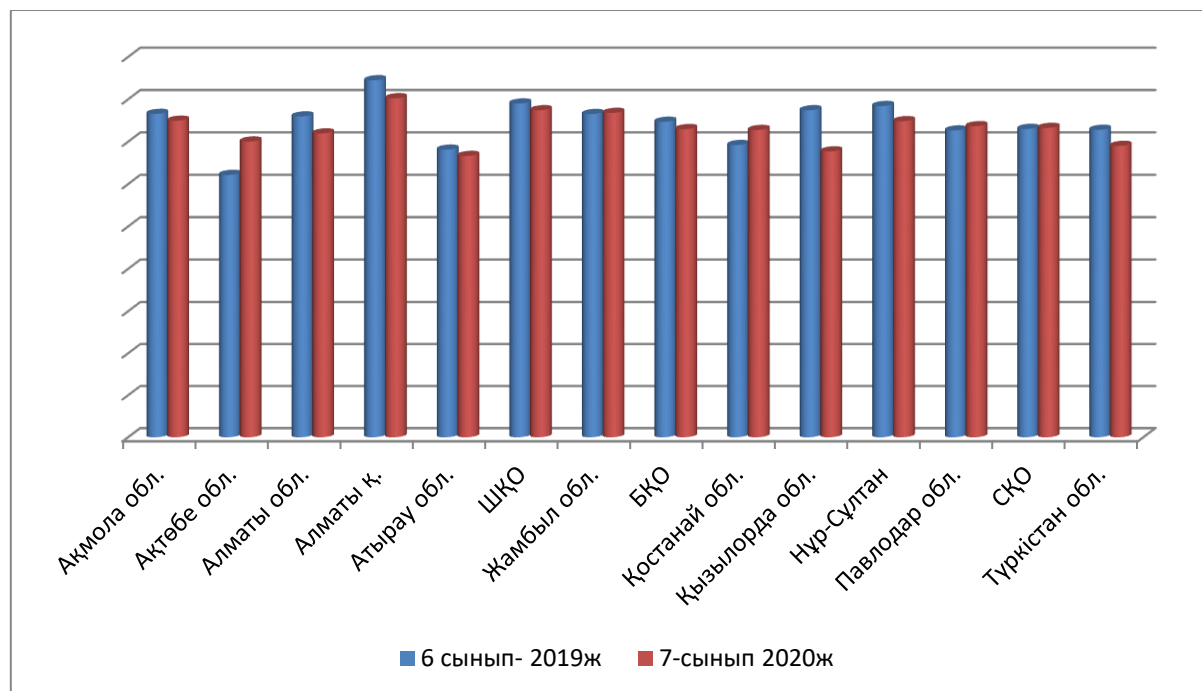
2019-2020 оқу жылдарында білім алған 6 және 7-сынып білім алушыларының «Қазақ әдебиеті» пәні бойынша алған білімдерінің сапасына тоқталсақ. Ол төмендегі кестеде берілген (19-кесте. 2019-2020 оқу жылында білім алған 6 және 7-сыныптардағы білім алушылардың «Қазақ әдебиеті» пәнінен көрсеткен білім сапасының көрсеткіші).

17-кесте. 2019-2020 оқу жылында білім алған 6 және 7-сыныптардағы білім алушылардың «Қазақ әдебиеті» пәні бойынша көрсеткен білім сапасының көрсеткіші

Өңірлер	2019 жылғы 6-сынып	2020 жылғы 7-сынып	Білім динамикасы
Ақмола облысы	77%	75%	-2%
Ақтөбе облысы	62%	70%	8%
Алматы облысы	76%	72%	-4%
Алматы қаласы	84%	80%	-4%
Атырау облысы	68%	67%	-1%
ШҚО	79%	77%	-2%
Жамбыл облысы	77%	77%	0%
БҚО	75%	73%	-2%
Қостанай облысы	69%	73%	4%
Қызылорда облысы	77%	68%	-10%
Нұр-Сұлтан қаласы	78%	75%	-4%
Павлодар облысы	73%	74%	1%
СҚО	73%	73%	0%
Түркістан облысы	73%	69%	-4%

Жалпы 2019-2020 оқу жылдарында білім алған 6 және 7-сынып білім алушыларының «Қазақ әдебиеті» пәні бойынша білім сапасының көрсеткішінде біркелкілік байқалмайды.

22-сурет. 2019-2020 оқу жылында білім алған 6 және 7-сыныптардағы білім алушылардың «Қазақ әдебиеті» пәні бойынша көрсеткен білім сапасының көрсеткіші

2019-2020 оқу жылдарында білім алған 6 және 7-сынып білім алушыларының «Қазақ әдебиеті» пәні бойынша білім сапасына тоқталсақ, Ақмола облысында – (-2%); Ақтөбе облысында – 8%; Алматы облысында – (-4%); Алматы қаласында – (-4%); Атырау облысында – (-1%); Шығыс Қазақстан облысы – (-2%); Жамбыл облысында – 0%; Батыс Қазақстан облысы – (-2%); Қостанай облысында – 4%; Қызылорда облысында – (-10%); Нұр-Сұлтан қаласында – (-4%); Павлодар облысында – 1%; Солтүстік Қазақстан облысында – 0%; Түркістан облысында – (-4%)-ды құрап тұр.

2019 жылғы және 2020 жылғы 7-8-сыныптардың білім сапасына талдау төмендегі кестеде көрсетілген (20-кесте. 7-8-сыныптардың білім сапасы динамикасының көрсеткіші).

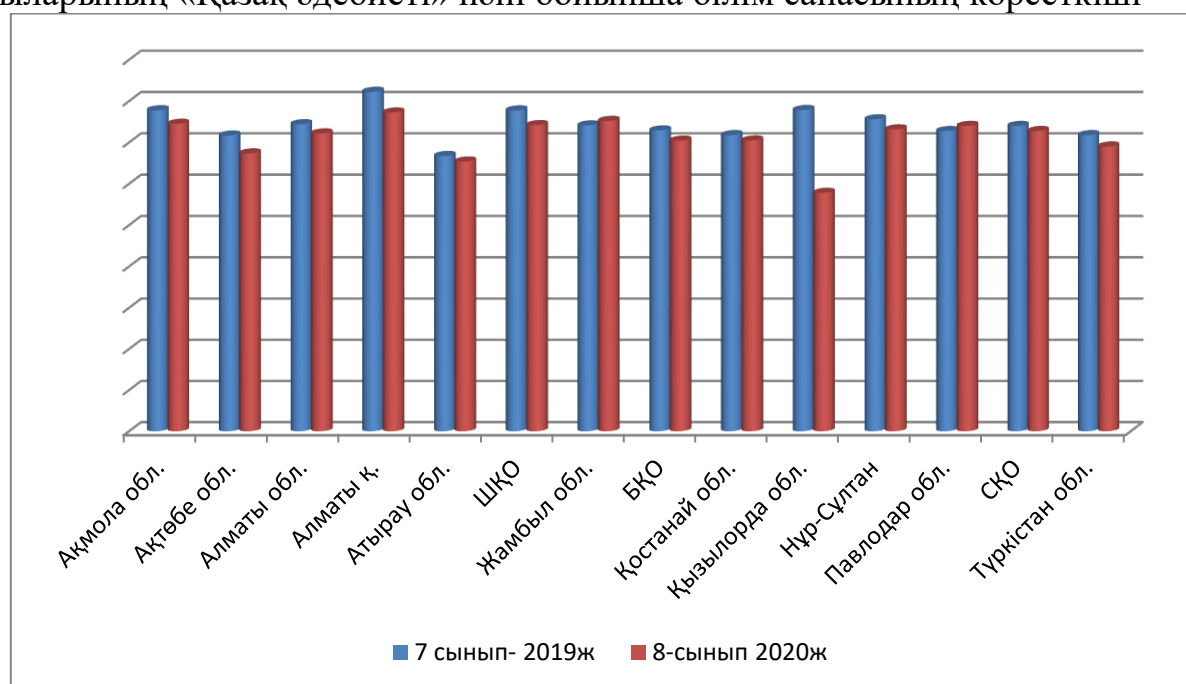
18-кесте. 7-8-сыныптардың білім сапасы динамикасының көрсеткіші

Өңірлер	2019 жылғы 7 сынып	2020 жылғы 8-сынып	Білім динамикасы
Ақмола облысы	78%	75%	-3%
Ақтөбе облысы	72%	67%	-4%
Алматы облысы	74%	72%	-2%
Алматы қаласы	82%	77%	-5%
Атырау облысы	67%	65%	-1%
ШҚО	78%	74%	-4%
Жамбыл облысы	74%	75%	1%
БҚО	73%	70%	-2%
Қостанай облысы	72%	70%	-1%

Қызылорда облысы	78%	58%	-20%
Нұр-Сұлтан қаласы	76%	73%	-2%
Павлодар облысы	73%	74%	1%
СҚО	74%	73%	-1%
Түркістан облысы	72%	69%	-3%

Жалпы 2019-2020 оқу жылдарында білім алған 7 және 8-сынып білім алушыларының «Қазақ әдебиеті» пәні бойынша білім сапасының көрсеткішінде біркелкілік байқалмайды. Оның келесі диаграммадан айқын байқауға болады. (23-сурет. 2019-2020 оқу жылында білім алған 7 және 8-сынып білім алушыларының «Қазақ әдебиеті» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші).

23-сурет. 2019-2020 оқу жылында білім алған 7 және 8-сынып білім алушыларының «Қазақ әдебиеті» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші

Диаграммадан байқап отырғанымыздай, Ақмола облысында – (-3%); Ақтөбе облысында – (-4%); Алматы облысында – (-2%); Алматы қаласында – (-5%); Атырау облысында – (-1%); ШҚО – (-4%); Жамбыл облысында – 1%; БҚО – (-2%); Қостанай облысында – (-1%); Қызылорда облысында – (-20%); Нұр-Сұлтан қаласында – (-2%); Павлодар облысында – 1%; СҚО – (-1%); Түркістан облысында – (-3%)-ға төмендегені байқалды.

Қорыта келгенде, 2019-2020 оқу жылдарында «Қазақ әдебиеті» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші әртүрлі. Көбіне білім алушылардың жоғары сыныпқа көшкен сайын пән бойынша білім сапасының сәл де болса төмендегендігі байқалады. Бұған себеп критериалды бағалауды мұғалім мен оқушының жете түсінбеуі де себеп болуы мүмкін. Сондықтан алдағы уақытта пән мғалімдері осы олқылықтардың орнын толықтыру бағытында жұмыстар жүргізгені дұрыс.

1.2.3 «Математика», «Алгебра», «Геометрия» оқу пәндері

Жаңартылған білім мазмұнын енгізу аясында негізгі орта білім беру деңгейінде 5-6-сыныптарда «Математика», 7-9-сыныптарда «Алгебра» және «Геометрия» пәндері оқытылады.

Негізгі орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес «Математика», «Алгебра» және «Геометрия» пәндері міндетті оқу пәніне жатады.

Негізгі орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларына сәйкес «Математика», «Алгебра» және «Геометрия» пәндеріне бөлінген сағат саны 19-кестеде көрсетілген.

19-кесте. «Математика», «Алгебра» және «Геометрия» пәндері бойынша оқу жүктемесі

Сыныбы	Оқу пәнінің атауы	Жалпы жүктеме, сағат	
		Апталық	Жылдық
5	Математика	5	170
6	Математика	5	170
7	Алгебра	3	102
7	Геометрия	2	68
8	Алгебра	3	102
8	Геометрия	2	68
9	Алгебра	3	102
9	Геометрия	2	68

ҚР Білім және ғылым министрінің 2008 жылғы 18 наурыздағы № 125 бұйрығымен бекітілген «Орта білім беру ұйымдары үшін білім алушылардың үлгеріміне ағымдағы бақылау, оларға аралық және қорытынды аттестаттау жүргізудің үлгілік қағидаларының» 14-5-тармағына сәйкес 5-6-сыныптарда «Математика», 7-9-сыныптарда «Алгебра» және «Геометрия» пәндері негізінде бөлім бойынша жиынтық бағалау және тоқсан бойынша жиынтық бағалау жүргізіледі.

Аталған пәндер бойынша жиынтық бағалау саны 20-кестеде көрсетілген.

20-кесте. «Математика», «Алгебра» және «Геометрия» пәндерінен тоқсан бойынша жиынтық бағалау саны

Сыныбы	Пәннің атауы	1-тоқсан		2-тоқсан		3-тоқсан		4-тоқсан	
		БЖБ	ТЖБ	БЖБ	ТЖБ	БЖБ	ТЖБ	БЖБ	ТЖБ
5	Математика	3	1	1	1	3	1	3	1
6	Математика	2	1	2	1	3	1	3	1
7	Алгебра	2	1	2	1	1	1	1	1
7	Геометрия	2	1	2	1	1	1	1	1
8	Алгебра	1	1	1	1	3	1	1	1
8	Геометрия	1	1	1	1	3	1	1	1
9	Алгебра	2	1	2	1	2	1	2	1
9	Геометрия	2	1	2	1	2	1	2	1

5-6-сыныптарда «Математика», 7-9-сыныптарда «Алгебра» және «Геометрия» оқу пәндері бойынша білім алушылардың 2018-2019 оқу жылы мен 2019-2020 оқу жылындағы білім сапасы көрсеткіштерін талдауда «Күнделік» жүйесі арқылы жүргізілетін бағалау нәтижелері негізге алынды.

Жалпы білім беретін мектептердің білім алушыларының білім сапасына салыстырмалы талдау екі бағытта жүргізілді:

1) қатарынан алынған екі оқу жылындағы сыныптан-сыныпқа көшкендегі білім сапасының салыстырмалы талдауы;

2) қатарынан алынған екі оқу жылындағы бір сыныпқа қатысты білім сапасының салыстырмалы талдауы.

21-кесте. Сыныптан-сыныпқа көшкендегі білім сапасының салыстырмалы талдауы

	Пән(дер) атауы	2018-2019 оқу жылы	2019-2020 оқу жылы
	Математика	5	6
	Математика, Алгебра	6	7
	Математика, Геометрия	6	7
	Алгебра	7	8
	Геометрия	7	8

22-кесте. Бір сыныпқа қатысты білім сапасының салыстырмалы талдауы

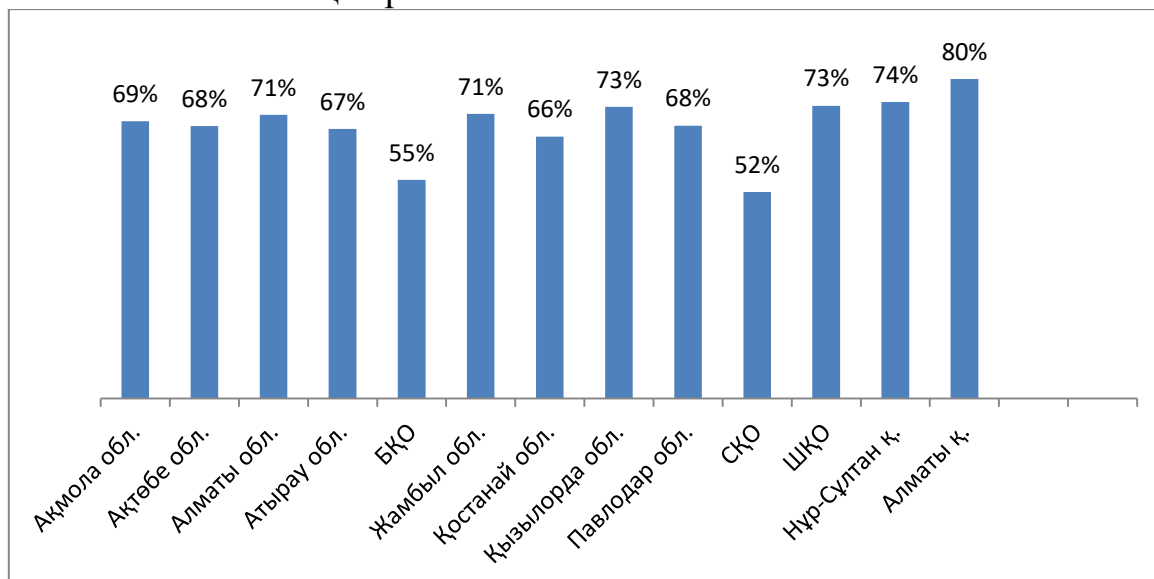
	Пән(дер) атауы	2018-2019 оқу жылы	2019-2020 оқу жылы
	Математика	6	6
	Алгебра	7	7
	Геометрия	7	7
	Алгебра	8	8
	Геометрия	8	8

Қатарынан алынған екі оқу жылындағы сыныптан-сыныпқа көшкендегі білім сапасының салыстырмалы талдауы

2018-2019 оқу жылы 5-сыныпта критериалды бағалау жүйесі алғашқы рет енгізілген болса, осы 5-сыныптың оқушылары 2019-2020 оқу жылы 6-сыныпта критериалды бағалау жүйесімен оқуды жалғастырды. Сондықтан білім сапасына салыстырмалы талдау жасау арқылы 2018-2019 оқу жылы 5-сыныпта оқыған білім алушылардың «Математика» пәні бойынша 2019-2020 оқу жылы 6-сыныпты қандай білім сапасымен бітіргенін қарастырайық.

2018-2019 оқу жылының 5-сыныптардағы білім алушылардың «Математика» оқу пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші 24-суретте берілген.

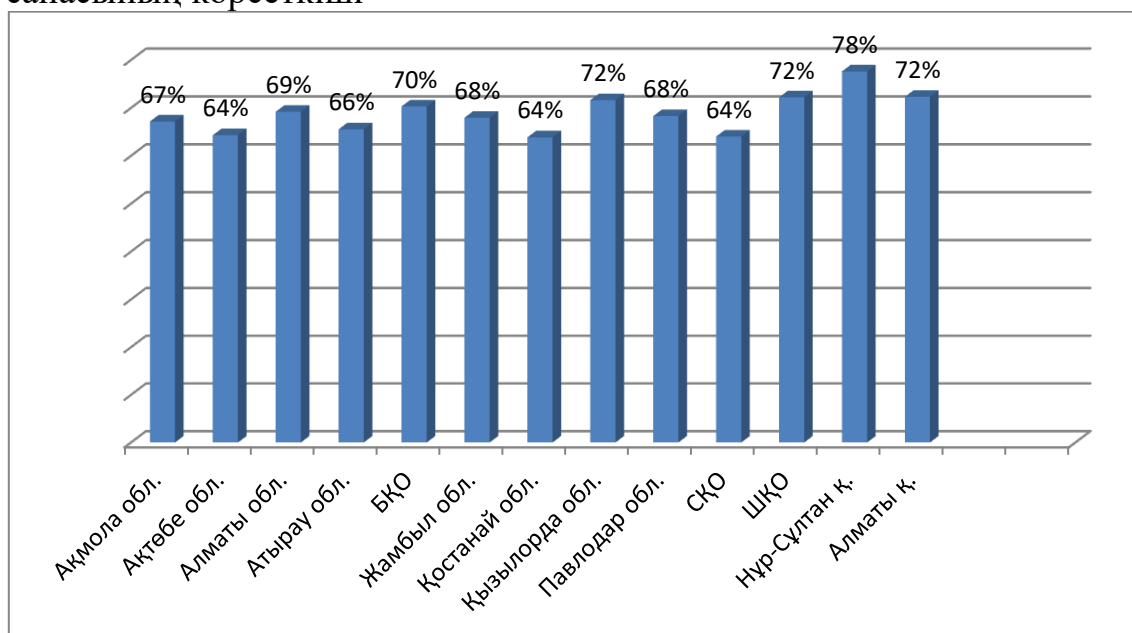
24-сурет. 2019-2020 оқу жылындағы 5-сыныптағы «Математика» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші

Талдау нәтижесіне сәйкес 2018-2019 оқу жылының қорытындысы негізінде 5-сыныптардағы білім алушылардың «Математика» оқу пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші 52%-дан 80%-ды құраған, ал орташа көрсеткіші 68% болған. Өңірлер бөлінісінде 5-сыныптағы білім сапасы бойынша жоғары көрсеткішті Алматы облысы (80%), төмен көрсеткішті Солтүстік Қазақстан облысы (52%) көрсетіп тұр.

Осы 5-сынып оқушыларының 2019-2020 оқу жылында 6-сыныпты аяқтаған соң «Математика» оқу пәні бойынша көрсеткен білім сапасы 25-суретте берілген.

25-сурет. 2019-2020 оқу жылы 6-сыныптағы «Математика» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші

Талдау нәтижесіне сәйкес 2019-2020 оқу жылының қорытындысы негізінде 6-сыныптардағы білім алушылардың «Математика» оқу пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші 64%-дан 78%-ды құраған, ал орташа көрсеткіші 63%-ға тең болған. Өңірлер бөлінісінде 6-сыныптағы білім сапасы бойынша жоғары көрсеткішті Нұр-Сұлтан қаласы (78%), төмен көрсеткішті Ақтөбе облысы, Қостанай облысы, Солтүстік Қазақстан облысы (54%) көрсетіп тұр.

«Математика» пәні бойынша 2018-2019 оқу жылы 5-сынып және 2019-2020 оқу жылы 6-сынып оқушыларының білім сапасы көрсеткіштеріне жасалған салыстырмалы талдау 27-кестеде беріледі.

23-кесте. Қатарынан алынған екі оқу жылындағы оқушылардың сыныптан-сыныпқа көшкендегі білім сапасының салыстырмалы талдауы

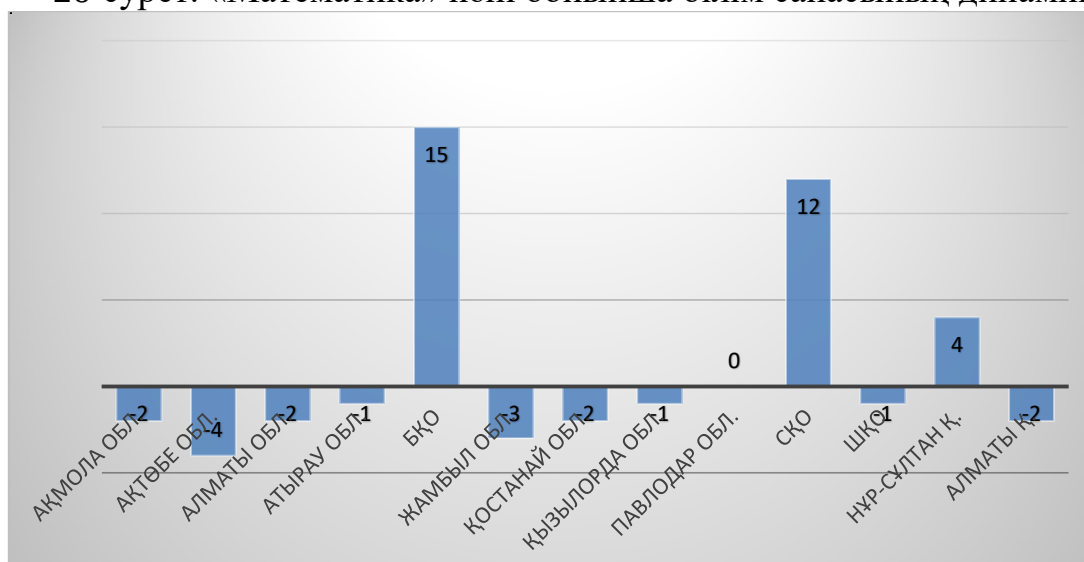
Өңірлер	2018-2019 оқу жылы 5-сынып	2019-2020 оқу жылы 6-сынып	Білім динамикасы
Ақмола облысы	69%	67%	-2
Ақтөбе облысы	68%	64%	-4
Алматы облысы	71%	69%	-2
Атырау облысы	67%	66%	-1
БҚО	55%	70%	+15
Жамбыл облысы	71%	68%	-3
Қостанай облысы	66%	64%	-2
Қызылорда облысы	73%	72%	-1
Павлодар облысы	68%	68%	0
СҚО	52%	64%	+12
ШҚО	73%	72%	-1
Нұр-Сұлтан қаласы	74%	78%	+4
Алматы қаласы	80%	72%	-2

Кестеде көрсетілгендей «Математика» пәні бойынша 2018-2019 оқу жылы 5-сынып оқушыларының 2019-2020 оқу жылы 6-сыныпты аяқтағанда білім сапасы үш өңірде Батыс Қазақстан облысы (+15%), Солтүстік Қазақстан облысы (+12%), Нұр-Сұлтан қаласы (+4%) бойынша артқан.

Қалған өңірлер бойынша білім сапасы -1%-дан -4%-ға төмендегені байқалады. Бір ғана өңір Павлодар облысы бойынша білім сапасы (68%) тұрақты болып қалған.

«Математика» пәні бойынша 2018-2019 оқу жылы 5-сынып оқушыларының 2019-2020 оқу жылы 6-сыныпты аяқтағанда білім сапасының динамикасы 26-суретте берілген.

26-сурет. «Математика» пәні бойынша білім сапасының динамикасы

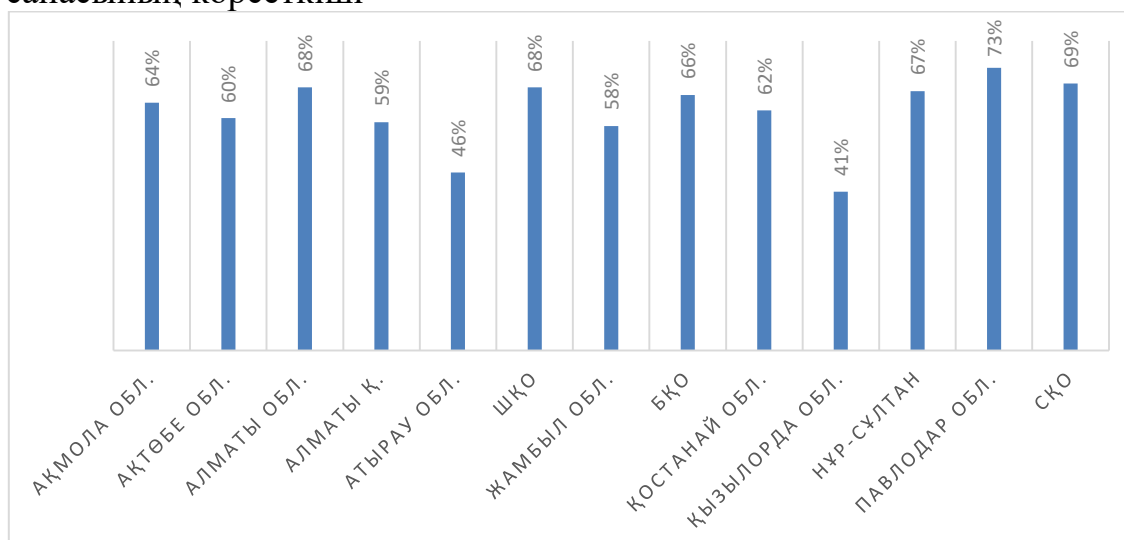

Жалпыға міндетті білім беру стандарты бойынша 7-сыныптан бастап математикалық білімді игеру «Алгебра» және «Геометрия» пәндері арқылы жалғастырылады. Сондықтан, 6-сыныпты аяқтаған оқушылардың математика бойынша білім сапасын 7-сыныптағы екі пәнге қатысты салыстыратын боламыз.

2018-2019 оқу жылы 6-сыныпта критериалды бағалау жүйесі алғашқы рет енгізілген болса, осы 6-сыныптың оқушылары 2019-2020 оқу жылы 7-сыныпта критериалды бағалау жүйесімен оқуды жалғастырды. Сондықтан білім сапасына салыстырмалы талдау жасау арқылы 2018-2019 оқу жылы 6-сыныпта оқыған білім алушылардың «Алгебра», «Геометрия» пәндері бойынша 2019-2020 оқу жылы 7-сыныпты қандай білім сапасымен бітіргенін қарастырамыз.

2018-2019 оқу жылының 6-сыныптары білім алушыларының «Математика» оқу пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші 27-суретте берілген.

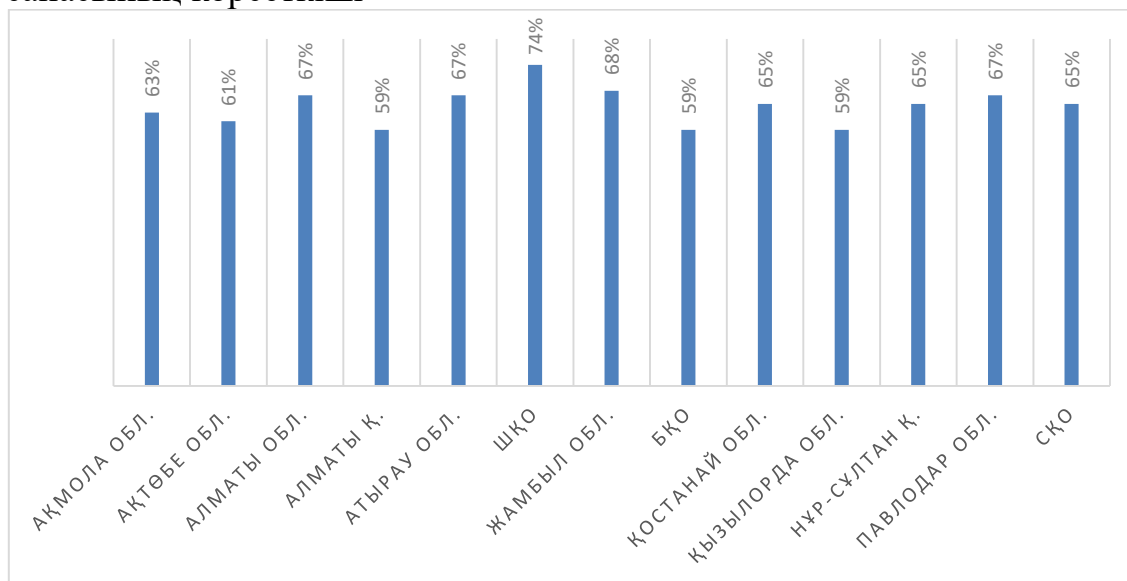
27-сурет. 2018-2019 оқу жылы 6-сыныптағы «Математика» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші

Талдау нәтижесіне сәйкес 2018-2019 оқу жылының қорытындысы бойынша 6-сыныптары білім алушыларының «Математика» оқу пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші 41%-дан 73%-ды құраған, ал орташа көрсеткіші 61%-ға тең болған. Өңірлер бөлінісінде 6-сыныптағы білім сапасы бойынша жоғары көрсеткішті Павлодар облысы (73%), төмен көрсеткішті Қызылорда облысы (41%) көрсетіп тұр.

Осы 6-сынып оқушыларының 2019-2020 оқу жылында 7-сыныпты аяқтаған соң «Алгебра» оқу пәні бойынша көрсеткен білім сапасы 28-суретте берілген.

28-сурет. 2019-2020 оқу жылы 7-сыныптағы «Алгебра» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші

Талдау нәтижесіне сәйкес 2019-2020 оқу жылының қорытындысы бойынша 7-сыныптары білім алушыларының «Алгебра» оқу пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші 59%-дан 74%-ды құраған, ал орташа көрсеткіші 64%-ға тең болған. Өңірлер бөлінісінде 7-сыныптағы білім сапасы бойынша жоғары көрсеткішті Шығыс Қазақстан облысы (74%), төмен көрсеткішті Алматы қаласы, Батыс Қазақстан облысы, Қызылорда облысы (59%) көрсетіп тұр.

2018-2019 оқу жылындағы 6-сынып оқушыларының «Математика» және 2019-2020 оқу жылы 7-сынып оқушыларының «Алгебра» пәндері бойынша білім сапасы көрсеткіштеріне жасалған салыстырмалы талдау 24-кестеде беріледі.

24-кесте. Қатарынан алынған екі оқу жылындағы оқушылардың сыныптан-сыныпқа көшкендегі білім сапасының салыстырмалы талдауы

Өңірлер	2018-2019 оқу жылы 6-сынып	2019-2020 оқу жылы 7-сынып	Білім динамикасы
Ақмола облысы	64%	63%	-1
Ақтөбе облысы	60%	61%	+1
Алматы облысы	68%	67%	-1

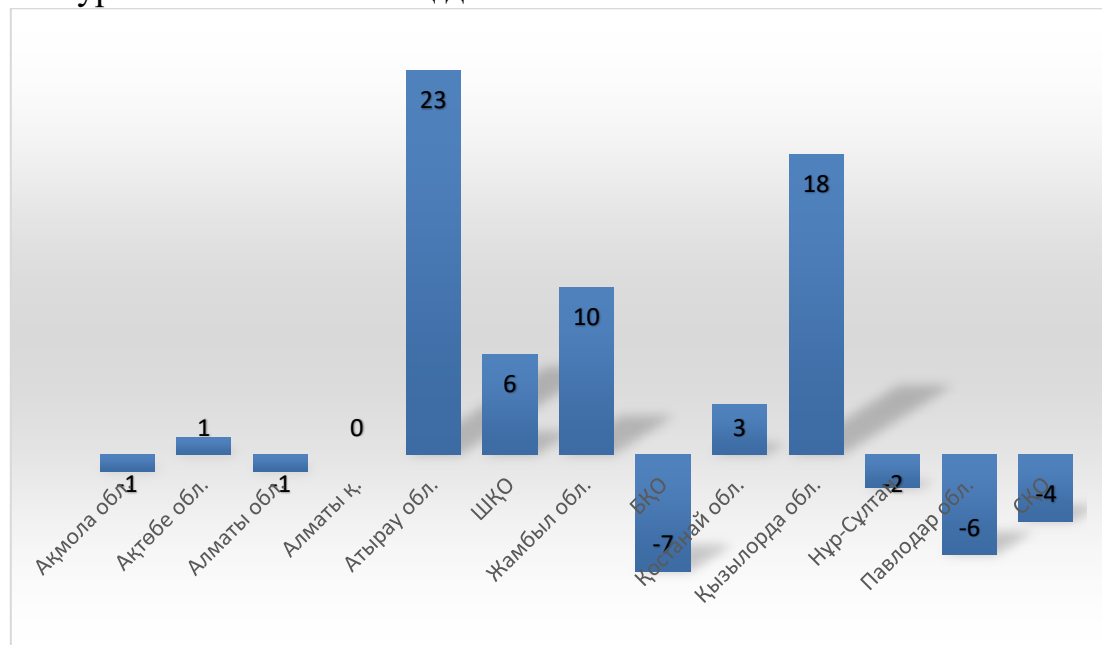
Алматы қаласы	59%	59%	0
Атырау облысы	46%	67%	+23
ШҚО	68%	74%	+6
Жамбыл облысы	58%	68%	+10
БҚО	66%	59%	-7
Қостанай облысы	62%	65%	+3
Қызылорда облысы	41%	59%	+18
Нұр-Сұлтан қаласы	67%	65%	-2
Павлодар облысы	73%	67%	-6
СҚО	69%	65%	-4

Кестеде көрсетілгендей «Математика» пәні бойынша 2018-2019 оқу жылы 6-сынып оқушыларының 2019-2020 оқу жылы 7-сыныпты аяқтағанда «Алгебра» пәні бойынша білім сапасы алты өңірде артқан: Атырау облысы (+23%), Қызылорда облысы (+18%), Жамбыл облысы (+10%), Шығыс Қазақстан облысы (+6%), Қостанай облысы (+3%), Ақтөбе облысы (+1%).

Қалған өңірлер бойынша білім сапасы -1%-дан -7%-ға төмендегені байқалады. Бір ғана өңір Алматы қаласы бойынша білім сапасы (59%) тұрақты болып қалған.

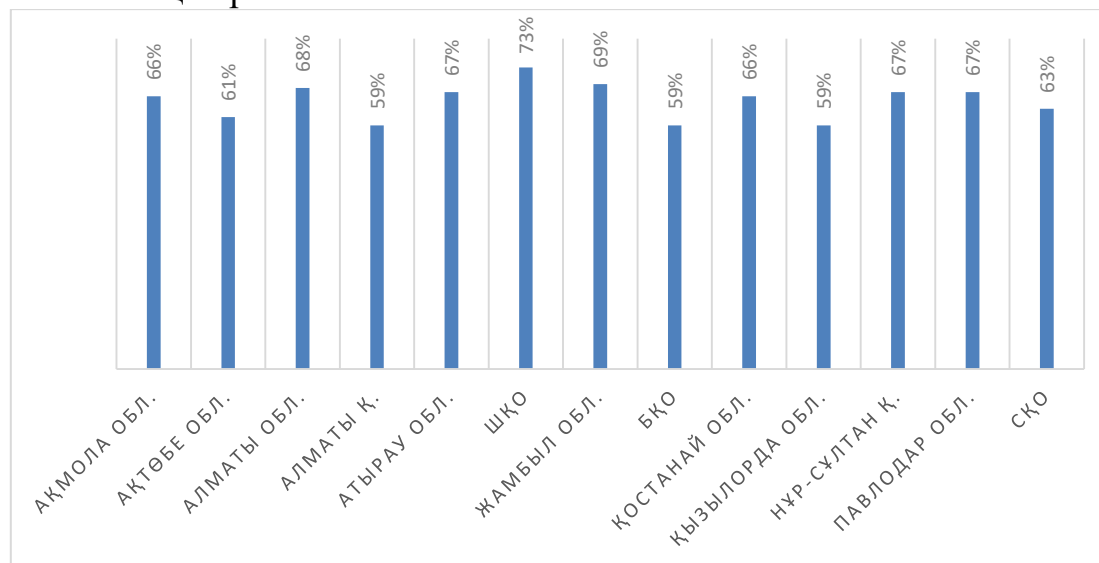
2018-2019 оқу жылғы 6-сынып оқушыларының «Математика» және 2019-2020 оқу жылы 7-сынып оқушыларының «Алгебра» пәндері бойынша білім сапасының динамикасы 29-суретте берілген.

29-сурет. Білім сапасының динамикасы

Осы 6-сынып оқушыларының 2019-2020 оқу жылында 7-сыныпты аяқтаған соң «Геометрия» оқу пәні бойынша көрсеткен білім сапасы 29-суретте берілген.

29-сурет. 2019-2020 оқу жылы 7-сыныптағы «Геометрия» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші

Талдау нәтижесіне сәйкес 2019-2020 оқу жылының қорытындысы бойынша 7-сыныптары білім алушыларының «Геометрия» оқу пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші 59%-дан 73%-ды құраған, ал орташа көрсеткіші 64%-ға тең болған. Өңірлер бөлінісінде 6-сыныптағы білім сапасы бойынша жоғары көрсеткішті Шығыс Қазақстан облысы (73%), төмен көрсеткішті Алматы қаласы, Батыс Қазақстан облысы, Қызылорда облысы (59%) көрсетіп тұр.

2018-2019 оқу жылғы 6-сынып оқушыларының «Математика» және 2019-2020 оқу жылы 7-сынып оқушыларының «Геометрия» пәндері бойынша білім сапасы көрсеткіштеріне жасалған салыстырмалы талдау 25-кестеде беріледі.

25-кесте. Қатарынан алынған екі оқу жылындағы оқушылардың сыныптан-сыныпқа көшкендегі білім сапасының салыстырмалы талдауы

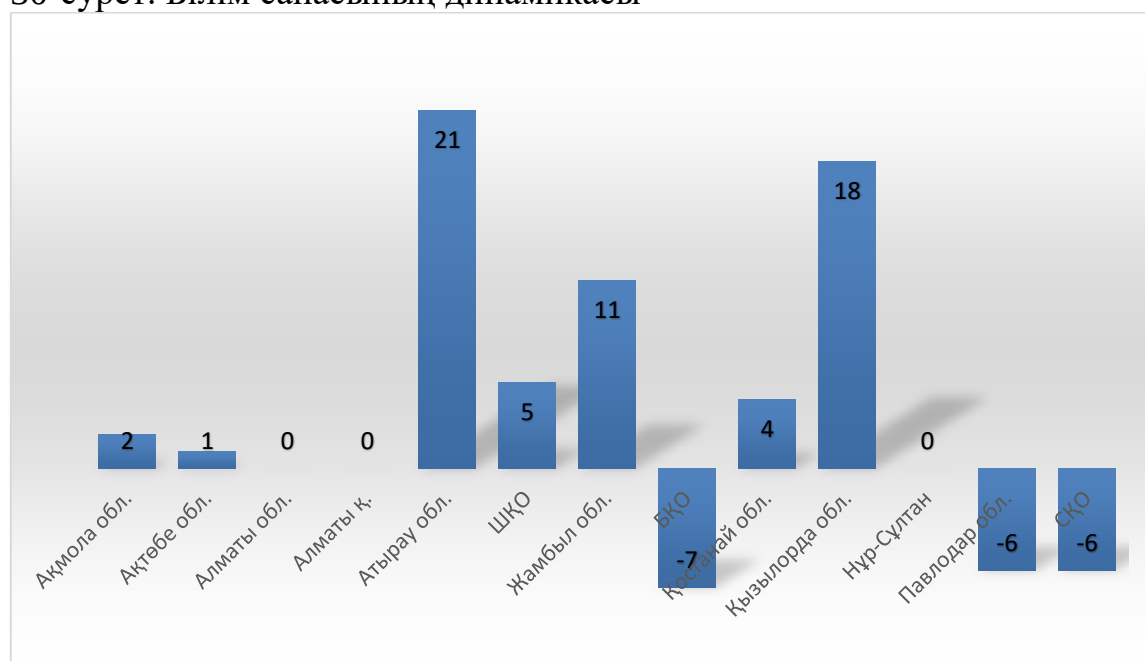
Өңірлерлер	2018-2019 оқу жылы 6-сынып	2019-2020 оқу жылы 7-сынып	Білім динамикасы
Ақмола облысы	64%	66%	+2
Ақтөбе облысы	60%	61%	+1
Алматы облысы	68%	68%	0
Алматы қаласы	59%	59%	0
Атырау облысы	46%	67%	+21
ШҚО	68%	73%	+5
Жамбыл облысы	58%	69%	+11
БҚО	66%	59%	-7
Қостанай облысы	62%	66%	+4
Қызылорда облысы	41%	59%	+18
Нұр-Сұлтан қаласы	67%	67%	0
Павлодар облысы	73%	67%	-6
СҚО	69%	63%	-6

Кестеде көрсетілгендей «Математика» пәні бойынша 2018-2019 оқу жылы 6-сынып оқушыларының 2019-2020 оқу жылы 7-сыныпты аяқтағанда «Геометрия» пәні бойынша білім сапасы Атырау облысы (+21%), Қызылорда облысы (+18%), Жамбыл облысы (+11%), Шығыс Қазақстан облысы (+5%), Қостанай облысы (+4%), Ақмола облысы (+2%), Ақтөбе облысы (+1%) бойынша артқан.

Қалған өңірлер бойынша білім сапасы -1%-дан -7%-ға төмендегені байқалады. Үш өңірде Алматы қаласы (59%), Алматы облысы (68%), Нұр-Сұлтан қаласы (67%) бойынша білім сапасы тұрақты болып қалған.

2018-2019 оқу жылғы 6-сынып оқушыларының «Математика» және 2019-2020 оқу жылы 7-сынып оқушыларының «Алгебра» пәндері бойынша білім сапасының динамикасы 30-суретте берілген.

30-сурет. Білім сапасының динамикасы

Сонымен, білім сапасына салыстырмалы талдау жасау арқылы 2018-2019 оқу жылындағы 6-сыныптың 2019-2020 оқу жылы 7-сыныпта математикалық білімді игеруді жалғастыру оқыған «Алгебра» және «Геометрия» пәндері бойынша білім сапалары арасындағы алшақтық байқалмайды (26-кесте). Яғни, 7-сыныптағы екі пәннен бір деңгейде игергенін көрсетеді.

26-кесте. 2019-2020 оқу жылындағы «Алгебра» және «Геометрия» пәндері бойынша білім сапасы

Өңірлер	2019-2020 оқу жылы 7-сынып «Алгебра» пәні	2019-2020 оқу жылы 7-сынып «Геометрия» пәні
Ақмола облысы	63%	66%
Ақтөбе облысы	61%	61%
Алматы облысы	67%	68%
Алматы қаласы	59%	59%

Атырау облысы	67%	67%
ШҚО	74%	73%
Жамбыл облысы	68%	69%
БҚО	59%	59%
Қостанай облысы	65%	66%
Қызылорда облысы	59%	59%
Нұр-Сұлтан қаласы	65%	67%
Павлодар облысы	67%	67%
СҚО	65%	63%

Енді 2018-2019 оқу жылы 7-сыныпта оқыған білім алушылардың «Алгебра» пәні бойынша 2019-2020 оқу жылы 8-сыныпты қандай білім сапасымен бітіргенін қарастырайық.

2018-2019 оқу жылы 7-сыныпта критериалды бағалау жүйесі алғашқы рет енгізілген болса, осы 7-сыныптың оқушылары 2019-2020 оқу жылы 8-сыныпта критериалды бағалау жүйесімен оқуды жалғастырды.

2018-2019 оқу жылының 7-сыныптары білім алушыларының «Алгебра» оқу пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші 31-суретте берілген.

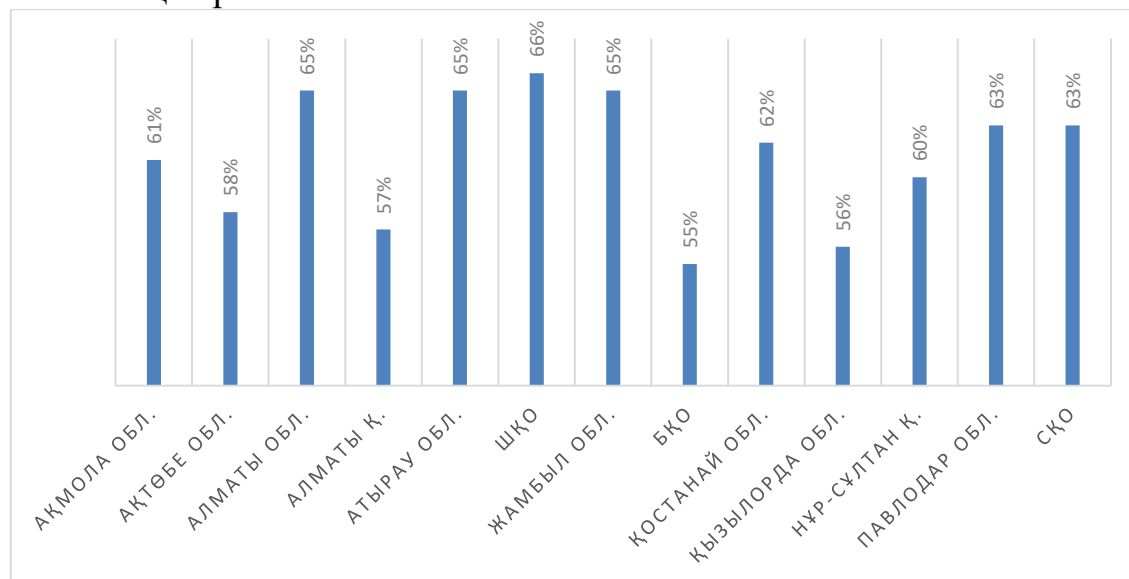
31-сурет. 2018-2019 оқу жылы 7-сыныптағы «Алгебра» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші

Талдау нәтижесіне сәйкес 2018-2019 оқу жылының қорытындысы бойынша 7-сыныптары білім алушыларының «Алгебра» оқу пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші 42%-дан 66%-ды құраған, ал орташа көрсеткіші 58%-ға тең болған. Өңірлер бөлінісінде 7-сыныптағы білім сапасы бойынша жоғары көрсеткішті Шығыс Қазақстан облысы, Павлодар облысы (66%), ал төмен көрсеткішті Нұр-Сұлтан қаласы, Қызылорда облысы (42%) көрсетіп тұр.

2019-2020 оқу жылының 8-сыныптары білім алушыларының «Алгебра» оқу пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші 32-суретте берілген.

32-сурет. 2019-2020 оқу жылы 8-сыныптағы «Алгебра» пәні бойынша білім сапсының көрсеткіші

2019-2020 оқу жылының қорытындысы бойынша 8-сыныптағы білім алушыларының «Алгебра» оқу пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші 55%-дан 66%-ды құраған, ал орташа көрсеткіші 61%-ға тең болған. Өңірлер бөлінісінде 8-сыныптағы білім сапасы бойынша жоғары көрсеткішті Шығыс Қазақстан облысы (66%), төмен көрсеткішті Батыс Қазақстан облысы (55%) көрсетіп тұр.

2018-2019 оқу жылғы 7-сынып оқушыларының және 2019-2020 оқу жылы 8-сынып оқушыларының «Алгебра» пәндері бойынша білім сапасы көрсеткіштеріне жасалған салыстырмалы талдау 27-кестеде беріледі.

27-кесте. Қатарынан алынған екі оқу жылындағы оқушылардың сыныптан-сыныпқа көшкендегі білім сапасының салыстырмалы талдауы

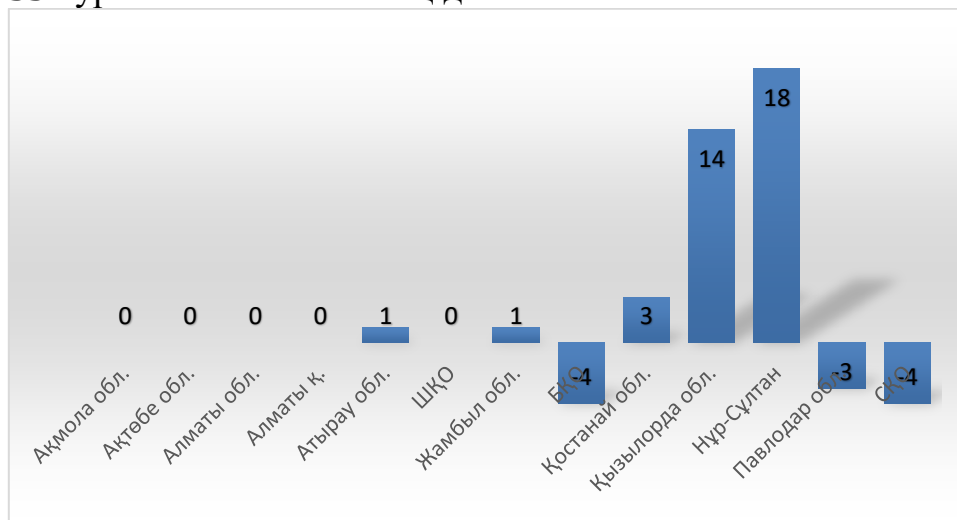
Өңірлер	2018-2019 оқу жылы 7-сынып	2019-2020 оқу жылы 8-сынып	Білім динамикасы
Ақмола облысы	61%	61%	0
Ақтөбе облысы	58%	58%	0
Алматы облысы	65%	65%	0
Алматы қаласы	57%	57%	0
Атырау облысы	64%	65%	+1
ШҚО	66%	66%	0
Жамбыл облысы	64%	65%	+1
БҚО	59%	55%	-4
Қостанай облысы	59%	62%	+3
Қызылорда облысы	42%	56%	+14
Нұр-Сұлтан қаласы	42%	60%	+18
Павлодар облысы	66%	63%	-3
СҚО	69%	65%	-4

Кестеде көрсетілгендей 2018-2019 оқу жылғы 7-сынып оқушыларының және 2019-2020 оқу жылы 8-сынып оқушыларының «Алгебра» пәндері

бойынша білім сапасы көрсеткіштеріне жасалған салыстырмалы талдауы пән бойынша білім сапасының тұрақты және кейбір өңірлер бойынша артқанын көрсетеді. Батыс Қазақстан облысы (-4%), Павлодар облысы (-3%) бойынша білім сапасының төмендегенін байқаймыз.

2018-2019 оқу жылы 7-сынып және 2019-2020 оқу жылы 8-сынып оқушыларының «Алгебра» пәндері бойынша білім сапасының динамикасы 33-суретте берілген.

33-сурет. Білім сапасының динамикасы

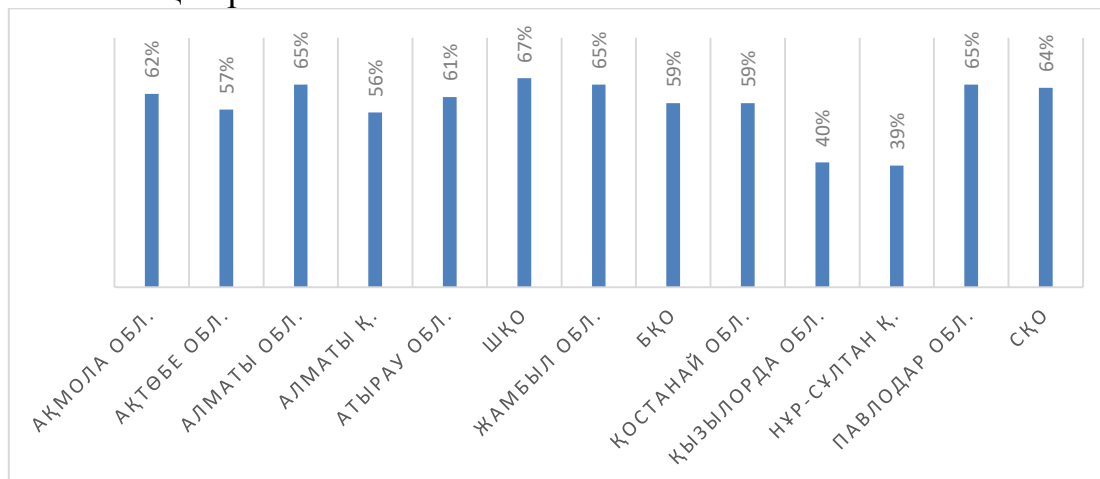

Енді 2018-2019 оқу жылы 7-сыныпта оқыған білім алушылардың «Геометрия» пәні бойынша 2019-2020 оқу жылы 8-сыныпты қандай білім сапасымен бітіргенін қарастырайық.

2018-2019 оқу жылы 7-сыныпта критериалды бағалау жүйесі алғашқы рет енгізілген болса, осы 7-сыныптың оқушылары 2019-2020 оқу жылы 8-сыныпта критериалды бағалау жүйесімен оқуды жалғастырды.

2018-2019 оқу жылының 7-сыныптары білім алушыларының «Геометрия» оқу пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші 34-суретте берілген.

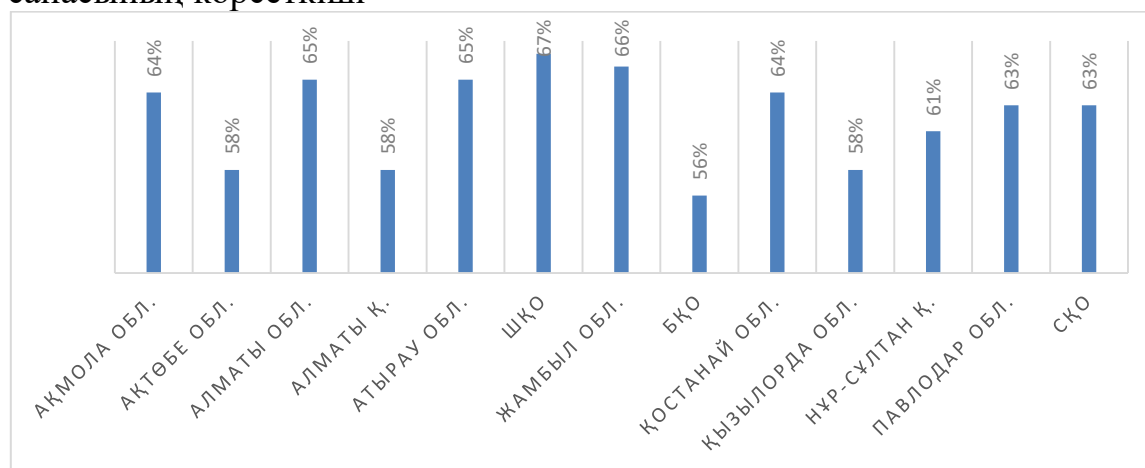
34-сурет. 2018-2019 оқу жылы 7-сыныптағы «Геометрия» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші

Талдау нәтижесіне сәйкес 2018-2019 оқу жылының қорытындысы бойынша 7-сыныптары білім алушыларының «Геометрия» оқу пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші 39%-дан 67%-ды құраған, ал орташа көрсеткіші 58%-ға тең болған. Өңірлер бөлінісінде 7-сыныптағы білім сапасы бойынша жоғары көрсеткішті Шығыс Қазақстан облысы, Павлодар, Жамбыл, Алматы облыстары (65%), ал төмен көрсеткішті Қызылорда облысы (40%), Нұр-Сұлтан қаласы (39%) көрсетіп тұр.

2019-2020 оқу жылының 8-сыныптары білім алушыларының «Геометрия» оқу пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші 35-суретте берілген.

35-сурет. 2019-2020 оқу жылы 8-сыныптағы «Геометрия» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші

2019-2020 оқу жылының қорытындысы негізінде 8-сыныптары білім алушыларының «Геометрия» оқу пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші 56%-дан 67%-ды құраған, ал орташа көрсеткіші 61%-ға тең болған. Өңірлер бөлінісінде 8-сыныптағы білім сапасы бойынша жоғары көрсеткішті Шығыс Қазақстан облысы (67%), төмен көрсеткішті Батыс Қазақстан облысы (56%) көрсетіп тұр.

2018-2019 оқу жылғы 7-сынып оқушыларының және 2019-2020 оқу жылы 8-сынып оқушыларының «Геометрия» пәндері бойынша білім сапасы көрсеткіштеріне жасалған салыстырмалы талдау 28-кестеде беріледі.

28-кесте. Қатарынан алынған екі оқу жылындағы оқушылардың сыныптан-сыныпқа көшкендегі білім сапасының салыстырмалы талдауы

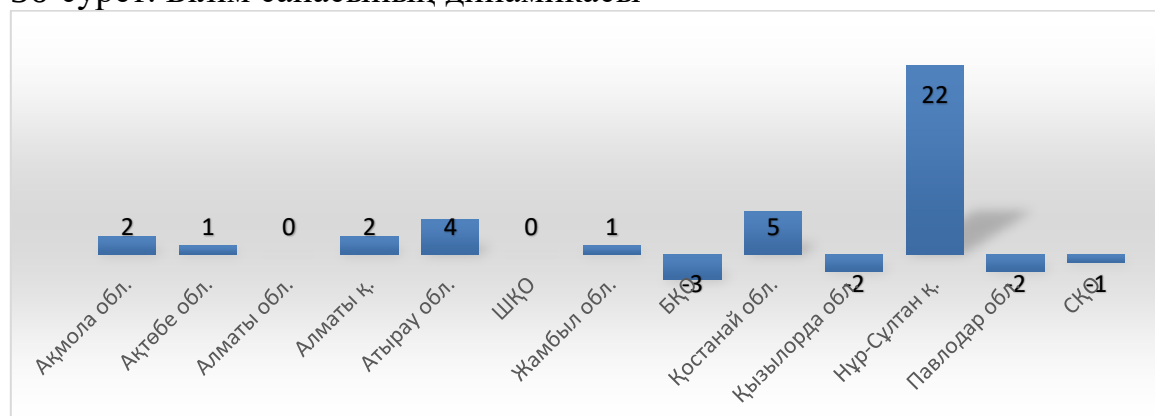
Өңірлер	2018-2019 оқу жылы 7-сынып	2019-2020 оқу жылы 8-сынып	Білім динамикасы
Ақмола облысы	62%	64%	+2
Ақтөбе облысы	57%	58%	+1
Алматы облысы	65%	65%	0
Алматы қаласы	56%	58%	+2
Атырау облысы	61%	65%	+4
ШҚО	67%	67%	0
Жамбыл облысы	65%	66%	+1
БҚО	59%	56%	-3

Қостанай облысы	59%	64%	+5
Қызылорда облысы	40%	58%	-2
Нұр-Сұлтан қаласы	39%	61%	+22
Павлодар облысы	65%	63%	-2
СҚО	64%	63%	-1

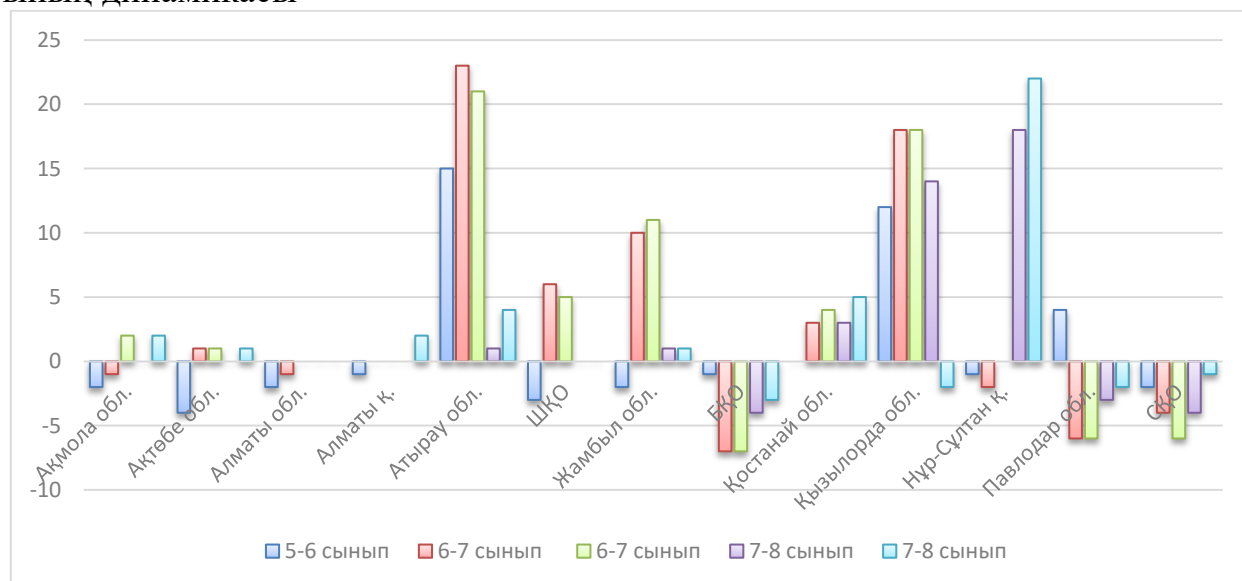
Кестеде көрсетілгендей 2018-2019 оқу жылғы 7-сынып оқушыларының және 2019-2020 оқу жылы 8-сынып оқушыларының «Геометрия» пәндері негізінде білім сапасы көрсеткіштеріне жасалған салыстырмалы талдауы пән бойынша білім сапасының тұрақты және кейбір өңірлер бойынша артқанын көрсетеді. Батыс Қазақстан облысы (-3%), Павлодар, Қызылорда облыстары (-2%), Солтүстік Қазақстан облысы (-1%) бойынша білім сапасының төмендегенін байқаймыз.

2018-2019 оқу жылы 7-сынып және 2019-2020 оқу жылы 8-сынып оқушыларының «Геометрия» пәндері бойынша білім сапасының динамикасы 36-суретте берілген.

36-сурет. Білім сапасының динамикасы

37-сурет. «Математика», «Алгебра», «Геометрия» пәндері бойынша білім сапасының динамикасы

Сонымен қорыта келгенде қатарынан алынған екі оқу жылдағы сыныптан-сыныпқа көшкендегі республика бойынша «Математика», «Алгебра», «Геометрия» пәндері бойынша білім сапасының жоғарлауы Атырау, Қостанай, Қызылорда облыстарында, төмендеуі Батыс Қазақстан, Павлодар, Солтүстік Қазақстан облыстарында анықталды (37-сурет).

Қатарынан алынған екі оқу жылындағы бір сыныпқа қатысты білім сапасының салыстырмалы талдауы

2018-2019 мен 2019-2020 оқу жылдарындағы «Математика» оқу пәні 6-сынып білім алушыларының білім сапасына салыстырмалы талдау жасайық. Аталған жылдардағы 6-сынып оқушыларының білім сапасының көрсеткіші 30-суретте берілген.

29-кесте. Қатарынан алынған екі оқу жылындағы бір сыныпқа қатысты білім сапасы

Өңірлер	2018-2019 оқу жылы 6-сынып	2019-2020 оқу жылы 6-сынып	Білім динамикасы
Ақмола облысы	64%	67%	+3
Ақтөбе облысы	60%	64%	+4
Алматы облысы	68%	69%	+1
Алматы қаласы	59%	66%	+7
Атырау облысы	46%	70%	+24
ШҚО	68%	68%	+8
Жамбыл облысы	58%	64%	+6
БҚО	66%	72%	+6
Қостанай облысы	62%	68%	+6
Қызылорда облысы	41%	64%	+23
Нұр-Сұлтан қаласы	67%	72%	+5
Павлодар облысы	73%	78%	+5
СҚО	69%	72%	+3

Кестеде көрсетілгендей жыл сайын 6-сыныпта «Математика» пәнінен білім сапасы барлық өңірлер бойынша артуын көреміз. Оның ішінде білім сапасының жоғары көрсеткіші Атырау және Қызылорда (сәйкесінше 24% және 23%), қалған облыстар мен қалаларда білім сапасының артуы 1%-дан 8%-ды құрайды.

Сонымен қорыта келгенде Республика бойынша 6-сыныпта «Математика» пәнінен білім сапасына жүргізілген салыстырмалы талдау нәтижесі 2018-2019 оқу жылымен салыстырғанда 2019-2020 оқу жылы білім сапасы өңірлер бойынша жоғарлаған.

2018-2019 мен 2019-2020 оқу жылдарындағы «Алгебра» оқу пәні 7-сынып білім алушыларының білім сапасына салыстырмалы талдау жасайық. Аталған жылдардағы 7-сынып оқушыларының білім сапасының көрсеткіші 31-суретте берілген.

30-кесте. Қатарынан алынған екі оқу жылындағы бір сыныпқа қатысты білім сапасы

Өңірлер	2018-2019 оқу жылы 7-сынып	2019-2020 оқу жылы 7-сынып	Білім динамикасы
Ақмола облысы	61%	63%	+2
Ақтөбе облысы	58%	61%	+3
Алматы облысы	65%	67%	+2
Алматы қаласы	57%	59%	+2
Атырау облысы	64%	67%	+3
ШҚО	66%	74%	+8
Жамбыл облысы	64%	68%	+4
БҚО	59%	59%	0
Қостанай облысы	59%	65%	+6
Қызылорда облысы	42%	59%	+17
Нұр-Сұлтан қаласы	42%	65%	+23
Павлодар облысы	66%	67%	+1
СҚО	69%	65%	-4

Кестеде көрсетілгендей жыл сайын 7-сыныпта «Алгебра» пәнінен білім сапасы өңірлердің басым көпшілігінде артуын көреміз. Оның ішінде білім сапасының жоғары көрсеткіші Нұр-Сұлтан қаласы және Қызылорда облысында (сәйкесінше 23% және 18%) анықталған. Батыс Қазақстан облысында білім сапасы тұрақты, Солтүстік Қазақстан облысында білім сапасының төмендеген, ал қалған облыстар мен қалаларда білім сапасының артуы 1%-дан 8%-ды құрайды.

Сонымен қорыта келгенде, Республика бойынша 7-сыныпта «Алгебра» пәнінен білім сапасына жүргізілген салыстырмалы талдау нәтижесі 2018-2019 оқу жылымен салыстырғанда 2019-2020 оқу жылы білім сапасы өңірлердің басым көпшілігінде жоғарлаған.

2018-2019 мен 2019-2020 оқу жылдарындағы «Геометрия» оқу пәні 7-сынып білім алушыларының білім сапасына салыстырмалы талдау жасайық. Аталған жылдардағы 7-сынып оқушыларының білім сапасының көрсеткіші 31-суретте берілген.

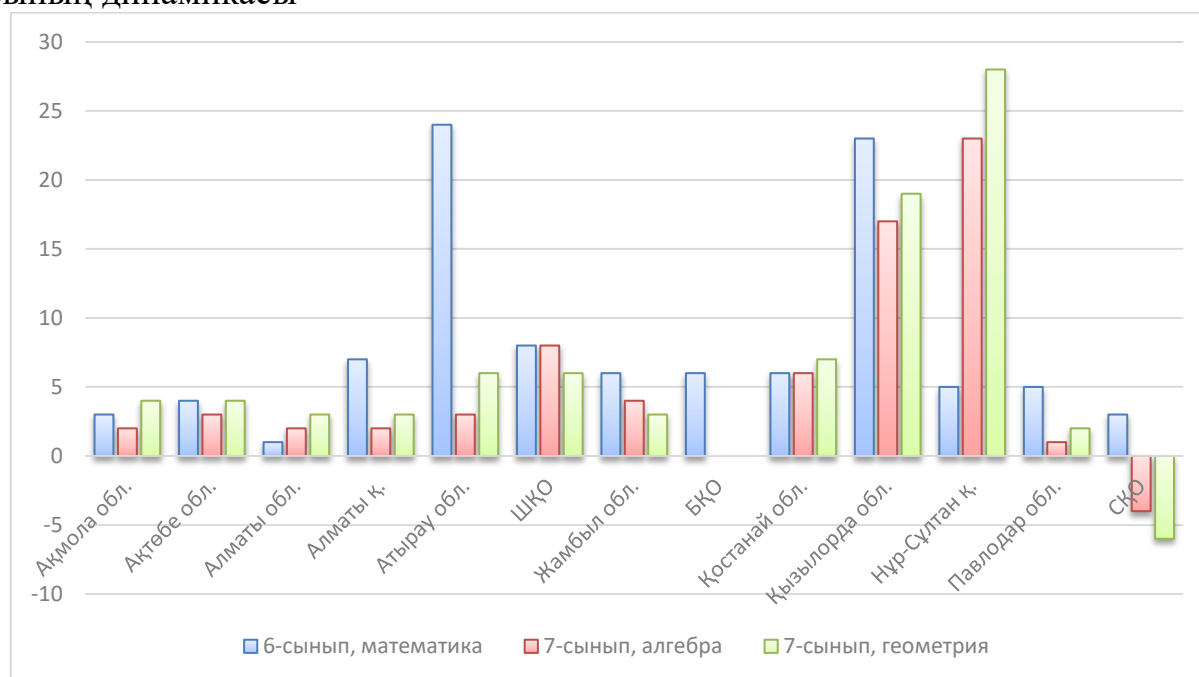
31-кесте. Қатарынан алынған екі оқу жылындағы бір сыныпқа қатысты білім сапасы

Өңірлер	2018-2019 оқу жылы 7-сынып	2019-2020 оқу жылы 7-сынып	Білім динамикасы
Ақмола облысы	62%	66%	+4
Ақтөбе облысы	57%	61%	+4
Алматы облысы	65%	68%	+3
Алматы қаласы	56%	59%	+3
Атырау облысы	61%	67%	+6
ШҚО	67%	73%	+6
Жамбыл облысы	65%	69%	+3
БҚО	59%	59%	0
Қостанай облысы	59%	66%	+7

Қызылорда облысы	40%	59%	+19
Нұр-Сұлтан қаласы	39%	67%	+28
Павлодар облысы	65%	67%	+2
СҚО	64%	63%	-1

Кестеде көрсетілгендей жыл сайын 7-сыныпта «Геометрия» пәнінен білім сапасы өңірлердің басым көпшілігінде артуын көреміз. Оның ішінде білім сапасының жоғары көрсеткіші Нұр-Сұлтан қаласы және Қызылорда облысында (сәйкесінше 28% және 19%) анықталған. Батыс Қазақстан облысында білім сапасы тұрақты, Солтүстік Қазақстан облысында білім сапасының төмендеген, ал қалған облыстар мен қалаларда білім сапасының артуы 1%-дан 7%-ды құрайды.

38-сурет. «Математика», «Алгебра», «Геометрия» пәндері бойынша білім сапасының динамикасы

Сонымен қорыта келгенде, қатарынан алынған екі оқу жылындағы бір сыныпқа қатысты республика бойынша «Математика», «Алгебра», «Геометрия» пәндерінен білім сапасына жүргізілген салыстырмалы талдау нәтижесі 2018-2019 оқу жылымен салыстырғанда 2019-2020 оқу жылы білім сапасы өңірлердің басым көпшілігінде бойынша жоғарлаған (38-сурет).

1.2.4 «Физика» оқу пәні

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрі міндетін атқарушысы 2017 жылғы 25 қазандағы № 545 бұйрығымен бекітілген «Негізгі орта білім беру деңгейінің 7-9-сыныптарына арналған «Физика» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 тамыздағы № 1080 қаулысымен бекітілген Орта білім берудің (бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру) мемлекеттік

жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген. Қазақстан Республикасының білім алушылары осы негізгі орта білім беру деңгейінің 7-9-сыныптарына арналған «Физика» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасымен оқиды.

«Физика» пәнінің мазмұны немесе «Физика» ғылымы туралы бастапқы ұғым бастауыш білім деңгейінде 1-4-сыныптарында және негізгі орта білім деңгейінде 5-6-сыныптарында «Жаратылыстану» пәнін меңгеру барысында қалыптастырылады.

Базалық мазмұны жалпы білім беру деңгейлері мен оқу пәндерінің сабақтастығын қамтамасыз етеді, білім алушыларға білімін әрі қарай жалғастыруға мүмкіндік береді.

7-сыныпқа арналған «Физика» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасында табиғат құбылыстарын қарастырады, физиканың негізгі заңдарымен танысады және осы заңдарды техникада, күнделікті өмірде қолдану деңгейінде оқытылады.

Физика мен оның заңдары барлық жаратылыстану саласының өзегі екендігіне басты назар аударылады. Сондықтан, оқыту пәнінің ең маңызды міндеттерінің бірі – білім алушылардың әлемнің заманауи физикалық бейнесінің негізін және табиғатты танудың ғылыми әдістері туралы түсініктерін қалыптастыру.

Бағдарлама практикадан теорияға өтуге негізделген, білім алушылардың негізгі игерген білімдерін тәжірибеде көбірек қолдануға бағытталған.

Қазақстан өңірлерінің білім алушыларының Негізгі орта білім беру деңгейінің 7-сыныптарына арналған «Физика» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының білім беру мазмұнын меңгеру сапасын анықтау үшін 2019-2020 оқу жылындағы нәтижелері бойынша білім сапасы көрсеткіштеріне талдау жүргізілді.

2019-2020 оқу жылында Республика бойынша 7-сыныпта «Физика» пәнін 93 324 білім алушы оқыды. Олардың білім сапасының көрсеткіштері Орташа республикалық деңгейде 53,6 пайызды құрайды (1-кесте. 2019-2020 оқу жылының қорытынды бойынша 7-сыныпта «Физика» пәнінен білім алушылардың сапалық көрсеткіші).

2019-2020 оқу жылындағы 7-сыныптағы білім алушылардың «Физика» пәні бойынша білім сапасы көрсеткіштерінің ең жоғарғы деңгейі 88% және ең төменгі деңгейі 40% көрсетті, арасындағы алшақтық екі еседен көп болды. Рейтингте Батыс Қазақстан -88% және Жамбыл -83% облыстары үздік болып табылады, Орташа республикалық деңгейдің көрсеткішінен 30%-дай алшақтық байқалады.

32-кесте. 2019-2020 оқу жылының қорытынды бойынша 7-сыныпта «Физика» пәнінен білім алушылардың сапалық көрсеткіші

Өңірлер	Барлығы	4 пен 5 саны	Білім сапасы
Ақмола облысы	7174	4141	58%
Ақтөбе облысы	6977	2754	39%
Алматы облысы	8406	4667	56%

Алматы қаласы	7784	4283	55%
Атырау облысы	6286	2361	38%
ШҚО	6983	3476	50%
Жамбыл облысы	4645	3851	83%
БҚО	4506	3963	88%
Қостанай облысы	7339	2755	38%
Қызылорда облысы	7483	3655	49%
Нұр-Сұлтан қаласы	6585	3757	57%
Павлодар облысы	6887	3851	56%
СҚО	4620	1868	40%
Түркістан облысы	7649	3390	44%

2019-2020 оқу жылында Республика бойынша 7-сыныпта «Физика» пәнін 93 324 білім алушылар оқиды, оның 4506 білім алушылары Батыс Қазақстан облысында, 4645 білім алушылары Жамбыл облысында яғни, Қазақстан өңірлерінің білім алушыларының 10 пайызын құрайды.

Ақмола, Алматы, Павлодар облыстары және республикалық маңызы бар Нұр-Сұлтан қаласы, Алматы қалаларының білім алушыларының білім сапасы көрсеткіштері Орташа республикалық деңгейден жоғары болды. Білім алушылардың білім сапасы көрсеткіштерінің Орташа республикалық деңгейін 7 өңір еңсере алмады.

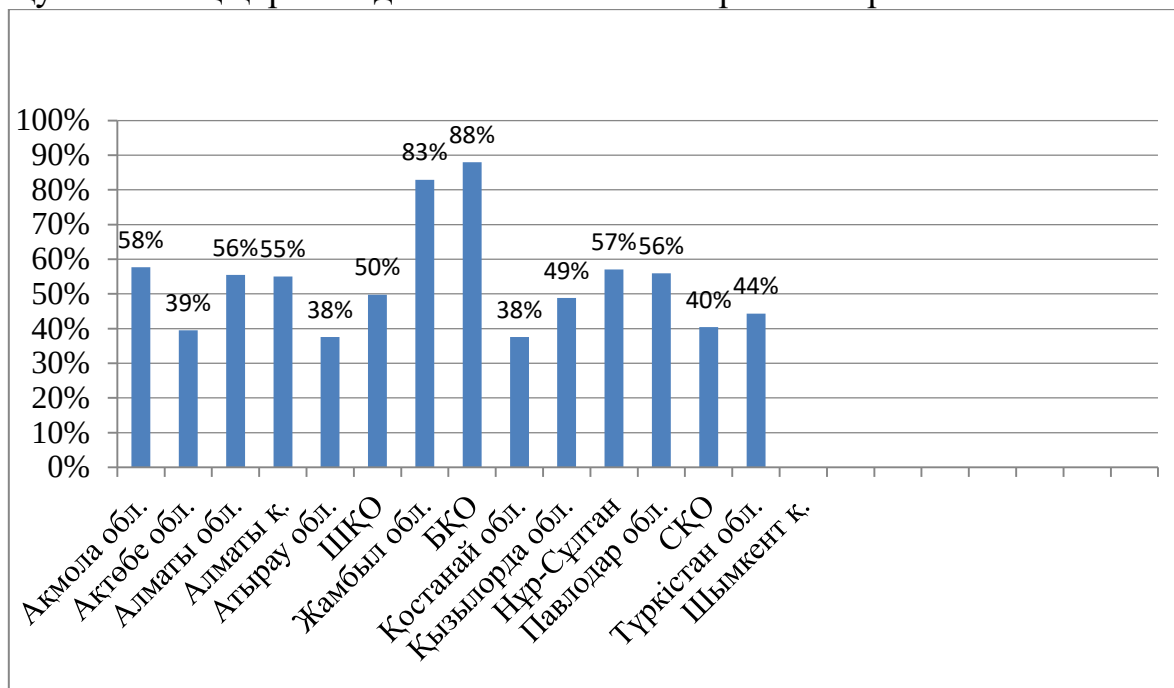
Рейтингтің соңғы позицияларында Қостанай, Атырау және Ақтөбе облыстары орналасты.

Шығыс Қазақстан, Қызылорда, Солтүстік Қазақстан, Түркістан облыстарының және Шымкент қаласының білім алушыларының білім сапасы көрсеткіштері Орташа республикалық деңгейден 15%-дай төмен болды. Рейтингтің соңғы позицияларында орналасқан облыстардың білім алушылардың білім сапасының көрсеткіштері мынадай болды: Қостанай -38% Атырау -38% және Ақтөбе - 39% .

7-сыныпта Қостанай облысында 7339 білім алушы, Атырау облысында 6286 білім алушылар және Ақтөбе облыстарында 6977 білім алушылар білім алады екен. Үш облыста барлығы 20 602 білім алушылар 7-сыныпқа арналған «Физика» пәнін оқиды, білім сапасы көрсеткіштері 38,3 пайызды көрсетеді. Бұл Қазақстан өңірлерінің білім алушыларының білім сапасының орташа республикалық деңгейінің ең төменгі көрсеткіші.

«Физика» пәнінен Қазақстан өңірлерінің білім алушыларының білім сапасының 2019-2020 оқу жылының қорытынды бойынша салыстырмалы көрсеткіші келесі суретте берілген (39-сурет. Қазақстан өңірлерінің білім алушыларының білім сапасының 2019-2020 оқу жылының қорытынды бойынша салыстырмалы көрсеткіші).

39-сурет. Қазақстан өңірлері білім алушыларының білім сапасының 2019-2020 оқу жылының қорытынды бойынша салыстырмалы көрсеткіші

7-сыныптағы «Физика» пәнін кіріспе «атом», «зат», «материя» және «физикалық термин», «физикалық шама», «гипотеза» және «эксперимент», «өлшем» және «өлшеу қателігі» сияқты негізгі ұғымдарды оқытылады, бұл оқу материалын әрі қарай оқыту кезінде қазіргі ғылымның заманауи деңгейі мен қоршаған ортамен байланыстың үзілмеуіне мүмкіндік береді.

Оқу бағдарламасында адамның табиғатпен өзара қарым-қатынасы, адамның әлемдегі және планетадағы орны, өмірдің мәні туралы мәселелер, сондай-ақ білім алушыларға білім беруде және тәрбиелеуде үлкен мәні бар лабораториялық және практикалық жұмыстар маңызды орын алады. Сондықтан

7-сыныптағы білім алушылардың білім сапасының көрсеткіштеріне ерекше назар аударуды қажет етеді.

Сондақтан келесі 8-сыныпта сапалы білім алу үшін рейтингтің соңғы позицияларында орналасқан облыстардың білім алушыларының білім сапасының көрсеткіштерін «Физика» пәні бойынша талдап, қосымша жұмыс жасау қажет етеді.

8-сыныпқа арналған «Физика» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы берілген мазмұнның үш яғни, «Жылу физикасы», «Электр және магнетизм», «Геометриялық оптика» бөлімін қамтиды.

Білім алушылар 7-сыныптағы физикалық шамалар, шкалалар құны және оларды өлшеу, аспап шкалалары және аспаптық өлшеу қателерін анықтау сияқты ұғым түсініктерді білуге тиіс. Алдыңғы сыныптан энергиялардың түрлерін ажыратады, энергияны тасымалдау, сонымен қатар, энергияны үнемдеу керек екенін біледі. 8-сыныпқа арналған «Физика» пәнінің «Жылу құбылыстары» бөлімі білім алушылардың түсінігін кеңейтеді және олар алдыңғы қарастырылған процестердегі бақылаулар нәтижесін бөлшектер,

материяның кинетикалық теориясы негізінде түсіндіре алады. Ал енді білім алушылардың 8-сыныптағы «Физика» пәнін қалай меңгергенің білім сапасы көрсеткіштерін талдаудан көреміз.

«Физика» пәні бойынша 2019-2020 оқу жылында 7-сыныпта оқыған білім алушылардың 2020-2021 оқу жылғындағы 8-сыныптағы білім сапасы көрсеткіштерін қарастырайық.

2020-2021 оқу жылында Республика бойынша 8-сыныпта «Физика» пәнін 96 009 білім алушы оқыды.

«Физика» пәнінен Қазақстан өңірлерінің 8-сыныпта білім алушыларының білім сапасы Орташа республикалық деңгейде 63,2 пайызды құрайды (33-кесте. 2020-2021 оқу жылының қорытынды бойынша 8-сыныпта «Физика» пәнінен білім алушылардың сапалық көрсеткіші).

33-кесте. 2020-2021 оқу жылының қорытындысы негізінде 8-сыныпта «Физика» пәні бойынша білім алушылардың сапалық көрсеткіші

Өңір	Барлығы	4 пен 5 саны	Білім сапасы
Ақмола облысы	6367	4258	67%
Ақтөбе облысы	6519	4002	61%
Алматы обл	7139	4752	67%
Алматы қаласы	6686	4550	68%
Атырау облысы	6430	3730	58%
ШҚО	6400	4244	66%
Жамбыл облысы	6835	4266	62%
БҚО	6068	3853	63%
Қостанай облысы	7388	4312	58%
Қызылорда облысы	6769	4381	65%
Нұр-Сұлтан қаласы	6070	4150	68%
Павлодар облысы	6207	4077	66%
СҚО	4838	2809	58%
Түркістан облысы	6093	3774	62%
Шымкент қаласы	6200	3688	59%

2020-2021 оқу жылының 8-сыныптағы «Физика» пәні бойынша білім алушылардың білім сапасы көрсеткіштерінің ең жоғарысы 68% және ең төменгі 58%, арасындағы алшақтық 20 % болды. Рейтингте Алматы, Нұр-Сұлтан қаласы және Ақмола облыстары жоғары көрсеткішті көрсетті.

Шығыс Қазақстан, Павлодар, Қызылорда облыстарының білім алушыларының білім сапасы көрсеткіштері орташа республикалық деңгейден жоғары болды.

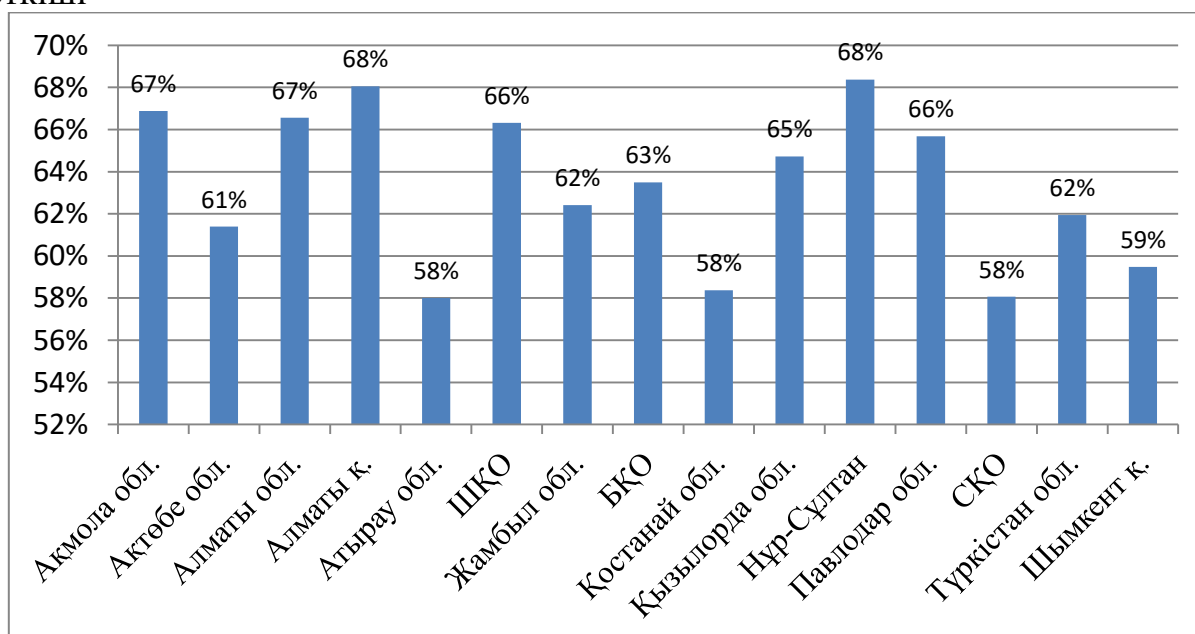
Білім алушылардың білім сапасы көрсеткіштерінің орташа республикалық деңгейін 8 өңір еңсере алмады. Рейтингтің соңғы позицияларында 58 пайыздық көрсеткішпен Атырау және Қостанай, Солтүстік Қазақстан облыстары орналасты.

Ақтөбе, Жамбыл, Батыс Қазақстан, Түркістан облыстарының және Шымкент қаласы білім алушыларының білім сапасы көрсеткіштері орташа республикалық деңгейден төмен болды.

«Физика» пәнінен білім алушының алған білімі әлемнің қазіргі жаратылыстану көрінісінің негізінде жатқан іргелі ұғымдарды, заңдылықтарды, теориялар мен қағидаттарды, табиғатты ғылыми тану әдістерін, физиканы, зерттеу негізінде адамзаттың ғаламдық және жергілікті проблемаларын түсінуді қамтамасыз етеді. Сондықтан «Физика» пәнін толық білім алушылар меңгеруін қамтамасыз ету үшін алған білім сапасына толық талдау жасап, кері байланыс жасалу қажет.

«Физика» пәнінен Қазақстан өңірлерінің білім алушыларының білім сапасының 2020-2021 оқу жылының қорытынды бойынша салыстырмалы көрсеткіші келесі кестеде берілген (40-сурет. Қазақстан өңірлерінің білім алушыларының білім сапасының 2020-2021 оқу жылының қорытынды бойынша салыстырмалы көрсеткіші).

40-сурет. Қазақстан өңірлеріндегі білім алушылардың 2020-2021 оқу жылы қорытындысы негізінде «Физика» пәні бойынша салыстырмалы көрсеткіші

«Физика» пәнінен Қазақстан өңірлері білім алушыларының 2019-2020 оқу жылында 7-сыныпта, осы білім алушыларының келесі 2020-2021 оқу жылындағы 8-сыныпта білім сапасының сапалық көрсеткіші бойынша талдау жасалды.

«Физика» пәні бойынша 2019-2020 оқу жылындағы 7-сыныптағы білім алушылардың білім сапасы көрсеткіштері орташа республикалық деңгейде 53,6 пайызды құрайды, ал осы білім алушылардың 2020-2021 оқу жылындағы 8-сыныптағы білім сапасы көрсеткіштері орташа республикалық деңгейде 63,2 пайызды құрайды.

«Физика» пәнінен Қазақстан өңірлерінің білім алушыларының 2019-2020 жылғы оқу жылында 7-сыныпта осы білім алушыларының келесі 2020-2021 оқу жылындағы 8-сыныпта сапалық көрсеткіші келесі кестеде берілген (34-кесте. «Физика» пәнінен Қазақстан өңірлерінің білім алушыларының 2019-2020

жылғы оқу жылында 7-сыныпта, 2020-2021 жылғы оқу жылында 8-сыныпта алған білімінің сапалық көрсеткіші)

34-кесте. «Физика» пәнінен Қазақстан өңірлері білім алушыларының 2019-2020 оқу жылында 7-сыныпта, 2020-2021 оқу жылында 8-сыныпта алған білімінің сапалық көрсеткіші

Өңірлер	7-сынып	8-сынып	Айырмашылығы, %
Ақмола облысы	58%	67%	9%
Ақтөбе облысы	39%	61%	22%
Алматы облысы	56%	67%	11%
Алматы қаласы	55%	68%	13%
Атырау облысы	38%	58%	20%
ШҚО	50%	66%	16%
Жамбыл облысы	83%	62%	-21%
БҚО	88%	63%	-25%
Қостанай облысы	38%	58%	20%
Қызылорда облысы	49%	65%	16%
Нұр-Сұлтан қаласы	57%	68%	11%
Павлодар облысы	56%	66%	10%
СҚО	40%	58%	18%
Түркістан облысы	44%	62%	18%

«Физика» пәні бойынша 2020-2021 оқу жылында орташа республикалық деңгейде білім алушылардың білім сапасының көрсеткіштері 8-сыныпта 10 пайызға артқан.

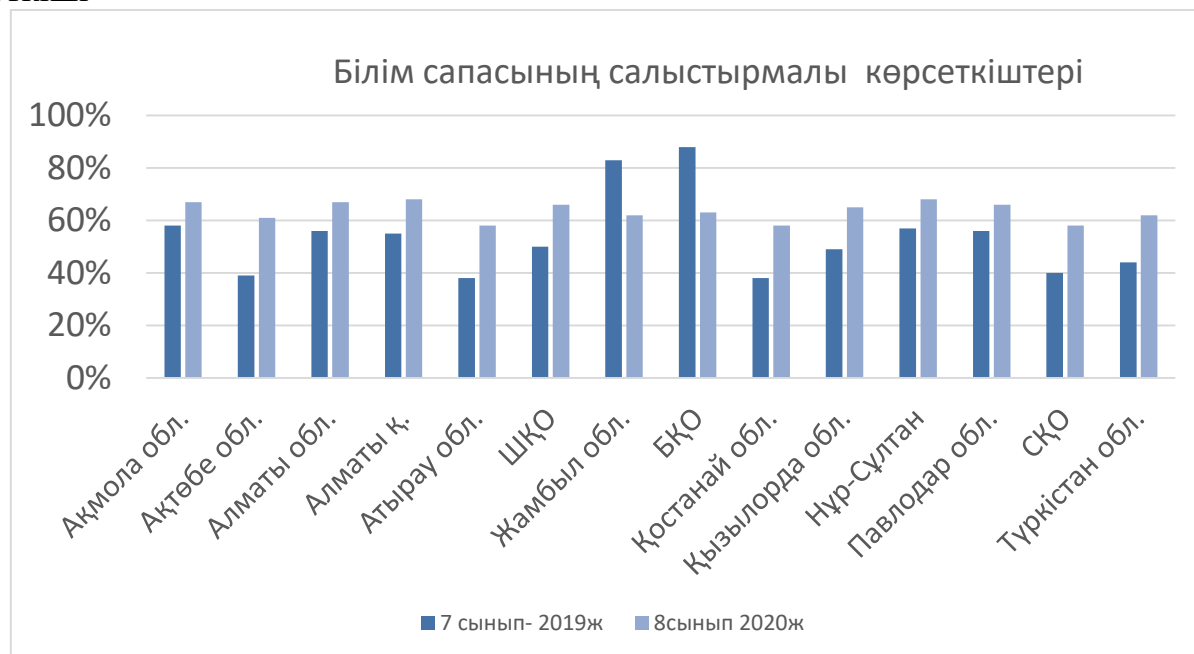
7-сыныптағы білім алушыларының білім сапасы көрсеткіштерінің 8-сыныпта артуында «Физика» пәні бойынша біркелкілік байқалмайды, Ақтөбе - 22%, Атырау -20%, Қостанай -20% жоғары көтерілсе, Батыс Қазақстан -25%, Жамбыл -21% облысы білім алушыларының білім сапасы көрсеткіштері төмендеген.

Білім алушыларының білім сапасының көрсеткіштері төмендеген облыстарының пайызы төмендегідей: Жамбыл-62% және Батыс Қазақстан -63% болып ең төменгі білім сапасын көрсетпейді. 2020-2021 оқу жылы 8-сыныптағы «Физика» пәні бойынша білім алушылардың ең төменгі көрсеткіші 58%. Сонда да 9-сыныпта «Физика» пәнінің білім беру мазмұнын меңгеру үшін 2020-2021 жылғы оқу жылындағы 8-сыныптың қорытындысы бойынша орташа республикалық деңгейде білім сапасы көрсеткіштері төмен облыстың білім алушыларының білім сапасының көрсеткішін сараптап, келесі оқу жылында қосымша жұмыстар ұйымдастыру қажет.

«Физика» пәнінен Қазақстан өңірлері білім алушыларының білім сапасының 2019-2020 жылғы оқу жылында 7-сыныпта, 2020-2021 жылғы оқу жылында 8-сыныптағы қорытынды бойынша салыстырмалы көрсеткіші яғни білім сапасының өсу динамикасы төмендегі диаграммада берілген берілген (40-сурет. Қазақстан өңірлерінің білім алушыларының білім сапасының 2019-2020

жылғы оқу жылында 7-сыныпта, 2020-2021 жылғы оқу жылында 8-сыныпта қорытынды бойынша салыстырмалы көрсеткіші).

40-сурет. Қазақстан өңірлеріндегі 2019-2020 оқу жылында 7-сынып және 2020-2021 оқу жылында 8-сыныптағы білім алушылардың білім сапасының көрсеткіші

2019-2020 оқу жылының қорытындысы бойынша 8-сыныпта «Физика» пәнінен 87822 білім алушылардың сапалық көрсеткіші орташа республикалық деңгейде 48,7 пайызды құрайды (35-кесте. 2019-2020 оқу жылының қорытындысы бойынша 8-сыныпта «Физика» пәнінен білім алушылардың сапалық көрсеткіші).

35-кесте. 2019-2020 оқу жылының қорытындысы бойынша 8-сыныпта «Физика» пәні бойынша білім алушылардың білім сапасының көрсеткіштері

Өңірлер	Барлығы	4 пен 5 саны	Білім сапасы
Ақмола облысы	6611	3666	55%
Ақтөбе облысы	6423	2518	39%
Алматы облысы	6928	3010	43%
Алматы қаласы	6614	3136	47%
Атырау облысы	6040	2304	38%
ШҚО	6607	3274	50%
Жамбыл облысы	4645	3851	83%
БҚО	5345	2453	46%
Қостанай облысы	7224	2677	37%
Қызылорда облысы	7190	3583	50%
Нұр-Сұлтан қаласы	6031	3156	52%
Павлодар облысы	6593	3679	56%
СҚО	4658	1892	41%
Түркістан облысы	6913	3096	45%
Шымкент қаласы			

Орташа республикалық деңгей 50 пайыздан аз, ол Қазақстан өңірлерінің білім алушыларының «Физика» пәні бойынша білім сапасының нәтижесінің төмендігін көрсетеді.

2019-2020 оқу жылының 8-сыныптағы «Физика» пәні бойынша білім алушылардың білім сапасы көрсеткіштерінің ең жоғарысы – 83% және ең төменгі – 37%, арасындағы алшақтық – 46 % болды. Рейтингіте Жамбыл облысының 4645 білім алушылары – 83% пайызбен жоғары көрсеткішті көрсетті.

Білім алушыларының білім сапасының көрсеткіштері Павлодар – 56%, Ақмола – 55%, Шығыс Қазақстан – 50%, Қызылорда – 50% облыстарында және Нұр-Сұлтан қаласы – 52%-да болды. Бұл білім сапасы көрсеткіштері орташа республикалық деңгейден жоғары екендігін байқатты.

Білім алушылардың білім сапасы көрсеткіштерінің орташа республикалық деңгейін 7 өңір еңсере алмады.

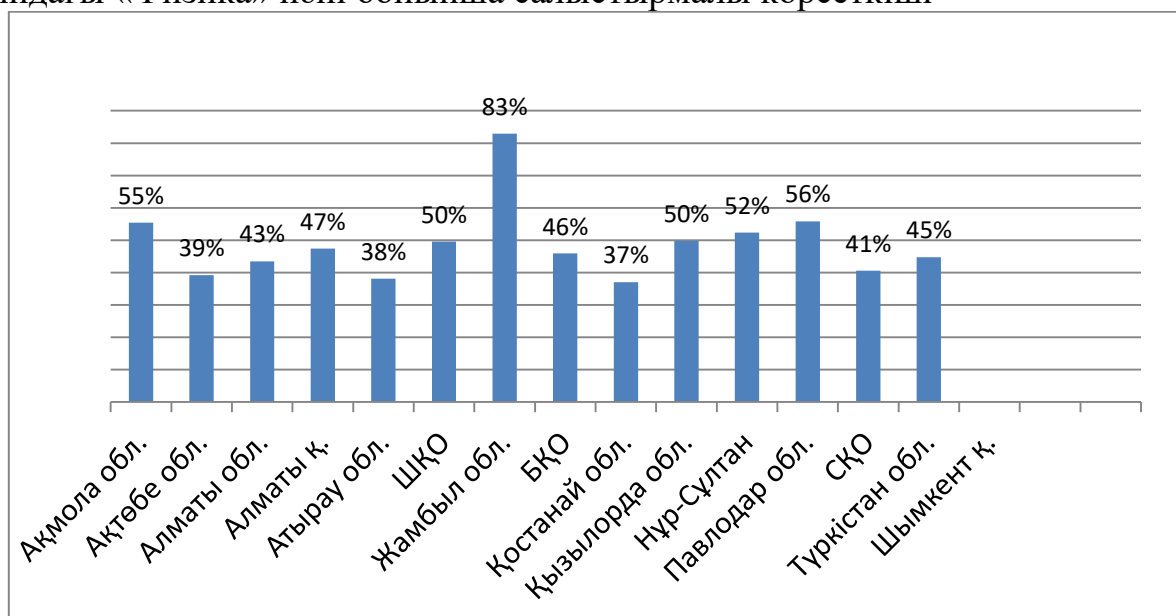
Алматықаласының – 47% және Батыс Қазақстан – 46%, Алматы – 43%, Солтүстік Қазақстан – 41%, Түркістан – 45% облыстарының білім алушыларының білім сапасы көрсеткіштері орташа республикалық деңгейден төмен болды. Рейтингтің соңғы позицияларында Қостанай – 37%, Атырау – 38% және Ақтөбе – 39% облыстары төменгі көрсеткішті көрсетті.

Қостанайда облысында 7224 білім алушылар, Атырауда облысында 6040 білім алушылар және Ақтөбе облысында 6423 білім алушылар оқиды.

Ол Қазақстан өңірлерінің 96 009 білім алушыларының 20 пайызы.

«Физика» пәнінен Қазақстан өңірлерінің білім алушыларының білім сапасының 2019-2020 оқу жылының қорытынды бойынша салыстырмалы көрсеткіші төмендегі кестеде берілген (41-сурет. Қазақстан өңірлерінің білім алушыларының 2019-2020 оқу жылының қорытынды бойынша салыстырмалы көрсеткіші).

41-сурет. Қазақстан өңірлері білім алушыларының 2019-2020 оқу жылындағы «Физика» пәні бойынша салыстырмалы көрсеткіші

2020-2021 оқу жылының қорытынды бойынша 9-сыныпта «Физика» пәнінен республиканың 89817 білім алушылардың білім сапасының көрсеткіштері орташа республикалық деңгейде 62,2 пайызды құрайды (36-кесте. 2020-2021 оқу жылының қорытынды бойынша 9-сыныпта «Физика» пәнінен білім алушылардың білім сапасының көрсеткіші).

36-кесте. 2020-2021 оқу жылының қорытынды бойынша 9-сыныпта «Физика» пәнінен білім алушылардың білім сапасының көрсеткіші

Өңірлер	Барлығы	4 пен 5 саны	Білім сапасы
Ақмола облысы	5892	3863	66%
Ақтөбе облысы	5920	3437	58%
Алматы облысы	6485	4150	64%
Алматы қаласы	6264	4220	67%
Атырау облысы	6266	3595	57%
ШҚО	6055	4039	67%
Жамбыл облысы	6142	3842	63%
БҚО	5701	3338	59%
Қостанай облысы	7260	4109	57%
Қызылорда облысы	6465	4313	67%
Нұр-Сұлтан қаласы	5583	3762	67%
Павлодар облысы	5912	3928	66%
СҚО	4879	2709	56%
Түркістан облысы	5623	3501	62%
Шымкент қаласы	5370	3035	57%

2020-2021 оқу жылының 9-сыныптағы «Физика» пәні бойынша білім алушылардың білім сапасы көрсеткіштерінің ең жоғарысы 67% және ең төменгі 56%, арасындағы алшақтық 11 % болды. Рейтингіте Алматы, Нұр-Сұлтан қаласы және Шығыс Қазақстан, Қызылорда облыстарының білім алушыларының білім сапасы көрсеткіштері орташа республикалық жоғары деңгейдің көрсеткішін көрсетті. Ақмола – 66%, Павлодар – 66%, Алматы – 64%, Жамбыл – 63% облыстары орташа республикалық жоғары көрсеткішті көрсетті.

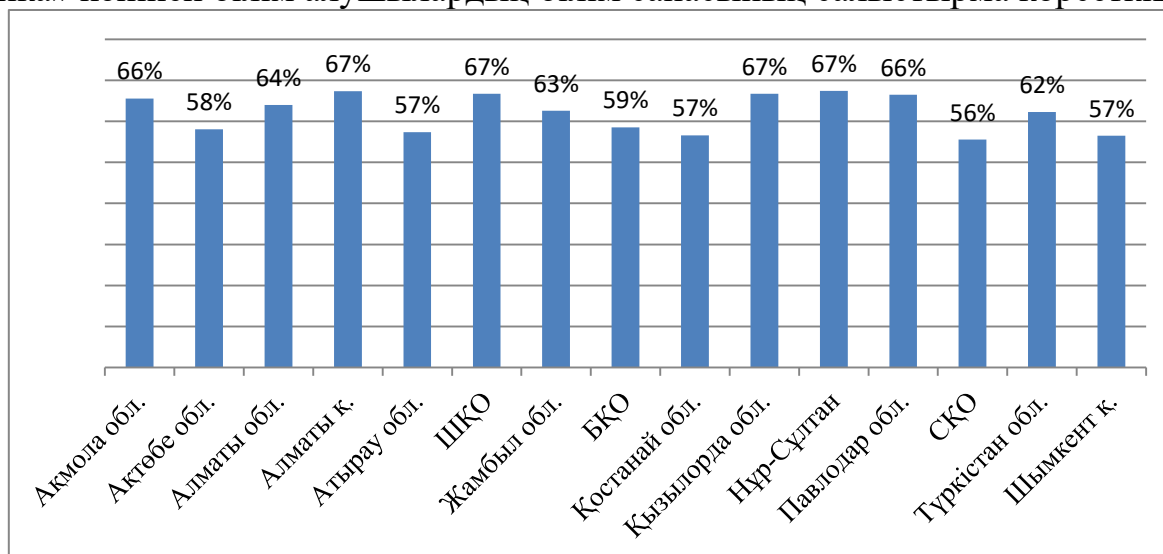
Білім алушылардың білім сапасы көрсеткіштерінің орташа республикалық деңгейін 6 өңір еңсере алмады. Рейтингтің соңғы позицияларында және Түркістан облыстарының 62% төмен пайызда білім алушылардың білім сапасы көрсеткіштерінің орташа республикалық деңгейінен төмен болды. Солтүстік Қазақстан облысы білім алушылардың Орташа республикалық деңгейін білім сапасы көрсеткіштерінің ең төменгі деңгейінде (-56%) орналасты.

Ақтөбе – 58%, Атырау – 57%, Қостанай – 57%, Батыс Қазақстан – 59% облыстары және Шымкент – 57% қаласының білім алушыларының білім сапасы көрсеткіштері орташа республикалық деңгейден төмен болды.

«Физика» пәні бойынша 2020-2021 оқу жылының 9-сыныптағы білім сапасының салыстырмалы көрсеткіштері төменде көрсетілген (42-сурет. 2020

жылғы қорытынды бойынша 9-сыныпта «Физика» пәнінен білім алушылардың білім сапасының салыстырмалы көрсеткіші).

42-сурет. 2020-2021 оқу жылының қорытынды бойынша 9-сыныпта «Физика» пәнінен білім алушылардың білім сапасының салыстырма көрсеткіші

«Физика» пәнінен Қазақстан өңірлері білім алушыларының 2019-2020 оқу жылындағы 8-сыныпта, осы білім алушыларының келесі 2020-2021 оқу жылындағы 9-сыныпта «Физика» пәнінен меңгерген білімінің сапалық көрсеткіші бойынша талдау жасалды. «Физика» пәнінен Қазақстан өңірлері білім алушыларының 2019-2020 оқу жылындағы 8-сыныпта осы білім алушыларының келесі 2020-2021 оқу жылындағы 9-сыныпта «Физика» пәнінен сапалық көрсеткіші төмендегі кестеде берілген (37-кесте. «Физика» пәнінен Қазақстан өңірлерінің білім алушыларының 2019-2020 оқу жылындағы 8-сыныпта және 2020-2021 оқу жылында 9-сыныптағы сапалық көрсеткіші).

37-кесте. 2019-2020 оқу жылындағы 8-сыныпта және 2020-2021 оқу жылында 9-сыныптағы «Физика» пәні бойынша сапалық көрсеткіші

Өңірлер	8 сынып	9 сынып	Айырмашылығы, %
Ақмола облысы	55%	66%	11%
Ақтөбе облысы	39%	58%	19%
Алматы облысы	43%	64%	21%
Алматы қаласы	47%	67%	20%
Атырау облысы	38%	57%	19%
ШҚО	50%	67%	17%
Жамбыл облысы	83%	63%	-20%
БҚО	46%	59%	13%
Қостанай облысы	37%	57%	20%
Қызылорда облысы	50%	67%	17%
Нұр-Сұлтан қаласы	52%	67%	15%
Павлодар облысы	46%	66%	20%
СҚО	41%	56%	15%

Түркістан облысы	45%	62%	17%
------------------	-----	-----	-----

«Физика» пәні бойынша 2019-2020 оқу жылындағы 8-сыныптың білім алушыларының білім сапасы көрсеткіштері орташа республикалық деңгейде 48,7 пайызды құрайды, ал осы білім алушылардың 2020-2021 оқу жылындағы 9-сыныптағы білім сапасы көрсеткіштері орташа республикалық деңгейде 62,2 пайызды құрап отыр.

2020-2021 оқу жылында 9-сыныпта Қазақстан өңірлерінің білім алушыларының орташа республикалық деңгейдегі білім сапасының көрсеткіштері «Физика» пәні бойынша 13,5 пайызға артқан.

«Физика» пәні бойынша 8-сыныптағы білім алушыларының білім сапасы көрсеткіштерінің 9-сыныпта артуында біркелкілік байқалмайды.

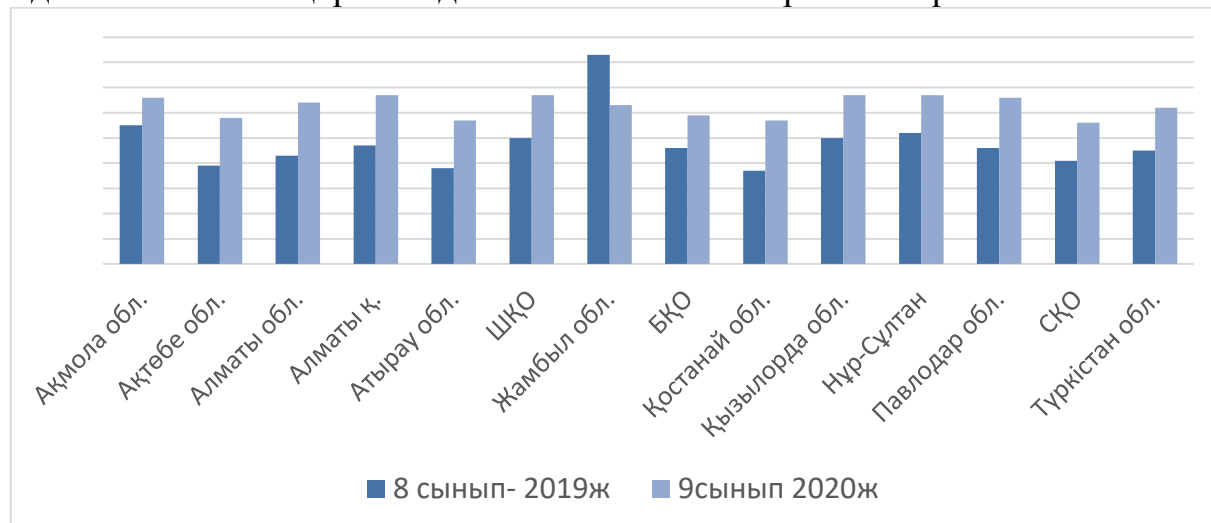
«Физика» пәнінен 2019-2020 оқу жылындағы 8-сыныпта және 2020-2021 оқу жылында 9-сыныптағы сапалық көрсеткіші қорытындысы бойынша салыстырмалы көрсеткіште Қазақстан өңірлері білім алушыларының білім сапасы артқан, тек Жамбыл (– 20%) облысы білім алушыларының білім сапасы көрсеткіштері төмендеген.

Рейтингте Алматы – 21%, Қостанай – 20%, Павлодар – 20%, облыстарының және Алматы (-20%) қаласы білім алушылардың білім сапасы көрсеткіштерінің жоғары деңгейін көрсетті.

9-сыныптағы «Физика» пәні бойынша 2020-2021 оқу жылындағы білім алушылардың ең төменгі шегі – 56%, ол Солтүстік Қазақстан облысының білім алушыларының білім сапасы.

«Физика» пәнінен Қазақстан өңірлері білім алушыларының білім сапасының 2019-2020 оқу жылындағы 8-сыныпта және 2020-2021 оқу жылында 9-сыныптағы қорытынды бойынша салыстырмалы көрсеткіші яғни білім сапасының өсу динамикасы төмендегі диаграммада берілген берілген (43-сурет. Қазақстан өңірлерінің білім алушыларының білім сапасының 2019-2020 оқу жылындағы 8-сыныпта және 2020-2021 оқу жылында 9-сыныптағы қорытынды бойынша салыстырмалы көрсеткіші).

43-сурет. 2019-2020 оқу жылындағы 8-сыныпта және 2020-2021 оқу жылында 9-сыныптағы қорытынды бойынша салыстырмалы көрсеткіші

«Физика» пәні бойынша орташа республикалық деңгейде 2019-2020 оқу жылында 7-сыныптағы білім алушылардың білім сапасы көрсеткіштері 53,6 пайызды құрайды, ал осы білім алушылардың 2020-2021 оқу жылындағы 8-сыныптағы білім сапасы көрсеткіштері 63,2 пайызды құрайды. 2020-2021 оқу жылында 9-сыныптың білім алушыларының білім сапасының көрсеткіштері 9,6 пайызға артқан.

Физика» пәні бойынша 2019-2020 оқу жылындағы 8-сыныптың білім алушылардың білім сапасы көрсеткіштері орташа республикалық деңгейде 48,7 пайызды құрайды, ал осы білім алушылардың 2020-2021 оқу жылындағы 9-сыныптағы білім сапасы көрсеткіштері 62,2 пайызды құрайды. 2020-2021 оқу жылында «Физика» пәні бойынша Қазақстан өңірлерінің 9-сыныпта білім алушыларының білім сапасының көрсеткіштері 13,5 пайызға артқан.

1.2.5 «Жаратылыстану» оқу пәні

5-6-сыныптағы «Жаратылыстану» пәні бойынша апробация қорытындысы

«Жаратылыстану» пәнінің оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 тамыздағы № 1080 қаулысымен бекітілген Орта білім берудің (бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру) мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген. Жаратылыстану бағыты бастауыш сыныптарда басталады және оқушылар алған білімдерін күнделікті өмірде – үйде, мектепте, табиғат ортасында кездесетін құбылыстар мен процестерді түсінуге, сипаттауға, болжау үшін қолдану білуді дамытуға бағытталған. Ал 5-6-сыныпта «Жаратылыстану» пәнінің оқу бағдарламасы «Биология», «География», «Химия», «Физика» пәндерін негізгі мектепте оқытудың негізін қалауға бағытталып отыр. Жаратылыстануды оқыту әдістемесі пәнінің мақсаты болашақ мұғалімдерге мектептегі «Жаратылыстану» пәнінің теориялық негіздерін және оқыту мен тәрбиелеу әдістемесімен таныстырады. Ал «Жаратылыстану» пәнінің мақсаты – оқушыларға еліміздің табиғаты, табиғи байлығы, экономикасы, «адам-адам», «адам-қоғам», «адам-табиғат» арасындағы қарым-қатынас туралы ғылыми ұғымдар мен дүниені танып білудің әдіс-тәсілдерін меңгерту болып табылады. Осыған орай «Жаратылыстану» пәні «География», «Биология», «Химия», «Физика» пәндеріне өтпелі пән ретінде қарастырылу мақсатында оқушының жас ерекшеліктерін ескермей аталған пәндерді тек 8-сыныптан басталатынына қарамастан енгізілуі бағалау барысында айқын көрініс алып отыр. Бағалау барысы негізінен мұғалімдердің күнделікпен жұмысы нәтижесінде беріліп отыр. «Күнделікке» бағаны мұғалім қояды. Осы ретте баға қоюда субъективті жағдайлар кездеседі. Ол оқылған тақырыпты оқушының игеруі. БЖБ мен ТЖБ қабылдаудағы көрсеткіштер жиынтығы. Сонымен қатар оқу жылы бойында карантин жағдайында онлайнда отыру үлкен ықпалын тигізген сияқты. Жаратылыстану пәнінде көптеген тәжірибелік жұмыстар орындалмады. Себебі үй жағдайында орындау қиындықтар тудырады.

Жаңартылған бағдарламаны сараптау нәтижесінде табиғатты 1-4-сыныптарда «Жаратылыстану» және «Дүниетану» пәндері арқылы басталады. Сонымен қатар «Жаратылыстану» жеке пән ретінде 5-6-сыныптарда 136 сағат көлемінде қарастырылды. Оқушылардың психологиялық, жас ерекшелігіне қарай «Жаратылыстану» пәнін оқытуға назар аудару керек.

«Қоршаған орта» – ол оқушы әлемі. Үнемі бақылай отырып, құбылыстар, қоршаған әлемнің тұрып жатқан және өзара қарым-қатынас, оның заттар мен объектілерді, бастауыш оқушысы балабақшадан алған білім негізінде «табиғат», «адам», «қоғам», «туған өлке» түсінігін дамытады, экологиялық сауаттылыққа жол ашады. Жаңартылған бағдарлама бойынша бастауыш сыныптарда «Дүниетану» және «Жаратылыстану» пәндері өтетін болған.

Пәндер оңтайландырылып бір пән ретінде берілуі және жаратылыстану мазмұны оқушы жас ерекшелігіне сай қысқартылып 6-сыныпта жеке «Жаратылыстану» пәні ретінде ұсынылып отыр. «Жаратылыстану» пәні 1-сыныптан 6-сыныпқа берілуі орынсыз. Басты себеп оқушылар географияны, физиканы, химияны, биологияны оқымай жатып оқушыға ауыр жүктеме болып отыр.

Қарапайым зерттеулер негізінде бақылау жұмыстарын жүргізіп оларды қорғау жолдарын, маңыздылығын түсіну арқылы ортаға бейімделу жүреді. Сыныптан-сыныпқа өтуде оқушы бір зат, құбылыс, табиғат туралы түсінігін кеңейтуге бағытталған сұрақтарға жауап беріп әртүрлі тапсырмалар орындайды. Төменгі сыныптарда оқу барысында серуен экскурсиялар, таза ауада өтетін сабақтарға назар аударылады.

Табиғаттағы физикалық, химиялық, географиялық заңдылықтарға байланысты 6-сыныпта «Жаратылыстану» пәнінде қарастыратын тақырыптардың бастапқы түсініктері беріледі. Жаратылыстану ғылымына тек 6-сынып материалдарын игерген соң нақтылы химия, физика, биология, география бағытында мазмұн қарастырылмақ.

38-кесте. 2019 жылғы қорытынды негізінде «Жаратылыстану» пәні бойынша білім алушылардың сапалық көрсеткіші берілген.

Өңірлер	сыныбы	барлығы	4 пен 5 саны	2019 жылғы білім сапасы
Ақмола облысы	5	3368	2788	83%
Ақтөбе облысы	5	4014	3026	75%
Алматы облысы	5	4061	3154	78%
Алматы қаласы	5	3566	2440	68%
Атырау облысы	5	4328	3064	71%
ШҚО	5	2924	2439	83%
Жамбыл облысы	5	2932	2241	76%
БҚО	5	3445	2792	81%
Қостанай облысы	5	1825	1357	74%
Қызылорда облысы	5	5707	4729	83%
Нұр-Сұлтан қаласы	5	3499	3037	87%

Павлодар облысы	5	2948	2389	81%
СҚО	5	807	674	84%
Түркістан облысы	5	4977	3620	73%

«Жаратылыстану» пәні бойынша 2019 жылғы 5-сыныптағы Республика бойынша орташа білім сапасының көрсеткіші –72,8 % құрап отыр.

Өңірлер бойынша білім сапасының көрсеткіші жоғарыдағы берілген кестеде көрініс тапқан.

Оның ішінде: Ақмола облысы бойынша – 83%; Ақтөбе облысы бойынша – 73%; Алматы облысы бойынша – 78%; Алматы қаласы – 68%; Атырау облысы –71%; ШҚО – 83%; Жамбыл облысы –76%; БҚО – 81%; Қостанай облысы –74%; Қызылорда облысы – 83%; Нұр-Сұлтан қаласы –87%; Павлодар облысы –81%; СҚО –84%; Түркістан облысы –73%-ды құрайды.

44-сурет. 2019 жылғы қорытынды бойынша 5-сыныпта «Жаратылыстану» пәні бойынша білім алушылардың сапалық көрсеткіші

«Жаратылыстану» пәнінен 2019 жылы білім алған 5-сыныптардың білім сапасының көрсеткіштері Алматы қаласы, Түркістан, Атырау облыстары төменгі 68-71 % көрсеткіштерді береді. Жалпы білім сапасының көрсеткіші 80-85 % жоғары болуы керек. «Жаратылыстану» пәнінен 2019 жылы білім алған 5-6-сыныптардың білім сапасының көрсеткіштері келесі сыныпта төмендегені байқалады. Себебі бұны оқу материалдарында кездесетін қиындықтармен ұштастыруға болады. «Жаратылыстану» пәнінде «Химия», «Физика», «Биология» пәндеріне қатысты материалдардың берілуіне орай оқушылардың жас ерекшеліктері ескерілмегендігі білім алушылардың білім сапасының төмендеуіне әсер етеді.

39-кесте. 2019 жылғы 6- сыныптағы «Жаратылыстану» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші

Өңірлер	сыныбы	барлығы	4 пен 5 саны	2019 жылғы білім сапасының көрсеткіші
Ақмола облысы	6	3230	2549	79%
Ақтөбе облысы	6	3367	2424	72%
Алматы облысы	6	3890	2863	74%
Алматы қаласы	6	2024	1735	86%
Атырау облысы	6	3325	2269	68%
ШҚО	6	2610	2094	80%
Жамбыл облысы	6	3230	2430	75%
БҚО	6	3360	2598	77%
Қостанай облысы	6	1633	1175	72%
Қызылорда облысы	6	4853	3743	77%
Нұр-Сұлтан қаласы	6	4016	3474	87%
Павлодар облысы	6	2532	1947	77%
СҚО	6	619	487	79%
Түркістан облысы	6	4448	3182	72%

«Жаратылыстану» пәні 6-сыныпта 5-сыныпқа қарағанда көрсеткіштері төмен. Алматы мен Нұр-Сұлтан қалалары ғана 80-87% көрсеткіш бере алған. Басқа облыстар бойынша 68-79% аралығын алады.

45-сурет. 2019 жылғы 6-сыныптағы «Жаратылыстану» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіштері

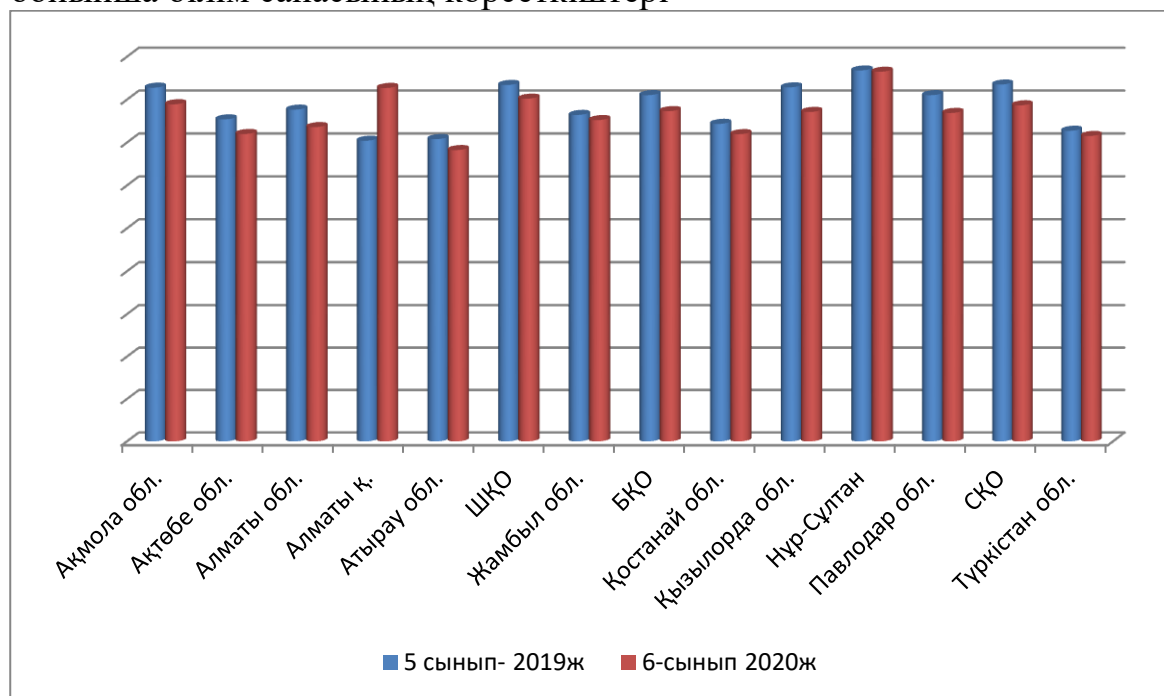
Өңірлер бойынша білім сапасының көрсеткіші жоғарыдағы берілген кестеде көрініс тапқан

Оның ішінде: Ақмола облысы бойынша – 79 %; Ақтөбе облысы бойынша – 72%; Алматы облысы бойынша – 74%; Алматы қаласы – 786%; Атырау облысы –68%; ШҚО –75%; Жамбыл облысы –75%; БҚО –77%; Қостанай облысы –72%; Қызылорда облысы –87%; Нұр-Сұлтан қаласы –87%; Павлодар облысы –77%; СҚО –79%; Түркістан облысы –72%-ды құрайды.

40-кесте. 2019-2020 жылғы 5-6-сыныптардағы «Жаратылыстану» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіштері

Өңірлер	2019 жылғы 5 сынып	2020 жылғы 6-сынып	Білім динамикасы
Ақмола облысы	83%	79%	-4%
Ақтөбе облысы	75%	72%	-3%
Алматы облысы	78%	74%	-4%
Алматы қаласы	70%	83%	12%
Атырау облысы	71%	68%	-3%
ШҚО	83%	80%	-3%
Жамбыл облысы	76%	75%	-1%
БҚО	81%	77%	-4%
Қостанай облысы	74%	72%	-2%
Қызылорда облысы	83%	77%	-6%
Нұр-Сұлтан қаласы	87%	87%	0%
Павлодар облысы	81%	77%	-4%
СҚО	84%	79%	-5%
Түркістан облысы	73%	72%	-1%

46-сурет. 2019-2020 жылғы 5-6-сыныптардағы «Жаратылыстану» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіштері

Төменгі суретте көрсетілгендей өсу динамикасы тек екі қалада (Алматы мен Нұр Сұлтан) жоғарырақ. Сондықтан да республика бойынша «Жаратылыстану» пәнінің оқылуына назар аударуымыз керек. Үлгілік оқу

жоспарында жаңартылған бағдарламада қалай негізделген. Бастауыш сыныптардан басталып 5-6-сыныптарда 68 сағаттан әр сыныпта оқылуының нәтижесі республика бойынша өте төмен. Оған критериялды бағалау барысында көз жетіп отыр.

1.2.6 «Шетел тілі» («Ағылшын тілі») оқу пәні

«Шетел тілі» пәні бойынша 2019 жылғы 5-сыныптағы Республика бойынша орташа білім сапасының көрсеткіші –70,7%-ды құрап отыр. Өңірлер бойынша білім сапасының көрсеткіші төменде берілген кестеде көрініс тапқан. (41-кесте. 2019 жылғы қорытынды бойынша 5-сыныпта «Шетел тілі» пәнінен білім алушылардың сапалық көрсеткіші).

41-кесте. 2019 жылғы қорытынды негізінде «Шетел тілі» пәні бойынша білім алушылардың сапалық көрсеткіші

Зерттеуге қатысқан өңірлер	Шетел тілі пәні бойынша 5 – сынып білім алушылары		
	3,4,5 алған білім алушылар саны	4 пен 5 алған білім алушылар саны	Пайыздық өлшем %
Ақмола облысы	1743	1359	78
Ақтөбе облысы	2212	1608	73
Алматы облысы	2299	1723	75
Алматы қаласы	1142	937	82
Атырау облысы	2819	2284	81
ШҚО	1238	879	71
Жамбыл облысы	1913	1356	71
БҚО	1707	1263	74
Қостанай облысы	3248	2334	72
Қызылорда облысы	1901	1442	76
Нұр-Сұлтан қаласы	2819	2284	81
Павлодар облысы	1815	1354	75
СҚО	2088	1579	76
Түркістан облысы	1906	1263	66

Нәтижесінде: Ақмола облысы бойынша – 78 %; Ақтөбе облысы бойынша – 73%; Алматы облысы бойынша – 75%; Алматы қаласы – 82%; Атырау облысы –81%; ШҚО –71%; Жамбыл облысы –71%; БҚО –74%; Қостанай облысы –72%; Қызылорда облысы –76%; Нұр-Сұлтан қаласы –81%; Павлодар облысы –75%; СҚО –76%; Түркістан облысы –66%-ды құрайды.

Төменде берілген диаграммадан өңірлер бойынша «Шетел тілі» пәнінен 2019 жылы білім алған 5-сыныптардың көрсеткіштері берілген. Байқағанмыздай, бұл пән бойынша білім сапасының көрсеткіші бір өңірлерде жоғары болса, енді бір өңірлерде төмендігі байқалды (47-сурет. 2019 жылғы қорытынды бойынша «Шетел тілі» пәнінен білім алушылардың сапалық көрсеткіші).

47-сурет. 2019 жылғы қорытынды негізінде 5-сыныпта «Шетел тілі» пәні бойынша білім алушылардың сапалық көрсеткіші

2019 жылғы білім сапасының қорытындысы бойынша «Шетел тілі» пәнінен жоғары көрсеткішті Алматы қаласы – 82%, ал ең төменгі көрсеткішті Солтүстік Қазақстан облысы – 60%; Нұр-Сұлтан қаласы мен Атырау облысы – 81%-ды құрап отыр.

Шығыс Қазақстан облысы мен Жамбыл облысы – 71% -ды құрса, Алматы облысы мен Павлодар облыстарының білім сапасы – 75%-ды құрап отыр.

Білім сапасын бағалау – бұл білім алушылар өздері оқудың қандай сатысында тұрғанын, қандай бағытта даму керек және қажетті деңгейге қалай жету керек екендігін анықтау үшін білім алушылар және олардың мұғалімдері қолданатын мәліметтерді іздеу және түсіндіру үдерісі.

2019 жылғы қорытынды бойынша «Шетел тілі» пәнінен білім алушылардың білім сапасының көрсеткіші төмендегі кестеде берілген (42-кесте. 2019 жылғы қорытынды негізінде 6-сыныпта «Шетел тілі» пәні бойынша білім алушылардың сапалық көрсеткіші).

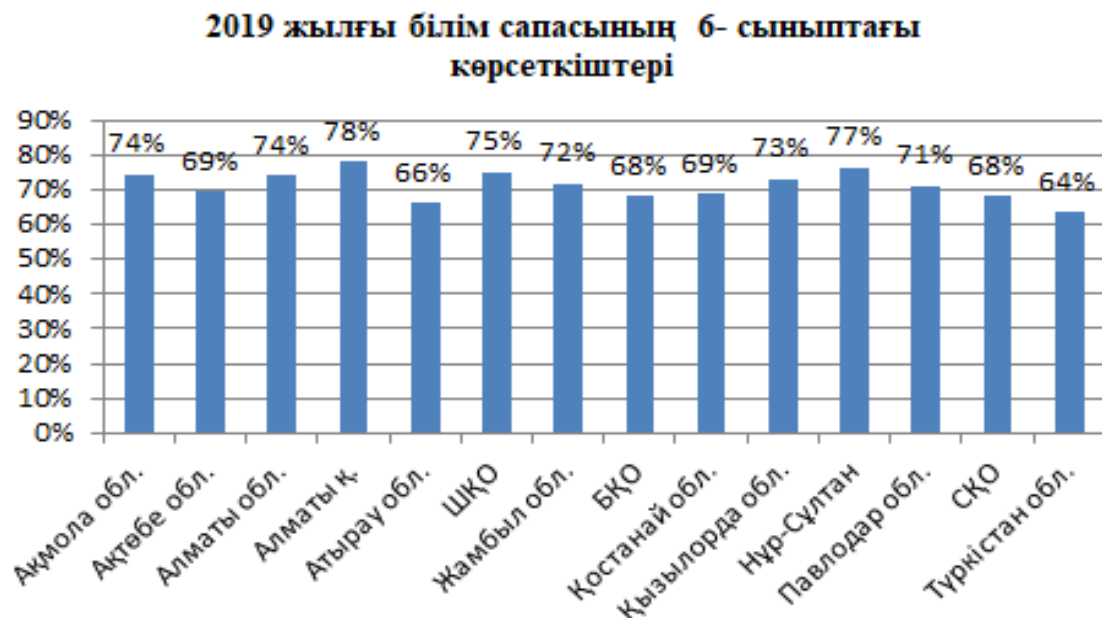
42-кесте. 2019 жылғы қорытынды негізінде 6-сыныпта «Шетел тілі» пәні бойынша білім алушылардың сапалық көрсеткіші

Өңірлер	сыныбы	барлығы	4 пен 5 саны	2019 жылығы білім сапасының қорытындысы
Ақмола облысы	6	1633	1215	74%
Ақтөбе облысы	6	2189	1520	69%
Алматы облысы	6	1717	1275	74%
Алматы қаласы	6	1044	814	78%
Атырау облысы	6	979	648	66%

ШҚО	6	1406	1057	75%
Жамбыл облысы	6	1955	1406	72%
БҚО	6	1458	995	68%
Қостанай облысы	6	600	414	69%
Қызылорда облысы	6	1577	1154	73%
Нұр-Сұлтан қаласы	6	2749	2103	77%
Павлодар облысы	6	1605	1142	71%
СҚО	6	362	247	68%
Түркістан облысы	6	1692	1078	64%

Байқағанымыздай, «Шетел тілі» пәні бойынша Нұр-Сұлтан қаласы, Ақмола облысы мен Жамбыл облысы, Батыс Қазақстан облысы, Қызылорда облысының білім алушылары 5-сыныптағы көрсеткен білім сапасы 6-сыныпқа көшкенде 1%-ға төмендесе, Қостанай облысы 2 %, Ақтөбе облысы мен Алматы қаласы 3%, Павлодар облысы, Солтүстік Қазақстан облысы 4 %, Атырау облысы 14% -ға төмендеген. Түркістан облысының 5-сынып білім алушылары 2019 жылы көрсеткен 66 % білім сапасы 2020 жылы 6-сыныпта да 66 % білім сапасы өзгеріссіз қалған. Осы білім сапасының диаграммасын зерделесек, барлық өңірлерде білім сапасы түсіп, Түркістан облысында пайыздық көрсеткіш сақталса, Шығыс Қазақстан облысында ғана 5 % -ға білім сапасы өскендігін байқадық.

48-сурет. 2019 жылғы қорытынды негізінде 6-сыныпта «Шетел тілі» пәні бойынша білім алушылардың сапалық көрсеткіші

«Шетел тілі» пәні бойынша 2019 жылығы жоғары білім сапасының көрсеткішін Алматы қаласы – 78%-ды көрсетсе, ең төменді білім сапасының көрсеткіші Түркістан облысы (64 %-ды) және Атырау облысы (66%-ды) көрсетті. Алматы облысы мен Ақмола облысындағы «Шетел тілі» пәні бойынша білім сапасы біркелкі көрсеткішті (74%-ды) берген. Сондай-ақ, Ақтөбе облысы мен Қостанай облысының да осы пән бойынша білім

сапасының көрсеткіші (69%-ды) біркелкі. 2019 жылығы «Шетел тілі» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші төменде көрсетілген кестеде беріліп отыр (43-кесте. 2019 жылғы қорытынды негізінде 7-сыныпта «Шетел тілі» пәні бойынша білім алушылардың сапалық көрсеткіші).

43-кесте. 2019 жылғы қорытынды негізінде 7-сыныпта «Шетел тілі» пәні бойынша білім алушылардың сапалық көрсеткіші

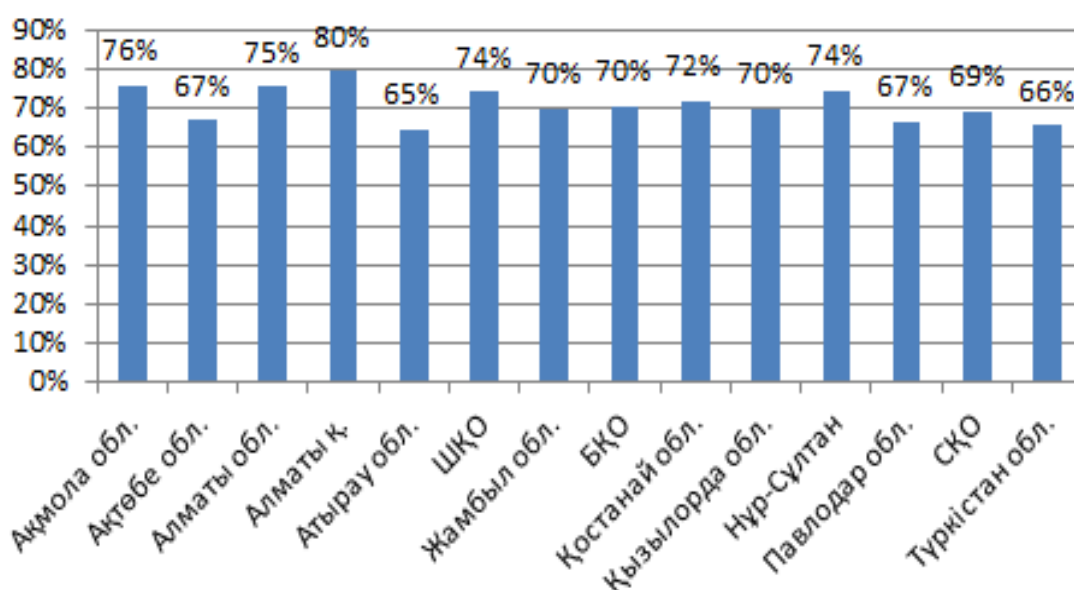
Өңірлер	сыныбы	барлығы	4 пен 5 саны	2019 жылғы білім сапасының көрсеткіші
Ақмола облысы	7	1547	1173	76%
Ақтөбе облысы	7	2146	1433	67%
Алматы облысы	7	1721	1297	75%
Алматы қаласы	7	1001	796	80%
Атырау облысы	7	942	608	65%
ШҚО	7	1360	1007	74%
Жамбыл облысы	7	1609	1126	70%
БҚО	7	1316	926	70%
Қостанай облысы	7	527	379	72%
Қызылорда облысы	7	1641	1144	70%
Нұр-Сұлтан қаласы	7	2338	1738	74%
Павлодар облысы	7	1713	1143	67%
СҚО	7	413	286	69%
Түркістан облысы	7	1525	1000	66%

Республика бойынша 2019 жылғы 7-сыныптағы көрсеткішке келсек, орташа білім сапасының көрсеткіші – 71%-ды құрап отыр. «Шетел тілі» пәні бойынша білім алушылардың 6-сыныптағы көрсеткен білім сапасы 7-сыныпқа көшкенде Алматы облысы, Павлодар облысы, Түркістан облысы 1%, Нұр-Сұлтан қаласы, Алматы қаласы, Атырау облысы, Жамбыл облысы 2%, Қызылорда облысы 4 %-ға төмендесе, Ақмола облысы, Ақтөбе облысы, Қостанай облысы өзгеріссіз қалған. Ал Батыс Қазақстан облысы 3%, Шығыс Қазақстан облысы мен Солтүстік Қазақстан облысы 1 %-ға білім сапасы көтерілген.

Төменде берілген диаграммадан 7-сыныптардың «Шетел тілі» пәні бойынша білім сапасының сызбасын көруге болады (49-сурет. 2019 жылғы қорытынды бойынша 7-сыныпта «Шетел тілі» пәнінен білім алушылардың сапалық көрсеткіші).

49-сурет. 2019 жылғы қорытынды бойынша 7-сыныпта «Шетел тілі» пәнінен білім алушылардың сапалық көрсеткіші

**2019 жылғы білім сапасының 7- сыныптағы
көрсеткіштері**

Суреттен көріп отырғанымыздай, білім сапасының жоғары көрсеткішін Алматы қаласы (80%) көрсетсе, пән бойынша ең төменгі білім сапасының көрсеткішін Атырау, Түркістан, Ақтөбе және Павлодар облыстары көрсетіп тұр.

«Шетел тілі» пәнінен 2019 жылғы білім сапасының көрсеткіші бойынша 5,6,7-сынып білім алушылары арасында жоғары білім сапасының көрсеткішін Алматы қаласы жоғары көрсетсе, төменгі білім сапасының көрсеткіші көбіне Түркістан, Атырау, Солтүстік Қазақстан, Ақтөбе облыстарынан байқалды. Республика бойынша «Шетел тілі» пәнінен 2020 жылғы білім сапасының көрсеткіші төмендегі кестеде берілген (44-кесте. 2020 жылғы қорытынды негізінде 6-сыныпта «Шетел тілі» пәні бойынша білім алушылардың сапалық көрсеткіші).

44-кесте. 2020 жылғы қорытынды негізінде 6-сыныпта «Шетел тілі» пәні бойынша білім алушылардың сапалық көрсеткіші

Өңірлер	Пәні	сыныбы	барлығы	4 пен 5 саны	2020 жылғы білім сапасының көрсеткіші
Ақмола облысы	Шетел тілі	6	1595	1233	77%
Ақтөбе облысы		6	3061	2142	70%
Алматы облысы		6	2866	2140	75%
Алматы қаласы		6	1484	1174	79%
Атырау облысы		6	2260	1503	67%
ШҚО		6	2512	1913	76%
Нұр-Сұлтан қаласы		6	3368	2350	70%
Жамбыл облысы		6	2189	1604	73%
БҚО		6	1109	734	66%

Қостанай облысы		6	2216	1653	75%
Қызылорда облысы		6	2952	2351	80%
Павлодар облысы		6	2038	1444	71%
СҚО		6	371	261	70%
Түркістан облысы		6	2179	1403	64%
Шымкент қаласы		6	4508	2985	66%

2020 жылғы қорытынды бойынша «Шетел тілі» пәнінен 6-сыныптардағы орташа балл – 71,9 %-ды құрайды. Оның ішінде: Ақмола облысы бойынша – 77%; Ақтөбе облысы бойынша – 70%; Алматы облысы бойынша – 75%; Алматы қаласы – 79%; Атырау облысы – 67%; ШҚО – 76%; Нұр-Сұлтан қаласы – 70%; Жамбыл облысы – 73%; БҚО – 66%; Қостанай облысы – 75%; Қызылорда облысы – 80%; Павлодар облысы – 71%; СҚО – 70%; Түркістан облысы – 64%; Шымкент қаласы – 66%-ды құрап отыр. Төменде берілген диаграммада 2020 жылғы білім сапасының 6-сыныптағы көрсеткіші берілген (50-сурет. 2020 жылғы қорытынды негізінде 6-сыныпта «Шетел тілі» пәні бойынша білім алушылардың сапалық көрсеткіші).

Берілген материалдан көріп отырғанымыздай, «Шетел тілі» пәні бойынша білім сапасының көрсеткішінің жоғары көрсеткішін Нұр-Сұлтан қаласы (80%-ды) көрсетсе, ең төменгі білім сапасының көрсеткішін Шымкент қаласы, Түркістан, Қостанай, Атырау облыстары көрсетіп отыр.

2020 жылғы 7-сыныптар бойынша «Шетел тілі» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші келесі кестеде берілген (45-кесте. 2020 жылғы 7-сыныптардағы «Шетел тілі» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші).

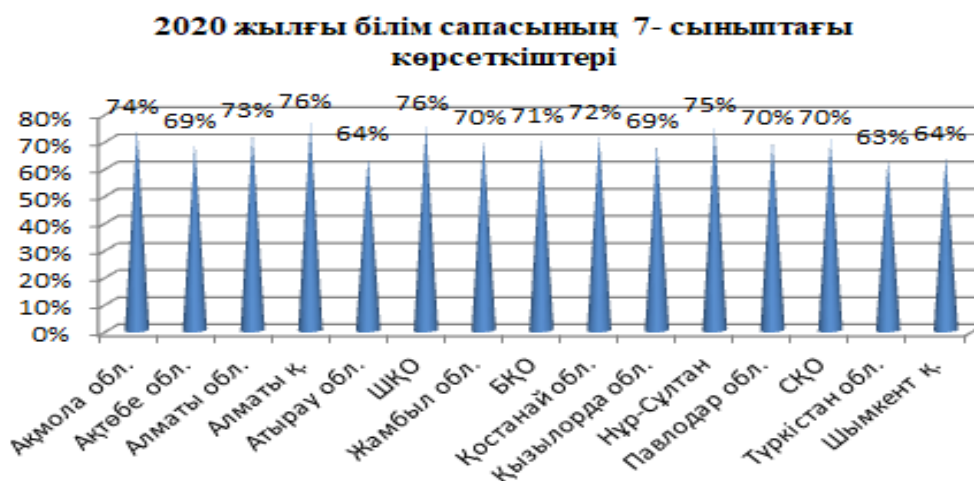
45-кесте. 2020 жылғы 7-сыныптардағы «Шетел тілі» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші

Өңірлер	сыныбы	барлығы	4 пен 5 саны	2020 жылғы білім сапасының көрсеткіші
Ақмола облысы	7	1572	1169	74%
Ақтөбе облысы	7	2910	2001	69%
Алматы облысы	7	2719	1979	73%
Алматы қаласы	7	1512	1154	76%
Атырау облысы	7	2040	1305	64%
ШҚО	7	1693	1279	76%
Нұр-Сұлтан қаласы	7	3390	2378	70%
Жамбыл облысы	7	2253	1590	71%
БҚО	7	527	379	72%
Қостанай облысы	7	2244	1539	69%
Қызылорда облысы	7	2956	2214	75%
Павлодар облысы	7	1813	1220	70%
СҚО	7	371	261	70%
Түркістан облысы	7	3406	2141	63%
Шымкент қаласы	7	4351	2796	64%

«Шетел тілі» пәні бойынша 2020 жылы 7-сыныпта оқыған білім алушылардың білім сапасының нәтижесі – 70,4 %-ды құрап отыр. Оның ішінде:

Ақмола облысы бойынша –74%; Ақтөбе облысы бойынша – 69%; Алматы облысы бойынша – 73%; Алматы қаласы – 76%; Атырау облысы –64%; ШҚО – 76%; Нұр-Сұлтан қаласы –70%; Жамбыл облысы –71%; БҚО –72%; Қостанай облысы – 69%; Қызылорда облысы –75%; Павлодар облысы – 70%; СҚО – 70%; Түркістан облысы – 63%; Шымкент қаласы –64%-ды құрап отыр. Төменде берілген диаграммадан республика бойынша білім сапасының көрсеткіші берілген (51-сурет. 2020 жылғы 7-сыныптар бойынша «Шетел» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші)

51-сурет. 2020 жылғы 7-сыныптардағы «Шетел тілі» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші

2020 жылғы 7-сыныптар бойынша «Шетел тілі» пәні бойынша білім сапасының жоғары көрсеткішін Алматы қаласы мен Шығыс Қазақстан облысы – 76 %-ды құраса, ең төменгі білім сапасының көрсеткіші Шымкент қаласы мен Ақтөбе, Атырау, Қызылорда, Түркістан облыстары көрсетіп отыр. Орташа білім сапасы Жамбыл, Павлодар, Солтүстік Қазақстан облыстары көрсетіп тұр. Төменде берілген кестеден осы жылы «Шетел тілі» пәнінен 8-сыныптарда алынған білім сапасының көрсеткіші берілген (46-кесте. 2020 жылғы 8-сыныптардағы «Шетел тілі» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші).

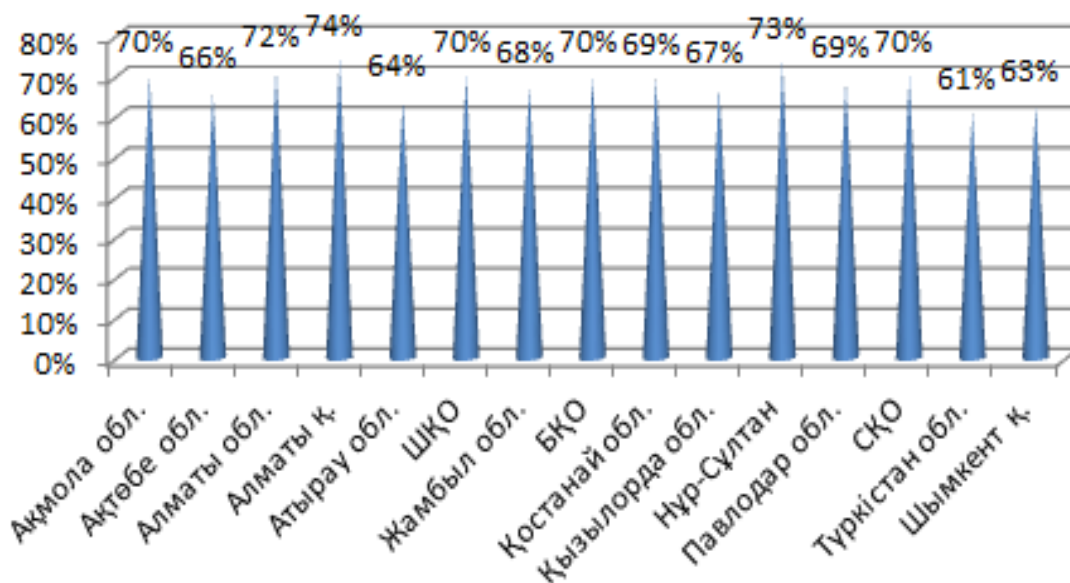
46-кесте. 2020 жылғы 8-сыныптардағы «Шетел тілі» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші

Регион	сынып	барлығы	4 пен 5 саны	сапа 2020ж
Ақмола обл.	8	2255	1577	70%
Ақтөбе обл.	8	2851	1877	66%
Алматы обл.	8	2591	1860	72%
Алматы қ.	8	2636	1946	74%
Атырау обл.	8	1854	1189	64%
ШҚО	8	2247	1582	70%
Жамбыл обл.	8	3040	2053	68%
БҚО	8	1975	1383	70%
Қостанай обл.	8	504	350	69%
Қызылорда об.	8	2152	1447	67%
Нұр-Сұлтан	8	2596	1900	73%
Павлодар обл.	8	1749	1201	69%
СҚО	8	391	274	70%
Түркістан обл.	8	3245	1978	61%
Шымкент қ.	8	3804	2393	63%

8-сыныптар бойынша «Шетел тілі» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші – 68,4%-ды құрап отыр. Оның ішінде: Ақмола облысы бойынша – 70%; Ақтөбе облысы бойынша – 66%; Алматы облысы бойынша – 72%; Алматы қаласы – 74%; Атырау облысы – 64%; ШҚО – 70%; Нұр-Сұлтан қаласы – 73%; Жамбыл облысы – 68%; БҚО – 70%; Қостанай облысы – 69%; Қызылорда облысы – 67%; Павлодар облысы – 69%; СҚО – 70%; Түркістан облысы – 61%; Шымкент қаласы – 63%-ды құрап отыр. Төменде берілген суреттен 2020 жылға «Шетел тілі» пәнінен берілген білім сапасы көрсетілген (52-сурет. 2020 жылғы 8-сыныптар бойынша «Шетел тілі» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші).

52-кесте. 2020 жылғы 8-сыныптардағы «Шетел тілі» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші

2020 жылғы білім сапасының 8- сыныптағы көрсеткіштері

8-сыныптар бойынша ең жоғары білім сапасының көрсеткішін Алматы қаласы мен Нұр-Сұлтан қаласы көрсетсе, ең төменгі білім сапасының көрсеткіші Шымкент қаласы және Атырау, Қостанай, Түркістан, Ақтөбе, Қызылорда облыстарынан берілді.

Жалпы «Шетел тілі» пәні бойынша 2020 жылғы 6,7,8-сыныптардағы білім алушылардың білім сапасының қорытындысы бойынша ең жоғары білім көрсеткішін көрсеткен өңір Алматы қаласы болса, ең төменгі білім көрсеткіші Шымкент қаласы және Қостанай, Атырау, Қостанай, Түркістан, Ақтөбе, Қызылорда облыстарынан байқалды.

2019-2020 жылдардағы білім сапасын салыстыру төменде берілген кестеде берілген (47-кесте. 2019-2020 жылдардағы білім сапасын салыстыру).

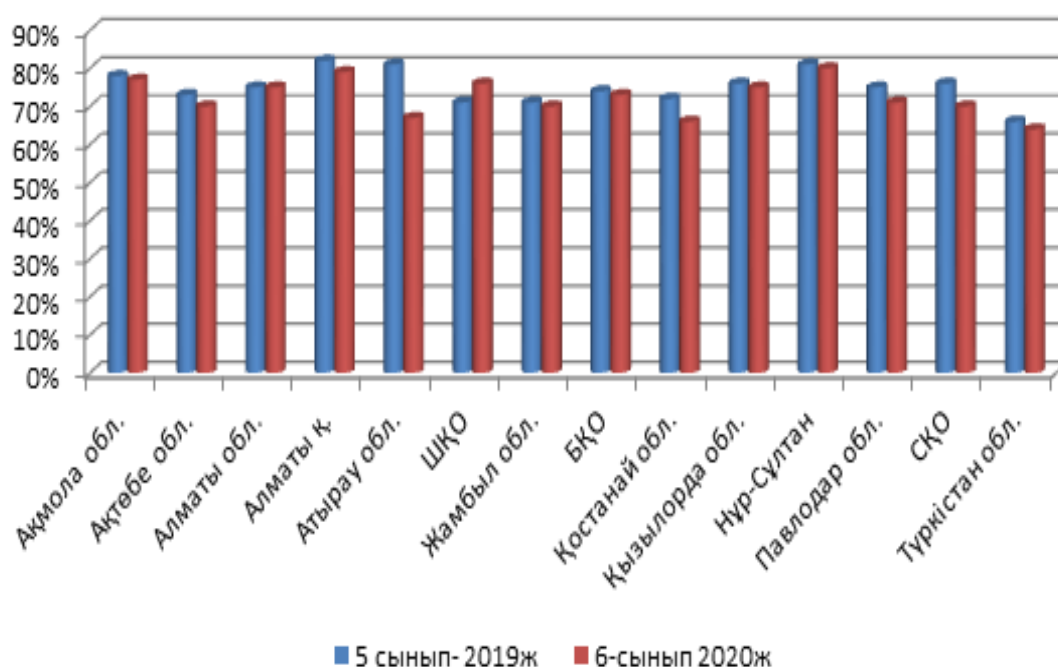
47-кесте. 2019-2020 жылдардағы «Шетел тілі» пәні бойынша білім сапасын салыстыру

Өңірлер	2019 жылғы 5-сынып	2020 жылғы 6-сынып	Білім динамикасы
Ақмола облысы	78%	77%	-1%
Ақтөбе облысы	73%	70%	-3%
Алматы облысы	75%	75%	0%
Алматы қаласы	82%	79%	-3%
Атырау облысы	81%	67%	-14%
ШҚО	71%	76%	5%
Жамбыл облысы	71%	70%	-1%
БҚО	74%	73%	-1%
Қостанай облысы	72%	66%	-7%
Қызылорда облысы	76%	75%	-1%
Нұр-Сұлтан қаласы	81%	80%	-1%

Павлодар облысы	75%	71%	-4%
СҚО	76%	70%	10%
Түркістан облысы	66%	64%	-2%

Республика деңгейінде «Шетел тілі» пәні бойынша 2019-2020 жылы білім сапасының өсу динамикасы төмендегі диаграммада берілген (53-сурет. 2019-2020 жылдардағы білім сапасын салыстыру).

53-сурет. 2019-2020 жылдардағы «Шетел тілі» пәні бойынша білім сапасын салыстыру

Ақмола облысы бойынша – (-1%); Ақтөбе облысы бойынша – (-3%); Алматы облысы бойынша – (0%); Алматы қаласы – (-3%); Атырау облысы – (-14%); ШҚО – (5%); Нұр-Сұлтан қаласы – (-1%); Жамбыл облысы – (-1%); БҚО – (-1%); Қостанай облысы – (-7%); Қызылорда облысы – (-1%); Павлодар облысы – (-4%); СҚО – (10%); Түркістан облысы – (-2%).

Көріп отырғанымыздай, 2019 оқу жылына қарағанда, 2020 оқу жылында «Шетел тілі» пәні бойынша білім сапасының төмендеуі байқалды.

2019-2020 оқу жылдарында білім алған 6 және 7-сынып білім алушыларының «Шетел тілі» пәні бойынша алған білімдерінің сапасына тоқталсақ. Ол төмендегі кестеде берілген (48-кесте. 2019-2020 оқу жылдарында білім алған 6 және 7-сынып білім алушыларының «Шетел тілі» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші).

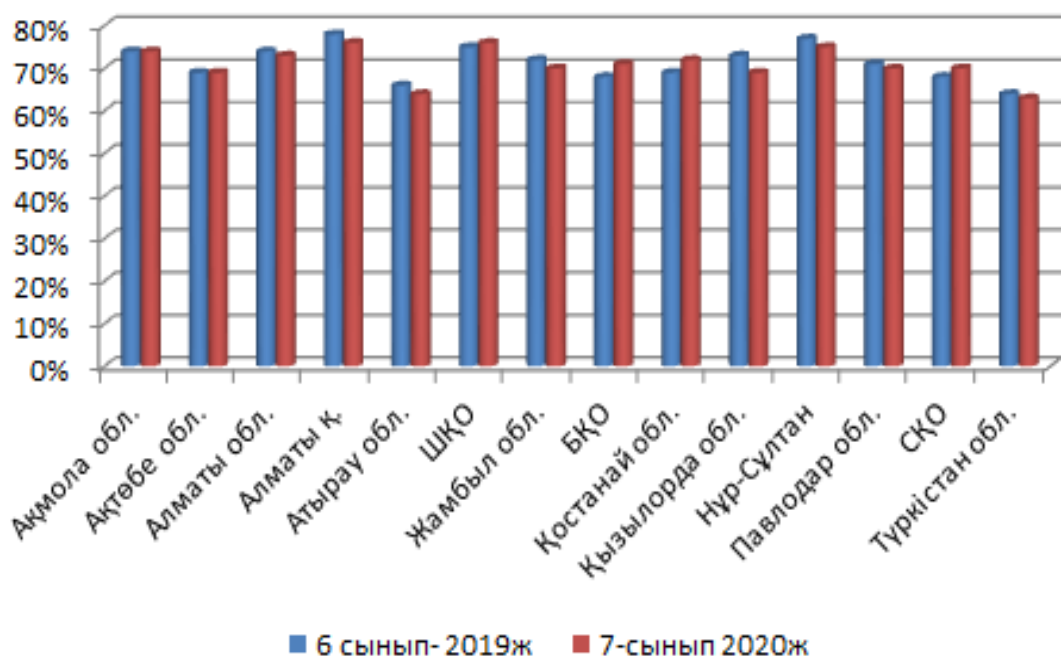
54-кесте. 2019-2020 оқу жылдарында білім алған 6 және 7-сынып білім алушыларының «Шетел тілі» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші

Өңірлер	2019 жылғы 6 сынып	2020 жылғы 7-сынып	Білім динамикасы
Ақмола облысы	74%	74%	0%
Ақтөбе облысы	69%	69%	0%

Алматы облысы	74%	73%	-1%
Алматы қаласы	78%	76%	-2%
Атырау облысы	66%	64%	-2%
ШҚО	75%	76%	1%
Жамбыл облысы	72%	70%	-2%
БҚО	68%	71%	3%
Қостанай облысы	69%	72%	3%
Қызылорда облысы	73%	69%	-4%
Нұр-Сұлтан қаласы	77%	75%	-2%
Павлодар облысы	71%	70%	-1%
СҚО	68%	70%	2%
Түркістан облысы	64%	63%	-1%

Жалпы 2019-2020 оқу жылдарында білім алған 6 және 7-сынып білім алушыларының «Шетел тілі» пәні бойынша білім сапасының көрсеткішінде біркелкілік байқалмайды.

54-сурет. 2019-2020 оқу жылдарында білім алған 6 және 7-сынып білім алушыларының «Шетел тілі» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші

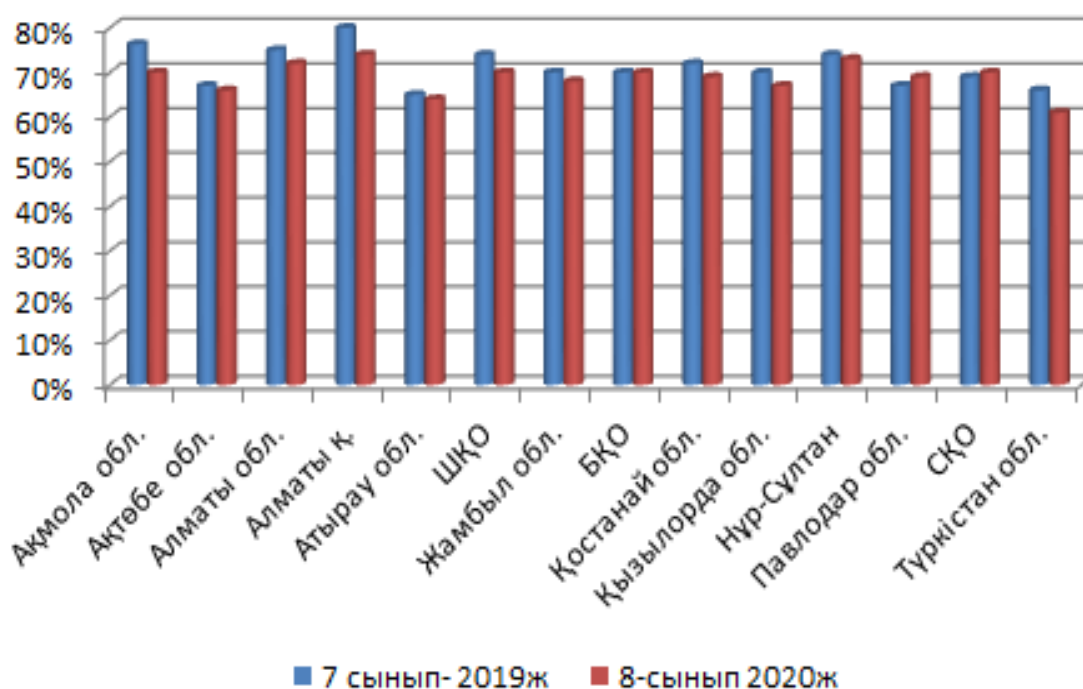

2019-2020 оқу жылдарында білім алған 6 және 7-сынып білім алушыларының «Шетел тілі» пәні бойынша білім сапасына тоқталсақ, Ақмола облысы бойынша – (0%); Ақтөбе облысы бойынша – (0%); Алматы облысы бойынша – (-1%); Алматы қаласы – (-2%); Атырау облысы – 2%; ШҚО –1%; Жамбыл облысы – 2%; БҚО – (3%); Қостанай облысы – 3% Қызылорда облысы – (-4%); Нұр- Сұлтан қаласы – (-2%); Павлодар облысы – 1%; СҚО – 2%; Түркістан облысы –(-1%).

49-кесте. 2019-2020 оқу жылдарында білім алған 7 және 8-сынып білім алушыларының «Шетел тілі» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші

Өңірлер	2019 жылғы 7 сынып	2020 жылғы 8-сынып	Білім динамикасы
Ақмола облысы	76%	70%	-6%
Ақтөбе облысы	67%	66%	-1%
Алматы облысы	75%	72%	-3%
Алматы қаласы	80%	74%	-6%
Атырау облысы	65%	64%	-1%
ШҚО	74%	70%	-4%
Жамбыл облысы	70%	68%	-2%
БҚО	70%	70%	0%
Қостанай облысы	72%	69%	-3%
Қызылорда облысы	70%	69%	-3%
Нұр-Сұлтан қаласы	74%	73%	-1%
Павлодар облысы	67%	69%	2%
СҚО	69%	70%	1%
Түркістан облысы	66%	61%	-5%

55-сурет. 2019-2020 оқу жылдарында білім алған 7 және 8-сынып білім алушыларының «Шетел тілі» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші

2019-2020 оқу жылдарында білім алған 7 және 8-сынып білім алушыларының «Шетел тілі» пәні бойынша білім сапасына тоқталсақ, Ақмола облысы бойынша – (-6%); Ақтөбе облысы бойынша – (-1%); Алматы облысы бойынша – (-3%); Алматы қаласы – (-6%); Атырау облысы – 1%; ШҚО –4%; Жамбыл облысы – 2%; БҚО – (0%); Қостанай облысы – 3% Қызылорда облысы

– (-3%); Нұр- Сұлтан қаласы – (-1%); Павлодар облысы – 2%; СҚО – 1%; Түркістан облысы – (-5%).

Жалпы білім беретін мектептердегі педагогтердің білім алушы білімін бағалауы әртүрлі жүргізіледі. Десе де, өзіндік ерекшеліктері бар бағалау жүйелерімен жұмыс істейтін мұғалімдер тәжірибесінің жақсы жақтарын көре білу де маңызды. Ең бастысы білім алушының оқуға деген ынтасын арттыру.

Соңғы жылдары оқу бағдарламалары, оқу құралдары, әдіс-тәсілдер көптеген өзгеріске ұшырады. Қазіргі таңда бағдарламаны толық меңгерту үшін педагогтің өзіне көбірек іздену керек. Егер мектептегі педагогтердің ұжымдық бірлігі болмаса, білім алушылар арасындағы ұйымшылдық болмайды. Педагогикалық ұжым шығармашылықпен жұмыс істей алмаған мектепте сабақтың да шығармашылықпен ұйымдастырылуы дұрыс жүзеге аспайды. Педагог пен басшы арасында өзара түсіністік, бала мен мұғалім арасында да түсінушілік болмаса, осының бәрінің сапаға тигізер әсері болады.

Әлемдік білім беру, оқыту тұжырымдамасында күрделі үш жүйенің бары белгілі. Соның ішінде елімізде үлгерім негізінде сыныптан – сыныпқа көшіру жүйесі қолданылады. Жалпы алғанда бағалау арқылы білім алушының білім деңгейін көрсетуге ғана емес, оны ізгілікке, жауапкершілікке, әділдік пен адалдыққа, ұжымшылдыққа ұмтылдыру керек.

Қалыптастырушы бағалау тапсырмаларын берген кезде белгіленген критерийлерге жете алмаған жағдайда қосымша сұрақтар қойылып, кері байланыс жасаудың да тиімділігі зор. Әрбір тиімді, оқу білімін арттыруға бағытталған қалыптастырушы бағалау тапсырмаларының бөлімдер бойынша және тоқсандық жиынтық бағалау тапсырмаларын орындау барысында білім алушы білімінің бағалануына пайдасын тигізетінін қазіргі таңда білім алушылар да, ата-аналар да түсінеді.

«Шетел тілі» пәні қайталауы көп, еске түсіруі мол пән болғандықтан, алғашқы сәттерде сұрақтарға бірден жауап бермеген білім алушы келер сәтте белсенділік танытып білімін көрсете алады. Осындайда білім алушы еңбегіне алғашқыдан көтеріңкі баға қойып, оны құптап, талдап айтып жіберген дұрыс. Жаңартылған білім беру мазмұнында сыныптардағы әрбір қойылған балл үшін түсініктеме қалдырып отыру, үлгілі жұмыстарды сыныппен таныстыру, кемшілігі бар жұмыстарды білім алушы аты-жөнін көрсетпей түзетуге бағыт беру, болашақта ондай қателерді басқалардың да қайталауына жол бермеу де жақсы нәтиже береді. Әділ қойылған баға білім алушы мен мұғалім арасында адамгершілік қарым-қатынас орнықтырады.

Бағалаудың ең берік, сенімді жолы – жазба жұмысы, мұнда әркімнің өз ерекшелігі, білім қоры айқын байқалады. Егер педагог білімі жан-жақты, терең, өзі талапшыл және білім алушымен әділ қатынаста болса, оған шәкіртінің құрметі артады. Білім алушы жақсы оқи бастайды. Педагог те шәкіртін жақсы жағынан көре түседі.

1.2.7 «Информатика» оқу пәні

«Информатика» пәні негізінде 2019 жылғы 5-сыныптағы Республика бойынша орташа білім сапасының көрсеткіші – 84,7%-ды құрап отыр. Өңірлер бойынша білім сапасының көрсеткіші төменде берілген кестеде көрініс тапқан. (50-кесте. 2019 жылғы қорытынды бойынша 5-сыныпта «Информатика» пәнінен білім алушылардың сапалық көрсеткіші).

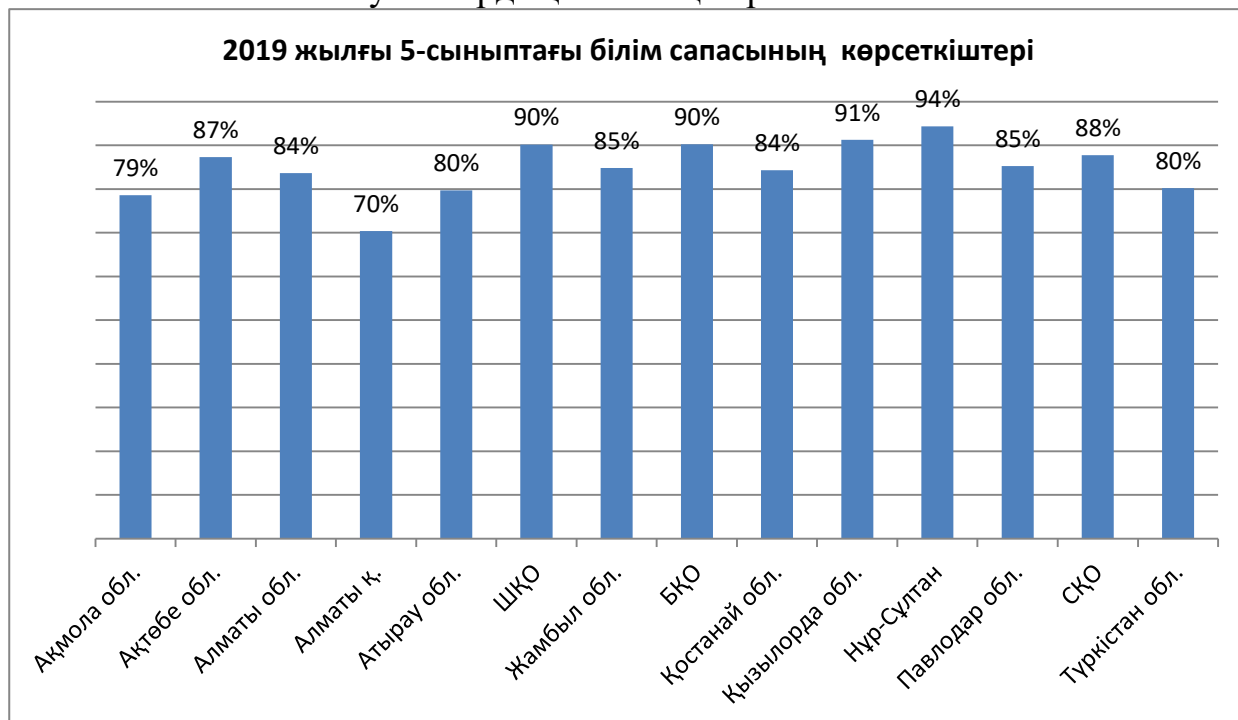
50-кесте. 2019 жылғы қорытынды негізінде «Информатика» пәні бойынша білім алушылардың сапалық көрсеткіші

Өңірлер	Пәні	сыныбы	2019 жылғы білім сапасының көрсеткіші
Ақмола облысы	Информатика	5	79%
Ақтөбе облысы		5	87%
Алматы облысы		5	84%
Алматы қаласы		5	70%
Атырау облысы		5	80%
ШҚО		5	90%
Жамбыл облысы		5	85%
БҚО		5	90%
Қостанай облысы		5	84%
Қызылорда облысы		5	91%
Нұр-Сұлтан қаласы		5	94%
Павлодар облысы		5	85%
СҚО		5	88%
Түркістан облысы		5	80%

Оның ішінде: Ақмола облысы –79%;Ақтөбе облысы –87%; Алматы облысы –84%; Алматы қаласы –70%; Атырау облысы –80%; ШҚО –90%; Жамбыл облысы –85%; БҚО –90%; Қостанай облысы –84%; Қызылорда облысы –91%; Нұр-Сұлтан қаласы–94%; Павлодар облысы –85%; СҚО –88%; Түркістан облысы –80%-ды құрап отыр.

Төменде берілген диаграммадан өңірлер бойынша «Информатика» пәнінен 2019 жылы білім алған 5-сыныптардың көрсеткіштері берілген. Көріп отырғанымыздай, білім сапасының көрсеткіші бір өңірлерде жоғары болса, енді бір өңірлерде төмендігі байқалды (56 -сурет. 2019 жылғы қорытынды негізінде «Информатика» пәні бойынша білім алушылардың сапалық көрсеткіші).

56-сурет. 2019 жылғы қорытынды негізінде 5-сыныпта «Информатика» пәні бойынша білім алушылардың сапалық көрсеткіші

2019 жылғы білім сапасының қорытындысы бойынша «Информатика» пәнінен жоғары көрсеткішті Нұр-Сұлтан қаласы – 94%; Қызылорда – 91 %; ШҚО, БҚО – 90%. Ең төменгі көрсеткіш – Алматы қаласы (70%-ды) көрсетіп тұр. Қалған өңірлер осы аралықтағы көрсеткіштерді беріп отыр.

«Информатика» пәні бойынша білім сапасының өсуі мен төмендеуі білім алушылардың білім алуға деген қызығушылығы мен белсенділігін, пән мұғалімінің білім алушылардың алдына қойған оқу мақсаттарын орындауға байланысты шығарылады.

2019 жылғы қорытынды бойынша «Информатика» пәнінен білім алушылардың білім сапасының көрсеткіші төмендегі кестеде берілген (51-кесте. 2019 жылғы қорытынды негізінде 6-сыныпта «Информатика» пәні бойынша білім алушылардың сапалық көрсеткіші).

51-кесте. 2019 жылғы қорытынды негізінде 6-сыныпта «Информатика» пәні бойынша білім алушылардың сапалық көрсеткіші

Өңірлер	сыныбы	2019 жылғы білім сапасының көрсеткіші
Ақмола облысы	6	78%
Ақтөбе облысы	6	86%
Алматы облысы	6	82%
Алматы қаласы	6	94%
Атырау облысы	6	79%
ШҚО	6	88%
Жамбыл облысы	6	83%
БҚО	6	88%

Қостанай облысы	6	83%
Қызылорда облысы	6	89%
Нұр-Сұлтан қаласы	6	93%
Павлодар облысы	6	82%
СҚО	6	86%
Түркістан облысы	6	79%

2019 жылғы қорытынды бойынша «Информатика» пәнінен Ақмола облысында – 78%; Ақтөбе облысында – 86%; Алматы облысында – 82%; Алматы қаласында – 94%; Атырау облысында – 79%; ШҚО-да – 88%; Жамбыл облысында – 83%; БҚО-да – 88%; Қостанай облысында – 83%; Қызылорда облысында – 89%; Нұр-Сұлтан қаласында – 93%-ды; Павлодар облысында – 82%-ды; СҚО-да – 86%-ды және Түркістан облысында – 79%-ды құрады.

«Информатика» пәні бойынша берілген білім сапасының көрсеткішін төмендегі диаграммадан айқын көруге болады (57-сурет. 2019 жылғы қорытынды негізінде 6-сыныпта «Информатика» пәні бойынша білім алушылардың сапалық көрсеткіші).

57-сурет. 2019 жылғы қорытынды негізінде 6-сыныпта «Информатика» пәні бойынша білім алушылардың сапалық көрсеткіші

2019 жылығы «Информатика» пәні бойынша жоғары білім сапасының көрсеткішін Алматы қаласы – 94%, Нұр-Сұлтан қаласы – 93%-ды құраса, төменгі көрсеткішті Ақмола облысы – 78%, Атырау, Түркістан облыстары – 79%-ды құрап отыр. Қалған өңірлер осы аралықты қамтып тұр. 2019 жылығы «Информатика» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші төменде көрсетілген кестеде беріліп отыр (52-кесте. 2019 жылғы қорытынды негізінде 7-сыныпта «Информатика» пәні бойынша білім алушылардың сапалық көрсеткіші).

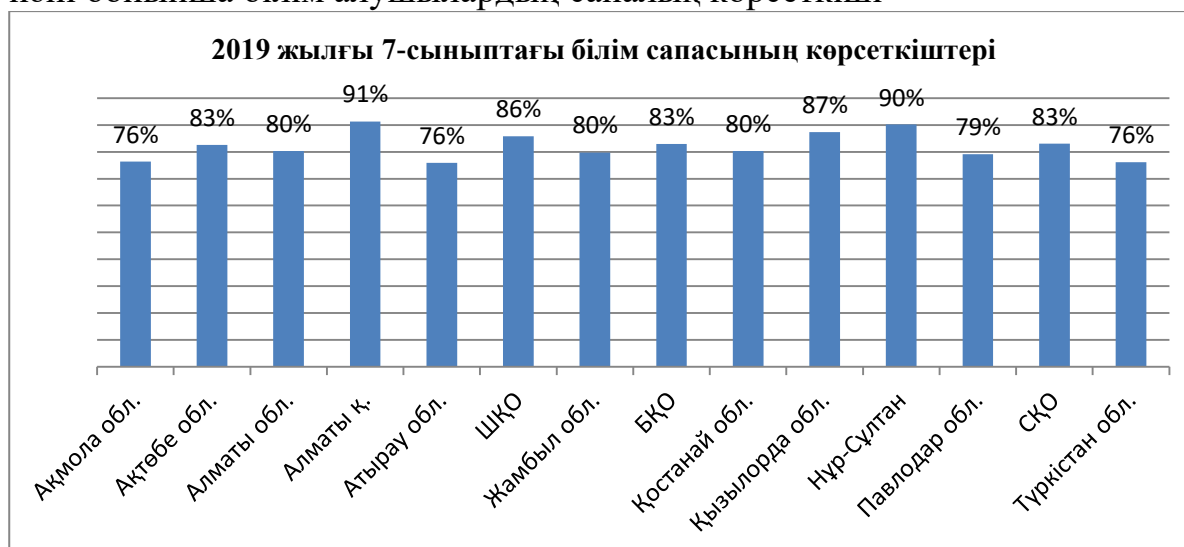
52-кесте. 2019 жылғы қорытынды негізінде 7-сыныпта «Информатика» пәні бойынша білім алушылардың сапалық көрсеткіші

Өңірлер	сыныбы	2019 жылғы білім сапасының көрсеткіші
Ақмола облысы	7	76%
Ақтөбе облысы	7	83%
Алматы облысы	7	80%
Алматы қаласы	7	91%
Атырау облысы	7	76%
ШҚО	7	86%
Жамбыл облысы	7	80%
БҚО	7	83%
Қостанай облысы	7	80%
Қызылорда облысы	7	87%
Нұр-Сұлтан қаласы	7	90%
Павлодар облысы	7	79%
СҚО	7	83%
Түркістан облысы	7	76%

2019 жылғы 7-сыныптағы көрсеткішке тоқтасақ, Республика бойынша орташа білім сапасының көрсеткіші – 82,1%-ды құрап тұр. Оның ішінде:

Ақмола облысында – 76%; Ақтөбе облысында – 83%; Алматы облысында – 80%; Алматы қаласында – 91%; Атырау облысында – 76%; ШҚО-да – 86%; Жамбыл облысында – 80%; БҚО-да – 83%; Қостанай облысында – 80%; Қызылорда облысында – 87%; Нұр-Сұлтан қаласында – 90%; Павлодар облысында – 79%; СҚО-да – 83%; Түркістан облысында – 76%-ды құрайды. Төменде берілген диаграммадан республика бойынша 7-сыныптардың «Информатика» пәні бойынша білім сапасының сызбасын көруге болады (58 - сурет. 2019 жылғы қорытынды бойынша 7-сыныпта «Информатика» пәнінен білім алушылардың сапалық көрсеткіші).

58-сурет. 2019 жылғы қорытынды негізінде 7-сыныпта «Информатика» пәні бойынша білім алушылардың сапалық көрсеткіші

Суреттен көріп отырғанымыздай, білім сапасының жоғары көрсеткішін Алматы (91%), Нұр-Сұлтан қалалары (90%) көрсетіп тұр. Білім сапасының салыстырмалы төмен көрсеткішін Түркістан, Атырау, Ақмола облыстары көрсетті. Қалған өңірлер 90-79 % аралығындағы көрсеткіштерді берді.

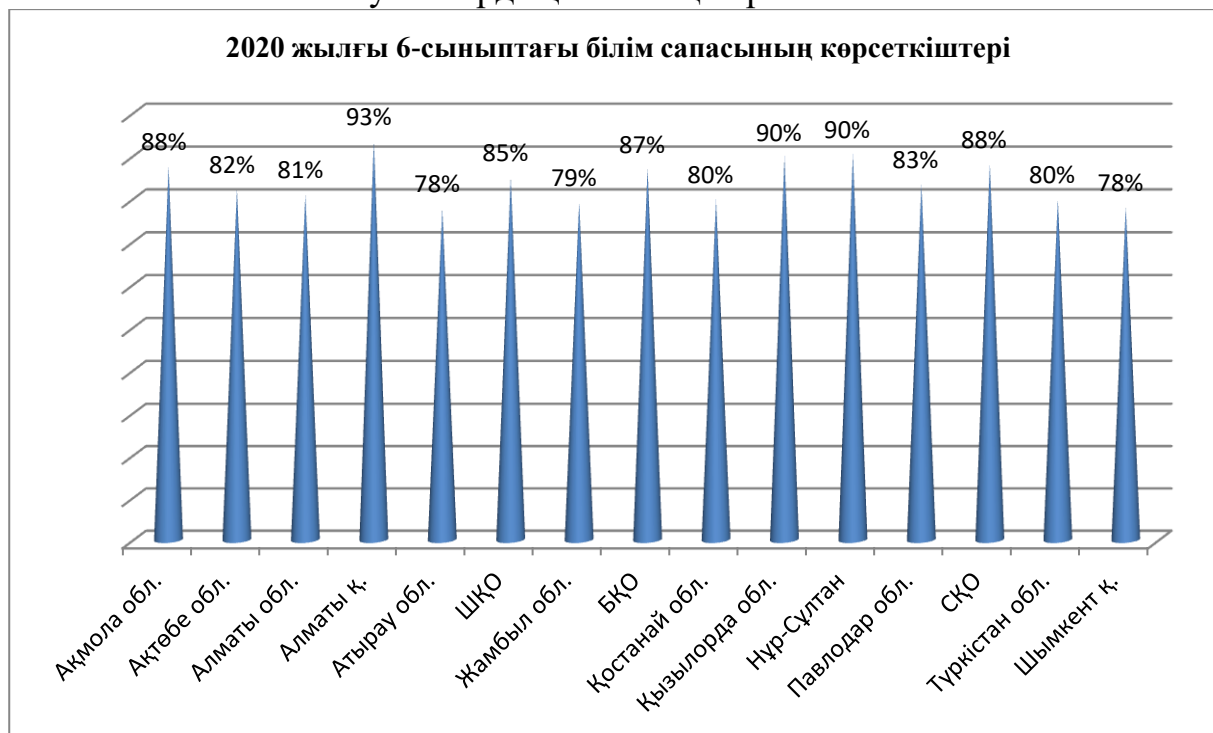
Республика бойынша «Информатика» пәнінен 2020 жылғы білім сапасының көрсеткіші келесі кестеде берілген (53-кесте. 2020 жылғы қорытынды негізінде 6-сыныпта «Информатика» пәні бойынша білім алушылардың сапалық көрсеткіші).

53-кесте. 2020 жылғы қорытынды негізінде 6-сыныпта «Информатика» пәні бойынша білім алушылардың сапалық көрсеткіші

Өңірлер	Пәні	сыныбы	2020 жылғы білім сапасының көрсеткіші
Ақмола облысы	Информатика	6	88%
Ақтөбе облысы		6	82%
Алматы облысы		6	81%
Алматы қаласы		6	93%
Атырау облысы		6	78%
ШҚО		6	85%
Жамбыл облысы		6	79%
БҚО		6	87%
Қостанай облысы		6	80%
Қызылорда облысы		6	90%
Нұр-Сұлтан қаласы		6	90%
Павлодар облысы		6	83%
СҚО		6	88%
Түркістан облысы		6	80%
Шымкент қаласы		6	78%

2020 жылғы қорытынды бойынша «Информатика» пәнінен 6-сыныптардағы орташа балл – 84,1%-ды құрайды. Оның ішінде: Ақмола облысы бойынша – 88%; Ақтөбе облысы бойынша – 82%; Алматы облысы бойынша – 81%; Алматы қаласы бойынша – 93%; Атырау облысы бойынша – 78%; ШҚО бойынша – 85%; Жамбыл облысы бойынша – 79%; БҚО бойынша – 87%; Қостанай облысы бойынша – 80%; Қызылорда облысы бойынша – 90%; Нұр-Сұлтан қаласы бойынша – 90%; Павлодар облысы бойынша – 83%; СҚО бойынша – 88%; Түркістан облысы бойынша – 80%; Шымкент қаласы бойынша – 78%-ды құрап тұр. Төменде берілген диаграммада 2020 жылғы білім сапасының 6-сыныптағы көрсеткіші берілген (59-сурет. 2020 жылғы қорытынды бойынша 6-сыныпта «Информатика» пәнінен білім алушылардың сапалық көрсеткіші).

59-сурет. 2020 жылғы қорытынды негізінде 6-сыныпта «Информатика» пәні бойынша білім алушылардың сапалық көрсеткіші

Берілген материалдан көріп отырғанымыздай, «Информатика» пәні бойынша білім сапасының көрсеткішінің жоғары деңгейін Алматы қаласы (93%-ды), 90%-ды Қызылорда облысы, Нұр-Сұлтан қаласы көрсетті. Төмендеу сапалық көрсеткішті Атырау облысы, Шымкент қаласы (78%), Жамбыл облысы (79%) көрсетті. 6-сыныптар бойынша «Информатика» пәнінен жоғары және төменгі көрсеткіштердің арасында 88-80%-ды Ақмола облысы, СҚО (88%), БҚО (87%); ШҚО (85%); Павлодар облысы (83%), Ақтөбе облысы (82%); 80%-ды Қостанай, Түркістан облыстары көрсетіп отыр.

2020 жылғы 7-сыныптардағы «Информатика» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші төмендегі кестеде берілген (54-кесте. 2020 жылғы 7-сыныптардағы «Информатика» пәні білім сапасының көрсеткіші).

54-кесте. 2020 жылғы 7-сыныптардағы «Информатика» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші

Өңірлер	сыныбы	2020 жылғы білім сапасының көрсеткіші
Ақмола облысы	7	86%
Ақтөбе облысы	7	82%
Алматы облысы	7	79%
Алматы қаласы	7	91%
Атырау облысы	7	76%
ШҚО	7	84%
Жамбыл облысы	7	78%
БҚО	7	85%
Қостанай облысы	7	78%
Қызылорда облысы	7	86%

Нұр-Сұлтан қаласы	7	88%
Павлодар облысы	7	83%
СҚО	7	87%
Түркістан облысы	7	78%
Шымкент қаласы	7	75%

«Информатика» пәні бойынша 2020 жылы 7-сыныпта оқыған білім алушылардың білім сапасының нәтижесі – 82,4%-ды құрап отыр. Оның ішінде: Ақмола облысы бойынша – 86%; Ақтөбе облысы бойынша – 82%; Алматы облысы бойынша – 79%; Алматы қаласы бойынша – 91%; Атырау облысы бойынша – 76%; ШҚО бойынша – 84%; Жамбыл облысы бойынша – 78%; БҚО бойынша – 85%; Қостанай облысы бойынша – 78%; Қызылорда облысы бойынша – 86%; Нұр-Сұлтан қаласы бойынша – 88%; Павлодар облысы бойынша – 83%; СҚО бойынша – 87%; Түркістан облысы бойынша – 78%; Шымкент қаласы бойынша – 75%-ды құрап отыр. Төменде берілген диаграммадан республика бойынша білім сапасының көрсеткіші берілген (60-сурет. 2020 жылғы 7-сыныптардағы «Информатика» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші)

60-сурет. 2020 жылғы 7-сыныптардағы «Информатика» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші

2020 жылғы 7-сыныптар бойынша «Информатика» пәні бойынша білім сапасының жоғары көрсеткішін Алматы қаласы – 91%-ды құраса, ең төменгі білім сапасының көрсеткіші 75% болып Шымкент қаласы көрсетіп тұр. 88-82% аралығында Нұр-Сұлтан қаласы (88%), СҚО (87%), Ақмола, Қызылорда (86%), БҚО (85%), ШҚО (84%), Павлодар (83%), Ақтөбе (82%) облыстары көрсетті.

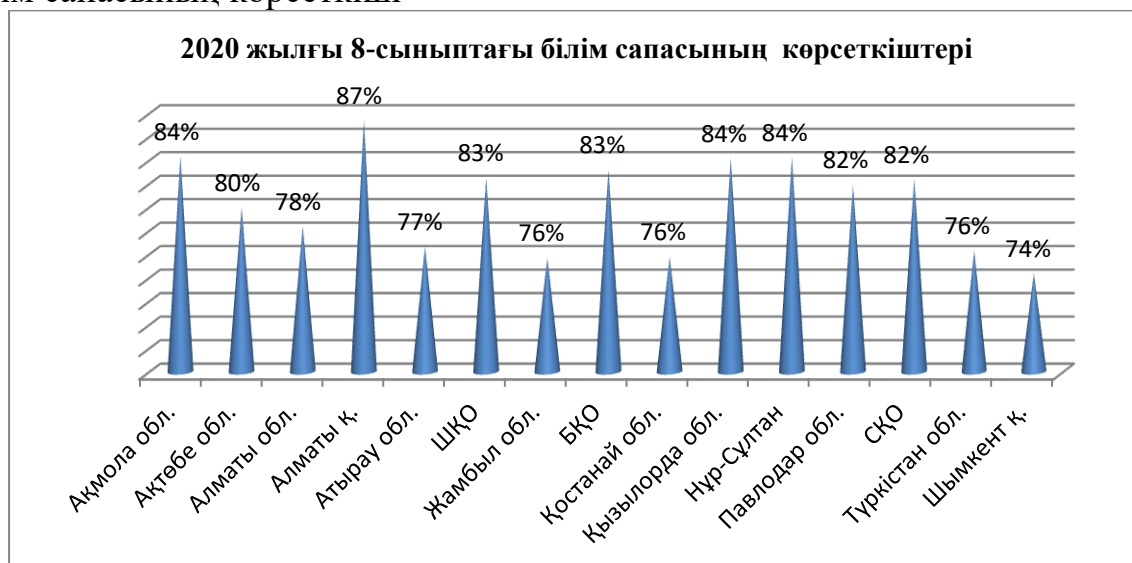
Төменде берілген кестеден осы жылы «Информатика» пәнінен 8-сыныптарда алынған білім сапасының көрсеткіші берілген (55 -кесте. 2020 жылғы 8-сыныптардағы «Информатика» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші).

55-кесте. 2020 жылғы 8-сыныптардағы «Информатика» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші

Өңірлер	сыныбы	2020 жылғы білім сапасының көрсеткіші
Ақмола облысы	8	84%
Ақтөбе облысы	8	80%
Алматы облысы	8	78%
Алматы қаласы	8	87%
Атырау облысы	8	77%
ШҚО	8	83%
Жамбыл облысы	8	76%
БҚО	8	83%
Қостанай облысы	8	76%
Қызылорда облысы	8	84%
Нұр-Сұлтан қаласы	8	84%
Павлодар облысы	8	82%
СҚО	8	82%
Түркістан облысы	8	76%
Шымкент қаласы	8	74%

8-сыныптардағы «Информатика» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші – 80,4%-ды құрап отыр. Оның ішінде: Ақмола облысы бойынша – 84%; Ақтөбе облысы бойынша – 80%; Алматы облысы бойынша – 78%; Алматы қаласы бойынша – 87%; Атырау облысы бойынша – 77%; ШҚО бойынша – 83%; Жамбыл облысы бойынша – 76%; БҚО бойынша – 83%; Қостанай облысы бойынша – 76%; Қызылорда облысы – 84%; Нұр-Сұлтан қаласы бойынша – 84%; Павлодар облысы бойынша – 82%; СҚО бойынша – 82%; Түркістан облысы бойынша – 76%; Шымкент қаласы бойынша – 74%-ды құрайды. Төменде берілген кестеден 2020 жылға «Информатика» пәнінен берілген білім сапасы көрсетілген (61-сурет. 2020 жылғы 8-сыныптардағы «Информатика» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші).

61-сурет. 2020 жылғы 8-сыныптардағы «Информатика» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші

«Информатика» пәні негізінде 8-сыныптар бойынша ең жоғары білім сапасының көрсеткішін Алматы қаласы (87%) көрсетсе, ең төменгі білім сапасының көрсеткішін Шымкент қаласы (74%) көрсетіп отыр. 84-80% аралығындағы көрсеткішті Ақмола облысы (84%), Нұр-Сұлтан қаласы (84%), Қызылорда облысы (84%), ШҚО (83%), БҚО (83%), Павлодар облысы (82%), СҚО (82%) көрсетіп отыр.

Жалпы «Информатика» пәні бойынша 2020 жылы 6,7,8,-сыныптардағы білім алушылардың білім сапасының қорытындысы бойынша ең жоғары білім көрсеткішін Алматы қаласы беріп отыр.

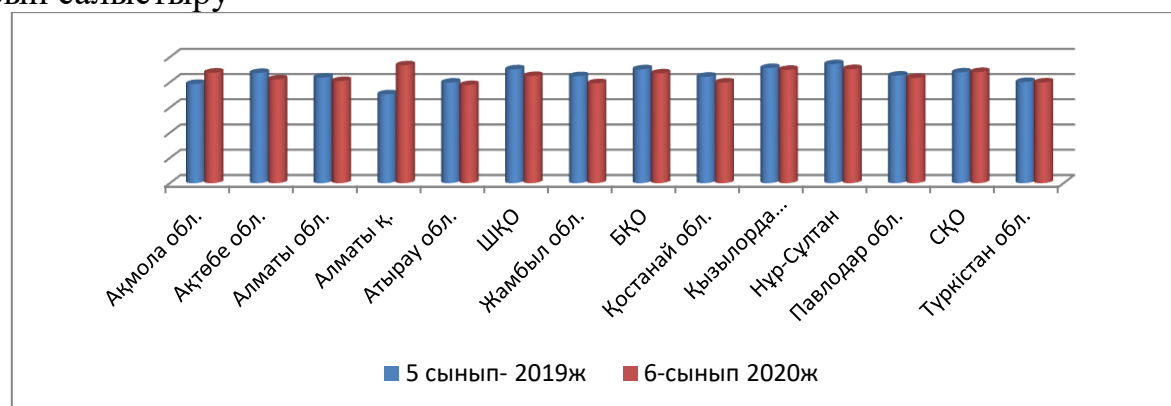
2019-2020 оқу жылындағы білім сапасын салыстыру төменде берілген кестеде берілген (56-кесте. 2019-2020 жылдардағы білім сапасын салыстыру).

56-кесте. 2019-2020 жылдардағы білім сапасын салыстыру

Өңірлер	2019 жылғы 5 сынып	2020 жылғы 6-сынып	Білім динамикасы
Ақмола облысы	79%	88%	9%
Ақтөбе облысы	87%	82%	-5%
Алматы облысы	84%	81%	-3%
Алматы қаласы	70%	93%	23%
Атырау облысы	80%	78%	-2%
ШҚО	90%	85%	-5%
Жамбыл облысы	85%	79%	-6%
БҚО	90%	87%	-3%
Қостанай облысы	84%	80%	-5%
Қызылорда облысы	91%	90%	-1%
Нұр-Сұлтан қаласы	94%	90%	-4%
Павлодар облысы	85%	83%	-2%
СҚО	88%	88%	0%
Түркістан облысы	80%	80%	0%
Шымкент қаласы		78%	

Республика деңгейіндегі «Информатика» пәні бойынша 2019-2020 жылы білім сапасының өсу динамикасы төмендегі диаграммада берілген (62 -сурет. 2019-2020 жылдардағы білім сапасын салыстыру).

62-сурет. 2019-2020 жылдардағы «Информатика» пәні бойынша білім сапасын салыстыру

Ақмола облысында білім сапасының 9%-ға өскендігін байқалса, Ақтөбе облысында (-5%) білім сапасы түскен. Ал Алматы облысында (-3%) білім сапасы төмендесе, Алматы қаласында білім сапасы 23%-ға көтерілген. Сол секілді Атырау облысында (-2%); ШҚО-да (-5%), Жамбыл облысында (-6%), БҚО-да (-3%), Қостанай облысында (-5%), Қызылорда облысында (-1%), Нұр-Сұлтан қаласында (-4%), Павлодар облысында (-2%) білім сапасының төмендегені байқалса, СҚО (0%) мен Түркістан облысында (0%).

Көріп отырғанымыздай, 2019 оқу жылына қарағанда, 2020 оқу жылында «Информатика» пәні бойынша білім сапасының төмендеуі байқалды.

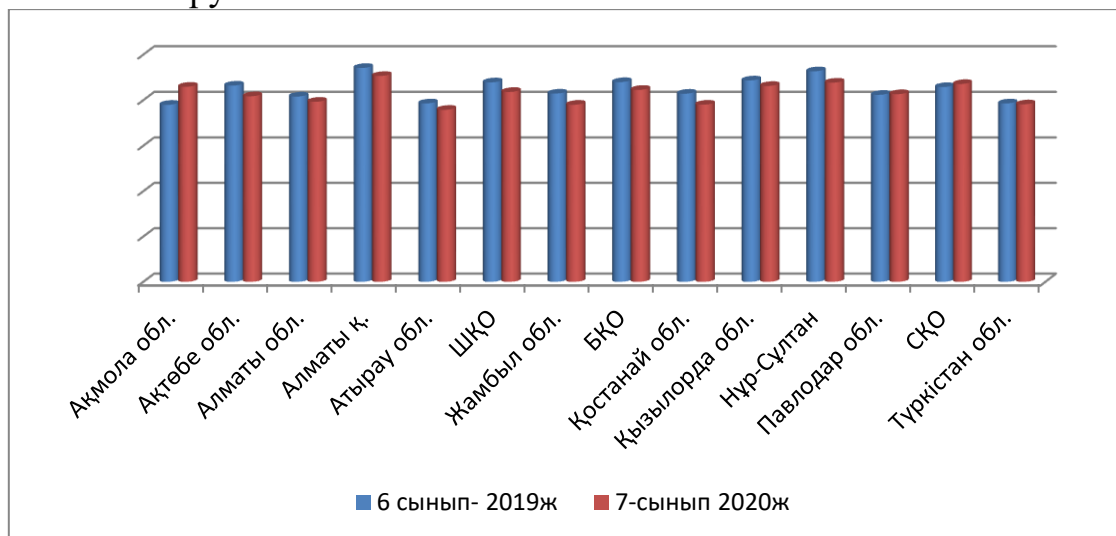
2019-2020 оқу жылдарында білім алған 6 және 7-сынып білім алушыларының «Информатика» бойынша алған білімдерінің сапасына тоқталсақ. Ол төмендегі кестеде берілген (57-кесте. 2019-2020 оқу жылдарында білім алған 6 және 7-сынып білім алушыларының «Информатика» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші).

57-кесте. 2019-2020 оқу жылдарында білім алған 6 және 7-сынып білім алушыларының «Информатика» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші

Өңірлер	2019 жылғы 6 сынып	2020 жылғы 7-сынып	Білім динамикасы
Ақмола облысы	78%	86%	8%
Ақтөбе облысы	86%	82%	-5%
Алматы облысы	82%	79%	-2%
Алматы қаласы	94%	91%	-4%
Атырау облысы	79%	76%	-3%
ШҚО	88%	84%	-4%
Жамбыл облысы	83%	78%	-5%
БҚО	88%	85%	-3%
Қостанай облысы	83%	78%	-5%
Қызылорда облысы	89%	86%	-2%
Нұр-Сұлтан қаласы	93%	88%	-5%
Павлодар облысы	82%	83%	0%
СҚО	86%	87%	1%
Түркістан облысы	79%	78%	0%
Шымкент қаласы		75%	

Жалпы 2019-2020 оқу жылдарында білім алған 6 және 7-сынып білім алушыларының «Информатика» пәні бойынша білім сапасының көрсеткішінде біркелкілік байқалмайды.

63-сурет. 2019-2020 жылдардағы «Информатика» пәні бойынша білім сапасын салыстыру

2019-2020 оқу жылдарында білім алған 6 және 7-сынып білім алушыларының «Информатика» пәні бойынша білім сапасына тоқталсақ, Ақмола облысында білім сапасының көрсеткіші 8%-ға өскен. Ақтөбе облысында (-5%), Алматы облысында (-2%), Алматы қаласында (-4%), Атырау облысында (-3%), ШҚО-да (-4%), Жамбыл облысында (-5%), БҚО-да (-3%), Қостанай облысында (-5%), Қызылорда облысында (-2%), Нұр-Сұлтан қаласында (-5%), білім сапасы төмендесе, Павлодар (0%) және Түркістан облыстарында (0%) білім сапасы бір қалыпты, ал СҚО-да «Информатика» пәні бойынша сапа 1%-ға жоғарылағандығын көрсетіп отыр.

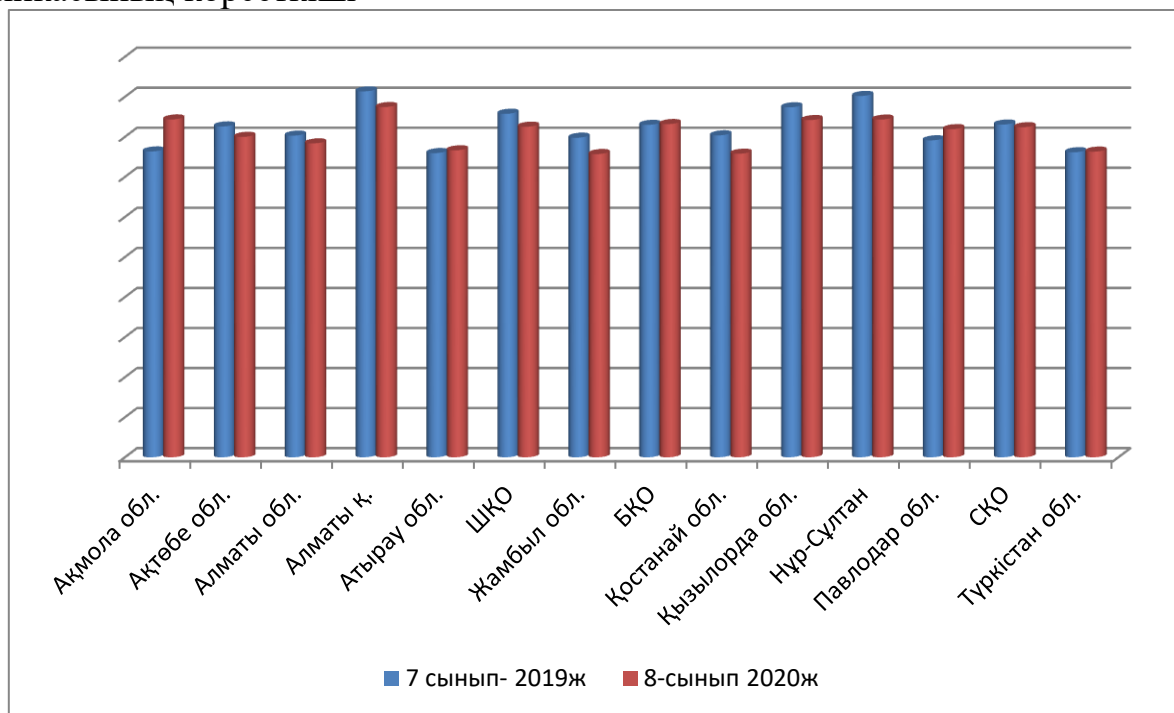
2019 жылғы және 2020 жылғы 7-8-сыныптардың білім сапасына талдау төмендегі кестеде көрсетілген (58-кесте. «Информатика» пәні бойынша 7-8-сыныптардың білім сапасы динамикасының көрсеткіші).

58-кесте. «Информатика» пәні бойынша 7-8-сыныптардың білім сапасы динамикасының көрсеткіші

Өңір	2019 жылғы 7 сынып-	2020 жылғы 8-сынып	Білім динамикасы
Ақмола облысы	76%	84%	8%
Ақтөбе облысы	83%	80%	-3%
Алматы облысы	80%	78%	-2%
Алматы қаласы	91%	87%	-4%
Атырау облысы	76%	77%	1%
ШҚО	86%	83%	-3%
Жамбыл облысы	80%	76%	-4%
БҚО	83%	83%	0%
Қостанай облысы	80%	76%	-5%
Қызылорда облысы	87%	84%	-3%
Нұр-Сұлтан қаласы	90%	84%	-6%
Павлодар облысы	79%	82%	3%
СҚО	83%	82%	-1%
Түркістан облысы	76%	76%	0%
Шымкент қаласы		74%	

Жалпы 2019-2020 оқу жылдарында білім алған 7 және 8-сынып білім алушыларының «Информатика» пәні бойынша білім сапасының көрсеткішінде біркелкілік байқалмайды.

64-сурет. «Информатика» пәні бойынша 7-8-сыныптардағы білім сапасы динамикасының көрсеткіші

2020 жылғы 8-сыныптағы білім сапасы 2019 жылға қарағанда Ақмола облысында 8%, Павлодар облысында 3%, Атырау облысында 1%-ға өскендігін көрсетсе, Ақтөбе облысында -3%, Алматы облысында -2%, Алматы қаласында -4%, ШҚО-да -3%, Жамбыл облысында -4%, Қостанай облысында -5%, Қызылорда облысында -3%, Нұр-Сұлтан қаласында -6% және СҚОда -1%-ға төмендегенін көрсетті. Ал, БҚО (0%) мен Түркістан облысында (0%) білім сапасында өзгеріс болмаған.

Қорыта келгенде, 2019-2020 оқу жылдарында «Информатика» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші әртүрлі. Көбіне білім алушылардың жоғары сыныпқа көшкен сайын пән бойынша білім сапасының сәл де болса төмендегендігі байқалады. Бұған себеп біріншіден, білім алушылардың психологиялық және жас ерекшеліктік өзгерістердің әсері болса, екінші жағынан мұғалімдердің пәнді оқытуда туындайтын қиындықтарымен де байланыстыруға болады. Сондықтан алдағы уақытта пән мғалімі осы олқылықтардың орнын толықтыру бағытында жұмыстар жүргізгені дұрыс.

1.2.8 «Биология» оқу пәні

Негізгі орта білім беру деңгейінде «Биология» оқу пәні міндетті пән ретінде және жаңартылған білім мазмұны аясында 7-9-сыныпта оқытылады.

Үлгілік оқу жоспарларына сәйкес 7-9-сыныпта оқытылатын «Биология» оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі төмендегі кестеде берілген.

59-кесте. 7-9-сыныпта оқытылатын «Биология» оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі

Сыныбы	Жалпы жүктеме	
	апталық сағат саны	жылдық сағат саны
7	2	68
8	2	68
9	2	68

«Білім алушылардың үлгеріміне ағымдық бақылау, аралық және қорытынды аттестаттау өткізудің үлгілік ережелерін бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2008 жылғы 18 наурыздағы № 125 бұйрығына сәйкес (өзгерістер мен толықтырулармен) 7-9-сыныпта оқытылатын «Биология» оқу пәні бойынша критериалды бағалау жүргізіледі.

Оқу пәнінен әр тоқсан сайын бөлім/ортақ тақырып бойынша жиынтық бағалау (БЖБ) және тоқсандық жиынтық бағалау (ТЖБ) өткізу қарастырылған. Төмендегі кестеде оқу пәнінен бөлім/ортақ тақырып бойынша жиынтық бағалау рәсімдерінің нақты саны көрсетілген.

60-кесте. «Биология» пәні бойынша жиынтық бағалау саны.

Сынып	Бөлім/ортақ тақырып бойынша жиынтық бағалау саны			
	1-тоқсан	2-тоқсан	3-тоқсан	4-тоқсан
7-сынып	3	3	3	3
8-сынып	3	2	3	3
9-сынып	3	3	3	3

7-9-сыныпта оқытылатын «Биология» оқу пәнінен бөлім бойынша жиынтық бағалау (БЖБ) рәсімдері және тоқсандық жиынтық бағалаудың (ТЖБ) балл сандары туралы ақпарат кестеде берілген.

61-кесте. 7-9-сыныпта оқытылатын «Биология» оқу пәнінен бөлім бойынша жиынтық бағалау (БЖБ) рәсімдері және тоқсандық жиынтық бағалаудың (ТЖБ) балл сандары

Сынып	ТЖБ балдары			
	1-тоқсан	2-тоқсан	3-тоқсан	4-тоқсан
7-сынып	30	30	30	30
8-сынып	30	30	30	30
9-сынып	30	30	30	30

Критериалды бағалау қорытындыларын талдау нәтижелерін шығару үшін «Kundelik.kz» порталына енгізілген мәліметтер пайдаланылды.

Нәтижелерді талдау жұмысы екі бағытта жүргізілді. 2018-2019 оқу жылы мен 2019-2020 оқу жылындағы білім сапасы салыстырылып, талданды. Бірінші бағытта бір сыныптың, мысалы 5-сыныптың 2018-2019 оқу жылындағы көрсеткіші мен сол сыныптың білім алушыларының 2019-2020 оқу жылындағы сапасы салыстырылды.

Сонымен қатар бір оқу жылындағы бір сыныптың, мысалы 6-сынып білім алушыларының еліміздің әр өңірі бойынша салыстырмалы сапасына талдау жүргізілді. Әрі қарай талдау нәтижелері кестелер түрінде беріледі.

«Биология» оқу пәнінен 2018-2019 оқу жылындағы 7-сынып білім алушыларының және 2019-2020 оқу жылы бойынша 8-сынып білім алушыларының көрсеткіші 62-кестеде берілген.

62-кесте. «Биология» пәні бойынша 2018-2019 оқу жылындағы 7-сынып және 2019-2020 оқу жылы бойынша 8-сыныптағы білім алушылардың көрсеткіші

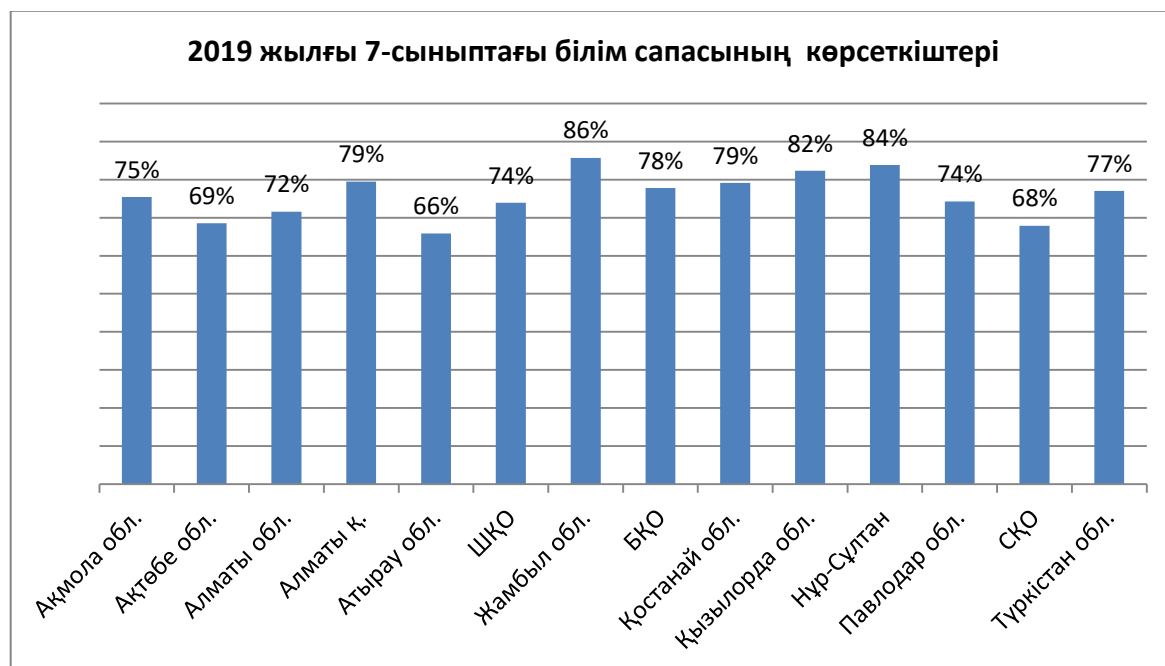
Өңірлер	2018-2019 оқу жылы			2019-2020 оқу жылы		
	7-сыныптар			8-сыныптар		
	Барлығы	4 пен 5 саны	Сапа көрсеткіші	Барлығы	4 пен 5 саны	Сапа көрсеткіші
Ақмола облысы	6139	4631	75%	6304	4553	72%
Ақтөбе облысы	4891	3353	69%	6383	4390	69%
Алматы облысы	4685	3354	72%	6901	4873	71%
Алматы қаласы	4875	3874	79%	6516	5054	78%
Атырау облысы	3874	2551	66%	6361	4227	66%
ШҚО	5067	3744	74%	6256	4580	73%
Жамбыл облысы	7692	6594	86%	6548	4476	68%
БҚО	5773	4490	78%	5952	4353	73%
Қостанай облысы	7400	5856	79%	7196	4803	67%
Қызылорда облысы	7489	6163	82%	6639	4857	73%
Нұр-Сұлтан қаласы	6715	5632	84%	6023	4659	77%
Павлодар облысы	6778	5030	74%	6033	4399	73%
СҚО	3410	2315	68%	4726	3248	69%
Түркістан облысы	7695	5932	77%	6004	3996	67%
Шымкент қаласы				6072	3934	65%
Барлығы	82483	63519	76%	93914	66402	71%

Кестеден көріп тұрғанымыздай білім алушылар саны жағынан Оңтүстік Қазақстан облысы көш бастап тұр. Ал сапа жағына қарасақ, Жамбыл облысы ең жоғары көрсеткішке ие болды. Атырау облысы 66%-бен салыстырмалы түрде ең төменгі көрсеткішті беріп отыр.

Енді дәл осы сыныптарды, бір сыныптың білім алушыларын келесі 8-сыныпқа көшкен кездегі сапа үлгеріміне қарасақ, мұнда ең жоғары көрсеткішті 82%-бен Алматы қаласы көрсетіп отыр.

Енді өңірлер бойынша екі оқу жылындағы сапа көрсеткіштерін салыстырамыз.

65-сурет. 2019 жылғы 7-сыныптағы білім сапасының көрсеткіштері

66-сурет. 2020 жылғы 8-сыныптағы білім сапасының көрсеткіштері

Бір өңірдегі сапаны екі оқу жылы бойынша салыстырсақ, Ақмола облысы 2018-2019 оқу жылында 75% болса, 2019-2020 оқу жылында 72% болып, 3%-ға төмендеген.

Берілген диаграммадағы мәліметтерді ала отырып, 2018-2019 оқу жылындағы 7-сыныптар мен 2019-2020 оқу жылындағы 8-сыныптардың білім сапасының салыстырмалы кестесін жасап көреміз.

63-кесте. 2018-2019 оқу жылындағы 7-сыныптар мен 2019-2020 оқу жылындағы 8-сыныптардың білім сапасы көрсеткіші

Өңірлер	2018-2019 оқу жылы	2019-2020 оқу жылы	Динамикалық айырма көрсеткіші
	7-сыныбы	8-сыныбы	
Ақмола облысы	70%	72%	+2
Ақтөбе облысы	59%	69%	+10
Алматы облысы	78%	71%	-7
Алматы қаласы	75%	78%	+3
Атырау облысы	66%	66%	
ШҚО	71%	73%	+2
Жамбыл облысы	84%	68%	-16
БҚО	73%	73%	
Қостанай облысы	76%	67%	-9
Қызылорда облысы	80%	73%	-7
Нұр-Сұлтан қаласы	80%	77%	-3
Павлодар облысы	71%	73%	+2
СҚО	65%	69%	+4
Түркістан облысы	67%	67%	
Шымкент қаласы		65%	
орташа	76%	71%	-5

Алматы облысы мен Алматы қаласы, Шығыс Қазақстан, Павлодар облыстары 2018-2019 оқу жылымен салыстырғанда 2019-2020 оқу жылында 1%-ға төмендеген. Ал Жамбыл облысында 18%-ға, Қостанай облысында сапа 12%-ға төмендеген. Жалпы есептегі динамика көрсеткіші - 5% болды.

«Биология» оқу пәнінен 2018-2019 оқу жылындағы 8-сынып білім алушыларының және 2019-2020 оқу жылы бойынша 9-сынып білім алушыларының көрсеткіші 5-кестеде берілген.

64-кесте. «Биология» пәні бойынша 2018-2019 оқу жылындағы 8-сынып және 2019-2020 оқу жылы бойынша 9-сынып білім алушыларының көрсеткіші

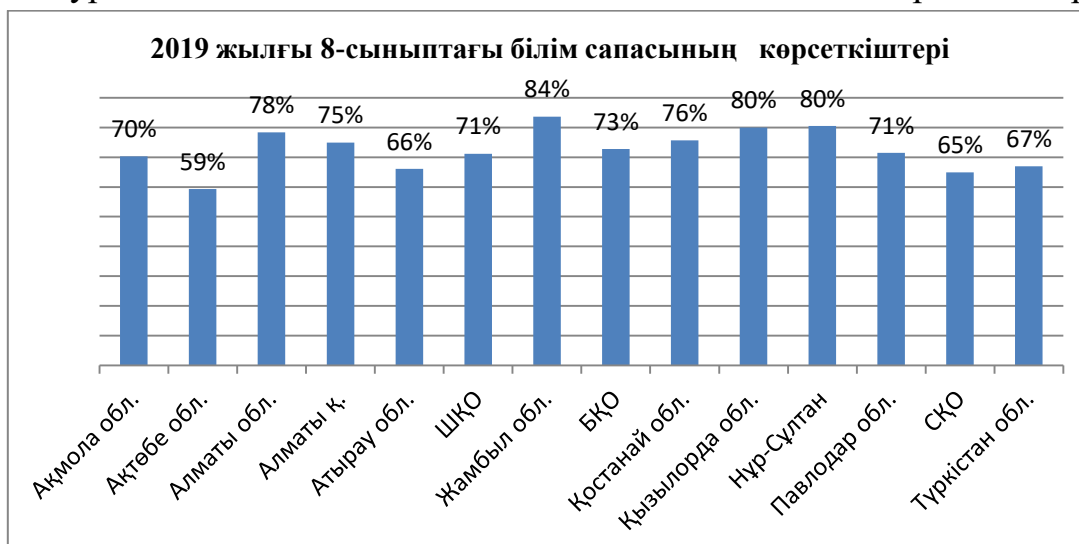
Өңірлер	2018-2019 оқу жылы			2019-2020 оқу жылы		
	8-сыныптар			9-сыныптар		
	Барлығы	4 пен 5 саны	Сапа көрсеткіші	Барлығы	4 пен 5 саны	Сапа көрсеткіші
Ақмола облысы	5768	4053	70%	5292	4197	79%
Ақтөбе облысы	4890	2898	59%	5791	3938	68%
Алматы облысы	4510	3537	78%	6113	4414	72%
Алматы қаласы	4851	3635	75%	6038	4678	77%
Атырау облысы	3863	2552	66%	6182	4237	69%
ШҚО	4956	3527	71%	5880	4355	74%
Жамбыл облысы	6957	5823	84%	5872	4117	70%
БҚО	5378	3912	73%	5508	3888	71%
Қостанай облысы	7299	5527	76%	7019	4639	66%
Қызылорда облысы	7187	5751	80%	6336	4857	77%
Нұр-Сұлтан қаласы	6042	4863	80%	5515	4251	77%
Павлодар облысы	6502	4646	71%	5768	4326	75%
СҚО	3496	2271	65%	4772	3305	69%
Түркістан облысы	5235	3503	67%	5512	3738	68%
Шымкент қаласы				5293	3440	65%
Барлығы	76934	56498	73%	86891	62380	72%

Білім алушылардың саны жағынан Қостанай облысы көш бастап тұрса, білім сапасы жағынан Жамбыл облысы алдыңғы орында тұр.

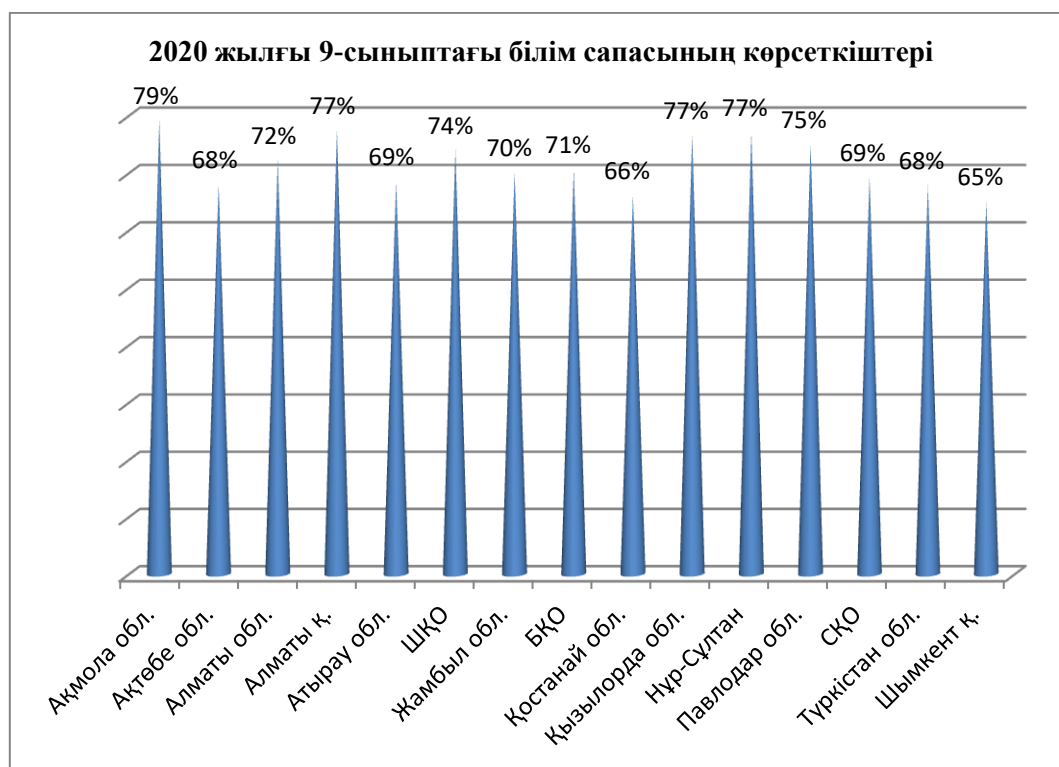
«Биология» пәні бойынша білім сапасы ең төмен көрсеткішке 65%-ды көрсетіп Солтүстік Қазақстан облысы ие болып тұр. Сонымен қатар аталған облыста білім алушының саны жағынан да ең аз екені кестеден байқалып тұр.

Енді «Биология» пәні бойынша жалпы республика бойынша сапа көрсеткіштерінің салыстырмалы талдауын жасап көрейік.

67-сурет. 2019 жылғы 8-сыныптағы білім сапасының көрсеткіштері

68-сурет. 2020 жылғы 9-сыныптағы білім сапасының көрсеткіштері

Берілген диаграммадағы мәліметтерді ала отырып, 2018-2019 оқу жылындағы 8-сыныптар мен 2019-2020 оқу жылындағы 9-сыныптардың білім сапасының салыстырмалы кестесін жасап көреміз.

65-кесте. 2018-2019 оқу жылындағы 8-сыныптар мен 2019-2020 оқу жылындағы 9-сыныптардың білім сапасы көрсеткіші

Өңірлер	2018-2019 оқу жылы	2019-2020 оқу жылы	Динамикалық айырма көрсеткіші
	8-сыныбы	9-сыныбы	
Ақмола облысы	70%	79%	+9
Ақтөбе облысы	59%	68%	+9
Алматы облысы	78%	72%	-6
Алматы қаласы	75%	77%	+2
Атырау облысы	66%	69%	+3
ШҚО	71%	74%	+3
Жамбыл облысы	84%	70%	-14
БҚО	73%	71%	-2
Қостанай облысы	76%	66%	-10
Қызылорда облысы	80%	77%	-3
Нұр-Сұлтан қаласы	80%	77%	-3
Павлодар облысы	71%	75%	+4
СҚО	65%	69%	+4
Түркістан облысы	67%	68%	+1
Шымкент қаласы		65%	
Орташа	73%	72%	-1

Кестеден көріп отырғанымыздай, «Биология» пәнінен сапа көрсеткіші Ақмола, Ақтөбе облыстарында 9%-ға, Алматы қаласында 2%-ға, Шығыс Қазақстан облысында 3%-ға, Павлодар, Солтүстік Қазақстан облыстарында 4%-ға, Атырау, Түркістан облыстарында 1%-ға артса, Алматы облысында 6%-ға, Жамбыл облысында 14%-ға, Қостанай облысында 6%-ға төмендеген. Қостанай, Жамбыл облыстарында сонымен қатар білім алушылар саны азайған. Бұл ішкі немесе сыртқы көші-қон мәселесімен байланысты, бұл жердегі білім сапасының айтарлықтай төмендеуі оқу үлгерімі жақсы оқушылардың басқа мектептерге ауысып кетуіне байланысты болуы мүмкін.

Келесі кезекте бірдей сынып білім алушыларының бір оқу жылындағы өңірлік және өңіраралық салыстырмалы талдауы ұсынылады. «Биология» пәнінен өңірлер бойынша 2018-2019 оқу жылындағы 7-сынып білім алушыларының сапасын салыстырамыз. Кестеде өңірлер бойынша 2018-2019 оқу жылындағы 7-сынып білім алушыларының жалпы саны, оқу жылын «4» пен «5»-ке аяқтаған білім алушылар саны және пайыздық көрсеткіші берілген.

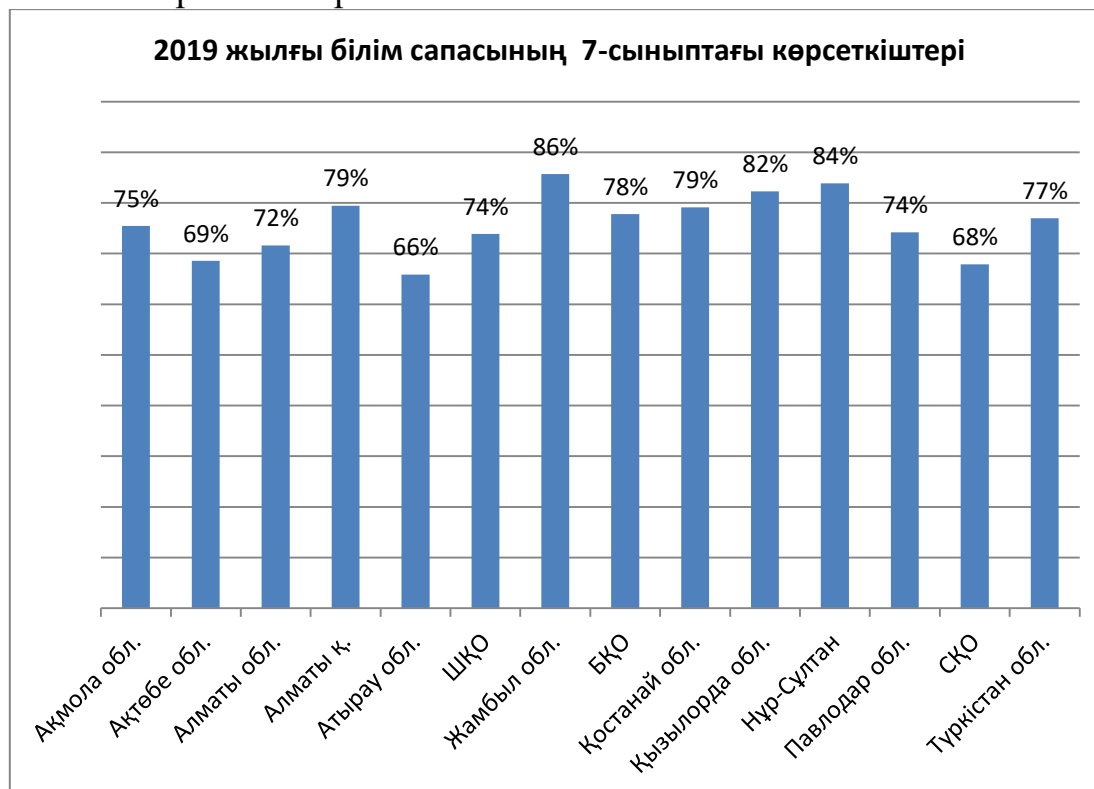
66-кесте. «Биология» пәнінен аймақтар бойынша 2018-2019 оқу жылындағы 7-сыныбы білім алушыларының білім сапасы

Өңірлер	Білім алушылар саны	«4» пен «5»-ке оқыған білім алушылар саны	Сапа көрсеткіші
Ақмола облысы	6139	4631	75%
Ақтөбе облысы	4891	3353	69%
Алматы облысы	4685	3354	72%
Алматы қаласы	4875	3874	79%
Атырау облысы	3874	2551	66%
ШҚО	5067	3744	74%
Жамбыл облысы	7692	6594	86%
БҚО	5773	4490	78%
Қостанай облысы	7400	5856	79%
Қызылорда облысы	7489	6163	82%
Нұр-Сұлтан қаласы	6715	5632	84%
Павлодар облысы	6778	5030	74%
СҚО	3410	2315	68%
Түркістан облысы	7695	5932	77%
Барлығы	82483	63519	76%

Білім алушылар саны ең жоғары өңір Түркістан облысы, мұнда 7695 оқушының 5932-сі оқу жылын «4» пен «5»-ке аяқтап, 77%-ды берген. Бұл сапа жағынан жақсы көрсеткіш болып саналады. Ал Солтүстік Қазақстан облысында керісінше оқушы саны аз, 3410 оқушыдан 2315-і жақсы сапа берген. Білім алушылардың саны көп аймақтар: Қостанай, Павлодар, Жамбыл, Қызылорда облыстары мен Нұр-Сұлтан қаласы 75%-дан жоғары көрсеткіш көрсетіп отыр.

Берілген 14 өңірлер бойынша білім алушылардың жалпы саны 82483 болса, содан «4» пен «5»-ке оқыған білім алушылардың саны 63519-ды құрап, орташа сапа көрсеткіші 76% болып отыр.

68-сурет. «Биология» пәні бойынша 2019 жылғы білім сапасының 7-сыныптағы көрсеткіштері

Берілген кестеден көрініп тұрғандай, 7-сыныптар арасында «Биология» пәнінен ең жоғары сапа көрсеткішін 86%-бен Жамбыл облысы, одан кейін 84%-бен Нұр-Сұлтан қаласы, ал ең төменгі сапаны 69%-бен Ақтөбе және 66% көрсеткішпен Атырау облыстары беріп отыр.

«Биология» пәні бойынша дәл осылай 2019-2020 оқу жылындағы 7-сыныптардың білім сапасына талдау жасап көрейік.

67-кесте. «Биология» пәнінен аймақтар бойынша 2019-2020 оқу жылындағы 7-сыныбы білім алушыларының білім сапасы

Өңірлер	Білім алушылар саны	«4» пен «5»-ке оқыған білім алушылар саны	Сапа көрсеткіші
Ақмола облысы	6786	5023	74%
Ақтөбе облысы	6897	4813	70%
Алматы облысы	7563	5388	71%
Алматы қаласы	7522	6161	82%
Атырау облысы	6905	4640	67%
ШҚО	6469	4843	75%
Жамбыл облысы	7461	5299	71%
БҚО	6760	5164	76%
Қостанай облысы	7638	5336	70%
Қызылорда облысы	7289	5473	75%
Нұр-Сұлтан қаласы	6881	5389	78%

Павлодар облысы	6597	4904	74%
СҚО	5093	3544	70%
Түркістан облысы	6298	4294	68%
Шымкент қаласы	6824	4508	66%
Барлығы	102983	74779	73%

Жоғарыдағы кестеден көрініп тұрғандай, 2019-2020 оқу жылындағы 7-сынып білім алушыларының білім сапасы бойынша ең жоғары көрсеткішпен Алматы қаласы бастап тұр. Алматы қаласындағы 7522 баланың 6161-і оқу жылын «4» пен «5»-ке аяқтаған. Одан кейінгі орынды Нұр-Сұлтан қаласы иемденгені байқалады. Бас қалада 6881 баланың 5389-ы «4» пен «5»-ке оқыған. Бұл өте жақсы көрсеткіш болып есептеледі.

Ал салыстырмалы төмен көрсеткішке ие болған аймақтарға Атырау, Түркістан облыстары мен Шымкент қаласы жатады.

Жалпы алғанда республика бойынша 102983 баланың 74779-ы 2019-2020 оқу жылын «4» пен «5» деген бағалармен аяқтап, биологиялық білімдерін дәлелдеген.

69-сурет. «Биология» пәні бойынша 2020 жылғы 7-сыныптағы білім сапасының көрсеткіштері

Берілген диаграммаға назар аударсақ, биологиялық білімдерінің нәтижесі бойынша ең жоғары сапаны 82%-бен Алматы қаласы берген, ал пайыздық өлшеммен ең төмен нәтижені 66%-бен Шымкент қаласы көрсетті.

Жалпы есепте республика бойынша орташа көрсеткіш 73%-ды құрап отыр. Жаңартылған мазмұндағы бағдарламамен оқып жатқан 7-сынып оқушылары үшін бұл жақсы көрсеткіш деуге болады.

Енді дәл осындай тәсілмен 2018-2019 оқу жылындағы 8-сыныптар мен 2019-2020 оқу жылындағы 8-сыныптардың өңіраралық салыстырмалы талдауын жасаймыз.

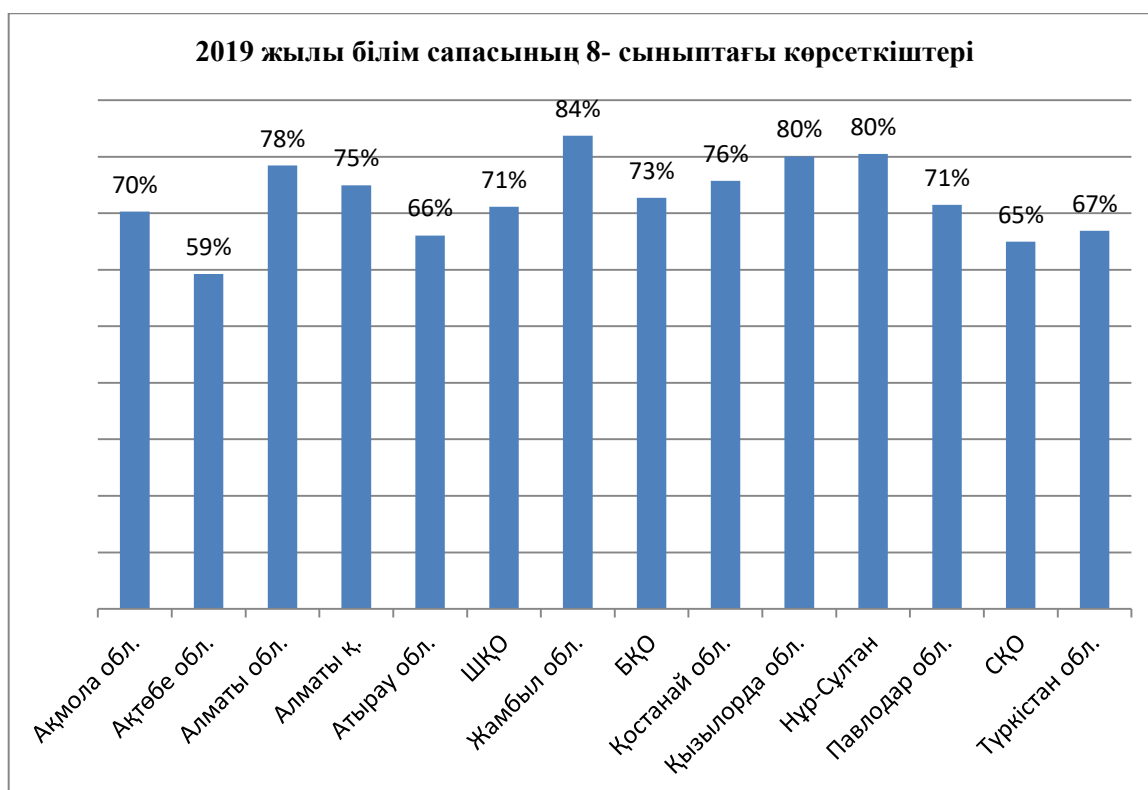
68-кесте. «Биология» пәнінен өңірлер бойынша 2018-2019 оқу жылындағы 8-сынып білім алушыларының білім сапасы

Өңірлер	Білім алушылар саны	«4» пен «5»-ке оқыған білім алушылар саны	Сапа көрсеткіші
Ақмола облысы	5768	4053	70%
Ақтөбе облысы	4890	2898	59%
Алматы облысы	4510	3537	78%
Алматы қаласы	4851	3635	75%
Атырау облысы	3863	2552	66%
ШҚО	4956	3527	71%
Жамбыл облысы	6957	5823	84%
БҚО	5378	3912	73%
Қостанай облысы	7299	5527	76%
Қызылорда облысы	7187	5751	80%
Нұр-Сұлтан қаласы	6042	4863	80%
Павлодар облысы	6502	4646	71%
СҚО	3496	2271	65%
Түркістан облысы	5235	3503	67%
Барлығы	76934	56498	73%

2018-2019 оқу жылындағы 8-сынып білім алушыларының білім сапасы бойынша 84%-бен Жамбыл облысы алға шықса, төменгі сапаны Солтүстік Қазақстан облысы көрсеткен. Ал оқушы саны бойынша Қостанай облысы көш бастап тұр, мұнда 7299 білім алушының 5527-сі «4» пен «5» деген бағаларға оқып, 76%-ды құрап отыр.

Критериалды бағалау нәтижелерін талдау үшін алынған 14 өңір бойынша барлығы 76934 оқушының 56498-і «4» пен «5»-ке оқыған. Бұл жақсы көрсеткіш болып есептеледі.

70-сурет. «Биология» пәні бойынша 2019 жылы білім сапасының 8-сыныптағы көрсеткіштері

Диаграммаға назар аударып қарасақ республика бойынша 8-сынып оқушыларының «Биология» пәнінен алған білімдері 73%-дық сапаны көрсеткен.

Өңірлер бойынша 80%-дан жоғары көрсеткішке үш аймақ: Қызылорда, Жамбыл облыстары мен Нұр-Сұлтан қаласы ие болса, 70%-дан жоғары көрсеткішке қол жеткізген аймақтар: Павлодар, Қостанай, Батыс Қазақстан облыстары болып отыр.

Келесі ретте 2018-2019 оқу жылындағы 8-сыныптар мен 2019-2020 оқу жылындағы 8-сыныптардың өңіраралық салыстырмалы сапа көрсеткіштерін қарастырылады.

69-кесте. «Биология» пәнінен өңірлер бойынша 2019-2020 оқу жылындағы 8-сынып білім алушыларының білім сапасы

Өңірлер	Білім алушылар саны	«4» пен «5»-ке оқыған білім алушылар саны	Сапа көрсеткіші
Ақмола облысы	6304	4553	72%
Ақтөбе облысы	6383	4390	69%
Алматы облысы	6901	4873	71%
Алматы қаласы	6516	5054	78%
Атырау облысы	6361	4227	66%
ШҚО	6256	4580	73%
Жамбыл облысы	6548	4476	68%
БҚО	5952	4353	73%

Қостанай облысы	7196	4803	67%
Қызылорда облысы	6639	4857	73%
Нұр-Сұлтан қаласы	6023	4659	77%
Павлодар облысы	6033	4399	73%
СҚО	4726	3248	69%
Түркістан облысы	6004	3996	67%
Шымкент қаласы	6072	3934	65%
Барлығы	93914	66402	71%

«Биология» пәнінен өңірлер бойынша 2019-2020 оқу жылындағы 8-сынып білім алушыларының білім сапасын салыстырғанда, ең жоғары көрсеткіш Алматы қаласының үлесіне тиді. Мұндағы 6515 оқушының 5054-і оқу жылын «4» пен «5»-ке аяқтаса, екінші орынды Нұр-Сұлтан қаласы иемденген, бас қалада 6023 оқушының 4659-ы жақсы бағалармен аяқтаған.

Оқушы саны ең аз деген Солтүстік Қазақстан облысында 4726 баланың 3248-і «4» пен «5»-ке оқыған. Ал республика бойынша барлығы 93914 білім алушының 66402-сі «Биология» пәнін «4», «5» деген бағаларға оқыған.

Жиынтық бағалаудың нәтижесінде еліміздің 8-сыныптары осындай жақсы көрсеткіштерге жеткен.

71-сурет. «Биология» пәні бойынша 2020 жылғы 8-сыныптағы білім сапасының көрсеткіштері

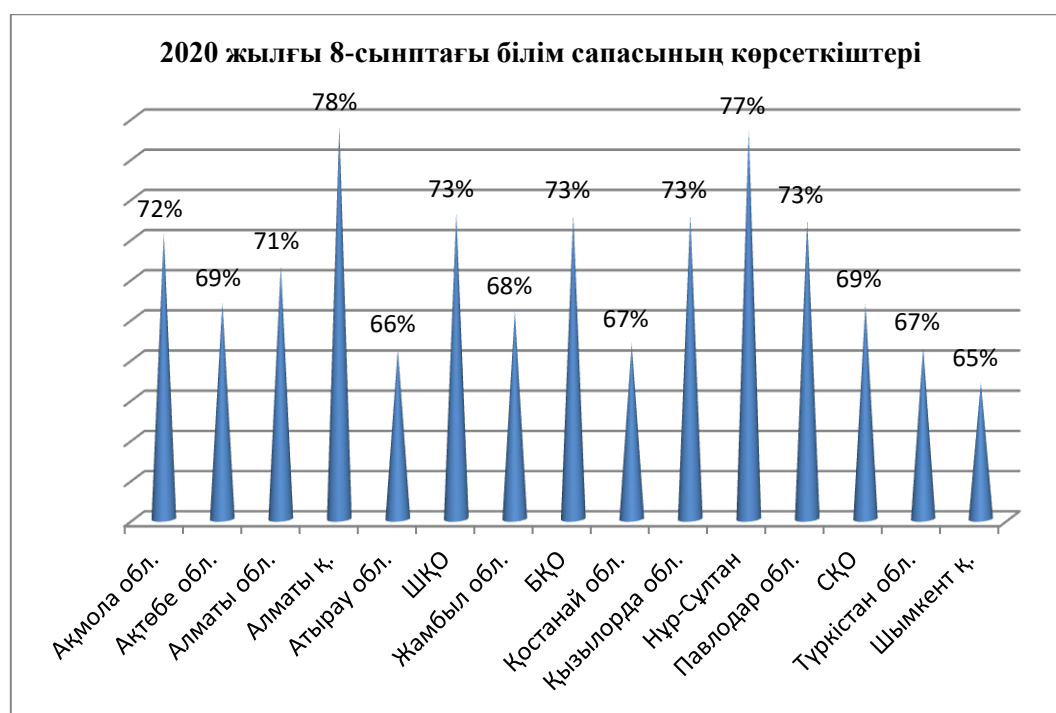

Диаграмма бойынша пайыздық көрсеткіштерімен салыстырғанда 78%-бен Алматы қаласы көш бастап тұр. Ал Атырау облысы 66% сапа көрсеткішімен басқа өңірлерге қарағанда төменгі сапаны берген.

Республика бойынша орташа есеппен биологиялық білім сапасы 71%-ды құраған.

Осындай ретпен енді 2019-2020 оқу жылындағы 9-сыныптар мен 2019-2020 оқу жылындағы 9-сыныптардың өңіраралық салыстырмалы сапа көрсеткіштерін қарастырайық.

70-кесте. «Биология» пәнінен өңірлер бойынша 2018-2019 оқу жылындағы 9-сынып білім алушыларының білім сапасы

Өңірлер	Білім алушылар саны	«4» пен «5»-ке оқыған білім алушылар саны	Сапа көрсеткіші
Ақмола облысы	2636	2157	82%
Ақтөбе облысы	2954	2222	75%
Алматы облысы	2353	1819	77%
Алматы қаласы	2613	2226	85%
Атырау облысы	2209	1608	73%
ШҚО	2646	2161	82%
Жамбыл облысы	4317	3768	87%
БҚО	3437	2855	83%
Қостанай облысы	3496	2977	85%
Қызылорда облысы	4028	3539	88%
Нұр-Сұлтан қаласы	3602	3137	87%
Павлодар облысы	3070	2615	85%
СҚО	1877	1439	77%
Түркістан облысы	3827	2808	73%
Барлығы	43065	35331	81%

«Биология» пәнін оқытуда 2018-2019 оқу жылындағы 9-сынып білім алушыларының білім сапасы бойынша Қызылорда облысы алға шықса, төменгі сапаны Түркістан облысы көрсеткен. Оқушы саны ең көп Жамбыл облысы да жоғары көрсеткішке ие болып отыр, мұнда 4317 білім алушының 3768-сі «4» пен «5» деген бағаларға оқыған.

Критериалды бағалау нәтижелерін талдау үшін алынған 14 өңір бойынша барлығы 43065 оқушының 35331-і оқу жылын «4» пен «5»-ке аяқтаған.

71-сурет. «Биология» пәні бойынша 2019 жылғы 9-сыныптағы білім сапасының көрсеткіштері

Пайыздық көрсеткіштер бойынша салыстырғанда 88%-бен Қызылорда облысы алға шығып тұр. Сапа жағынан 80%-дан жоғары көрсеткіш берген өңірлер: Ақмола, Шығыс Қазақстан, Батыс Қазақстан, Қостанай, Павлодар облыстары мен Алматы, Нұр-Сұлтан қалалары.

Жалпы республика бойынша 9-сыныптар «Биология» пәні бойынша 81% сапаны көрсеткен. Бұл өте жақсы көрсеткіш болып есептеледі.

Келесі ретте 2019-2020 оқу жылындағы 9-сынып білім алушыларының өңіраралық салыстырмалы сапа көрсеткіштерін қарастырылады.

71-кесте. 2019-2020 оқу жылындағы 9-сынып білім алушыларының өңіраралық салыстырмалы сапа көрсеткіштері.

Өңірлер	Білім алушылар саны	«4» пен «5»-ке оқыған білім алушылар саны	Сапа көрсеткіші
Ақмола облысы	5292	4197	79%
Ақтөбе облысы	5791	3938	68%
Алматы облысы	6113	4414	72%
Алматы қаласы	6038	4678	77%
Атырау облысы	6182	4237	69%
ШҚО	5880	4355	74%
Жамбыл облысы	5872	4117	70%
БҚО	5508	3888	71%
Қостанай облысы	7019	4639	66%
Қызылорда облысы	6336	4857	77%

Нұр-Сұлтан қаласы	5515	4251	77%
Павлодар облысы	5768	4326	75%
СҚО	4772	3305	69%
Түркістан облысы	5512	3738	68%
Шымкент қаласы	5293	3440	65%
Барлығы	86891	62380	72%

Білім сапасы жағынан Ақмола облысы көш бастап тұр, мұнда 5292 білім алушының 4197-сі оқу жылын «4» пен «5» деген бағалармен аяқтаған. Оқушы саны жағынан ең көп санды қамтитын Қостанай облысында барлығы 7019 оқушының 4639-ы оқу жылын жақсы бағалармен аяқтап, 66% сапа берген. Оқушы саны ең аз деген Солтүстік Қазақстан облысында 4772 баланың 3305-і жақсы аяқтап отыр.

Критериалды бағалау нәтижелерін талдау үшін алынған 15 өңір бойынша барлығы 43065 оқушының 35331-і 2019-2020 оқу жылын «4» пен «5»-ке аяқтаған.

72-сурет. «Биология» пәні бойынша 2020 жылы 9-сыныптағы білім сапасының көрсеткіштері

Осы 15 өңірдің ішінде өзара салыстырғанда 2019-2020 оқу жылындағы 9-сынып білім алушыларының білім сапасы бойынша 79%-бен Ақмола облысы алға шықса, төменгі сапаны 79%-бен Қостанай облысы көрсеткен.

Жалпы республика бойынша 9-сыныптар «Биология» пәні бойынша 72% сапаны көрсеткен. Бұл жақсы көрсеткіш болып есептеледі.

Жаңартылған бағдарлама аясында «Биология» пәнін оқытуда білім алушылардың білім сапасын республика бойынша алынған 15 өңірдің көрсеткішін талдай келе, орташа сапа көрсеткіші екі оқу жылында да 72%-дан

жоғары болды. Бұл критериалды бағалаудан соңғы көрсетілген нәтижелер болатын.

Критериалды бағалау жүйесі ойлау жүйесі дамыған, өзінше логикалық тұжырым жасай алатын, іздеп, проблемаларды шешу жолдарын ұсына алатын, өз ойын еркін жеткізе алатын, бәсекеге қабілетті тұлғаны қалыптастыруға, еліміздегі білім беру сапасын арттыруға бағытталған жүйе.

«Биология» пәнін оқытуда қалыптастырушы бағалау және жиынтық бағалау тәсілдері пәннің мазмұны мен түріне қарай әртүрлі болуы мүмкін. Мұғалімдер оқушыларға кері байланысты қамтамасыз ету және оқу үдерісінде ата-аналарға ақпарат беру үшін қалыптастырушы және жиынтық бағалау нәтижелерін пайдаланады.

Бағалау тапсырмалары схемалар, сызбалар, суреттер түрінде болып келеді. Мысалы, сүйектің құрам бөліктеріне қарай немесе бұлшықеттердің түрлері мен қызметтеріне қарай жіктеу, керісінше олардың суреттері беріліп, қандай ұлпа түрлерінен тұратынын анықтау сияқты танымдық бағыттағы тапсырмалар беріледі.

Критериалды бағалау жүйесінің негізгі мақсаттардың бірі – оқу жетістіктерінің деңгейін көтеру. Бағалау критерийлері арқылы білім алушылардың оқу нәтижесі жайлы нақты ақпарат алу және одан әрі нәтижені жақсарту үшін не істеу керектігін анықтау биологиялық білімді бағалаудағы негізгі міндеттердің бірі екенін ескеру қажет.

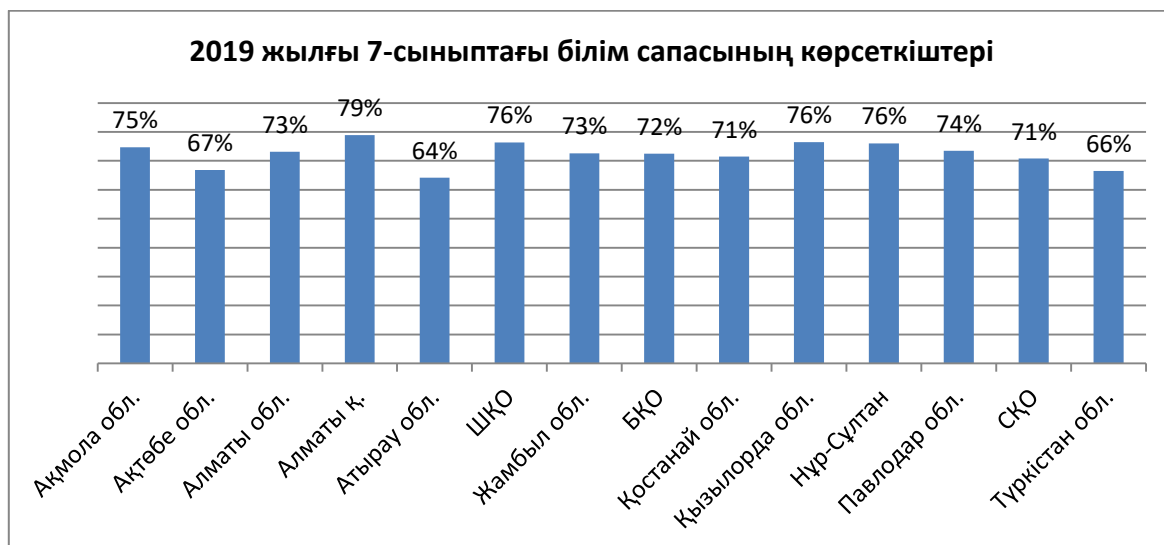
1.2.9 «Химия» оқу пәні

«Химия» оқу пәні бойынша білім алушылардың критериалды бағалау және білім сапасының көрсеткіштерін талдау жүйесін енгізу бойынша 2019 және 2020 жылдарындағы «Күнделік» электронды журналы арқылы жүргізілетін бағалау нәтижелері шығарылды.

Талдау нәтижелері бойынша өңірлер аралығында 2019 жылы 7,8,9-сынып және 2020 жылы 7,8,9-сынып білім алушыларының білім сапасының көрсеткіштері айқындалды.

2019 жылы оқытатын 7-сынып оқушыларының «Химия» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіштері 73-диаграммада көрсетілген.

73-сурет. 2019 жылғы 7-сыныптағы «Химия» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіштері

Апробацияны талдау көрсеткендей, 2019 жылы 7-сыныпта «Химия» пәні бойынша білім сапасының орташа көрсеткіші – 73,1% - ды құрады.

Өңірлер аралығында білім сапасы бойынша 7-сыныпта жоғары көрсеткіштер Алматы қаласында 79%-ға, Атырау облысында төмен көрсеткіштер 64% - ды көрсетті.

Ақмола, Ақтөбе, Алматы, Шығыс Қазақстан, Жамбыл, Батыс Қазақстан, Қостанай, Қызылорда, Павлодар, Солтүстік Қазақстан, Түркістан облыстарында және Нұр-Сұлтан қаласында білім сапасының көрсеткіштері – 76-дан 66%-ға дейін болды.

2020 жылы 8-сыныпта «Химия» пәні бойынша білім алушылардың білім сапасының көрсеткіштері 74-диаграммада көрсетілген.

74-сурет. 2020 жылғы 8-сыныптағы «Химия» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіштері

Білім алушылардың білім сапасының көрсеткіштерін талдау нәтижелеріне сәйкес 2020 жылы 8-сыныпта «Химия» пәні бойынша білім сапасының орташа көрсеткіші – 64,7% - ды құрады.

Республикада білім сапасы бойынша 8 – сыныпта жоғары көрсеткіш Нұр-Сұлтан қаласында – 71%-ға, төмен көрсеткіш бойынша Атырау, Солтүстік Қазақстан облыстарында 60%-ды және Шымкент қаласында 58%-ды көрсетті.

Алматы қаласы, Қызылорда, Батыс Қазақстан, Ақмола, Шығыс Қазақстан, Павлодар, Ақтөбе, Алматы, Жамбыл, Түркістан, Қостанай облыстары бойынша 8-сыныптардағы білім сапасы 70 және 61% - ды құрады.

«Химия» пәні бойынша 2019 жылғы 7-сынып пен 2020 жылғы 8-сынып үлгерімінің салыстырмалы талдауы 72-кестеде келтірілген.

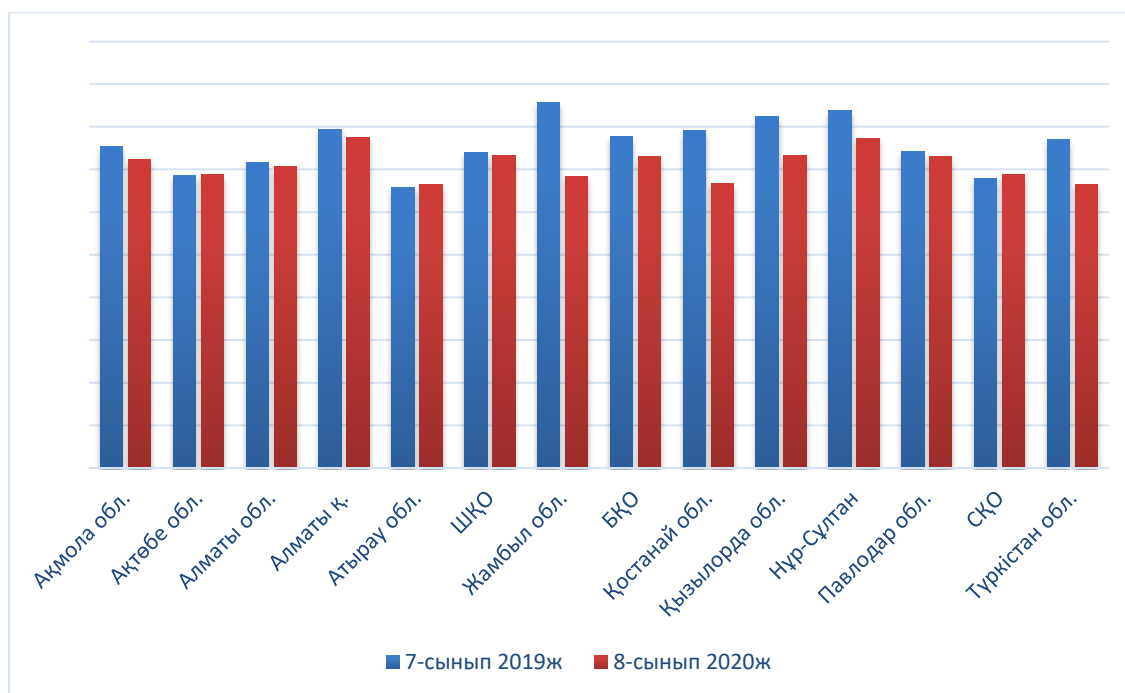
72-кесте. 2019 жылғы 7-сынып пен 2020 жылғы 8-сынып үлгерімінің салыстырмалы талдауы

Өңірлер	2019 жылғы 7-сынып	2020 жылғы 8-сынып	Білім динамикасы
Ақмола облысы	75%	72%	-3%
Ақтөбе облысы	69%	69%	0%
Алматы облысы	72%	71%	-1%
Алматы қаласы	79%	78%	-2%
Атырау облысы	66%	66%	1%
ШҚО	74%	73%	-1%
Жамбыл облысы	86%	68%	-17%
БҚО	78%	73%	-5%
Қостанай облысы	79%	67%	-12%
Қызылорда облысы	82%	73%	-9%
Нұр-Сұлтан қаласы	84%	77%	-7%
Павлодар облысы	74%	73%	-1%
СҚО	68%	69%	1%
Түркістан облысы	77%	67%	-11%

Деректерден көріп отырғанымыздай, «Химия» пәні бойынша білім алушылардың оқу жылындағы үлгерімінің орташа көрсеткіші – 5%-дан төмендеді. 2019 жылдың 7-сыныбымен салыстырғанда 2020 жылдың 8-сыныптағы білім алушылардың білім сапасы Солтүстік Қазақстан облысында 1%-ға артты.

75-диаграммада өңірлер бөлінісінде жылдар бойынша 7 және 8-сынып оқушыларының білім сапасы көрсеткіштеріндегі айырмашылық көрсетілген.

75-сурет. Өңірлер бөлінісінде жылдар бойынша 7 және 8-сынып оқушыларының білім сапасы көрсеткіштері

8-сыныпта 2020 жылы пән бойынша білім сапасы көрсеткішінің 11 өңірінде 14-тен төмендегені байқалады, яғни білім сапасы төмендеді, көрсеткіштердің айтарлықтай жоғары деңгейін: Алматы, ШҚО, Павлодар облыстарында 1-ден жоғарыны көрсетсе, Жамбыл облысында 17% - ға дейін: Қостанай облысында (-12%), Түркістан облысында (-11%), Қызылорда облысында (-9%), Нұр-Сұлтан қаласында (-7%), БҚО (-5%), Ақмола облысында (-3%), Алматы қаласында (-2%). Ақтөбе облысында өсу, не кему динамикасы байқалмайды, ал Атырау мен СҚО-да білім сапасы 1% - ға артқандығын көрсетті.

2019 жылғы 7-сыныпта және 2020 жылғы 8-сыныпта «Химия» пәні бойынша білім сапасының динамикасы 76-суретте көрсетілген.

76-сурет. 7-сыныпта және 2020 жылғы 8-сыныпта «Химия» пәні бойынша білім сапасының динамикасы

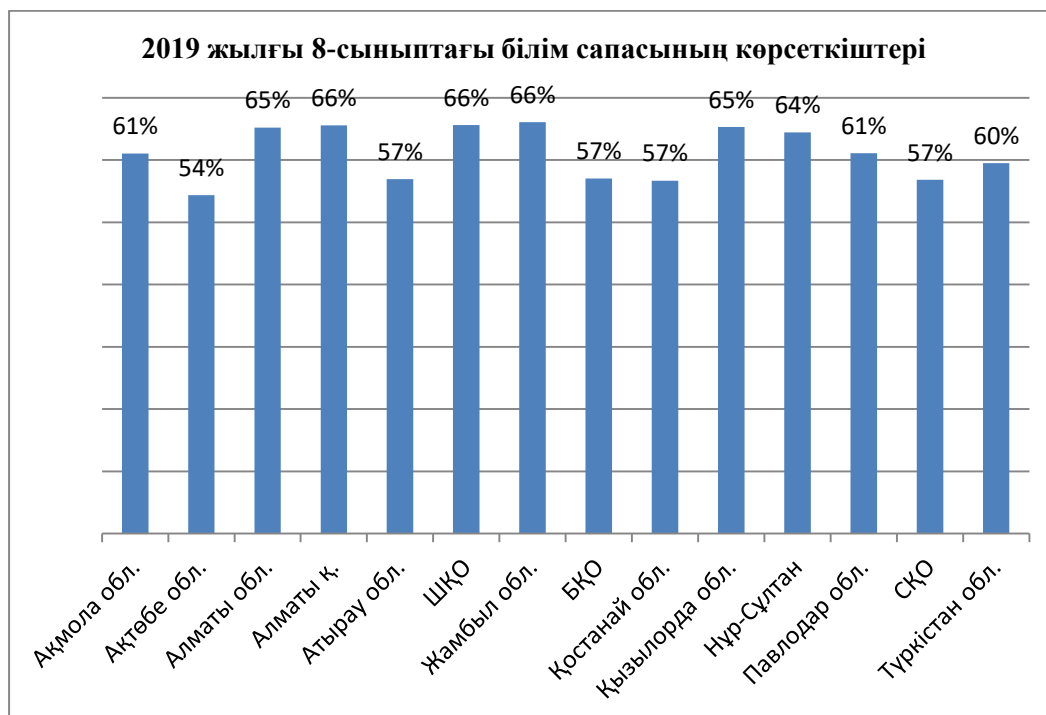

2019 жылдың 7-сыныбымен салыстырғанда 2020 жылдың 8-сыныбында білім алушылардың білім сапасының динамикасы 14 өңірден 2 өңірде жоғарылады (Атырау және СҚО). «Химия» пәні бойынша білім сапасы динамикасының төмендеуі (1-ден 17% - ға дейін) республиканың 11 өңірінде байқалады.

Талдау қорытындысы бойынша критериалды бағалау процесі «Күнделік» жүйесі арқылы жүзеге асырылатын 14 өңірдің 11-інде 2019-2020 оқу жылында 8-сынып оқушыларының білім сапасының орташа деңгейі 5% - ға төмендегені анықталды.

2019 жылы 8-сынып оқушыларының «Химия» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші 77-диаграммада көрсетілген.

77-сурет. 2019 жылғы 8-сыныптағы «Химия» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіштері

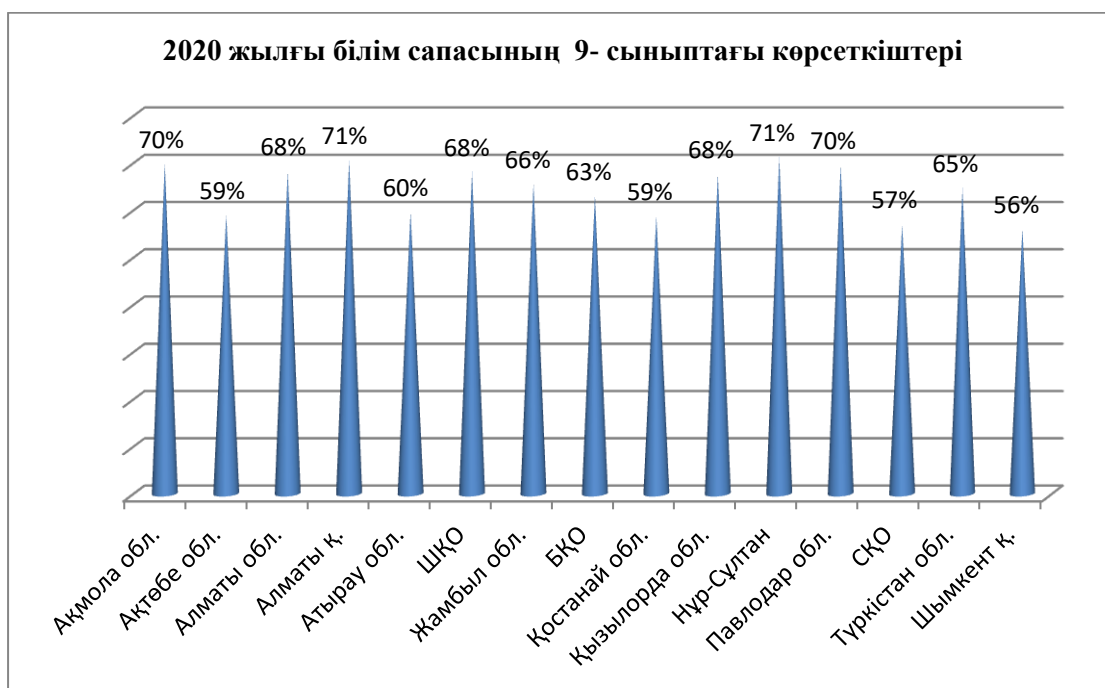
Апробациялық талдау көрсеткендей, 2019 жылы оқытатын 7-сыныпта «Химия» пәні бойынша білім сапасының орташа көрсеткіші – 73,1%-ды құрады.

Өңірлер бөлінісінде білім сапасы бойынша 8-сыныпта жоғары көрсеткіштер Алматы қаласында, Шығыс Қазақстан, Жамбыл облыстарында 66% – ға, Ақтөбе облысында төмен көрсеткіштер 54% - ды көрсетті.

Нұр-Сұлтан қаласында, Ақмола, Алматы, Атырау, Батыс Қазақстан, Қызылорда, Солтүстік Қазақстан, Қостанай, Түркістан, Павлодар облыстарында білім сапасының көрсеткіштері 65-тен 57%-ға дейін болды.

2020 жылы 9-сыныпта «Химия» пәні бойынша білім алушылардың білім сапасының көрсеткіштері 78-диаграммада көрсетілген.

78-сурет. 2020 жылғы «Химия» пәні бойынша білім сапасының 9- сыныптағы көрсеткіштері

Талдау нәтижелеріне сәйкес 2020 жылы оқытатын 9-сыныпта «Химия» пәні бойынша білім алушылардың білім сапасының орташа көрсеткіші 64,7% - ды құрады.

Республикадағы 9-сыныптардағы білім сапасы бойынша жоғары көрсеткіш Алматы және Нұр-Сұлтан қалаларында 71%-ді, ал Шымкент қаласында 56%-дан екенін көрсетті.

Солтүстік Қазақстан, Қызылорда, Батыс Қазақстан, Шығыс Қазақстан, Ақмола, Павлодар, Ақтөбе, Алматы, Жамбыл, Түркістан, Қостанай, Атырау облыстары бойынша 9-сыныптардағы білім сапасы 70% және 57%-ды құрады.

2019 жылдың 8-сыныбының және 2020 жылдың 9-сыныбының білім сапасы көрсеткіштерінің «Химия» пәні бойынша салыстырмалы талдауы 73-кестеде келтірілген.

73-кесте. 2019 жылдың 8-сыныбының және 2020 жылдың 9-сыныбының білім сапасы көрсеткіштерінің «Химия» пәні бойынша салыстырмалы талдауы

Өңірлер	2019 жылғы 8-сынып	2020 жылғы 9-сынып	Білім динамикасы
Ақмола облысы	70%	79%	9%
Ақтөбе облысы	59%	68%	9%
Алматы облысы	78%	72%	-6%
Алматы қаласы	75%	77%	3%
Атырау облысы	66%	69%	2%
ШҚО	71%	74%	3%
Жамбыл облысы	84%	70%	-14%
БҚО	73%	71%	-2%

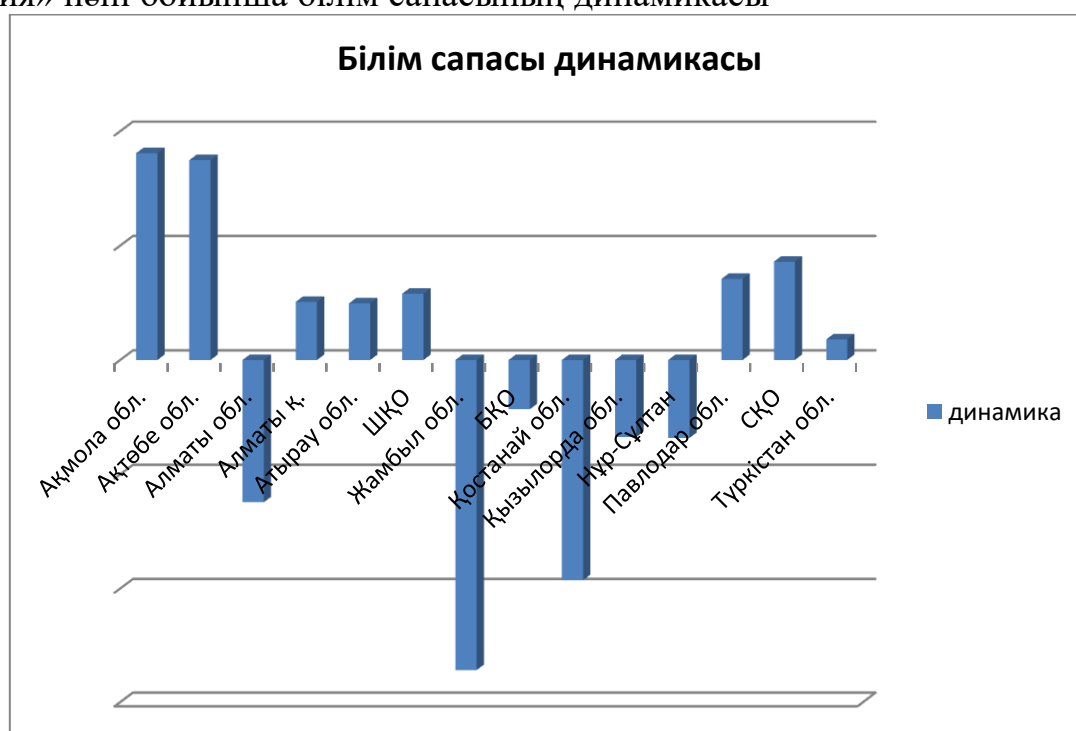
Қостанай облысы	76%	66%	-10%
Қызылорда облысы	80%	77%	-3%
Нұр-Сұлтан қаласы	80%	77%	-3%
Павлодар облысы	71%	75%	4%
СҚО	65%	69%	4%
Түркістан облысы	67%	68%	1%

Деректер көрсеткендей, «Химия» пәні бойынша білім алушылардың білім сапасының орташа көрсеткіші оқу жылында -5%-ға төмендеді. 2019 жылдың 8-сыныбымен салыстырғанда 2020 жылдың 9-сыныбында білім алушылардың білім сапасы Ақмола, Ақтөбе, Атырау, Шығыс Қазақстан, Павлодар, Солтүстік Қазақстан және Түркістан облыстарында, сондай-ақ Алматы қаласында артқан.

2020 жылы пән бойынша 9-сыныпта білім сапасы көрсеткішінің 14-тен 6 өңірде төмендеуі байқалады, көрсеткіштердің таралуы айтарлықтай жоғары: Батыс Қазақстан облысында 2%-дан Жамбыл облысында 14% - ға дейін: Қостанай облысында (-10%), Алматы облысында (-6%), Қызылорда облысында және Нұр-Сұлтан қаласында (-3%).

2019 жылғы 8-сыныпта және 2020 жылғы 9-сыныпта оқытатын «Химия» пәні бойынша білім сапасының динамикасы 79-диаграммада көрсетілген.

79-сурет. 2019 жылғы 8-сыныпта және 2020 жылғы 9-сыныпта оқытатын «Химия» пәні бойынша білім сапасының динамикасы

2019 жылдың 8 сыныбымен салыстырғанда 2020 жылдың 9 сыныбында білім алушылардың білім сапасының динамикасы 14 өңірден (Ақмола, Ақтөбе, Атырау, Шығыс Қазақстан, Павлодар, Солтүстік Қазақстан Түркістан облыстары және Алматы қаласы) 8 өңірде жоғарылады. «Химия» пәні бойынша

білім сапасы динамикасының төмендеуі (2-ден 14% - ға дейін) республиканың 6 өңірінде байқалады.

Талдау қорытындысы бойынша Критериалды бағалау процесі «Күнделік» жүйесі арқылы жүзеге асырылатын 14 өңірдің 8-сыныбында 2019-2020 оқу жылында 9-сынып оқушыларының білім сапасының орташа деңгейі - 5% - ға төмендегені анықталды.

2019 жылы орыс тілінде оқытатын 9-сынып оқушыларының «Химия» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші 80-диаграммада көрсетілген.

80-сурет. 2019 жылғы 9-сыныптағы «Химия» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіштері

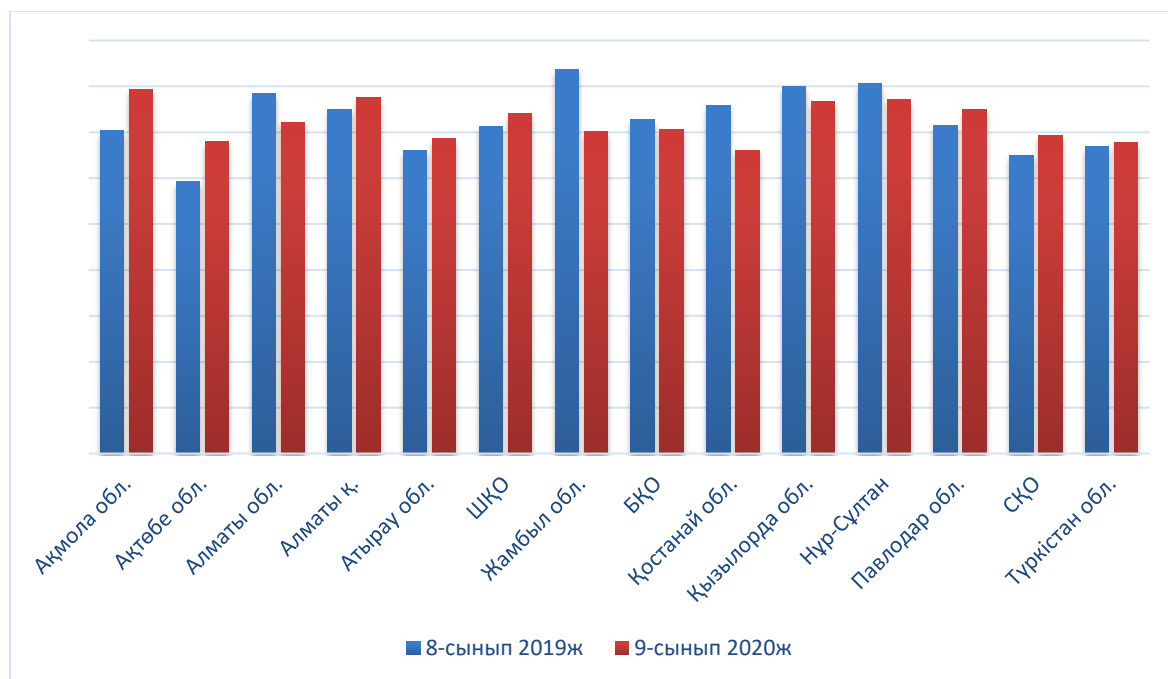
Апробацияны талдау көрсеткендей, 2019 жылы оқытатын 9-сыныпта «Химия» пәні бойынша білім сапасының орташа көрсеткіші 72,4% - ды құрады.

Өңірлер аралығында 9-сыныпта білім сапасы бойынша жоғары көрсеткіштер Шығыс Қазақстан облысында 77%-ды, Ақтөбе, Атырау және Түркістан облыстарында төмен көрсеткіштер 66% – ды байқалады.

Алматы, Нұр-Сұлтан қалалары, Қызылорда, Қостанай, Батыс Қазақстан, Ақмола, Солтүстік Қазақстан, Павлодар, Жамбыл және Алматы облыстарында білім сапасының көрсеткіштері 76-дан 69%-аралығында болды.

81-диаграммада өңірлер бөлінісінде жылдар бойынша 8 және 9-сынып оқушыларының білім сапасы көрсеткіштеріндегі айырмашылық көрсетілген.

81-сурет. Өңірлер бөлінісінде жылдар бойынша 8 және 9-сынып оқушыларының білім сапасы көрсеткіштеріндегі айырмашылық

2019 жылғы 8-сыныптармен салыстырғанда 2020 жылғы 9-сыныпта білім алушылардың білім сапасының динамикасы көптеген өңірлерде артты. Бұл әсіресе Ақмола және Ақтөбе облыстарында байқалады. Алматы қаласында, Батыс Қазақстан және Түркістан облыстарында қарқын айтарлықтай өзгерген жоқ. Білім сапасы динамикасының тиісінше Жамбыл және Қостанай облыстарында 14 және 10% - ға төмендеуі анықталды.

Білім сапасының динамикасын анықтау үшін 2020 жылға критериялды бағалау көрсеткіштеріне талдау жүргізілді, 2019 жылдың 7, 8-сыныптарымен салыстырғанда 8, 9-сыныптардың деректері талданды.

2019-2020 оқу жылында 7,8-сынып оқушыларының «Химия» оқу пәні бойынша білім сапасының динамикасы өңірлер бөлінісінде 74-кестеде көрсетілген.

74-кесте. 2019-2020 оқу жылында 7,8-сынып оқушыларының «Химия» оқу пәні бойынша білім сапасының динамикасы

Өңірлер	7/8-сыныптар	8/9-сыныптар
Ақмола облысы	-3%	9%
Ақтөбе облысы	0%	9%
Алматы облысы	-1%	-6%
Алматы қаласы	-2%	3%
Атырау облысы	1%	2%
ШҚО	-1%	3%
Жамбыл облысы	-17%	-14%
БҚО	-5%	-2%
Қостанай облысы	-12%	-10%

Қызылорда облысы	-9%	-3%
Нұр-Сұлтан қаласы	-7%	-3%
Павлодар облысы	-1%	4%
СҚО	1%	4%
Түркістан облысы	-11%	1%

Кестеде көрсетілгендей, 8-сыныптағы 7-сыныпты білім алушылардың білім сапасының динамикасы бойынша салыстыру өңірлер бөлінісінде білім сапасының айтарлықтай жоғарылағанын көрсеткен жоқ.

Ақмола және Ақтөбе облыстарында 2020 жылы 8, 9-сыныптарда білім сапасы 9% - ға дейін, Павлодар Солтүстік Қазақстан облыстарында (+4%) артқан.

Осылайша, өңірлер бөлінісінде білім сапасы динамикасының жоғарылауымен қатар оның төмендеуі байқалады. 14 өңірдің 11-інде 2020 жылы «Химия» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіштері 8, 9-сыныптарда 2% - дан 14% - ға дейін төмендеді.

2020 жылы Жамбыл облысының 8,9-сыныптарында 14% - дан 17% - ға дейін;

Қостанай облысында –10% - дан 12% - ға дейін;

Алматы облысында – 1% - дан 6%- ға дейін;

Шығыс Қазақстан облысында – 2 - дан 5%- ға дейін

Қызылорда облысында 3% - дан 9%- ға дейін.

Нұр-Сұлтан қаласында 3% - дан 7%- ға дейін төмендеді.

2018-2019 оқу жылындағы 7, 8 және 9-сынып оқушыларының «Химия» оқу пәні бойынша білім сапасы өңірлер бөлінісінде 75-кестеде ұсынылған.

75-кесте.

Өңірлер	2019 жылғы 7-сынып	2019 жылғы 8-сынып	2019 жылғы 9-сынып
Ақмола облысы	75%	70%	79%
Ақтөбе облысы	69%	59%	68%
Алматы облысы	72%	78%	72%
Алматы қаласы	79%	75%	77%
Атырау облысы	66%	66%	69%
ШҚО	74%	71%	74%
Жамбыл облысы	86%	84%	70%
БҚО	78%	73%	71%
Қостанай облысы	79%	76%	66%
Қызылорда облысы	82%	80%	77%
Нұр-Сұлтан қаласы	84%	80%	77%
Павлодар облысы	74%	71%	75%
СҚО	68%	65%	69%
Түркістан облысы	77%	67%	69%

Кестеде көрсетілгендей, 2019 жылы өңірлер бөлінісінде Нұр-Сұлтан қаласының (84% және 77%), Қызылорда облысының (82% және 77%) оқушылары жоғары білім сапасын көрсетті.

8,9-сыныптарда «Химия» пәні бойынша білім сапасының төмендеуі республиканың 4 өңірде байқалады: Алматы облысы (78% және 72%), Жамбыл облысы (84% және 70%), Батыс Қазақстан облысы (73% және 71%), Қостанай облысы (76% және 66%).

2019-2020 оқу жылында 7,8 және 9-сынып оқушыларының «Химия» оқу пәні бойынша білім сапасы өңірлер бойынша 76-кестеде ұсынылған

76-кесте. 2019-2020 оқу жылында 7,8 және 9-сынып оқушыларының «Химия» оқу пәні бойынша білім сапасы

Өңірлер	2020 жылғы 7-сынып	2020 жылғы 8-сынып	2020 жылғы 9-сынып
Ақмола облысы	72%	72%	79%
Ақтөбе облысы	68%	69%	68%
Алматы облысы	71%	71%	72%
Алматы қаласы	81%	78%	77%
Атырау облысы	66%	66%	69%
ШҚО	73%	73%	74%
Жамбыл облысы	71%	68%	70%
БҚО	78%	73%	71%
Қостанай облысы	67%	67%	66%
Қызылорда облысы	73%	73%	77%
Нұр-Сұлтан қаласы	78%	77%	77%
Павлодар облысы	76%	73%	75%
СҚО	71%	69%	69%
Түркістан облысы	67%	67%	68%

Деректер көрсетіп отырғандай, 2020 жылы өңірлер бөлінісінде білімнің жоғары сапасын 8-сыныпта Алматы қаласының (78%) және Нұр-Сұлтан қаласының (77%) оқушылары көрсетті.

«Химия» пәні бойынша білім сапасының төмендеуі республиканың 3 өңірінде байқалады: Батыс Қазақстан облысы (78% және 71%), Павлодар облысы (76% және 75%), Солтүстік Қазақстан облысы (71% және 69%). Білім сапасының айтарлықтай артуы Ақмола облысының оқушыларында байқалады (72% және 79%). Қалған өңірлерде білім сапасының динамикасы бір деңгейде сақталады.

2019 және 2020 жылдары 7,8,9-сынып оқушыларының білім сапасына жүргізілген салыстырмалы талдау нәтижесінде пән бойынша білім сапасы 2019 жылмен салыстырғанда жақсармаған өңірлер санының ұлғаюы анықталды.

1.2.10 «География» оқу пәні

Критериалды бағалау жүйесі қалыптастырушы бағалау мен жиынтық бағалауды білдіреді. Қалыптастырушы бағалау – сыныпта күнделікті жұмыс

барысында жүргізілетін бағалау түрі білім алушылардың үлгерімінің ағымдағы көрсеткіші болып табылады, оқыту барысында білім алушы мен мұғалім арасындағы жедел өзара байланысты, оқушы мен педагог арасындағы кері байланысты қамтамасыз етеді және білім беру процесін жетілдіруге мүмкіндік беретін тәсіл ретінде қарастырамыз.

Қазіргі таңда, жаңартылған білім беру мазмұнына көшкен кезде орта білім беру сатысында туындап отырған өзекті мәселелердің бірі – оқушылардың оқу жетістігін бағалаудың тиімділігін арттыру. Критериалды бағалау – оқушының оқу жетістігін бағалау. Бұл – бүгінгі оқыту жүйесінде өзекті талаптардың бірі. Күнделікті құрылған сабақтарда қолданылған стратегиялар нәтижесінде оқушының оқу жетістігі мен оқыту үшін бағалауды қолдану мүмкіндігі бар. Негізгі мақсат – географияны оқытуда сабақта күтілетін нәтижеге бағыттау кезеңі.

Оқуды тиімді бағалау – білім беру мен оқытудағы ең негізгі мәселесі. Себебі оқыту барысында оқушының сыныптан-сыныпқа өткен кезде алға ілгерлеу қадамдарын көре аламыз. Пәнді оқып игеру барысында географиялық білім алуына, нәтижеге жетуіне ықпал етеді.

Күнделікті сабақта білім алушылар мұғалім басшылығымен жеке дара немесе топтық жұмыста өздерін бағалай алады. Олар әр жұмыстың өзінше критерийі барын түсіне келе, оны салыстыра отырып, шынайы бағаға жетістіктерге жетуге талпынады. Пәнге деген қызығушылық артады. Бұдан мұғалім мен оқушы арасындағы байланыс нығайып, білім алудың сапасы артыруға болады. Қандай жағдайда оқушының оқуға қызығушылығын туғызуға және білімді меңгертуге болатындығын анықтай аламыз. Қазіргі мектеп мұғалімдері Блумның «Оқыту үшін бағалау және оқуды бағалау» теориясын әбден түсіне отырып, сабақта қолдана білу керектігін толықтай түсінеді және осы бағытта жұмыстарын жүргізуде. Қолданылған стратегиялар мен тәсілдері негізінде сабақта күтілетін нәтижеге жету қарастырылады.

Жиынтық бағалау – белгілі бір оқу кезеңін (ТЖБ), сондай-ақ оқу бағдарламаларының бөлімдерін (БЖБ) аяқтағаннан кейін балдарды енгізумен ұсынылатын бағалау түрі күнделіктің бағасы.

Қазіргі карантин жағдайында оқушы білімін критериалды бағалау мақсатында мұғалімдердің қолданыстағы күнделік жүйесі негізінде облыстар көлемінде бағалау жұмыстары жүргізілді.

География оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 тамыздағы № 1080 қаулысымен бекітілген Орта білім берудің (бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру) мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген.

«География» пәні – табиғи, қоғамдық, әлеуметтік нысандарды, құбылыстарды, үдерістерді бірлікте қарастыратын маңызды пән. Ол табиғи және антропогендік нысандардың арасындағы кеңістіктік – уақыттық өзара байланыстар мен өзара тәуелділіктерді зерттейді.

«География» оқу пәні бойынша оқу жүктемесі 7-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты. 8-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу

жылында 68 сағатты. 9-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты құрайды. Кретиалды бағалау осы сынаптар бойынша қарастырылды.

«География» пәні оқу бағдарламасының мазмұны оқытудың бөлімдері арқылы ұйымдастырылған. Бөлімдер сыныптар бойынша күтілетін нәтиже түрінде берілген оқу мақсаттарын қамтитын бөлімшелерден тұрады.

Әр бөлімшеде көрсетілген оқу мақсаттары, мұғалімге оқушыларды дамыту бойынша жұмысты жүйелі жоспарлауға, сонымен қатар олардың жетістіктерін бағалауға, оқытудың келесі кезеңдері туралы ақпарат беруге мүмкіндік береді.

Оқу пәнінің мазмұны шиыршық әдісі бойынша:

- 1) географиялық зерттеу әдістері;
- 2) картография және географиялық деректер базасы;
- 3) физикалық география;
- 4) әлеуметтік география;
- 5) экономикалық география;
- 6) елтану және саяси география негіздері секілді 6 бөлімді қамтиды

Облыс мектептері бойынша оқушылардың білім сапасын анықтау негізінен «Күнделіктегі» бағалар мен сауалнама негізінде жүргізілді. Бірақ бұл нақты объективті көрсеткіш деп санауға болмайды. «Күнделікке» бағаны мұғалім қояды. Баға қоюда субъективті жағдайлар кездеседі. Ол оқылған тақырыпты оқушының игеруі, БЖБ мен ТЖБ қабылдаудағы көрсеткіштер жиынтығы. Сонымен қатар оқу жылы бойында карантин жағдайында онлайндық режимде отыру және т.б.

77-кесте. 2019 жылғы «География» пәні бойынша білім алушылардың сапалық көрсеткіші

Өңірлер	Пәні	сыныбы	барлығы	4 пен 5 саны	2019 жылғы білім сапасының көрсеткіші
Ақмола облысы	география	7	5921	4530	77%
Ақтөбе облысы		7	4801	3338	70%
Алматы облысы		7	4616	3346	72%
Алматы қаласы		7	4836	3871	80%
Атырау облысы		7	6877	4678	68%
ШҚО		7	4974	3734	75%
Жамбыл облысы		7	3834	2760	72%
БҚО		7	4546	3265	72%
Қостанай облысы		7	4507	3139	70%
Қызылорда облысы		7	5498	4221	77%
Нұр-Сұлтан қаласы		7	5401	4181	77%
Павлодар облысы		7	6172	4382	71%
СҚО		7	3445	2450	71%
Түркістан облысы		7	6242	4332	69%
Барлығы			71714	52235	72,8%

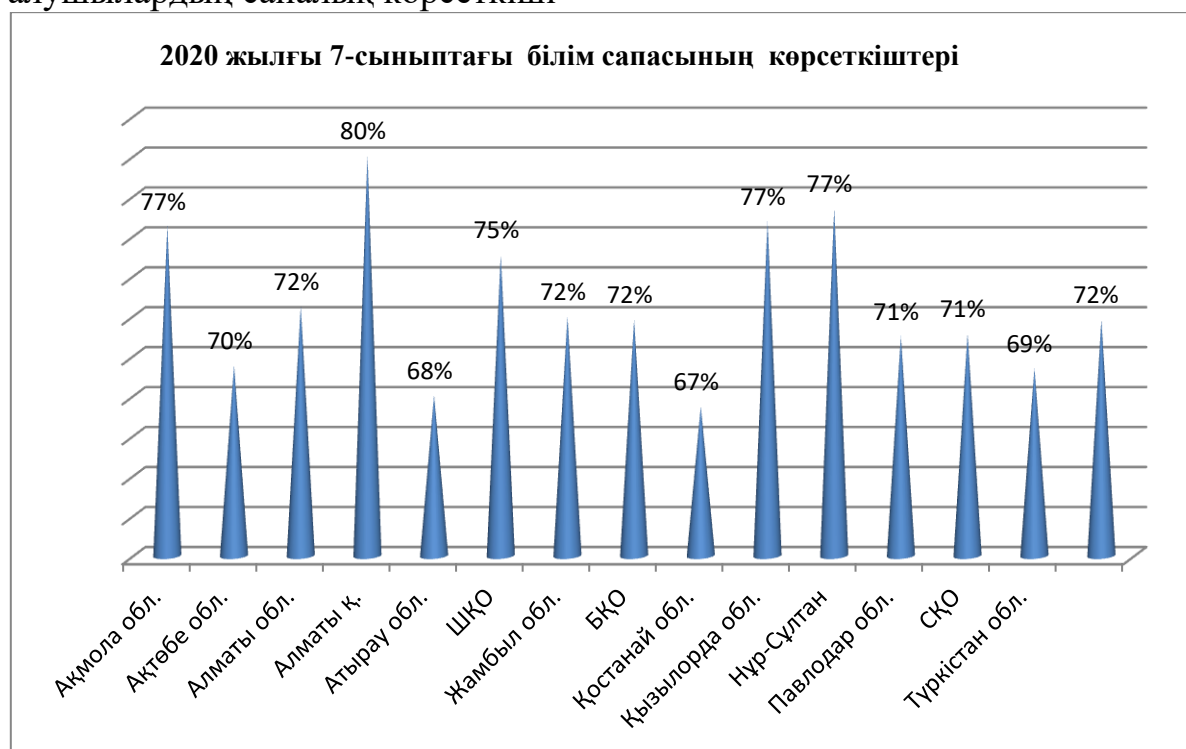
«География» пәні бойынша 2019 жылғы 7-сыныптағы Республика бойынша орташа білім сапасының көрсеткіші –72,8 % құрап отыр.

Өңірлер бойынша білім сапасының көрсеткіші жоғарыдағы берілген кестеде көрініс тапқан (82-сурет. 2019 жылғы қорытынды бойынша 7-сыныпта «География» пәнінен білім алушылардың сапалық көрсеткіші).

Оның ішінде: Ақмола облысы бойынша – 77 %; Ақтөбе облысы бойынша – 70%; Алматы облысы бойынша – 72%; Алматы қаласы – 72%; Атырау облысы –68%; ШҚО –75%; Жамбыл облысы –72%; БҚО –72%; Қостанай облысы – 69%; Қызылорда облысы – 77%; Нұр-Сұлтан қаласы – 77%; Павлодар облысы –71%; СҚО – 69%; Түркістан облысы – 69%-ды құрайды.

«География» пәнінен 2019 жылы білім алған 7-сыныптардағы білім сапасының көрсеткіштері Алматы қаласы, Ақмола облысы, Қызылорда Нұр-Сұлтан қаласында 77-80 % көрсеткіштерді береді. Жалпы білім сапасының көрсеткіші 80-85 % жоғары болуы керек. Ең төменгі көрсеткіштер 67-69 % бар өңірлерге Атырау, Қостанай Түркістан облыстары (82-сурет. 2019 жылғы қорытынды негізінде «География» пәні бойынша білім алушылардың сапалық көрсеткіші) көрсетіп отыр.

82-сурет. 2019 жылғы қорытынды негізінде «География» пәні бойынша білім алушылардың сапалық көрсеткіші

Талдау барысында «Күнделікте» көрсетілген қосымша, вариативті, факультатив сабақтары қолданыстағы облыстарда пайыздық көрсеткіш сәл болса да жоғары.

Оқу бағдарламасы бойынша дәстүрлі болып табылатын басты тақырыптарға, сондай-ақ функционалды сауаттылықты қалыптастыратын жаңа

бөлімдер енгізілген. Бұны оқушының жас ерекшеліктеріне сай болмағандықтан деп айтуға болады.

«География» пәні бойынша білім сапасының осы деңгейде болуы оқушылардың «География» пәніне деген қызығушылығы мен белсенділігін, пән мұғалімінің білім алушылардың алдына қойған оқу мақсаттарын орындауға байланысты шығарылып отыр. Мектеп мұғалімдерімен кездесу барысында оқушының қызығушылығы оқылатын пәннің нақтылы болуында.

Өңірлер бойынша білім сапасының көрсеткішінде: Ақмола облысы бойынша – 77 %; Ақтөбе облысы бойынша – 70%; Алматы облысы бойынша – 72%; Алматы қаласы – 72%; Атырау облысы –68%; ШҚО –75%; Жамбыл облысы –72%; БҚО – 72%; Қостанай облысы – 69%; Қызылорда облысы –77%; Нұр-Сұлтан қаласы –77%; Павлодар облысы –71%; СҚО –69%; Түркістан облысы –69%-ды құрайды.

«География» пәнінен 2019 жылы білім алған 7-сыныптардың білім сапасының көрсеткіштері Алматы қаласы, Ақмола облысы, Қызылорда облысы, Нұр-Сұлтан қаласында 77-80 % көрсеткішті берген. Жалпы білім сапасының көрсеткіші 80-85 % жоғары болуы керек. Ең төменгі көрсеткіштер 67-69 % бар өңірлерге Атырау, Қостанай, Түркістан облыстары енеді.

78-кесте. 2019 жылғы қорытынды негізінде 8-сыныпта «География» пәні бойынша білім алушылардың сапалық көрсеткіші

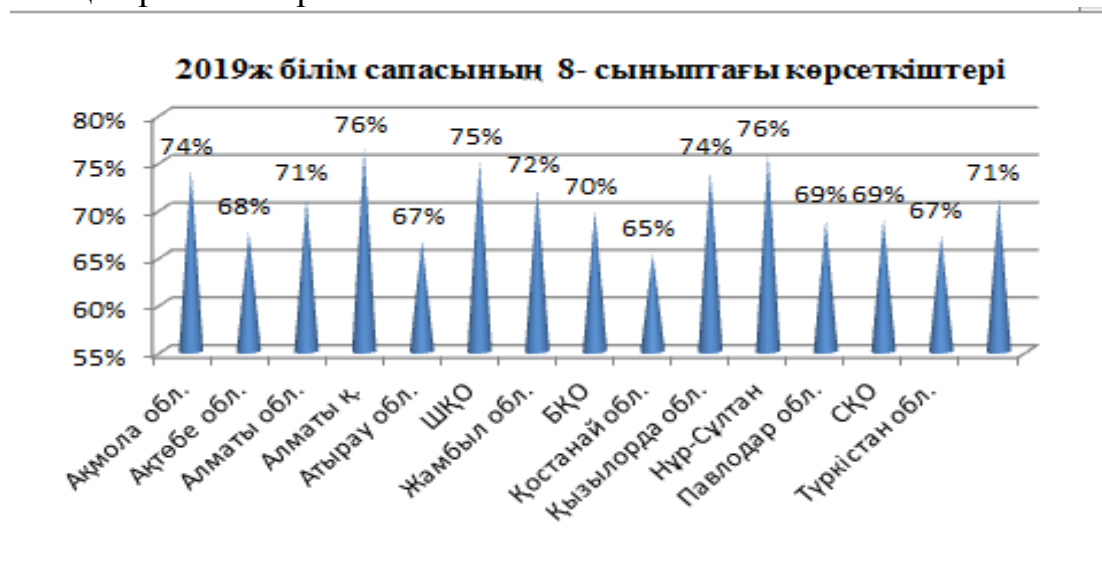
Өңірлер	сыныбы	2019 жылғы білім сапасының көрсеткіші
Ақмола облысы	8	74%
Ақтөбе облысы	8	70%
Алматы облысы	8	71%
Алматы қаласы	8	77%
Атырау облысы	8	67%
ШҚО	8	75%
Жамбыл облысы	8	72%
БҚО	8	74%
Қостанай облысы	8	66%
Қызылорда облысы	8	76%
Нұр-Сұлтан қаласы	8	76%
Павлодар облысы	8	71%
СҚО	8	71%
Түркістан облысы	8	68%
Барлығы:		72%

2019 жылғы қорытынды бойынша «География» пәнінен Ақмола облысы бойынша – 74%; Ақтөбе облысы бойынша – 70%; Алматы облысы бойынша – 71%; Алматы қаласы – 77%; Атырау облысы –67%; ШҚО –75%; Жамбыл облысы – 72%; БҚО –74%; Қостанай облысы –65%; Қызылорда облысы – 76%; Нұр-Сұлтан қаласы –76%; Павлодар облысы – 71%; СҚО –71%; Түркістан

облысы –68%-ды құрап отыр. Берілген білім сапасының көрсеткішін төмендегі диаграммадан айқын көруге болады

Диаграммада көрсетілген орташа жоғары көрсеткіш 74-76% Ақмола облысы, Алматы қаласы, ШҚО, Қызылорда облысы, Павлодар облыстары алады.

83-сурет. 2019 жылғы 8-сыныптағы «География» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіштері

2019 жылығы «География» пәні бойынша жоғары білім сапасының көрсеткішін Алматы қаласы, Павлодар облысы – 76%-ды көрсетсе, ең төменді білім сапасының көрсеткішін Атырау, Түркістан, Қостанай, Ақтөбе облыстары (65-68 %-ды) көрсетіп тұр. Ал қалған облыстар 69-76%-ды құрайды. «География» пәні бойынша білім сапасы біркелкі көрсеткішті берген. 2019 жылығы «География» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші төменде көрсетілген кестеде беріліп отыр.

Сапалық көрсеткіш толық болу үшін Нұр-Сұлтан мен Алматы қалалары мектептерінің ең кем дегенде 50-60%-дан сауалнама жүргізе отырып мұғалімдермен сұхбат барысында толық мәліметке қол жеткізуге болады. Онлайн жағдайында қойылған бағалар интернет байланысқа мұғалім мен оқушы арасындағы байланысқа орай төмен көрсеткіштердің болуы деп санаймыз. Білім сапасының көрсеткіштері 85-90% пайыздық жағдайда болуы үшін жаңартылған бағдарлама, негізделген оқулық, электронды платформа қажет. Мұғалімдер мен оқушыларға үшін тек OnlineMektep, iitest.kz, kkitap.kz, bbilimland.kz бар. Әзірлеушілердің айтуынша, OnlineMektep платформасы қашықтан оқытудың негізгі құралы болып табылады және 42 мектеп пәні бойынша 140 000-нан астам жаттығулары бар 5700 сабақ (І тоқсан) бар платформа. ҚР Білім және ғылым министрлігінің стандарттарына сәйкес келетін барлық мектеп бағдарламасымен (24 мыңнан астам сабақ) жабдықталған. Әр сабақ адаптивті оқыту алгоритміне сәйкес жасалады және үш

деңгейден және тоғыз кіші деңгейден тұрады. «Электрондық оқулықтар Оріқ.kz» платформаларындағы электронды ресурстар ғана қолжетімді болды.

Республика бойынша «География» пәні бойынша 2019-2020 жылы білім сапасының өсу динамикасы төмендегі диаграммада берілген (84-сурет. 2019-2020 жылдардағы білім сапасын салыстыру).

84-сурет. 2019-2020 жылдардағы білім сапасын салыстыру

Ақмола облысы, Ақтөбе облысы, Алматы қаласы, БҚО, Қостанай облысы, Қызылорда облысы, Павлодар облысы, СҚО бойынша салыстырмалы түрде білім сапасы жоғарыламаған. Ал қалған Алматы облысы, Атырау облысы, Нұр-Сұлтан қаласы бойынша тепе-теңдік көрсеткіш байқалады. Білім сапасының тұрақтылығын көрсетеді. ШҚО, Жамбыл облыстары бойынша сапа сәл болса да жоғарылау.

Көріп отырғанымыздай, 2019 оқу жылына қарағанда, 2020 оқу жылында «География» пәні бойынша білім сапасының қалыпты жағдайда болғандығын көреміз. Бұған өзіндік себептер мен сыртқы факторлардың әсері де болды. 7-сынып бойынша ең жоғары көрсеткіш 80 пайыз Алматы қаласы, ал 76 пайыздық көрсеткіштермен Ақмола Қызылорда, Нұр-Сұлтан қалалары үлесінде. Алматы, Нұр-Сұлтан қалаларындағы білім деңгейінің жоғары болу себебі ақпараттық жүйенің қолжетімділігінде болып отыр. Білім сапасының 80 пайыздан жоғары болмау себептері мектептердің орналасу географиясына, мұғалімдер біліктілігіне де қатысты. Басқа да факторлар ықпал еткен сияқты.

2019-2020 оқу жылдарында білім алған 7 және 8-сынып білім алушыларының «География» пәні бойынша алған білімдерінің сапасына тоқталсақ. Ол төмендегі кестеде берілген (79-кесте. 2019-2020 оқу жылдарында білім алған 7 және 8-сынып білім алушыларының «География» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші).

79-кесте. 2019-2020 оқу жылдарында білім алған 7-8-сынып білім алушыларының «География» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші

Өңірлер	2019 жылғы 7-сынып	2020 жылғы 8-сынып	Білім динамикасы
Ақмола облысы	77%	74%	-3%
Ақтөбе облысы	70%	70%	0%
Алматы облысы	72%	71%	-1%
Алматы қаласы	80%	77%	-3%
Атырау облысы	68%	67%	1%
ШҚО	75%	75%	0%
Жамбыл облысы	72%	72%	0%
БҚО	72%	74%	+2%
Қостанай облысы	69%	65%	-4%
Қызылорда облысы	77%	76%	-1%
Нұр-Сұлтан қаласы	77%	76%	-%
Павлодар облысы	71%	71%	0%
СҚО	71%	71%	0%
Түркістан облысы	69%	68%	-1%

Жалпы 2019-2020 оқу жылдарында білім алған 7 және 8-сынып білім алушыларының «География» пәні бойынша білім сапасының көрсеткішінде біркелкілік байқалмайды. Батыс Қазақстан облысы бойынша 8-сыныпта оқушылардың білім деңгейі көтерілген. Қалған облыстар көрсеткіштері минусқа кетеді не сол қалпында қалған.

7-8-сыныптағы география жүйесі бойынша арасындағы өзара байланыстылықты, физикалық және экономикалық географияны оқытуда ғылыми логикалық тұрғыдан оқу процесінде оқушының ойлау қабілетіне кері ықпал тигізеді. Физикалық география бойынша жер бедерін толық түсініп алмаған оқушыға экономикалық тиімділігін айту қиындық туғызады. Жалпы жеңілден күрделіге қарай оқыту жүйесі білім саласында қалыптасқан болса, физикалық география жеңіл түрі, ал экономикалық ол күрделіге жататының ескеру қажет білім сапасының 75-76 пайыз аралығында болуын түсіндіруге толықтай болады.

Жаңартылған бағдарлама бойынша білім беру сапасын арттыру және нәтижеге бағытталған модельге көшу процесінде мұғалімдер белсенділік деңгейі жоғары ақпараттық және коммуникативтік мәдениетке ие болуы керек.

Дәстүрлі білім беру жүйесіндегі негізгі мақсат – оны нәтижеге бағдарланған, жеке тұлғаның құзыреттілігіне негізделген қамтамасыз ету, неғұрлым білікті адамды даярлау және әлемдік білім беру кеңістігіне кіру.

Егерде айтылған ерекше құзыреттілік – өзінің кәсіби дамуын болжау мүмкіндігі.

- әлеуметтік құзыреттілік – бұл кәсіби қызметті жүзеге асыру мүмкіндігі.

- білім беру құзыреттілігі – педагогикалық және әлеуметтік психология негіздерін қолдана білу 7-8-сыныпта қалыптаспаса жоғары сыныптарда оны игеру қиын болады.

2020 жылығы 8-сыныптағы «География» пәні бойынша жоғары білім сапасының көрсеткішін Ақмола облысы – 74%-ды, Ақтөбе облысы— 70%-ды Алматы қаласы— 77%-ды, Атырау облысы – 67%-ды, ШҚО – 75%-ды. Жамбыл облысы – 76%-ды, БҚО – 74%-ды, Қызылорда – 76%-ды, Нұр-Сұлтан қаласы – 76%-ды, Павлодар облысы – 76%-ды, СКО – 71%-ды, Түркістан облысы – 76%-ды көрсетсе, ең төменді білім сапасының көрсеткіші Қостанай облысы – 65%-ды, көрсетіп тұр. Ал қалған облыстар 69-77 %-ды құрайды. «География» пәні бойынша білім сапасы біркелкі көрсеткішті берген.

2020 жылығы 8-сыныптағы «География» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші төменде көрсетілген 80-кестеде беріліп отыр

80-кесте. 2020 жылығы 8-сыныптағы «География» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші

Өңірлер	сыныбы	2020 жылығы білім сапасының көрсеткіші
Ақмола облысы	8	74%
Ақтөбе облысы	8	70%
Алматы облысы	8	71%
Алматы қаласы	8	77%
Атырау облысы	8	67%
ШҚО	8	75%
Жамбыл облысы	8	72%
БҚО	8	74%
Қостанай облысы	8	65%
Қызылорда облысы	8	76%
Нұр-Сұлтан қаласы	8	76%
Павлодар облысы	8	71%
СҚО	8	71%
Түркістан облысы	8	68%
Барлығы		72%

2020 жылығы 9-сынып «География» пәні бойынша жоғары білім сапасының көрсеткішін Ақтөбе облысы – 76%-ды, Ақмола облысы – 75%-ды Алматы облысы – 73%-ды, Алматы қаласы – 85%-ды, Атырау облысы – 75%-ды, ШҚО – 79%-ды. Жамбыл облысы – 79%-ды, Қостанай облысы— 80%-ды, БҚО – 83%-ды, Қызылорда – 85%-ды, Нұр-Сұлтан қаласы – 85%-ды, Павлодар облысы – 73%-ды, СКО – 70%-ды, Түркістан облысы – 70%-ды көрсетеді. Қалған 7 облыстардың көрсеткіштері орташа есеппен 80-85 %-ды құрап «География» пәні бойынша білім сапасы біркелкі екендігін көрсетіп отыр. Білім сапасының осы көрсеткіштер беруі оқушылардың пәнге деген қызығушылықтарын көрсетеді. Басқа сыныптарға қарағанда оқулық мазмұны мен бағдарлама мақсаты мен міндеттері оңтайландырылған.

2020 жылығы 9-сынып «География» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші төменде көрсетілген 81-кестеде беріліп отыр

81-кесте. 2020 жылығы 9-сынып «География» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші

Өңірлер	сыныбы	2020 жылғы білім сапасының көрсеткіші
Ақмола облысы	9	75%
Ақтөбе облысы	9	76%
Алматы облысы	9	73%
Алматы қаласы	9	85%
Атырау облысы	9	75%
ШҚО	9	84%
Жамбыл облысы	9	79%
БҚО	9	83%
Қостанай облысы	9	80%
Қызылорда облысы	9	85%
Нұр-Сұлтан қаласы	9	85%
Павлодар облысы	9	73%
СҚО	9	70%
Түркістан облысы	9	70%
Барлығы		81%

Республика бойынша 9-сынып «География» пәні бойынша 2020 жылы білім сапасының өсу динамикасы төмендегі диаграммада берілген. Диаграммада көрсетілген цифрлық мәліметтер білім деңгейінің оңтайлылығын көрсетеді.

85-сурет. 2020 жылғы білім сапасының 9-сыныптағы «География» пәні бойынша көрсеткіші

Республика бойынша 8-9-сыныптағы «География» пәні бойынша 2020 жылы білім сапасының өсу динамикасы төмендегі диаграммада өсу динамикасы байқалады. Диаграммада көрсетілген цифрлық мәліметтер 75-85 аралығы жақсы көрсеткіштер. Бұл білім деңгейінің оңтайлылығын көрсетеді.

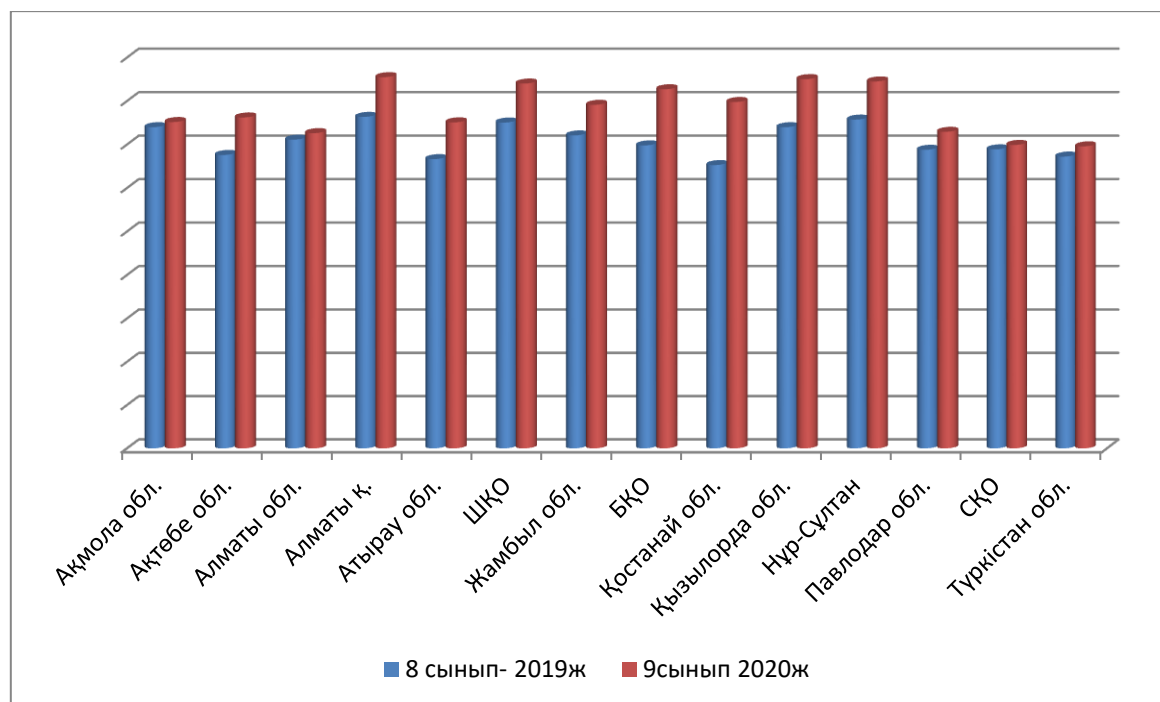
2020 жылығы 8-сынып «География» пәні бойынша жоғары білім сапасының көрсеткішінің өсу динамикасы 9 сыныпта 1-15%-ға өскенін көреміз. Ақмола облысы – 1%-ды, Ақтөбе облысы – 9%-ды, Алматы облысы - 2%-ды, Алматы қаласы – 9%-ды, Атырау облысы – 8%-ды, ШҚО – 9%-ды. Жамбыл облысы – 7%-ды, Қостанай облысы – 15%-ды, БҚО – 13%-ды, Қызылорда – 11%-ды, Нұр-Сұлтан қаласы – 9%-ды, Павлодар облысы – 4%-ды, СҚО – 1%-ды, Түркістан облысы– 2%-ды көрсетеді.

82-кесте. «География» пәні бойынша 8-сынып оқушылардың 9-сыныптағы білім көрсеткіштері

Өңірлер	2019 жылғы 8-сынып	2020 жылғы 9-сынып	Білім динамикасы
Ақмола облысы	74%	75%	1%
Ақтөбе облысы	68%	76%	9%
Алматы облысы	71%	73%	2%
Алматы қаласы	76%	85%	9%
Атырау облысы	67%	75%	8%
ШҚО	75%	84%	9%
Жамбыл облысы	72%	79%	7%
БҚО	70%	83%	13%
Қостанай облысы	65%	80%	15%
Қызылорда облысы	74%	85%	11%
Нұр-Сұлтан қаласы	76%	85%	9%
Павлодар облысы	69%	73%	4%
СҚО	69%	70%	1%
Түркістан облысы	67%	70%	2%

86-сурет. Диаграмма бойынша 8-сынып оқушыларының 9-сыныптағы білім көрсеткіштері республика бойынша 75-85 пайыз аралығын құрайды

86-сурет. 8-сынып оқушыларының 9-сыныптағы білім көрсеткіштері

Қазіргі қолданыстағы бағдарлама бүгінгі күні толық емес болып көрінеді, сондықтан оған өзгерістер, жаңартулар енгізу қажет. Мектеп алдындағы басты міндет – балаларға білім беру ғана емес, алған білімдерін күнделікті өмірде қолдануға үйрету. Біз цифрландыру мүмкіндіктерін пайдалана отырып, оқушыларды өздігінен білім алуға және ақпарат іздеуге қызықтыруымыз керек. Бұл жаңартылған мазмұнның мәні.

Білім сапасының төмен болып келуін оқытылатын пәндердің мазмұнынан көруіміз керек. Білім сапасын бағалауда қазіргі кезде орыс және қазақ мектептерін талдау мүмкіндігінің жоқтығы. Күнделікте негізгі оқылатын «География» пәнінен басқа вариативті, факультативті толып жатқан қосымша пәндер жүр. Бірақ ол қосымша пәндердік білім сапасына тигізер ықпалын цифрлық көрсеткіштен көре аламыз. Мысалы 70 пайыздан жоғары көрсеткіштер бар облыстарда жоғары аталған қосымша пәндер вариативті сағат есебінен енгізілген. Нәтижесі көрініп тұр. Вариативті берілген сағаттарды мұғалім қалауымен жасалғандықтан оларды реттеу қажет. Бағалау барысында 7-сыныптағы «География» 1,2 бөлім оқулықтары мазмұнына назар аударылды. Тақырыптардың шашыраңқы берілуі, оқушы жас ерекшелігіне қатысты, жоғары сыныпта қарастырылатын экономикалық, элеуметтік т.б. география тақырыптарының берілуі оқушы білімін кеңейтпейді керісінше шатастырады, қызығушылытарын жоғалтады.

Бүгінгі таңда жаңартылған бағдарлама бойынша оқулықтармен оқудамыз.

Оқу материалы оқушылардың ғылыми, логикалық тұрғыдан құрылған, ақпараттық сөйлеуін дамыту үшін жасалуға тиісті. Оқулықта ұсынылған тапсырмалар көбінесе практикаға бағытталған және зерттеу дағдыларын, логикалық ойлауды, есте сақтауды, байқауды және жеке тұлғаның жеке қасиеттерін дамытуға бағытталмаған.

Мұғалімдердің айтуынша, бастапқы кезеңде үлгерім төмендейді. Кейбір оқушылар шатасады, өйткені 7-ден жоғары сыныптарда тақырыптар мен бөлімдер қайталанады. 8-9 сыныпта басым тақырыптар Қазақстан контентінде беріледі. Бұдан шығатын қорытынды Қазақстанның географиясын физикалық және экономикалық бағытта тереңдете оқыту оң нәтиже беретіндігін байқатады. Төменгі сыныптарда «географиялық заңдылықтар» мен «картографиялық білім» негізгі орында болу шарт. Қазіргі жағдайда оқушылар «география негіздерін, «географиялық заңдылықтар», «геология», «тектоника және картография» ретінде нашар біледі. Орта білім берудің жаңартылған мазмұнын енгізу кезінде мектеп мұғалімдерін даярлау мен қайта даярлауды ескерген жоқ. Танылған бағдарлама бойынша қысқа мерзімді курстар қажетті нәтиже бермеді.

Қолданыстағы жаңартылған үлгілік оқу бағдарламасы бүгінгі заман талабына сай оқытудың өзекті мәселелелерін, яғни оқытудың заманауи тиімді әдістерін пайдалану керектігін көрсетіп отыр.

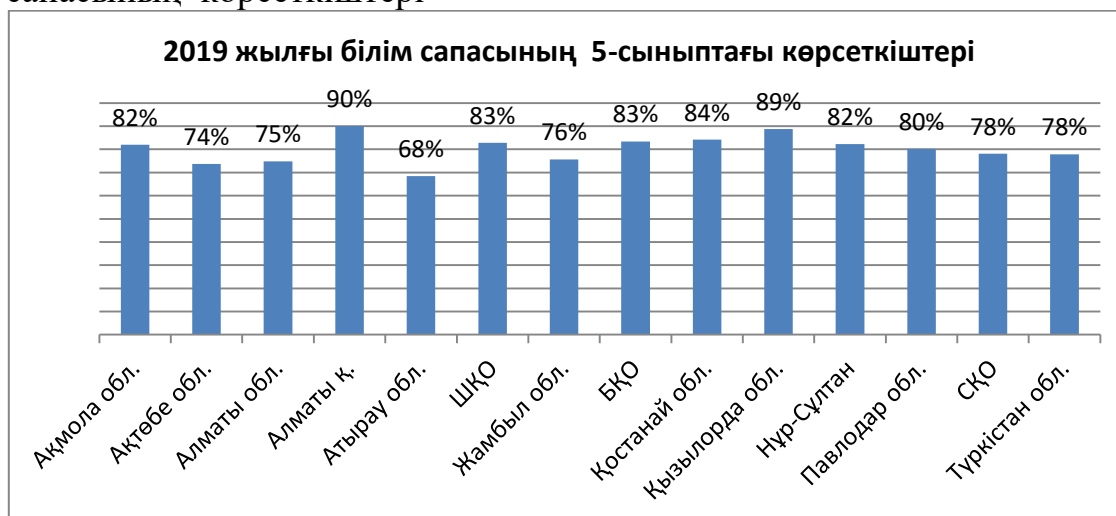
1.2.11 «Қазақстан тарихы» оқу пәні

Апробация қорытындысы бойынша критериалды бағалау жүйесін енгізу мен «Қазақстан тарихы» оқу пәнінен білім алушылардың білім сапасы көрсеткіштерін талдауда 2019 жылғы және 2020 жылғы «Күнделік» жүйесі арқылы жүргізілетін бағалау нәтижелері негізге алынды.

Республика көлеміндегі білім алушылардың 2019 жылғы 5,6,7-сыныптары мен 2020 жылғы 6,7,8-сыныптарының білім сапасы көрсеткіштері анықталды және салыстырмалы талдау жасалды.

2019 жылғы оқыту қазақ тілінде жүргізілетін 5-сыныптағы білім алушылардың «Қазақстан тарихы» бойынша білім сапасының көрсеткіші 87-суретте берілген.

87-сурет. 2019 жылғы 5-сыныптағы «Қазақстан тарихы» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіштері

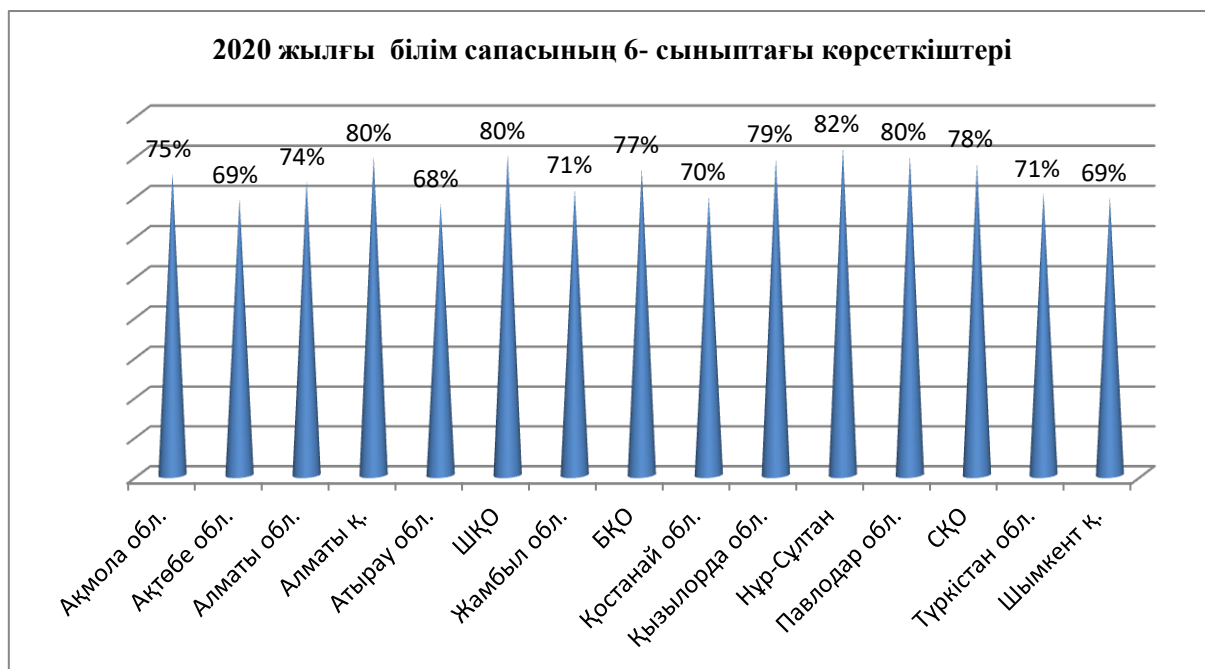

Талдау нәтижесіне сәйкес 2019 жылы оқыту қазақ тілінде жүргізілетін 5-сыныптағы білім алушылардың «Қазақстан тарихы» бойынша білім сапасының орташа көрсеткіші 80,1% қамтиды. Өңірлер бөлінісінде 5-сыныптағы білім сапасы бойынша жоғары көрсеткіш Алматы қаласы, Қызылорда облысы – 90%, төмен көрсеткіш 71% Атырау, Ақтөбе облыстарынан байқалды.

Қызылорда, Алматы қаласы, Нұр-Сұлтан қаласы, Қостанай, Батыс, Шығыс Қазақстан, Павлодар және Ақмола облыстары 90 мен 80 % аралығын, ал Ақтөбе, Алматы, Жамбыл, Солтүстік Қазақстан, Түркістан облыстарының көрсеткіші 76 % құрады.

Осы сынып білім алушыларының «Қазақстан тарихы» пәні бойынша келесі 2020 жылғы 6-сыныптағы білім сапасының көрсеткіші 88-суретте көрсетілген.

88-сурет. 2020 жылғы 6- сыныптағы «Қазақстан тарихы» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіштері

Білім алушылардың білім сапасы көрсеткіштерін талдау нәтижесіне сәйкес 2020 жылы оқыту қазақ тілінде жүргізілетін 6-сыныптағы білім алушылардың «Қазақстан тарихы» бойынша білім сапасының орта көрсеткіші 74,8%-ды құрады.

Республика көлемінде 6-сыныптағы білім сапасы бойынша жоғары көрсеткіш Нұр-Сұлтан қаласы 82%, төмен көрсеткіш 68% Атырау облысы мен Шымкент қаласынан байқалады.

Нұр-Сұлтан қаласы, Алматы қаласы, Шығыс Қазақстан, Павлодар облыстары бойынша 6-сыныптардың білім сапасы 82 пен 80 %-ды, ал Атырау, Ақтөбе, Түркістан, Жамбыл, Ақмола облыстары мен Шымкент қаласы 75 бен 68 % аралығын көрсетті.

«Қазақстан тарихы» пәні бойынша 2019 жылғы 5-сынып пен 2020 жылғы 6-сыныптағы білім сапасы көрсеткіштеріне жасалған салыстырмалы талдау 83-кестеде беріледі.

83-кесте. «Қазақстан тарихы» пәні бойынша 2019 жылғы 5-сынып пен 2020 жылғы 6-сыныптағы білім сапасы көрсеткіштеріне жасалған салыстырмалы талдау.

Өңірлер	2019 жылғы 5 сынып	2020 жылғы 6-сынып	Білім динамикасы
Ақмола облысы	82%	75%	-7%
Ақтөбе облысы	74%	69%	-5%
Алматы облысы	75%	74%	-1%
Алматы қаласы	90%	80%	-10%
Атырау облысы	68%	68%	0%
ШҚО	83%	80%	-3%
Жамбыл облысы	76%	71%	-5%
БҚО	83%	77%	-6%
Қостанай облысы	84%	70%	-14%
Қызылорда облысы	89%	79%	-10%
Нұр-Сұлтан қаласы	82%	82%	0%
Павлодар облысы	80%	80%	0%
СҚО	78%	78%	0%
Түркістан облысы	78%	71%	-7%
<i>Орташа көрсеткіш</i>	<i>80%</i>	<i>75%</i>	<i>-5%</i>

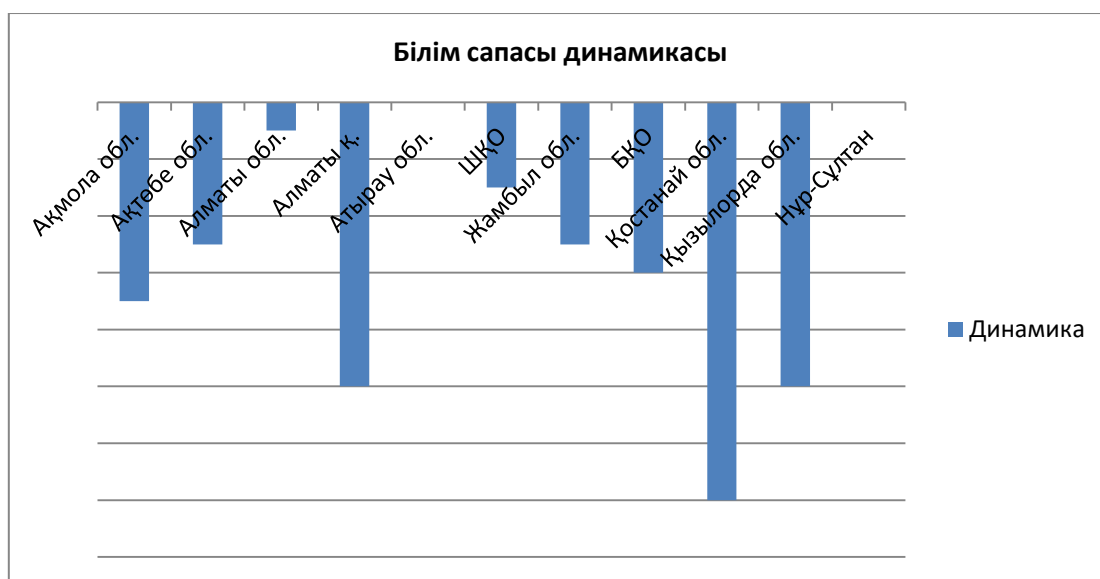
Кестеде көрсетілгендей 5-сынып білім алушыларының 2020 жылғы 6-сыныптағы «Қазақстан тарихы» пәні бойынша білім сапасы көрсеткіші тек Нұр-Сұлтан қаласы мен Павлодар, Атырау, Солтүстік Қазақстан облыстарында сақталған.

Қалған өңірлерде білім сапасы төмендегенін көруге болады. Білім сапасы көрсеткіші Қостанай облысында -14%, Қызылорда облысында -10%, Алматы қаласында -10% төмендеген.

Жамбыл, Шығыс Қазақстан, Ақтөбе, Алматы облыстары білім сапасы динамикасы 5%-дан 1% -ға дейін төмендегенін көруге болады.

«Қазақстан тарихы» пәні бойынша оқыту қазақ тілінде жүргізілетін 2019 жылғы 5-сыныптардың 2020жылғы 6-сыныптағы білім сапасының динамикасы 3-суретте берілген.

89-сурет. «Қазақстан тарихы» пәні бойынша білім сапасының динамикасы

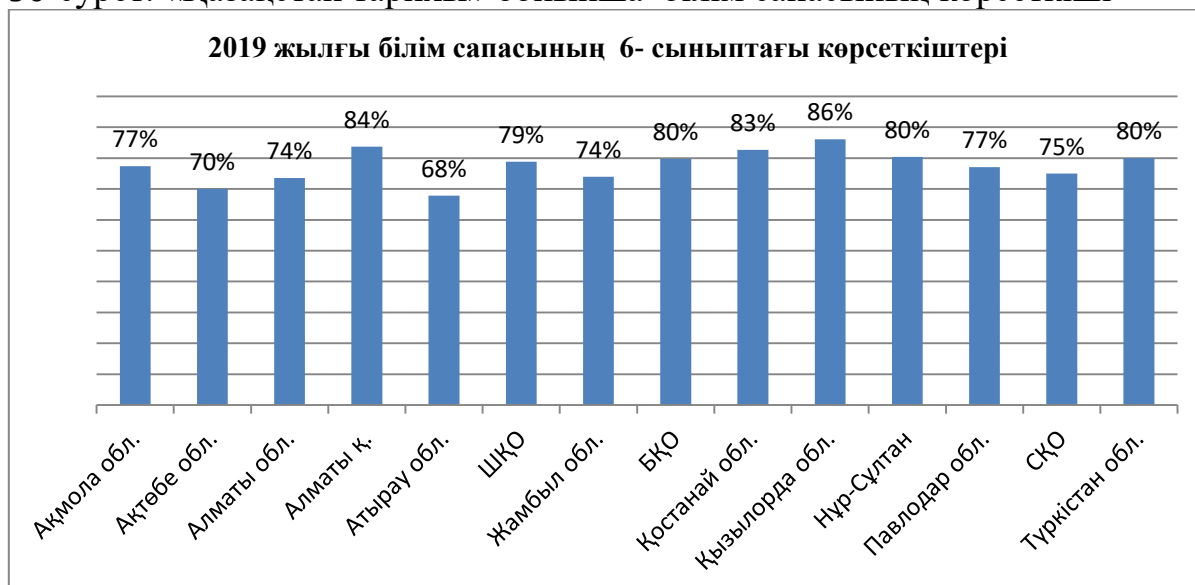

Талдау нәтижесі көрсеткендей «Қазақстан тарихы» пәні бойынша білім алушылардың 2019 жылы 5-сыныптағы білім сапасы динамикасы 2020 жылы 6-сыныпта Нұр-Сұлтан қаласы мен Павлодар, Атырау, Солтүстік Қазақстан облыстарынан басқа өңірлерде 1% дан 14% дейін төмендегенін байқауға болады.

Сонымен Республиканың критериалды бағалау процесі «Күнделік» жүйесі арқылы жүзеге асырылатын 14 өңірінің 10-ында пән бойынша 2019-2020 оқу жылында 6-сынып білім алушыларының білім сапасының орташа деңгейі 5%-ға төмендеуі анықталды.

2019 жылғы оқыту қазақ тілінде жүргізілетін 6-сыныптағы білім алушылардың «Қазақстан тарихы» бойынша білім сапасының көрсеткіші 90-суретте берілген.

90-сурет. «Қазақстан тарихы» бойынша білім сапасының көрсеткіші

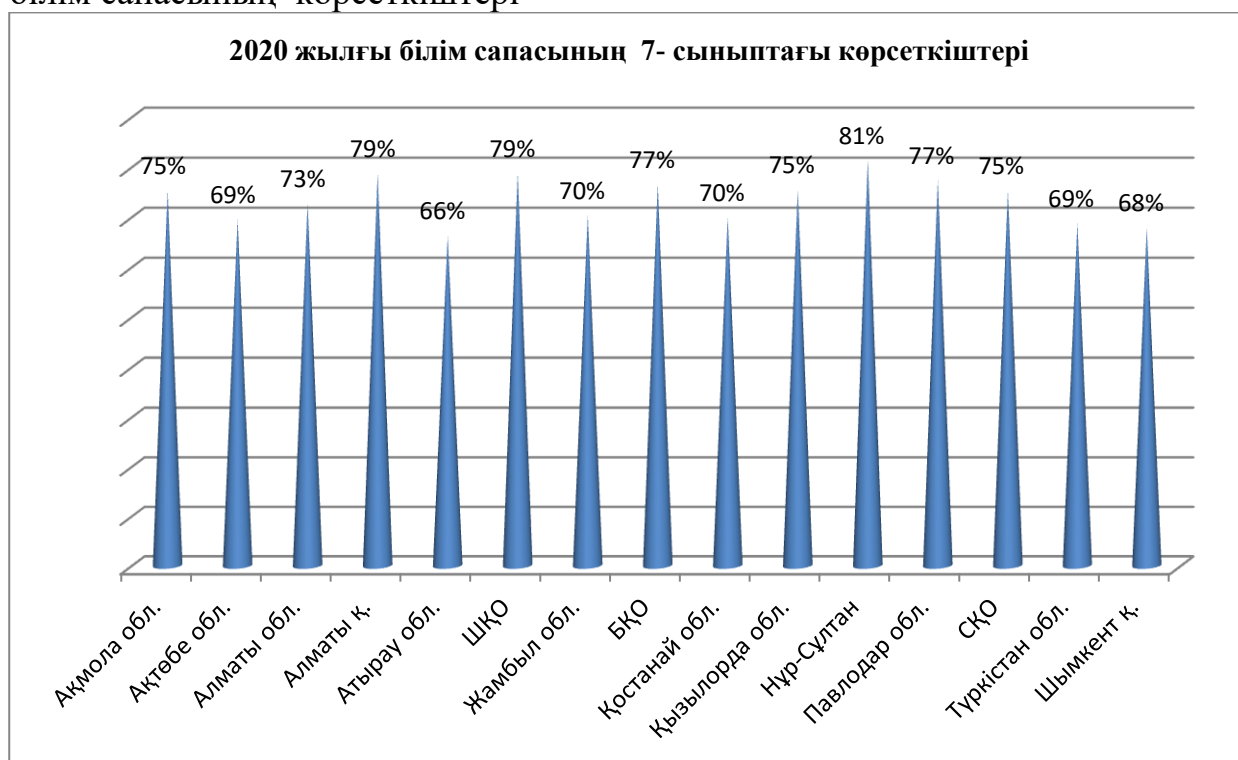

Білім алушылардың білім сапасы көрсеткіштерін талдау нәтижесіне сәйкес 2019 жылы оқыту қазақ тілінде жүргізілетін 6-сыныптағы білім алушылардың «Қазақстан тарихы» бойынша білім сапасының орташа көрсеткіші 77%-ды қамтығанын көруге болады. Өңірлер бөлінісінде 6-сыныптағы білім сапасы бойынша жоғары көрсеткіш Қызылорда облысында – 86%, Алматы қаласында 84%, төмен көрсеткіш 68% Атырау облысынан байқалады.

Алматы, Нұр-Сұлтан қалалары, Қызылорда, Қостанай, Батыс Қазақстан, Түркістан облыстары 86 мен 80 % аралығын, ал Атырау және Ақтөбе, Алматы, Ақмола, Шығыс Қазақстан, Жамбыл, Павлодар, Солтүстік Қазақстан облыстарының көрсеткіші 79% мен 74 % құрады.

Осы сынып білім алушыларының «Қазақстан тарихы» пәні бойынша 2020 жылғы 7-сыныптағы білім сапасының көрсеткіші 91-суретте берілген.

91-сурет. 2020 жылғы 7- сыныптағы «Қазақстан тарихы» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіштері

Талдау нәтижесі бойынша 2020 жылы оқыту қазақ тілінде жүргізілетін 7-сыныптағы білім алушылардың «Қазақстан тарихы» бойынша білім сапасының орташа көрсеткіші 73,5%-ды құраған.

Республика көлемінде 7-сыныптағы білім сапасы бойынша жоғары көрсеткіш Нұр-Сұлтан қаласы 81%, төмен көрсеткіш 68% Шымкент қаласынан байқалады.

Солтүстік Қазақстан, Шығыс Қазақстан, Павлодар, Батыс Қазақстан, Ақмола, Қызылорда, Алматы, Жамбыл, Қостанай, Ақтөбе, Түркістан, облыстары мен бойынша білім алушылардың білім сапасының көрсеткіші 79 мен 69 % -ды құрады.

«Қазақстан тарихы» пәні бойынша оқыту қазақ тілінде жүргізілетін 2019 жылғы 6-сыныбы пен 2020 жылдағы 7-сынып білім алушыларының білім сапасы көрсеткіштеріне жүргізілген салыстырмалы талдау нәтижесі 84-кестеде көрсетілген.

84-кесте. 2019 жылғы 6-сыныбы пен 2020 жылдағы 7-сынып білім алушыларының білім сапасы көрсеткіштеріне жүргізілген салыстырмалы талдау нәтижесі

Өңірлер	2019 жылғы 6-сынып	2020 жылғы 7-сынып	Динамика
Ақмола облысы	77%	75%	-2%
Ақтөбе облысы	70%	69%	-1%
Алматы облысы	74%	73%	-1%
Алматы қаласы	84%	79%	-5%
Атырау облысы	68%	66%	-2%
ШҚО	79%	79%	0%
Жамбыл облысы	74%	70%	-4%
БҚО	80%	77%	-3%
Қостанай облысы	83%	70%	-13%
Қызылорда облысы	86%	75%	-11%
Нұр-Сұлтан қаласы	80%	81%	-1%
Павлодар облысы	77%	77%	0%
СҚО	75%	75%	0%
Түркістан облысы	80%	69%	-11%
<i>Орташа көрсеткіш</i>	82%	76%	-6%

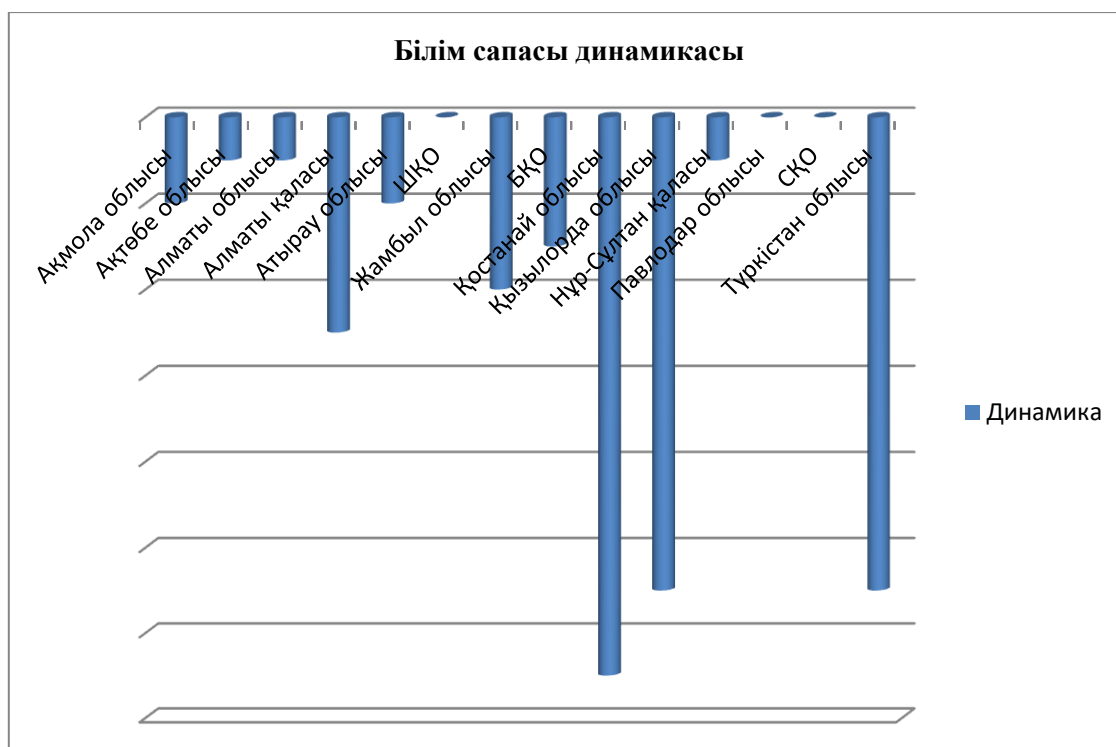
Кестеде көрсетілгендей 6-сынып білім алушылардың «Қазақстан тарихы» пәні бойынша келесі 7-сыныптағы білім сапасының көрсеткіші Солтүстік, Шығыс Қазақстан, Павлодар облыстарында 6-сыныптағы білім сапасы сақталғаны анықталды.

Пән бойынша 2020 жылғы 7-сыныптағы білім сапасы көрсеткіші Қостанай облысында-13%, Қызылорда облысында- 11%, Түркістан облысында-11%-ға төмендегенін көруге болады.

Алматы мен Нұр-Сұлтан қалаларында, Ақмола, Ақтөбе, Алматы, Атырау, Жамбыл, Батыс Қазақстан облыстарында білім сапасы динамикасының 5% бен 1% аралығында төмендегені көрсетілген.

«Қазақстан тарихы» пәні бойынша оқыту қазақ тілінде жүргізілетін 2019 жылғы 6-сыныптардың 2020 жылғы 7-сыныптағы білім сапасының динамикасы 92-суретте берілген.

92-сурет. «Қазақстан тарихы» пәні бойынша білім сапасының динамикасы

«Қазақстан тарихы» пәні бойынша білім алушылардың 2019 жылы 6-сыныптағы білім сапасы динамикасы 2020 жылы 7-сыныпта Солтүстік, Шығыс Қазақстан, Павлодар облыстарынан басқа өңірлерде 1% дан 13%-ға дейін төмендегені көрсетілген.

Сонымен Республиканың критериалды бағалау процесі «Күнделік» электронды журналы арқылы жүзеге асырылатын 14 өңірінің 11-інде пән бойынша 2019-2020 оқу жылында 7-сынып білім алушыларының білім сапасының орташа деңгейінің - 4% төмендеуі анықталды.

«Қазақстан тарихы» пәні бойынша оқыту қазақ тілінде жүргізілетін 2019 жылғы 7-сыныптағы білім алушылардың білім сапасының көрсеткішіне жүргізілген талдау 93-суретте берілген.

93-сурет. 2019 жылғы 7-сыныптағы «Қазақстан тарихы» пәні бойынша білім алушылардың білім сапасының көрсеткішіне жүргізілген талдау

Білім алушылардың білім сапасы көрсеткіштерін талдау нәтижесіне сәйкес 2019 жылы оқыту қазақ тілінде жүргізілетін 7-сыныптағы білім алушылардың «Қазақстан тарихы» бойынша білім сапасының орташа көрсеткіші 76% қамтығаны көрсетілген.

Өңірлер бөлінісінде 7-сыныптағы білім сапасы бойынша жоғары көрсеткіш Қостанай облысы – 87%, төмен көрсеткіш Атырау облысынан- 63% байқалады.

Қостанай, Қызылорда, Батыс Қазақстан облыстары 87 мен 81 % аралығын, Шығыс, Солтүстік Қазақстан, Павлодар, Жамбыл, Ақмола, Алматы, Ақтөбе және Атырау облыстарының көрсеткіші 79 % бен 63 % құрады.

«Қазақстан тарихы» пәні бойынша 2019 жылғы 7-сынып білім алушыларының 2020 жылғы 8-сыныптағы білім сапасының көрсеткіші 94-суретте көрсетілген.

94-сурет. 2020 жылғы 8-сыныптағы «Қазақстан тарихы» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіштері

2020 жылы оқыту қазақ тілінде жүргізілетін 8-сыныптағы білім алушылардың «Қазақстан тарихы» пәні бойынша білім сапасының орташа көрсеткіші 73%-ды құрады.

Республика көлемінде 8-сыныптағы білім сапасы бойынша жоғары көрсеткіш Нұр-Сұлтан қаласы – 82%, төмен көрсеткішті Атырау облысы – 66% көрсетті.

Алматы қаласы, Ақмола, Алматы, Батыс, Шығыс, Солтүстік Қазақстан, Қызылорда, Павлодар облыстары бойынша білім алушылардың білім сапасының көрсеткіші 82 мен 72 % аралығын құрады.

«Қазақстан тарихы» пәні бойынша оқыту қазақ тілінде жүргізілетін 2019 жылғы 7-сынып пен 2020 жылғы 8-сынып білім алушыларының білім сапасы көрсеткіштеріне жүргізілген салыстырмалы талдау нәтижесі 84-кестеде көрсетілген.

84-кесте. 2019 жылғы 7-сынып пен 2020 жылғы 8-сынып білім алушыларының «Қазақстан тарихы» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіштері

Өңірлер	2019 жылғы 7-сынып	2020 жылғы 8-сынып	Білім динамикасы
Ақмола облысы	78%	77%	-1%
Ақтөбе облысы	67%	68%	+1%
Алматы облысы	72%	71%	-1%
Алматы қаласы	79%	74%	-5%

Атырау облысы	63%	66%	+3%
ШҚО	79%	76%	-3%
Жамбыл облысы	73%	70%	-3%
БҚО	81%	76%	-5%
Қостанай облысы	87%	69%	-18%
Қызылорда облысы	84%	75%	-9%
Нұр-Сұлтан қаласы	80%	82%	-2%
Павлодар облысы	76%	78%	+2%
СҚО	74%	72%	-2%
Түркістан облысы	75%	68%	-7%
<i>Орташа көрсеткіш</i>	76%	73%	-3%

Кестедегі салыстырмалы талдауға сәйкес, «Қазақстан» пәні бойынша 7-сынып білім алушылардың келесі 2020 жылғы 8-сыныптағы білім сапасы көрсеткіші Атырау облысында 3%, Ақтөбе облысында 1%, Павлодар облысында 2%-ға артқаны байқалады.

Пән бойынша 2020жылғы 8-сыныптағы білім сапасы көрсеткіші Қостанай облысында 18%, Қызылорда облысында 9%, Түркістан облысында 7%-ға төмендегенін көруге болады.

Сонымен қатар, Нұр-Сұлтан қаласы, Алматы қаласы, Батыс Қазақстан, Шығыс, Батыс, Солтүстік Қазақстан, Алматы, Жамбыл облыстарында 5% пен 1% аралығында білім сапасы динамикасының төмендегені анықталды.

«Қазақстан тарихы» пәні бойынша оқыту қазақ тілінде жүргізілетін 2019 жылғы 7-сыныптардың 2020 жылғы 8-сыныптағы білім сапасының динамикасы 95-суретте берілген.

95-сурет. 2019 жылғы 7-сыныптардың 2020 жылғы 8-сыныптағы «Қазақстан тарихы» пәні бойынша білім сапасының динамикасы

Талдау нәтижесіне сәйкес «Қазақстан тарихы» пәні бойынша білім алушылардың 2019 жылғы 7-сыныптағы білім сапасы динамикасы 2020 жылы 8-сыныпта Ақтөбе, Павлодар және Атырау облыстарынан басқа өңірлерде 1% дан 18%-ға дейін төмендегені анықталды.

Сонымен Республиканың критериалды бағалау процесі «Күнделік» электронды журналы арқылы жүзеге асырылатын 14 өңірінің 8-інде пән бойынша 2019-2020 оқу жылында 8-сынып білім алушыларының білім сапасының орташа көрсеткішінің – 5% төмендеуі анықталды.

Сонымен «Қазақстан тарихы» оқу пәнінен өңірлер бөлінісінде оқыту қазақ тілінде жүргізілетін 2018-2019 оқу жылындағы 5,6,7-сыныбындағы білім алушыларының 2019-2020 оқу жылындағы 6,7,8-сыныптағы білім сапасының динамикасы 85-кестеде көрсетілген.

85-кесте. 2018-2019 оқу жылындағы 5,6,7-сыныбындағы білім алушыларының 2019-2020 оқу жылындағы 6,7,8-сыныптағы білім сапасының динамикасы

Өңірлер	5/6-сыныптар	6/7-сыныптар	7/8-сыныптар
Ақмола облысы	-7%	-2%	-1%
Ақтөбе облысы	-5%	-1%	+1%
Алматы облысы	-1%	-1%	-1%
Алматы қаласы	-10%	-5%	-4%
Атырау облысы	0%	-2%	+3%
ШҚО	-3%	0%	-3%
Жамбыл облысы	-5%	-6%	-3%
БҚО	-6%	-3%	-5%
Қостанай облысы	-14%	-13%	-18%
Қызылорда облысы	-10%	-11%	-10%
Нұр-Сұлтан қаласы	0%	+1%	+2%
Павлодар облысы	0%	0%	+2%
СҚО	0%	0%	-2%
Түркістан облысы	-7%	-1%	-7%

2019 жылғы 5,6,7-сынып білім алушыларының 2020 жылдағы 6,7,8-сыныптағы білім сапасына жүргізілген салыстырмалы талдауда өңірлер бөлінісінде пән бойынша білім сапасының артқан көрсеткіштері де анықталды:

Нұрсұлтан қаласында 6-7-сыныптарда 1%,-ға 8 сыныпта 2%,-ға;

Ақтөбе облысында 7-8-сыныпта 1%,-ға,

Атырау облысында 8-сыныпта 3%,-ға

Павлодар облысында 7-8 сыныптарда 2%,-ға артқан.

Республиканың 3 өңірінде: Атырау облыстарында 6-сыныпта, Павлодар облысында 7-сыныпта, Солтүстік Қазақстан облысында 7-сыныпта пән бойынша 2019 жылғы білім сапасы сақталған.

Сонымен қатар, «Қазақстан тарихы» пәні бойынша 2020жылғы 6,7,8-сыныптарда білім сапасы төмендеген өңірлер анықталды:

Қостанай облысы бойынша 6-сыныпта (-14%), 7-сыныпта (-13%), 8-сыныпта (-18%);

Қызылорда облысында 6-сыныпта (-10 %), 7-сыныпта (-11%), 8-сыныпта (-10%);

Жамбыл облысы бойынша 6-сыныпта (-5%), 7-сыныпта (-6%), 8-сыныпта (-3%);

Батыс Қазақстан облысында 6-сыныпта (-6%), 7-сыныпта(-3%), 8-сыныпта (-5%);

Алматы қаласында 6-сыныпта (-10%), 7-сыныпта(-5%), 8-сыныпта (-4%);

Түркістан облысында 6-сыныпта (-7%), 7-сыныпта(-1%), 8-сыныпта (-7%);

Ақмола облысында облысында 6-сыныпта (-3%), 8-сыныпта (-3%);

Шығыс Қазақстан облысы бойынша 6-сыныпта (-3%), 7-сыныпта(-5%);

Алматы облысы бойынша 6,7,8-сыныптарда (-1%) төмен көрсеткіш көрсетті.

Өңірлер бойынша 2019 жылғы білім сапасының 5,6,7-сыныптарындағы көрсеткіштеріне жүргізілген талдау 86-кестеде көрсетілген.

86-кесте. 2019 жылғы білім сапасының 5,6,7-сыныптарындағы көрсеткіштеріне жүргізілген талдау

Өңірлер	2019 жылғы 5-сынып	2019 жылғы 6-сынып	2019 жылғы 7-сынып
Ақмола облысы	82%	77%	78%
Ақтөбе облысы	74%	70%	67%
Алматы облысы	75%	74%	72%
Алматы қаласы	90%	84%	80%
Атырау облысы	68%	68%	63%
ШҚО	83%	79%	79%
Жамбыл облысы	76%	74%	73%
БҚО	83%	80%	81%
Қостанай облысы	84%	83%	87%
Қызылорда облысы	89%	86%	84%
Нұр-Сұлтан қаласы	82%	80%	80%
Павлодар облысы	80%	77%	76%
СҚО	78%	75%	74%
Түркістан облысы	78%	80%	75%

2019 жылғы білім сапасының 5,6,7-сыныптарындағы көрсеткіштеріне жүргізілген талдау нәтижесі негізінде білім сапасының жоғары көрсеткіші Алматы қаласы (90% мен 80%), Қызылорда облысы (89% мен 84%), Жамбыл облысы (76% мен 73%), Қостанай облысы (84% мен 83%), Нұр-Сұлтан қаласы (82% мен 80%) бойынша анықталды. Ал білім сапасының төмен көрсеткіші Ақтөбе облысы (74% мен 67%), Атырау облысы (68 % пен 63%), Түркістан облысынан (78% пен 75%) көрінеді.

Өңірлер бойынша 2020 жылғы білім сапасының 6,7,8-сыныптарындағы көрсеткіштеріне жүргізілген талдау 87-кестеде көрсетілген.

87-кесте. 2020 жылғы білім сапасының 6,7,8-сыныптарындағы көрсеткіштеріне жүргізілген талдау

Өңірлер	2020 жылғы 6-сынып	2020 жылғы 7-сынып	2020 жылғы 8-сынып
Ақмола облысы	75%	75%	77%
Ақтөбе облысы	69%	69%	68%
Алматы облысы	74%	73%	71%
Алматы қаласы	80%	79%	74%
Атырау облысы	68%	66%	66%
ШҚО	80%	79%	76%
Жамбыл облысы	71%	70%	70%
БҚО	77%	77%	76%
Қостанай облысы	70%	70%	69%
Қызылорда облысы	79%	75%	75%
Нұр-Сұлтан қаласы	82%	81%	82%
Павлодар облысы	80%	77%	78%
СҚО	78%	75%	72%
Түркістан облысы	71%	69%	68%

Кестеде көрсетілгендей 2019 жылғы білім сапасының 5,6,7-сыныптарындағы көрсеткіштеріне жүргізілген талдау нәтижесі негізінде білім сапасының жоғары көрсеткіші Қостанай облысы (84% мен 87%), Алматы қаласы (90% мен 80%), Нұр-Сұлтан қаласы (82% мен 80%), Батыс Қазақстан облысы (83% мен 81%), Қызылорда облысы (89% мен 84%), Шығыс Қазақстан (83% мен 79%) бойынша анықталды. Ал білім сапасының төмен көрсеткіші Түркістан облысы (78% мен 75%), Солтүстік Қазақстан облысы (78% мен 75%), Атырау облысы (68 % пен 63%) көрінеді.

Сонымен қорыта келгенде, Республика бойынша «Қазақстан тарихы» пәнінен 2019 жылғы 5,6,7-сынып білім алушыларының 2020 жылдағы 6,7,8-сыныптағы білім сапасына жүргізілген салыстырмалы талдау нәтижесі 2019 жылмен салыстырғанда пән бойынша білім сапасы төмендеген өңірлер санының басымдығы анықталды.

Сонымен қатар, өңірлер бөлінісінде Түркістан, Ақтөбе облыстары мен Нұр-Сұлтан қаласында пән бойынша білім сапасының артқан көрсеткіштері де анықталды. Бірақ 2019 жылғы және 2020 жылғы білім сапасына жеке-жеке талдау нәтижесі көрсеткендей салыстырмалы талдауда жақсы нәтиже көрсеткен өңірлердің жалпы өңірлер бөлінісіндегі білім сапасы төмен облыстар да анықталды.

Атап айтқанда, 2019 жылғы 5,6,7-сынып білім алушыларының 2020 жылдағы 6,7,8-сыныптағы білім сапасына жүргізілген салыстырмалы талдау нәтижесінде Нұр-Сұлтан қаласында 6-7-сыныптарда білім сапасы 1%, 8-сыныпта 2%-ға артқанмен, 2019, 2020 жылдардағы өңірлер бөлінісіндегі білім сапасы бойынша төмен көрсеткіш (- 66%) көрсеткен. Ал Алматы қаласында

сыныптар бойынша салыстырмалы талдауда білім сапасының 6-сыныпта (-10%), 7-сыныпта (-5%), 8-сыныпта (-6%) —ға төмен көрсеткіші анықталды, ал 2019, 2020 жылдардағы өңірлер бөлінісіндегі білім сапасы бойынша жоғары көрсеткіш 82%-ды көрсетті.

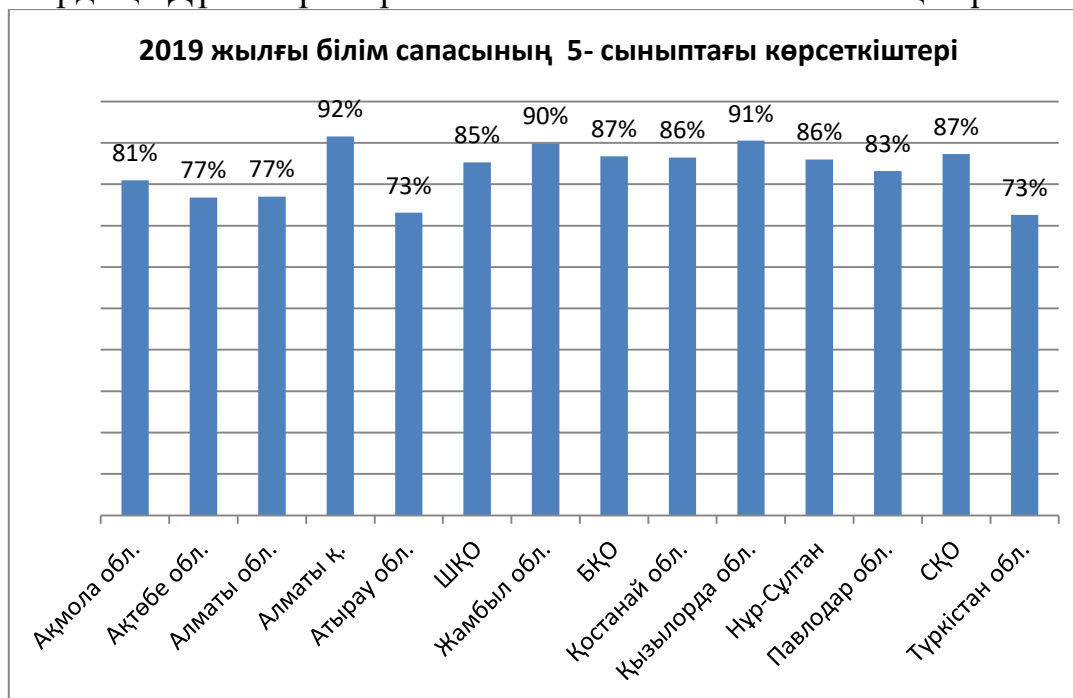
1.2.12 «Дүниежүзі тарихы» оқу пәні

Апробация қорытындысы бойынша критериалды бағалау жүйесін енгізу мен «Дүниежүзі тарихы» оқу пәнінен білім алушылардың білім сапасы көрсеткіштерін талдауда 2019 жылғы және 2020 жылғы «Күнделік» жүйесі арқылы жүргізілетін бағалау нәтижелері негізге алынды.

Республика көлеміндегі білім алушылардың 2019 жылғы 5,6,7-сыныптары мен 2020 жылғы 6,7,8-сыныптарының білім сапасы көрсеткіштері анықталды және салыстырмалы талдау жасалды.

2019 жылғы оқыту қазақ тілінде жүргізілетін 5-сыныптағы білім алушылардың «Дүниежүзі тарихы» бойынша білім сапасының көрсеткіші 96-суретте берілген.

96-сурет. 2019 жылғы оқыту қазақ тілінде жүргізілетін 5-сыныптағы білім алушылардың «Дүниежүзі тарихы» бойынша білім сапасының көрсеткіші

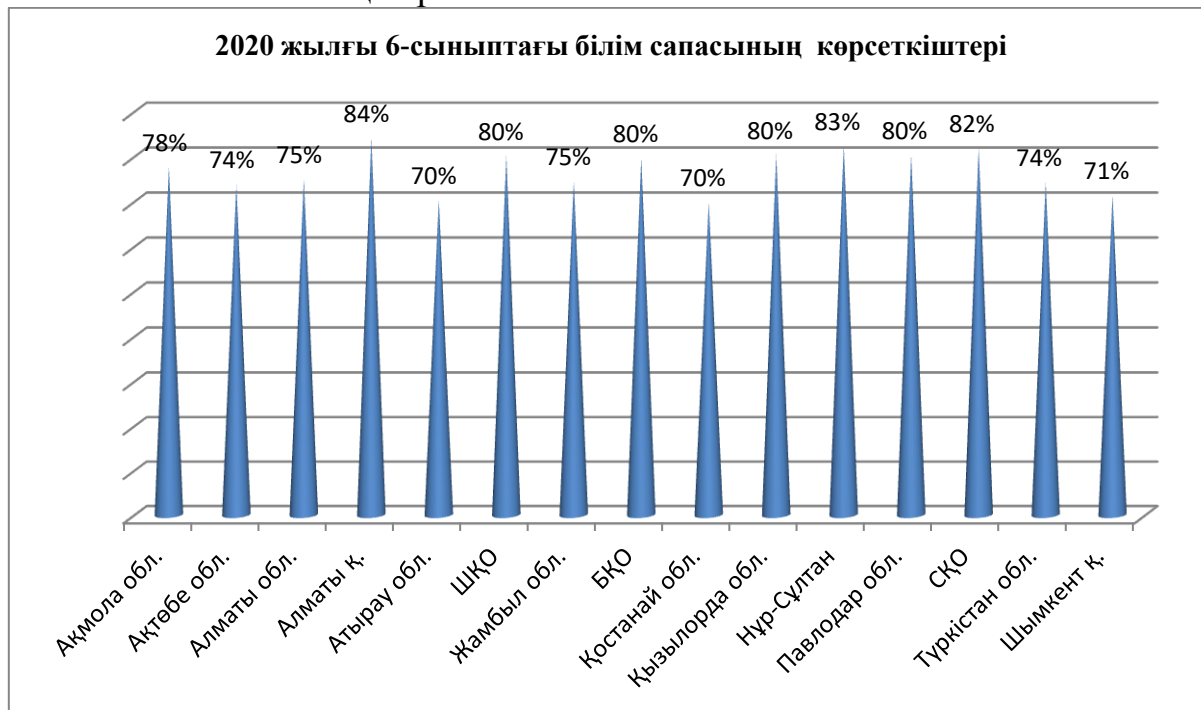
Талдау нәтижесіне сәйкес 2019 жылы оқыту қазақ тілінде жүргізілетін 5-сыныптағы білім алушылардың «Дүниежүзі тарихы» бойынша білім сапасының орташа көрсеткіші 83% қамтиды. Өңірлер бөлінісінде 5-сыныптағы білім сапасы бойынша жоғары көрсеткіш Алматы қаласы, Қызылорда облысы – 92% , төмен көрсеткіш 73% Атырау, Түркістан облыстарынан байқалды.

Жамбыл, Батыс Қазақстан, Солтүстік Қазақстан облысы, Нұр-Сұлтан қаласы, Қостанай, Шығыс Қазақстан, Павлодар және Ақмола облыстары 90 мен

80 % аралығын, ал Алматы және Ақтөбе облыстарының көрсеткіші 77 % құрады.

Осы сынып білім алушыларының «Дүниежүзі тарихы» пәні бойынша келесі 2020жылғы 6-сыныптағы білім сапасының көрсеткіші 97-суретте көрсетілген.

97-сурет. «Дүниежүзі тарихы» пәні бойынша келесі 2020жылғы 6-сыныптағы білім сапасының көрсеткіші

Білім алушылардың білім сапасы көрсеткіштерін талдау нәтижесіне сәйкес 2020 жылы оқыту қазақ тілінде жүргізілетін 6-сыныптағы білім алушылардың «Дүниежүзі тарихы» бойынша білім сапасының орта көрсеткіші 77%-ды құрады.

Республика көлемінде 6-сыныптағы білім сапасы бойынша жоғары көрсеткіш Алматы қаласы 84%, төмен көрсеткіш 70% Атырау, Қостанай облыстарынан байқалады.

Нұр-Сұлтан қаласы, Солтүстік Қазақстан, Қызылорда, Батыс Қазақстан, Шығыс Қазақстан, Павлодар облыстары бойынша 6-сыныптардың білім сапасы 83 пен 80 %-ды, ал Ақмола, Алматы, Жамбыл, Түркістан, Ақтөбе облыстары мен Шымкент қаласы 78 бен 71 % аралығын көрсетті.

«Дүниежүзі тарихы» пәні бойынша 2019 жылғы 5-сынып пен 2020 жылғы 6-сыныптағы білім сапасы көрсеткіштеріне жасалған салыстырмалы талдау 88-кестеде беріледі.

88-кесте. «Дүниежүзі тарихы» пәні бойынша 2019 жылғы 5-сынып пен 2020 жылғы 6-сыныптағы білім сапасы көрсеткіштеріне жасалған салыстырмалы талдау

Өңірлер	2019 жылғы 5 сынып	2020 жылғы 6-сынып	Білім динамикасы
Ақмола облысы	81%	78%	-3%
Ақтөбе облысы	77%	74%	-3%
Алматы облысы	77%	75%	-2%
Алматы қаласы	92%	84%	-7%
Атырау облысы	73%	70%	-3%
ШҚО	85%	80%	-5%
Жамбыл облысы	90%	75%	-15%
БҚО	87%	80%	-7%
Қостанай облысы	86%	70%	-17%
Қызылорда облысы	91%	80%	-10%
Нұр-Сұлтан қаласы	86%	83%	-3%
Павлодар облысы	83%	80%	-3%
СҚО	87%	82%	-5%
Түркістан облысы	73%	74%	2%
<i>Орташа көрсеткіш</i>	83%	77%	-6%

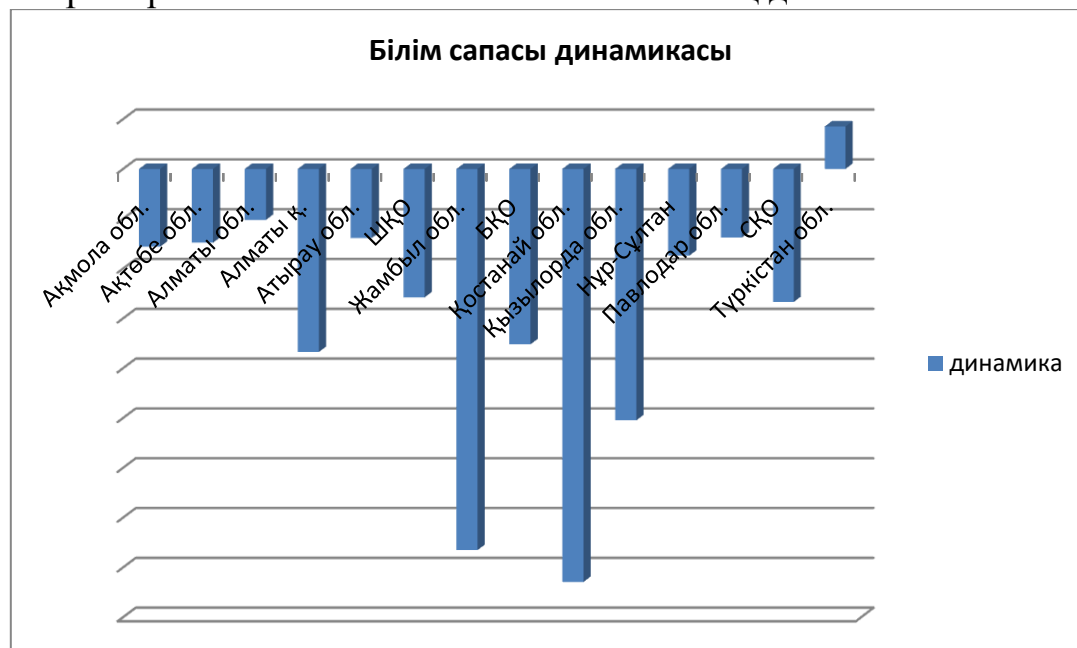
Кестеде көрсетілгендей 5-сынып білім алушыларының 2020 жылғы 6-сыныптағы «Дүниежүзі тарихы» пәні бойынша білім сапасы көрсеткіші тек Түркістан облысында 2% -ға артқан.

Білім сапасы көрсеткіші Қостанай облысында 17%, Жамбыл облысында 15 %, Қызылорда облысында 10%, Алматы қаласында 7%-ға төмендегені байқалады.

Солтүстік Қазақстан, Шығыс Қазақстан, Ақмола, Ақтөбе, Атырау, Павлодар, Алматы облыстары мен Нұр-Сұлтан қаласында білім сапасы динамикасы 5%-дан 2% -ға дейін төмендегенін көруге болады.

«Дүниежүзі тарихы» пәні бойынша оқыту қазақ тілінде жүргізілетін 2019 жылғы 5-сыныптардың 2020 жылғы 6-сыныптағы білім сапасының динамикасы 98-суретте берілген.

98-сурет. 2019 жылғы 5-сыныптардың 2020 жылғы 6-сыныптағы «Дүниежүзі тарихы» пәні бойынша білім сапасының динамикасы

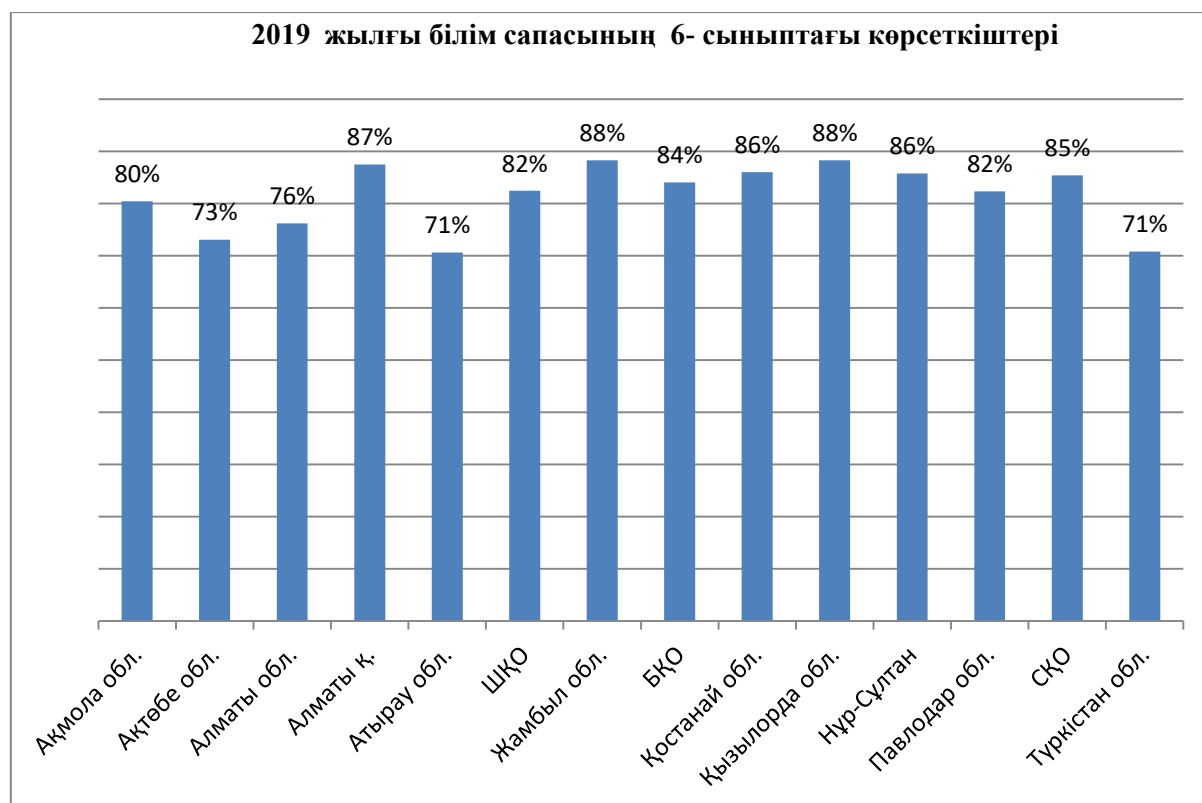

Талдау нәтижесі көрсеткендей «Дүниежүзі тарихы» пәні бойынша білім алушылардың 2019 жылы 5-сыныптағы білім сапасы динамикасы 2020 жылы 6-сыныпта Түркістан облысынан басқа өңірлерде 2% дан 17% дейін төмендегенін байқауға болады.

Сонымен Республиканың критериялды бағалау процесі «Күнделік» жүйесі арқылы жүзеге асырылатын 14 өңірінің 13-інде пән бойынша 2019-2020 оқу жылында 6-сынып білім алушыларының білім сапасының орташа деңгейі 6%-ға төмендеуі анықталды.

2019 жылғы оқыту қазақ тілінде жүргізілетін 6-сыныптағы білім алушылардың «Дүниежүзі тарихы» бойынша білім сапасының көрсеткіші 99-суретте берілген.

99-сурет. 2019 жылғы оқыту қазақ тілінде жүргізілетін 6-сыныптағы білім алушылардың «Дүниежүзі тарихы» бойынша білім сапасының көрсеткіші

Білім алушылардың білім сапасы көрсеткіштерін талдау нәтижесіне сәйкес 2019 жылы оқыту қазақ тілінде жүргізілетін 6-сыныптағы білім алушылардың «Дүниежүзі тарихы» бойынша білім сапасының орташа көрсеткіші 82%-ды қамтығанын көруге болады. Өңірлер бөлінісінде 6-сыныптағы білім сапасы бойынша жоғары көрсеткіш Жамбыл, Қызылорда облыстарында – 88% , төмен көрсеткіш 71% Атырау, Түркістан облыстарынан байқалады.

Алматы, Нұр-Сұлтан қалалары, Қостанай, Солтүстік Қазақстан, Батыс Қазақстан, Павлодар, Шығыс Қазақстан және Ақмола облыстары 87 мен 80 % аралығын, ал Алматы және Ақтөбе облыстарының көрсеткіші 76 % мен 73 % құрады.

Осы сынып білім алушыларының «Дүниежүзі тарихы» пәні бойынша 2020 жылғы 7-сыныптағы білім сапасының көрсеткіші 100-суретте берілген.

100-сурет. «Дүниежүзі тарихы» пәні бойынша 2020 жылғы 7-сыныптағы білім сапасының көрсеткіші

Талдау нәтижесі бойынша 2020 жылы оқыту қазақ тілінде жүргізілетін 7-сыныптағы білім алушылардың «Дүниежүзі тарихы» бойынша білім сапасының орташа көрсеткіші 76%-ды құраған.

Республика көлемінде 7-сыныптағы білім сапасы бойынша жоғары көрсеткіш Алматы қаласы 82%, төмен көрсеткіш 68% Атырау облысынан байқалады.

Нұр-Сұлтан қаласы, Солтүстік Қазақстан, Шығыс Қазақстан, Павлодар, Батыс Қазақстан, Ақмола, Қызылорда, Алматы, Жамбыл, Ақтөбе, Түркістан, облыстары мен Шымкент қаласы бойынша білім алушылардың білім сапасының көрсеткіші 81 мен 71 % -ды құрады.

«Дүниежүзі тарихы» пәні бойынша оқыту қазақ тілінде жүргізілетін 2019 жылғы 6-сынып пен 2020 жылдағы 7-сынып білім алушыларының білім сапасы көрсеткіштеріне жүргізілген салыстырмалы талдау нәтижесі 89-кестеде көрсетілген.

89-кесте. 2019 жылғы 6-сынып пен 2020 жылдағы 7-сынып білім алушыларының білім сапасы көрсеткіштеріне жүргізілген салыстырмалы талдау

Өңірлер	2019 жылғы 6-сынып	2020 жылғы 7-сынып	Білім динамикасы
Ақмола облысы	80%	78%	-3%
Ақтөбе облысы	73%	73%	0%
Алматы облысы	76%	75%	-2%
Алматы қаласы	87%	82%	-5%

Атырау облысы	71%	68%	-2%
ШҚО	82%	79%	-3%
Жамбыл облысы	88%	74%	-15%
БҚО	84%	78%	-6%
Қостанай облысы	86%	70%	-16%
Қызылорда облысы	88%	77%	-11%
Нұр-Сұлтан қаласы	86%	81%	-5%
Павлодар облысы	82%	80%	-2%
СҚО	85%	81%	-4%
Түркістан облысы	71%	73%	2%
<i>Орташа көрсеткіш</i>	82%	76%	-6%

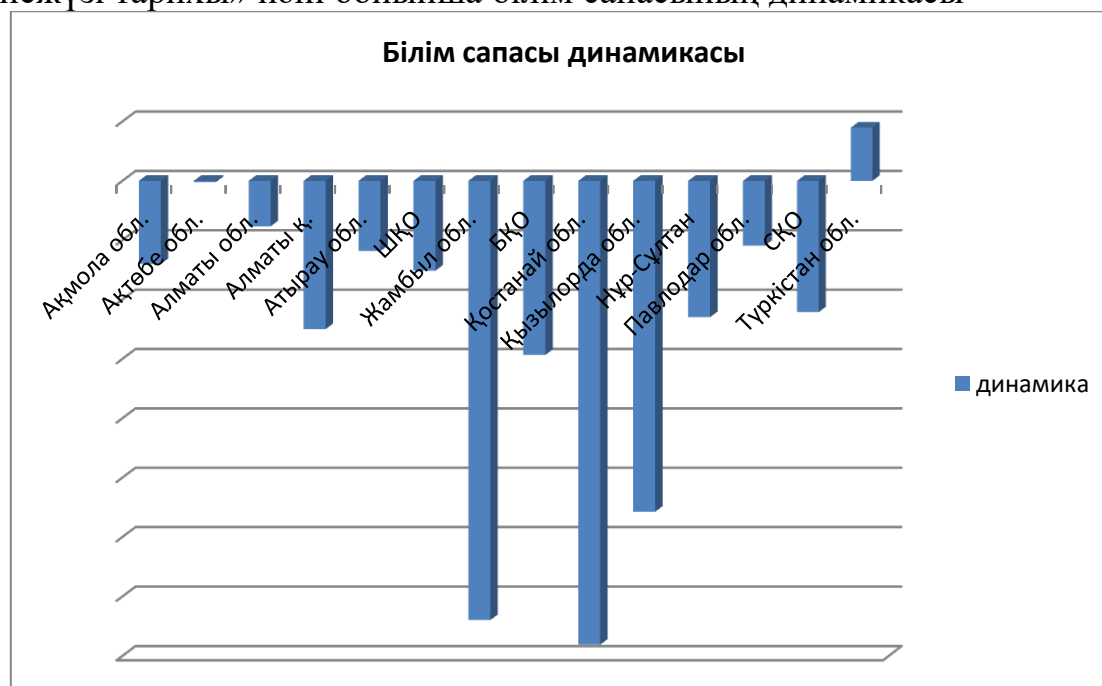
Кестеде көрсетілгендей 6-сынып білім алушылардың «Дүниежүзі тарихы» пәні бойынша келесі 7-сыныптағы білім сапасының көрсеткіші тек Түркістан облысында 2% -ға артқанын, Ақтөбе облысында 6-сыныптағы білім сапасы сақталғаны анықталды.

Пән бойынша 2020 жылғы 7-сыныптағы білім сапасы көрсеткіші Қостанай облысында-16%, Жамбыл облысында-15 %, Қызылорда облысында-11%, Батыс Қазақстан облысында-6%-ға төмендегенін көруге болады.

Алматы мен Нұр-Сұлтан қалаларында, Солтүстік Қазақстан, Шығыс Қазақстан, Ақмола, Алматы, Атырау, Павлодар, Түркістан облыстарында білім сапасы динамикасының 5% бен 2% аралығында төмендегені көрсетілген.

«Дүниежүзі тарихы» пәні бойынша оқыту қазақ тілінде жүргізілетін 2019 жылғы 6-сыныптардың 2020 жылғы 7-сыныптағы білім сапасының динамикасы 101-суретте берілген.

101-сурет. 2019 жылғы 6-сыныптардың 2020 жылғы 7-сыныптағы «Дүниежүзі тарихы» пәні бойынша білім сапасының динамикасы

«Дүниежүзі тарихы» пәні бойынша білім алушылардың 2019 жылы 6-сыныптағы білім сапасы динамикасы 2020 жылы 7-сыныпта Түркістан облысы мен Ақтөбе облысынан басқа өңірлерде 2% дан 16%-ға дейін төмендегені көрсетілген.

Сонымен Республиканың критериалды бағалау процесі «Күнделік» электронды журналы арқылы жүзеге асырылатын 14 өңірінің 12-інде пән бойынша 2019-2020 оқу жылында 7-сыныбы білім алушыларының білім сапасының орташа деңгейінің - 6% төмендеуі анықталды.

«Дүниежүзі тарихы» бойынша оқыту қазақ тілінде жүргізілетін 2019 жылғы 7-сыныптағы білім алушылардың білім сапасының көрсеткішіне жүргізілген талдау 102-суретте берілген.

102-сурет. 2019 жылғы 7-сыныптағы «Дүниежүзі тарихы» пәні бойынша білім алушылардың білім сапасының көрсеткішіне жүргізілген талдау

Білім алушылардың білім сапасы көрсеткіштерін талдау нәтижесіне сәйкес 2019 жылы оқыту қазақ тілінде жүргізілетін 7-сыныптағы білім алушылардың «Дүниежүзі тарихы» бойынша білім сапасының орташа көрсеткіші 79 % қамтығаны көрсетілген.

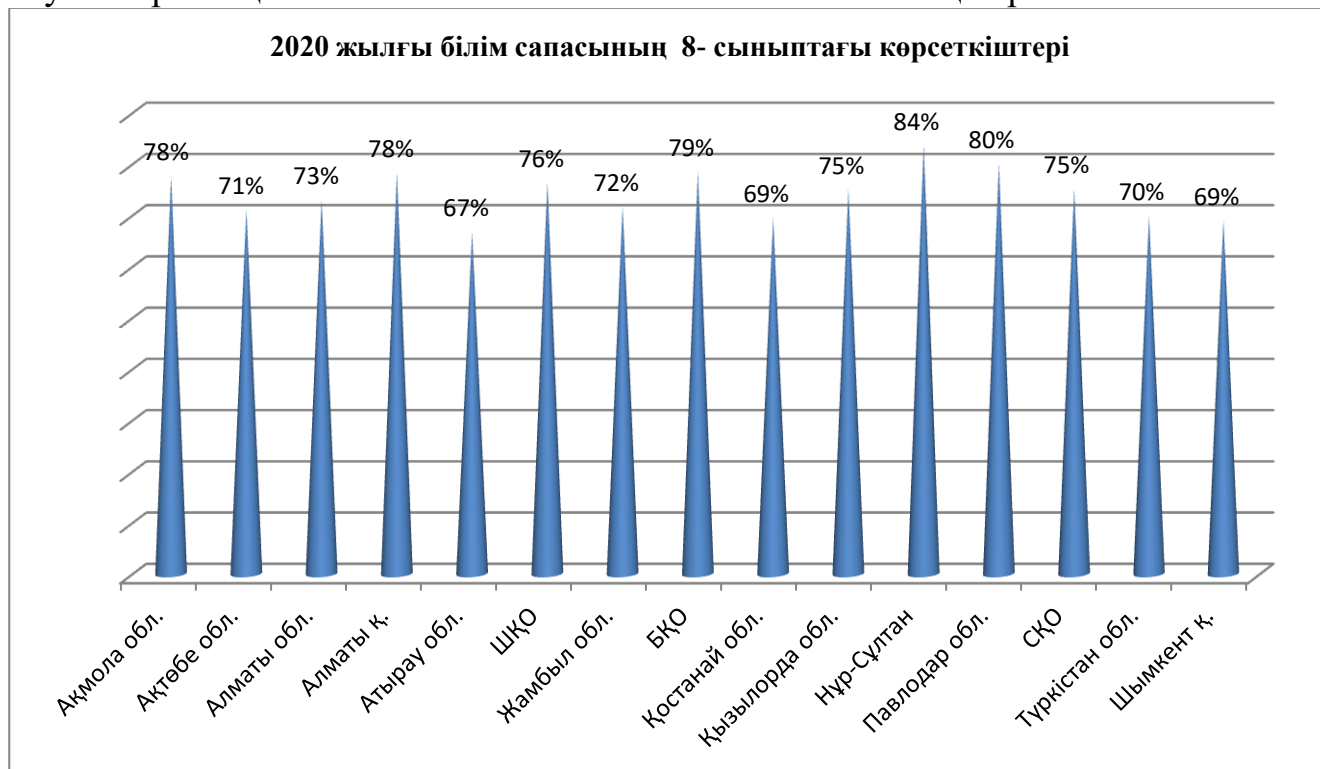
Өңірлер бөлінісінде 7-сыныптағы білім сапасы бойынша жоғары көрсеткіш Қостанай облысы – 89%, төмен көрсеткіш Түркістан облысынан-66% байқалады.

Жамбыл, Қызылорда, Солтүстік Қазақстан облыстары, Нұр-Сұлтан қаласы, Батыс Қазақстан облысы, Алматы қаласы, Павлодар облыстары 87 мен

81 % аралығын, Шығыс Қазақстан, Ақмола, Алматы, Ақтөбе және Атырау облыстарының көрсеткіші 79 % бен 67 % құрады.

«Дүниежүзі тарихы» пәні бойынша 2019 жылғы 7-сынып білім алушыларының 2020 жылғы 8-сыныптағы білім сапасының көрсеткіші 103-суретте көрсетілген.

103-сурет. 2019 жылғы 7-сынып «Дүниежүзі тарихы» пәні бойынша білім алушыларының 2020 жылғы 8-сыныптағы білім сапасының көрсеткіші

2020 жылы оқыту қазақ тілінде жүргізілетін 8-сыныптағы білім алушылардың «Дүниежүзі тарихы» бойынша білім сапасының орташа көрсеткіші 74%-ды құрады.

Республика көлемінде 8-сыныптағы білім сапасы бойынша жоғары көрсеткіш Нұр-Сұлтан қаласы 84%, төмен көрсеткішті Атырау облысы - 67%-ды көрсетті.

Павлодар, Батыс Қазақстан облысы, Алматы қаласы, Солтүстік Қазақстан, Шығыс Қазақстан, Ақмола, Қызылорда, Алматы, Жамбыл, Ақтөбе, Түркістан, облыстары мен Шымкент қаласы бойынша білім алушылардың білім сапасының көрсеткіші 81 мен 71 % аралығын құрады.

«Дүниежүзі тарихы» пәні бойынша оқыту қазақ тілінде жүргізілетін 2019 жылғы 7-сынып пен 2020 жылғы 8-сынып білім алушыларының білім сапасы көрсеткіштеріне жүргізілген салыстырмалы талдау нәтижесі 90-кестеде көрсетілген.

90-кесте. 2019 жылғы 7-сынып пен 2020 жылғы 8-сынып білім алушыларының білім сапасы көрсеткіштеріне жүргізілген салыстырмалы талдау нәтижесі

Өңірлер	2019 жылғы 7-сынып	2020 жылғы 8-сынып	Білім динамикасы
Ақмола облысы	78%	78%	0%
Ақтөбе облысы	68%	71%	3%
Алматы облысы	74%	73%	-1%
Алматы қаласы	82%	78%	-4%
Атырау облысы	67%	67%	0%
ШҚО	79%	76%	-3%
Жамбыл облысы	87%	72%	-15%
БҚО	83%	79%	-4%
Қостанай облысы	89%	69%	-20%
Қызылорда облысы	85%	75%	-10%
Нұр-Сұлтан қаласы	83%	84%	1%
Павлодар облысы	81%	80%	-1%
СҚО	84%	75%	-9%
Түркістан облысы	66%	70%	4%
<i>Орташа көрсеткіш</i>	<i>79%</i>	<i>74%</i>	<i>-5%</i>

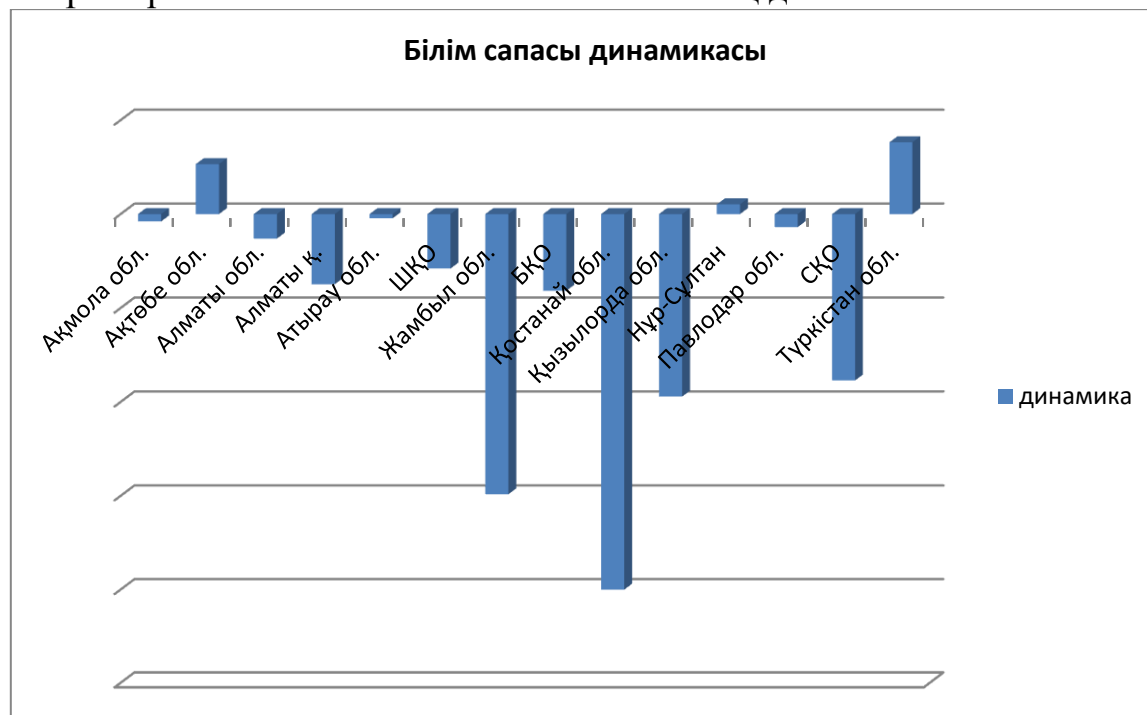
Кестедегі салыстырмалы талдауға сәйкес, «Дүниежүзі тарихы» пәні бойынша 7-сынып білім алушылардың келесі 2020 жылғы 8-сыныптағы білім сапасы көрсеткіші Түркістан облысында 4%, Ақтөбе облысында 3%, Нұр-Сұлтан қаласында 1%-ға артқанын, ал Ақмола және Атырау облыстарында 7-сыныптағы білім сапасы сақталғаны байқалады.

Пән бойынша 2020жылғы 8-сыныптағы білім сапасы көрсеткіші Қостанай облысында 20%, Жамбыл облысында 15 %, Қызылорда облысында 10%, Солтүстік Қазақстан облысында 9%-ға төмендегенін көруге болады.

Сонымен қатар, Алматы қаласы, Батыс Қазақстан, Шығыс Қазақстан, Павлодар, Алматы облыстарында 4% пен 1% аралығында білім сапасы динамикасының төмендегені анықталды.

«Дүниежүзі тарихы» пәні бойынша оқыту қазақ тілінде жүргізілетін 2019 жылғы 7-сыныптардың 2020 жылғы 8-сыныптағы білім сапасының динамикасы 104-суретте берілген.

104-сурет. 2019 жылғы 7-сыныптардың 2020 жылғы 8-сыныптағы «Дүниежүзі тарихы» пәні бойынша білім сапасының динамикасы

Талдау нәтижесіне сәйкес «Дүниежүзі тарихы» пәні бойынша білім алушылардың 2019 жылғы 7-сыныптағы білім сапасы динамикасы 2020 жылы 8-сыныпта Нұр-Сұлтан қаласы, Түркістан, Ақтөбе, Ақмола және Атырау облыстарынан басқа өңірлерде 1% дан 20%-ға дейін төмендегені анықталды.

Сонымен Республиканың критериалды бағалау процесі «Күнделік» электронды журналы арқылы жүзеге асырылатын 14 өңірінің 9-ында пән бойынша 2019-2020 оқу жылында 8-сынып білім алушыларының білім сапасының орташа көрсеткішінің - 5% төмендеуі анықталды.

Сонымен «Дүниежүзі тарихы» оқу пәнінен өңірлер бөлінісінде оқыту қазақ тілінде жүргізілетін 2018-2019 оқу жылындағы 5,6,7-сынып білім алушыларының 2019-2020 оқу жылындағы 6,7,8-сыныптағы білім сапасының динамикасы 91-кестеде көрсетілген.

97-кесте. 2018-2019 оқу жылындағы 5,6,7-сынып білім алушыларының 2019-2020 оқу жылындағы 6,7,8-сыныптағы «Дүниежүзі тарихы» пәні бойынша білім сапасының динамикасы

Өңірлер	5/6-сыныптар	6/7-сыныптар	7/8-сыныптар
Ақмола облысы	-3%	-3%	0%
Ақтөбе облысы	-3%	0%	3%
Алматы облысы	-2%	-2%	-1%
Алматы қаласы	-7%	-5%	-4%
Атырау облысы	-3%	-2%	0%
ШҚО	-5%	-3%	-3%
Жамбыл облысы	-15%	-15%	-15%
БҚО	-7%	-6%	-4%

Қостанай облысы	-17%	-16%	-20%
Қызылорда облысы	-10%	-11%	-10%
Нұр-Сұлтан қаласы	-3%	-5%	1%
Павлодар облысы	-3%	-2%	-1%
СҚО	-5%	-4%	-9%
Түркістан облысы	2%	2%	4%

2019 жылғы 5,6,7-сынып білім алушыларының 2020 жылдағы 6,7,8-сыныптағы білім сапасына жүргізілген салыстырмалы талдауда өңірлер бөлінісінде пән бойынша білім сапасының артқан көрсеткіштері де анықталды:

Түркістан облысында 6-7-сыныптарда 2%, 8-сыныпта 4%-ға;

Ақтөбе облысында 8-сыныпта 3%-ға,

Нұр-Сұлтан қаласында 8-сыныпта 1%-ға артқан.

Республиканың 3 өңірінде: Ақмола, Атырау облыстарында 8-сыныпта, Ақтөбе облысында 7-сыныпта пән бойынша 2019 жылғы білім сапасы сақталған.

Сонымен қатар, «Дүниежүзі тарихы» пәні бойынша 2020 жылғы 6,7,8-сыныптарда білім сапасы төмендеген өңірлер анықталды:

Қостанай облысы бойынша 6-сыныпта (-17%), 7-сыныпта (-16%), 8-сыныпта (-20%);

Жамбыл облысы бойынша 6,7,8-сыныптарда (-15%);

Қызылорда облысында 6,8-сыныптарда (-10 %), 7-сыныпта (-11%);

Батыс Қазақстан облысында 6-сыныпта (-7%), 7-сыныпта(-6%), 8-сыныпта (-4%);

Алматы қаласында 6-сыныпта (-7%), 7-сыныпта(-5%), 8-сыныпта (-4%);

Солтүстік Қазақстан облысында 6-сыныпта (-5%), 7-сыныпта(-4%), 8-сыныпта (-9%);

Шығыс Қазақстан облысында 6-сыныпта (-5%), 7-сыныпта(-3%), 8-сыныпта (-3%);

Нұр-Сұлтан қаласында 6-сыныпта (-3%), 7-сыныпта(-5%);

Алматы, Ақмола, Атырау, Павлодар облыстарында 6,7-сыныптарда (- 3 пен -1% аралығында) төмен көрсеткіш көрсетті.

Өңірлер бойынша 2019 жылғы білім сапасының 5,6,7-сыныптарындағы көрсеткіштеріне жүргізілген талдау 98-кестеде көрсетілген.

98-кесте. 2019 жылғы 5,6,7-сыныптарындағы «Дүниежүзі тарихы» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіштеріне жүргізілген талдау

Өңірлер	2019 жылғы 5-сынып	2019 жылғы 6-сынып	2019 жылғы 7-сынып
Ақмола облысы	81%	80%	78%
Ақтөбе облысы	77%	73%	68%
Алматы облысы	77%	76%	74%
Алматы қаласы	92%	87%	82%
Атырау облысы	73%	71%	67%

ШҚО	85%	82%	79%
Жамбыл облысы	90%	88%	87%
БҚО	87%	84%	83%
Қостанай облысы	86%	86%	89%
Қызылорда облысы	91%	88%	85%
Нұр-Сұлтан қаласы	86%	86%	83%
Павлодар облысы	83%	82%	81%
СҚО	87%	85%	84%
Түркістан облысы	73%	71%	66%

2019 жылғы білім сапасының 5,6,7-сыныптарындағы көрсеткіштеріне жүргізілген талдау нәтижесі негізінде білім сапасының жоғары көрсеткіші Алматы қаласы (92% мен 82%), Қызылорда облысы (91% мен 85%), Жамбыл облысы (90% мен 87%), Қостанай облысы (89% мен 86%), Нұр-Сұлтан қаласы (86% мен 83%) бойынша анықталды. Ал білім сапасының төмен көрсеткіші Ақтөбе облысы (77% мен 68%), Атырау облысы (73 % пен 67%), Түркістан облысынан (73 % пен 66%) көрінеді.

Өңірлер бойынша 2020 жылғы білім сапасының 6,7,8-сыныптарындағы көрсеткіштеріне жүргізілген талдау 99-кестеде көрсетілген

99-кесте. 2020 жылғы 6,7,8-сыныптарындағы «Дүниежүзі тарихы» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіштеріне жүргізілген талдау

Өңірлер	2020 жылғы 6-сынып	2020 жылғы 7-сынып	2020 жылғы 8-сынып
Ақмола облысы	78%	78%	78%
Ақтөбе облысы	74%	73%	71%
Алматы облысы	75%	75%	73%
Алматы қаласы	84%	82%	78%
Атырау облысы	70%	68%	67%
ШҚО	80%	79%	76%
Жамбыл облысы	75%	74%	72%
БҚО	80%	78%	79%
Қостанай облысы	70%	70%	69%
Қызылорда облысы	80%	77%	75%
Нұр-Сұлтан қаласы	83%	81%	84%
Павлодар облысы	80%	80%	80%
СҚО	82%	81%	75%
Түркістан облысы	74%	73%	70%

Кестеде көрсетілгендей 2019 жылғы білім сапасының 5,6,7-сыныптарындағы көрсеткіштеріне жүргізілген талдау нәтижесі негізінде білім сапасының жоғары көрсеткіші Нұр-Сұлтан қаласы (84% мен 83%), Алматы қаласы (84% мен 78%), Солтүстік Қазақстан облысы (82% мен 75%), Павлодар облысы (80%), Батыс Қазақстан облысы (80% мен 79%), Шығыс Қазақстан (80% мен 76%) бойынша анықталды. Ал білім сапасының төмен көрсеткіші

Түркістан облысы (74 % пен 70 %), Қостанай облысы (70% мен 69%), Атырау облысы (70 % пен 67%) көрінеді.

Сонымен қорыта келгенде, Республика бойынша «Дүниежүзі тарихы» пәнінен 2019 жылғы 5,6,7-сынып білім алушыларының 2020 жылдағы 6,7,8-сыныптағы білім сапасына жүргізілген салыстырмалы талдау нәтижесі 2019 жылмен салыстырғанда пән бойынша білім сапасы төмендеген өңірлер санының басымдығы анықталды (4-кесте).

Сонымен қатар, өңірлер бөлінісінде Түркістан, Ақтөбе облыстары мен Нұр-Сұлтан қаласында пән бойынша білім сапасының артқан көрсеткіштері де анықталды. Бірақ 2019 жылғы және 2020 жылғы білім сапасына жеке-жеке талдау нәтижесі көрсеткендей (5,6-кестелер) салыстырмалы талдауда жақсы нәтиже көрсеткен өңірлердің жалпы өңірлер бөлінісіндегі білім сапасы төмен облыстар да анықталды.

Атап айтқанда, 2019 жылғы 5,6,7-сынып білім алушыларының 2020 жылдағы 6,7,8-сыныптағы білім сапасына жүргізілген салыстырмалы талдау нәтижесінде Түркістан облысында 6-7-сыныптарда білім сапасы 2%, 8-сыныпта 4%-ға артқанмен, 2019, 2020 жылдардағы өңірлер бөлінісіндегі білім сапасы бойынша төмен көрсеткіш (- 66%) көрсеткен. Ал Алматы қаласында сыныптар бойынша салыстырмалы талдауда білім сапасының 6-сыныпта (-7%), 7-сыныпта(-5%), 8-сыныпта (-4%) –ға төмен көрсеткіші анықталды, ал 2019,2020 жылдардағы өңірлер бөлінісіндегі білім сапасы бойынша жоғары көрсеткіш 92%-ды көрсетті.

1.2.13 «Құқық негіздері» оқу пәні

«Құқық негіздері» оқу пәнінен апробация қорытындысы бойынша критериалды бағалау жүйесін енгізу мен білім алушылардың білім сапасы көрсеткіштерін талдауда 2019 және 2020 жылғы «Күнделік» электронды журналы арқылы жүргізілетін бағалау нәтижелері негізге алынды.

Талдау негізінде республика көлеміндегі 2019 және 2020 жылғы 9, 10-сынып білім алушыларының білім сапасы көрсеткіштері анықталып, салыстырмалы талдау жасалды.

2019 жылғы оқыту қазақ тілінде жүргізілетін 9-сыныптағы білім алушылардың «Құқық негіздері» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші 105-суретте берілген

105-сурет. 2019 жылғы оқыту қазақ тілінде жүргізілетін 9-сыныптағы білім алушылардың «Құқық негіздері» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші

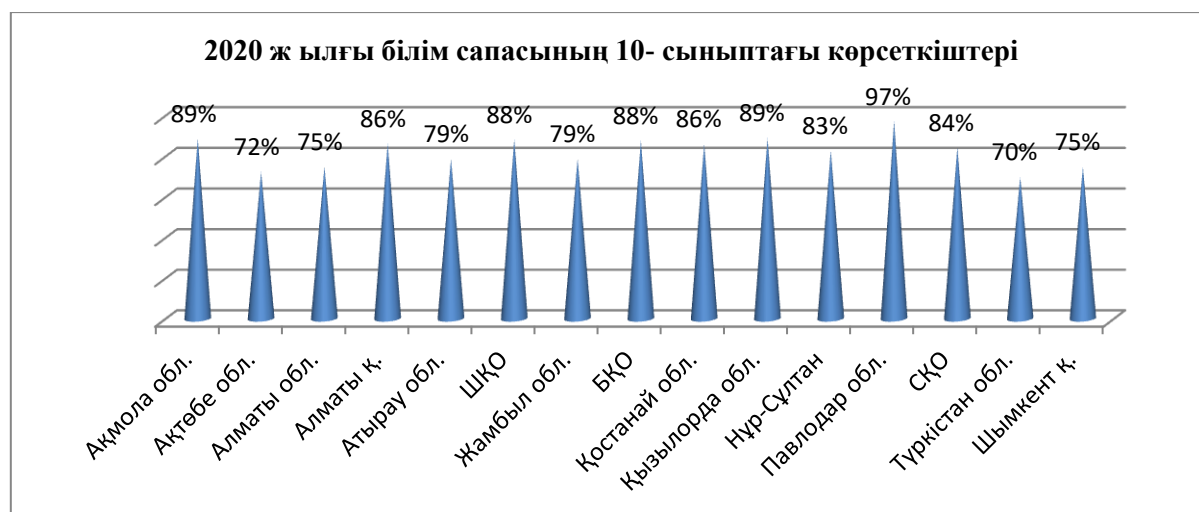

Талдау нәтижесіне сәйкес 2019 жылы оқыту қазақ тілінде жүргізілетін 9-сыныптағы білім алушылардың «Құқық негіздері» пәні бойынша білім сапасының орташа көрсеткіші 90% құрады. Өңірлер бөлінісінде 9-сыныптағы білім сапасы бойынша жоғары көрсеткішті Павлодар облысы – 97%, төмен көрсеткіші Түркістан облысы (73%) көрсетті.

Алматы қаласы бойынша – 95%, Жамбыл облысы – 94%, Ақмола облысы – 93%, Шығыс Қазақстан мен Қызылорда облыстары бойынша – 92%, Нұр-Сұлтан қаласы бойынша – 91% білім сапасы анықталды. Сонымен қатар, білім сапасы Қостанай облысы бойынша – 89%, Алматы облысы бойынша – 87%, Ақтөбе облысы бойынша – 84%, Атырау облысы бойынша 80 % -ды құрағанын көруге болады.

2019 жылғы 9-сынып білім алушыларының «Құқық негіздері» пәні бойынша 2020 жылғы 10-сыныптағы білім сапасының көрсеткіші 106-суретте көрсетілген.

106-сурет. 2019 жылғы 9-сынып білім алушыларының «Құқық негіздері» пәні бойынша 2020 жылғы 10-сыныптағы білім сапасының көрсеткіші

Білім алушылардың білім сапасы көрсеткіштерін талдау нәтижесіне сәйкес 2020 жылы оқыту қазақ тілінде жүргізілетін 10-сыныптағы білім алушылардың «Құқық негіздері» пәні бойынша білім сапасының орташа көрсеткіші 83% құрады.

Республика көлемінде 10-сыныптағы білім сапасы бойынша жоғары көрсеткіш Павлодар облысында 97%, төмен көрсеткіш 70% Түркістан облысынан байқалады.

Берілген мәліметтерге сәйкес білім сапасы Ақмола мен Қызылорда облысы бойынша 89%, Шығыс Қазақстан, Батыс Қазақстан облыстары бойынша 88 %, Қостанай облысы мен Алматы қаласы бойынша 86%, Нұр-Сұлтан қаласы, Солтүстік Қазақстан облысы бойынша 84%-ды құрады.

«Құқық негіздері» пәнінен 10-сыныптағы білім сапасы Атырау, Жамбыл, Алматы, Ақтөбе облысы мен Шымкент қаласы бойынша 79 % бен 72 % аралығын көрсетті.

«Құқық негіздері» пәні бойынша оқыту қазақ тілінде жүргізілетін 2019 жылғы 9-сынып пен 2020 жылғы 10-сыныптағы білім сапасы көрсеткіштеріне жасалған салыстырмалы талдау нәтижесі 100-кестеде беріледі.

100-кесте. 2019 жылғы 9-сынып пен 2020 жылғы 10-сыныптағы білім сапасы көрсеткіштеріне жасалған салыстырмалы талдау

Өңірлер	2019 жылғы 9-сынып	2020 жылғы 10-сынып	Білім динамика
Ақмола облысы	93%	89%	-4%
Ақтөбе облысы	84%	72%	-12%
Алматы облысы	87%	75%	-12%
Алматы қаласы	95%	86%	-9%
Атырау облысы	80%	79%	-1%
ШҚО	92%	88%	-3%
Жамбыл облысы	94%	79%	-15%

БҚО	93%	88%	-5%
Қостанай облысы	89%	86%	-3%
Қызылорда облысы	92%	89%	-3%
Нұр-Сұлтан қаласы	91%	83%	-8%
Павлодар облысы	97%	97%	0%
СҚО	94%	84%	-10%
Түркістан облысы	75%	70%	-5%

Кестеде көрсетілгендей 2020 жылы 10-сыныпта білім алушылардың «Құқық негіздері» пәні бойынша білім сапасының жоғары көрсеткіші байқалмайды, тек Павлодар облысында 2019 жылғы 9-сыныптағы білім сапасы сақталған, ал қалған өңірлерде 1-ден 15%-ға дейін білім сапасы төмендегені анықталды.

Пән бойынша 2020 жылғы 10-сыныптағы білім сапасы көрсеткіші Жамбыл облысында 15 %, Ақтөбе мен Алматы облыстарында 12 %, Солтүстік Қазақстан облысы бойынша 10%, Алматы қаласында-9%, Нұр-Сұлтан қаласы бойынша 8%-ға төмендегені көрсетілген.

Түркістан, Батыс Қазақстан, Шығыс Қазақстан, Ақмола, Қостанай, Қызылорда және Атырау облысында -5%-дан -1%-ға дейін төмендегені байқалады.

«Құқық негіздері» пәні бойынша оқыту қазақ тілінде жүргізілетін 2019 жылғы 9-сыныптардың 2020 жылғы 10-сыныптағы білім сапасының динамикасы 107-суретте берілген.

107-сурет. 2019 жылғы 9-сыныптардың 2020 жылғы 10-сыныптағы «Құқық негіздері» пәні бойынша білім сапасының динамикасы

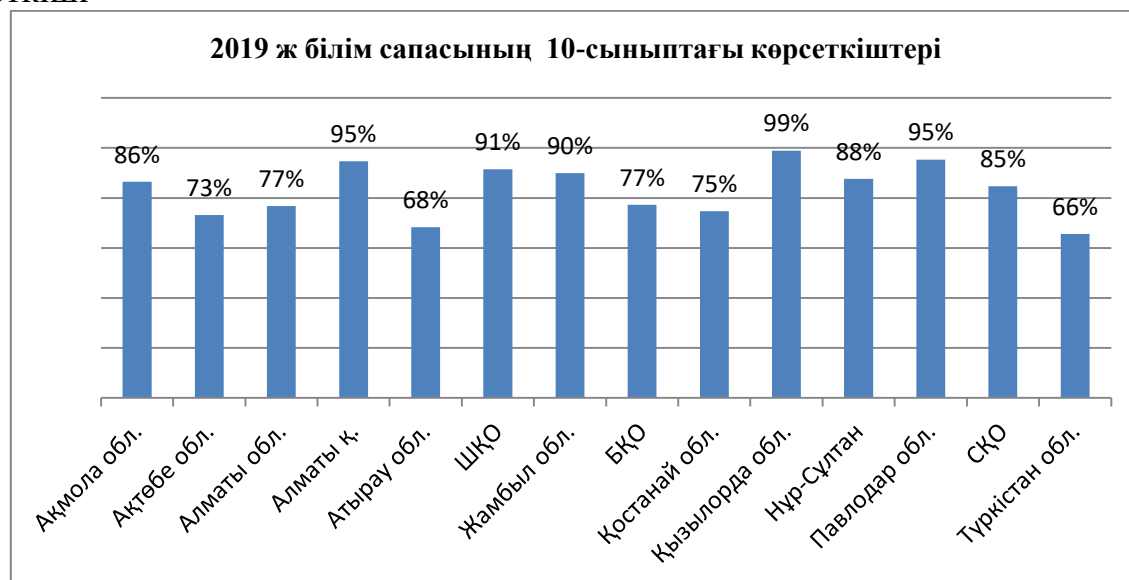
Талдау нәтижесі көрсеткендей «Құқық негіздері» пәні бойынша білім алушылардың 2019 жылы 9-сыныптағы білім сапасы динамикасы 2020 жылы 10-сыныпта Павлодар облысынан басқа өңірлерде 1% дан 15% дейін төмендегенін байқауға болады.

Сонымен критериалды бағалау процесі «Күнделік» электронды журналы арқылы жүзеге асырылатын Республиканың 14 өңірінің 13-інде «Құқық

негіздері» пәні бойынша 2019-2020 оқу жылында 10-сынып білім алушыларының білім сапасы деңгейінің төмендеуі анықталды.

2019 жылғы оқыту қазақ тілінде жүргізілетін 10-сыныптағы білім алушылардың «Құқық негіздері» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші 108-суретте берілген.

108-сурет. 2019 жылғы оқыту қазақ тілінде жүргізілетін 10-сыныптағы білім алушылардың «Құқық негіздері» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші

«Құқық негіздері» пәні бойынша 2019-2020 оқу жылында жалпы білім беру деңгейінің 10-сыныптары жаңартылған үлгілік оқу бағдарламаларымен білім алды. Аталған сыныптардың білім сапасын анықтау үшін критериалды бағалау жүйесі алғаш енгізілді.

Білім алушылардың білім сапасы көрсеткіштерін талдау нәтижесіне сәйкес 2019 жылы оқыту қазақ тілінде жүргізілетін 10-сыныптағы білім алушылардың «Құқық негіздері» пәнінен Республика бойынша білім сапасының орташа көрсеткіші 83 %-ды құрады. Өңірлер бөлінісінде 10-сыныптағы білім сапасы бойынша жоғары көрсеткіш Қызылорда облысы – 99% , төмен көрсеткіш 66% Түркістан облыстарынан байқалады.

Алматы қаласы, Павлодар, Шығыс Қазақстан, Жамбыл облыстары бойынша білім сапасы 95 бен 90 % аралығын қамтығанын көруге болады. Нұр-Сұлтан қаласы, Ақмола және Солтүстік Қазақстан облыстарында 88 бен 85 % аралығын құрады, ал Алматы, Батыс Қазақстан, Ақтөбе, Қостанай облыстарының көрсеткіші 77 % мен 73 % құрады.

«Құқық негіздері» пәні бойынша критериалды бағалау жүйесі 2019 жылы енгізілген 10-сынып пен критериалды бағалау жүйесі бойынша екінші жылы бағаланған 2020 жылғы 10-сынып білім алушылардың білім сапасы көрсеткіштерін талдау нәтижесі 101-кестеде берілген.

101-кесте. 2020 жылғы 10-сынып білім алушылардың «Құқық негіздері» пәні бойынша білім сапасы көрсеткіштерін талдау нәтижесі

Өңірлер	2019 жылғы 10-сынып	2020 жылғы 10-сынып
Ақмола облысы	86%	89%
Ақтөбе облысы	73%	72%
Алматы облысы	77%	75%
Алматы қаласы	95%	86%
Атырау облысы	68%	79%
ШҚО	91%	88%
Жамбыл облысы	90%	79%
БҚО	77%	88%
Қостанай облысы	75%	86%
Қызылорда облысы	99%	89%
Нұр-Сұлтан қаласы	88%	83%
Павлодар облысы	95%	97%
СҚО	85%	84%
Түркістан облысы	66%	70%
Орташа көрсеткіш	83%	83%

Кестеде көрсетілгендей, «Құқық негіздері» пәні бойынша критериалды бағалау жүйесі 2019 жылы *алғаш енгізілген 10-сыныптағы және* критериалды бағалау жүйесімен екінші жылы *бағаланған 2020 жылғы 10-сынып білім алушылардың* білім сапасының орташа көрсеткіші 83% құрады.

2019 жылғы 10-сыныпқа қарағанда 2020 жылғы 10-сынып білім алушыларының білім сапасы Қостанай, Атырау облыстарында 11%, Батыс Қазақстан облысы бойынша 10%-ға артқаны байқалады. Ал Жамбыл, Қызылорда облысы бойынша керісінше білім сапасының (-10%) төмендегенін көруге болады.

Өңірлер бөлінісінде 2019 және 2020 жылғы 10-сыныптар бойынша білім сапасының жоғары деңгейін Павлодар облысы (95% мен 97%), төмен деңгейін Түркістан облысы (66% мен 70%) көрсетті.

Сонымен қорыта келгенде, Республика бойынша «Құқық негіздері» пәнінен 2019 жылғы 9-сынып білім алушыларының 2020 жылы 10-сыныптағы білім сапасына жүргізілген салыстырмалы талдау нәтижесінде тек Павлодар облысында 2019 жылғы 9-сыныптағы білім сапасы сақталған, ал қалған өңірлерде 1-ден 15%-ға дейін білім сапасы төмендегені анықталды.

1.3 5-8- СЫНЫПТАРДАҒЫ БІЛІМ АЛУШЫЛАРЫНЫҢ 2018-2019 МЕН 2019-2020 ОҚУ ЖЫЛДАРДАҒЫ БІЛІМ САПАСЫНА САЛЫСТЫРМАЛЫ ТАЛДАУЫ ӘР ӨңІРГЕ ҚАТЫСТЫ ОСЫ СЫНЫПТАРДА ОҚЫТЫЛАТЫН ОҚУ ПӘНДЕРІ БОЙЫНША (102-кесте).

102-кесте. Әр сынып бойынша білім сапасына салыстырмалы талдау жасалған пәндер тізімі

Оқу пәнінің атауы	2018-2019 оқу жылы			2019-2020 оқу жылы		
	5-сынып	6-сынып	7-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып
Қазақ тілі						
Қазақ әдебиеті						
Ағылшын тілі						
Математика						
Алгебра						
Геометрия						
Информатика						
Жаратылыстану						
Физика						
Биология						
География						
Қазақстан тарихы						
Дүниежүзі тарихы						

Кестеге сәйкес:

✓ 5-6-сыныптардағы оқушыларының білім сапасының көрсеткішіне салыстырмалы талдау сегіз пән («Қазақ тілі», «Қазақ әдебиеті», «Математика», «Ағылшын тілі», «Информатика», «Жаратылыстану», «Қазақстан тарихы», «Дүниежүзі тарихы»);

✓ 7-8-сыныптардағы оқушыларының білім сапасының көрсеткіші он бір пән («Қазақ тілі», «Қазақ әдебиеті», «Алгебра», «Геометрия», «Ағылшын тілі», «Информатика», «География», «Физика», «Биология», «Қазақстан тарихы», «Дүниежүзі тарихы») бойынша жасалды.

2018-2019 оқу жылы 5-сыныпта критериалды бағалау жүйесі алғашқы рет енгізілді. Осы 5-сыныптың оқушыларының білім сапасына салыстырмалы талдау 103-кестеге сәйкес 8 оқу пәні бойынша жасалды.

103-сурет. 5-сыныптың оқушыларының білім сапасына салыстырмалы талдау

	Қазақ тілі	Қазақ әдебиеті	Математика	Жаратылыстану	Ағылшын тілі	Информатика	Қазақстан тарихы	Дүниежүзі тарихы
Ақмола облысы	75%	77%	69%	83%	78%	79%	82%	81%
Ақтөбе облысы	74%	74%	68%	75%	73%	87%	74%	77%
Алматы облысы	74%	76%	71%	78%	75%	84%	75%	77%
Алматы қ.	85%	88%	80%	68%	82%	70%	90%	92%
Атырау облысы	70%	72%	67%	71%	81%	80%	68%	73%
ШҚО	76%	81%	73%	83%	71%	90%	83%	85%
Жамбыл облысы	73%	76%	71%	76%	71%	85%	76%	90%
БҚО	75%	75%	55%	81%	74%	90%	83%	87%
Қостанай облысы	70%	74%	66%	74%	72%	84%	84%	86%
Қызылорда облысы	77%	81%	73%	83%	76%	91%	89%	91%
Нұр-Сұлтан	80%	82%	74%	87%	81%	94%	82%	86%
Павлодар облысы	72%	76%	68%	81%	75%	85%	80%	83%
СҚО	74%	76%	52%	84%	76%	88%	78%	87%
	75%	78%	68%	79%	76%	85%	80%	84%

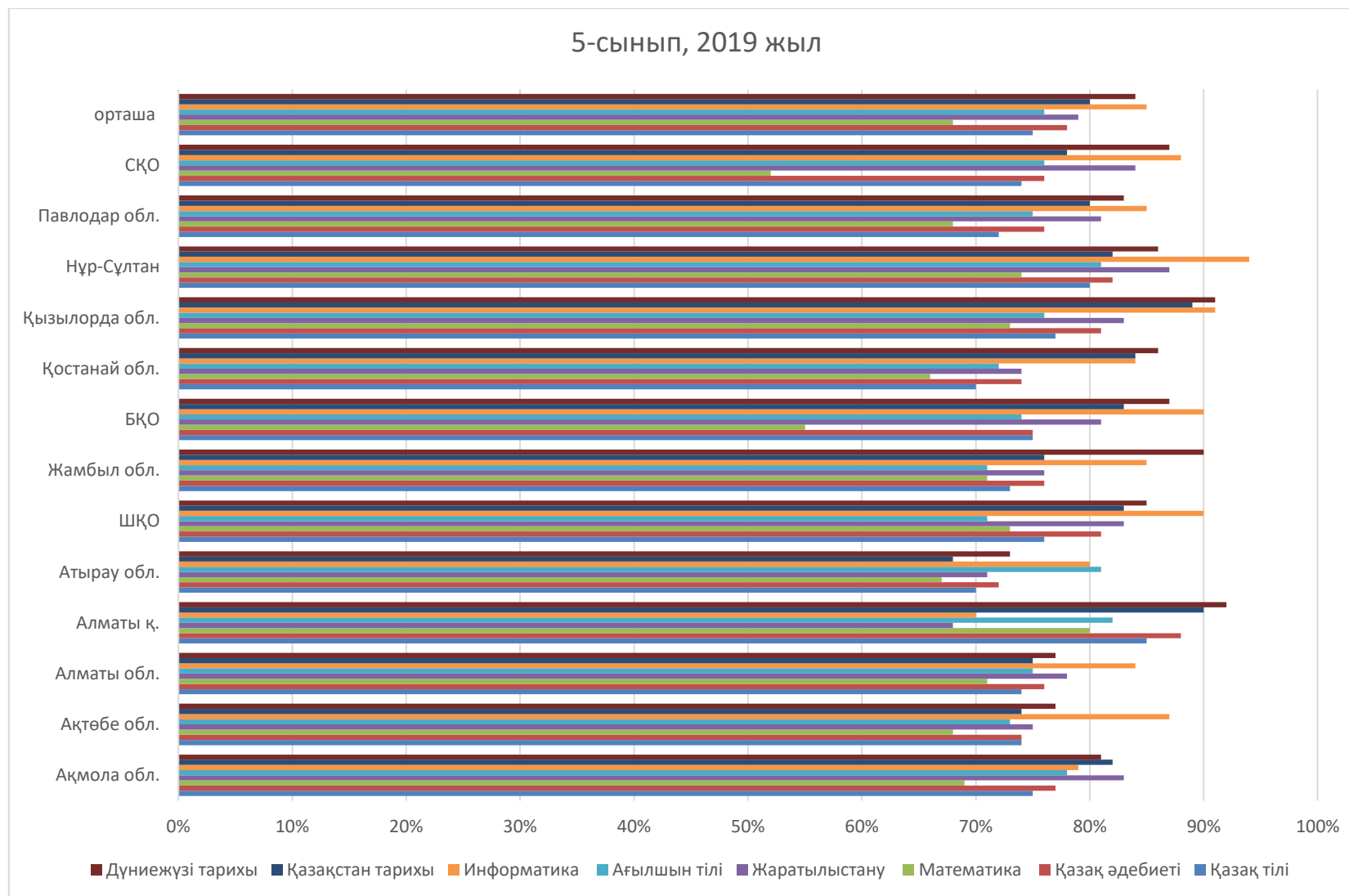
Кестеге сәйкес 2018-2019 оқу жылында 5-сыныпта жүргізілген критериалды бағалау жүйесінің нәтижесі бойынша 8 пәннен білім сапасының төменгі көрсеткіші 55%-ға, ал жоғарғы көрсеткіші 92%-ға тең, орташа білім сапасы 78%-ды құраған.

8 пәннің алтауынан («Қазақ тілі», «Қазақ әдебиеті», «Математика», «Ағылшын тілі», «Қазақстан тарихы», «Дүниежүзі тарихы») ең жоғары көрсеткіш Алматы қаласына; 8 пәннің үшеуінен («Қазақ әдебиеті», «Қазақстан тарихы», «Дүниежүзі тарихы») төменгі көрсеткіш Атырау облысына тиісті.

8 пәннен де орташа көрсеткіштен жоғары білім сапасын Қызылорда облысы, ал 8 пәннің жетеуінен («Қазақ тілі», «Қазақ әдебиеті», «Математика», «Жаратылыстану», «Ағылшын тілі», «Қазақстан тарихы», «Дүниежүзі тарихы»)

орташа көрсеткіштен *төмен көрсеткішті Алматы және Ақтөбе облыстары* көрсетіп тұр.

108-сурет. 2019 жылғы 5-сыныптардың пәндер бойынша білім сапасының көрсеткіштері.

2018-2019 оқу жылы 6-сыныпта критериалды бағалау жүйесі екінші жыл жүргізілді. Осы 6-сыныптың оқушыларының білім сапасына салыстырмалы талдау 104-кестеге сәйкес 8 оқу пәні бойынша жасалды

104-сурет. 6-сыныптың оқушыларының білім сапасына салыстырмалы талдау

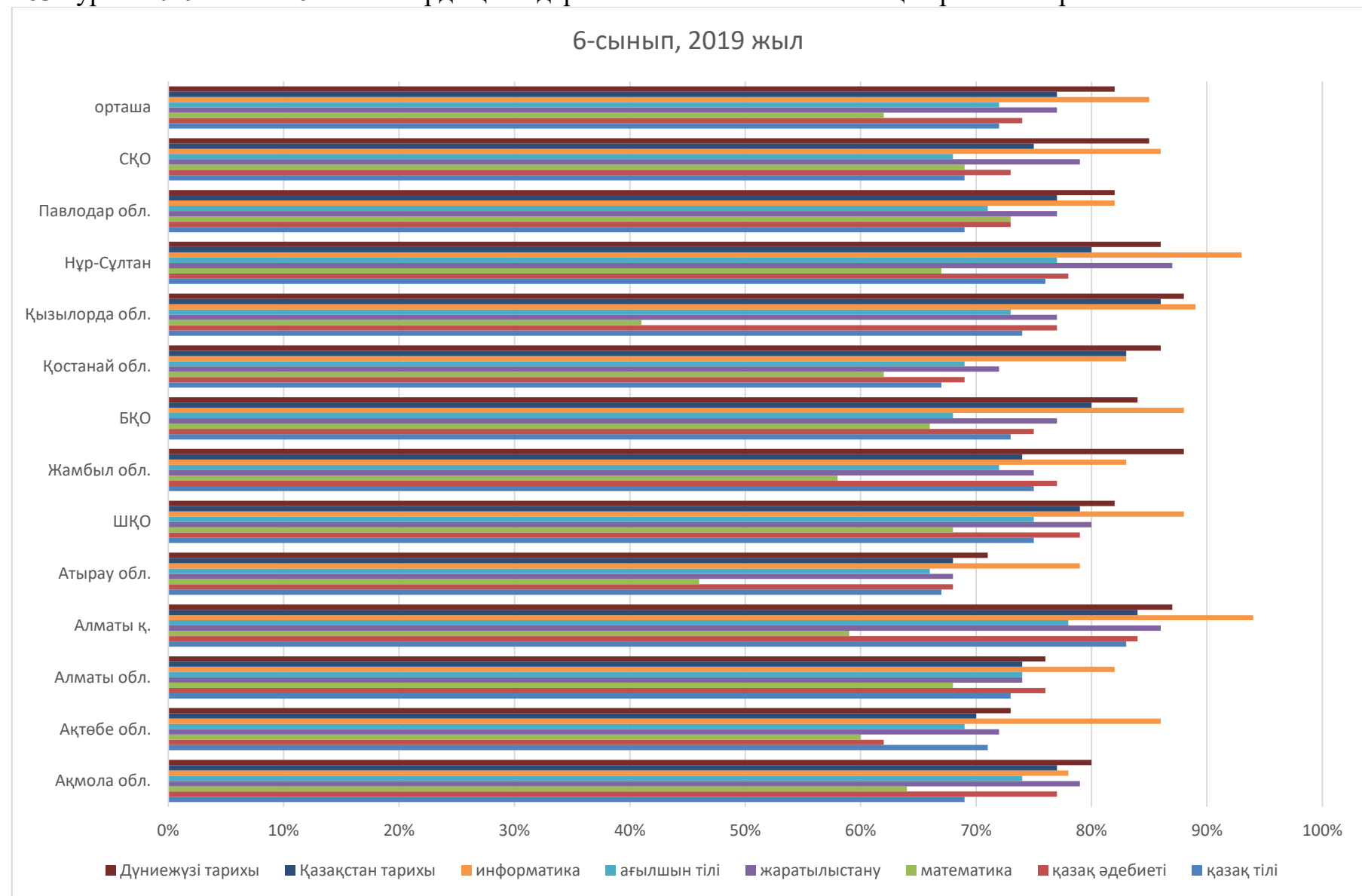
	қазақ тілі	қазақ әдебиеті	математика	жаратылыстану	ағылшын тілі	информатика	Қазақстан тарихы	Дүниежүзі тарихы
Ақмола облысы	69%	77%	64%	79%	74%	78%	77%	80%
Ақтөбе облысы	71%	62%	60%	72%	69%	86%	70%	73%
Алматы облысы	73%	76%	68%	74%	74%	82%	74%	76%
Алматы қ.	83%	84%	59%	86%	78%	94%	84%	87%
Атырау облысы	67%	68%	46%	68%	66%	79%	68%	71%
ШҚО	75%	79%	68%	80%	75%	88%	79%	82%
Жамбыл облысы	75%	77%	58%	75%	72%	83%	74%	88%
БҚО	73%	75%	66%	77%	68%	88%	80%	84%
Қостанай облысы	67%	69%	62%	72%	69%	83%	83%	86%
Қызылорда облысы	74%	77%	41%	77%	73%	89%	86%	88%
Нұр-Сұлтан	76%	78%	67%	87%	77%	93%	80%	86%
Павлодар облысы	69%	73%	73%	77%	71%	82%	77%	82%
СҚО	69%	73%	69%	79%	68%	86%	75%	85%
	72%	74%	62%	77%	72%	85%	77%	82%

Кестеге сәйкес 2018-2019 оқу жылы 6-сыныпта жүргізілген критериалды бағалау жүйесінің нәтижесі бойынша 8 пәннен білім сапасының төменгі көрсеткіші 41%-ға, ал жоғарғы көрсеткіші 94%-ға тең, орташа білім сапа - 75%.

8 пәннің төртеуінен («Қазақ тілі», «Қазақ әдебиеті», «Ағылшын тілі», «Информатика») ең жоғары көрсеткіш Алматы қаласына; ал төменгі көрсеткіш 8 пәннің екеуінен («Қазақстан тарихы», «Дүниежүзі тарихы») Қызылорда облысына тиісті.

Орташа көрсеткіштен жоғары білім сапаны 8 пәннен де Шығыс Қазақстан облысы мен Нұр-Сұлтан қаласы, жетеуінен Алматы қаласы, Қызылорда және Батыс Қазақстан облыстары; ал орташа көрсеткіштен төмен көрсеткішті сегіз пәннен де Атырау облысы, жеті пәннен Ақтөбе облысы, бес пәннен Қостанай облысы, төрт пәннен Жамбыл, Павлодар, Солтүстік Қазақстан облыстары және алты пәннен Ақтөбе облысы көрсетіп тұр.

109-сурет. 2019 жылғы 6-сыныптардың пәндер бойынша білім сапасының көрсеткіштері.

2018-2019 оқу жылы 7-сыныпта критериалды бағалау жүйесі алғашқы рет енгізілді. Осы 7-сыныптың оқушыларының білім сапасына салыстырмалы талдау 105-кестеге сәйкес 10 оқу пәні бойынша жасалды

105-сурет. 7-сыныптың оқушыларының білім сапасына салыстырмалы талдау

	қазақ тілі	қазақ әдебиеті	алгебра	геометрия	ағылшын тілі	информатика	биология	география	Қазақстан тарихы	Дүниежүзі тарихы
Ақмола облысы	70%	78%	61%	62%	76%	76%	75%	77%	78%	78%
Ақтөбе облысы	70%	72%	58%	57%	67%	83%	69%	70%	67%	68%
Алматы облысы	73%	74%	65%	65%	75%	80%	72%	72%	72%	74%
Алматы қ.	81%	82%	57%	56%	80%	91%	79%	80%	79%	82%
Атырау облысы	65%	67%	64%	61%	65%	76%	66%	68%	63%	67%
ШҚО	73%	78%	66%	67%	74%	86%	74%	75%	79%	79%
Жамбыл облысы	73%	74%	64%	65%	70%	80%	86%	72%	73%	87%
БҚО	71%	73%	59%	59%	70%	83%	78%	72%	81%	83%
Қостанай облысы	66%	72%	59%	59%	72%	80%	79%	70%	87%	89%
Қызылорда облысы	73%	78%	42%	40%	70%	87%	82%	77%	84%	85%
Нұр-Сұлтан	74%	76%	42%	39%	74%	90%	84%	77%	80%	83%
Павлодар облысы	73%	73%	66%	65%	67%	79%	74%	71%	76%	81%
СҚО	69%	74%	69%	64%	69%	83%	68%	71%	74%	84%
	72%	75%	59%	58%	71%	83%	76%	73%	76%	80%

Кестеге сәйкес 2018-2019 оқу жылы 7-сыныпта жүргізілген критериалды бағалау жүйесінің нәтижесі бойынша 10 пәннен білім сапасының төменгі көрсеткіші 42%-ға, ал жоғарғы көрсеткіші 91%-ға тең, орташа білім сапасы - 72%.

10 пәннің бесеуінен («Қазақ тілі», «Қазақ әдебиеті», «Ағылшын тілі», «Информатика», «География») ең жоғары көрсеткіш Алматы қаласына; 10 пәннің екеуінен («Қазақстан тарихы», «Дүниежүзі тарихы») төменгі көрсеткіш Қостанай облысына тиісті.

Орташа көрсеткіштен жоғары білім сапаны 8 пәннен Нұр-Сұлтан қаласы және Шығыс Қазақстан облысы, жетеуінен Қызылорда, Батыс Қазақстан облыстары, алтауынан Ақмола облысы, ал орташа көрсеткіштен төмен көрсеткішті тоғыз пәннен Ақтөбе облысы, сегіз пәннен Атырау облысы, алты пәннен Алматы және Солтүстік Қазақстан облыстары, бес пәннен Жамбыл және Павлодар облысы көрсетіп тұр.

2019-2020 оқу жылы 6-сыныпта критериалды бағалау жүйесі екінші жыл жүргізілді. Осы 6-сыныптың оқушыларының білім сапасына салыстырмалы талдау 106-кестеге сәйкес 7 оқу пәні бойынша жасалды.

106-сурет. 6-сыныптың оқушыларының білім сапасына салыстырмалы талдау

	қазақ тілі	қазақ әдебиеті	математика	жаратылыстану	ағылшын тілі	информатика	Қазақстан тарихы
Ақмола облысы	73%	75%	67%	79%	77%	88%	75%
Ақтөбе облысы	71%	71%	64%	72%	70%	82%	69%
Алматы облысы	73%	74%	69%	74%	75%	81%	74%
Алматы қ.	83%	82%	72%	83%	79%	93%	80%
Атырау облысы	69%	70%	66%	68%	67%	78%	68%
ШҚО	77%	79%	72%	80%	76%	85%	80%
Жамбыл облысы	79%	79%	68%	75%	70%	79%	71%
БҚО	71%	73%	70%	77%	73%	87%	77%
Қостанай облысы	74%	74%	64%	72%	66%	80%	70%
Қызылорда облысы	71%	69%	72%	77%	75%	90%	79%
Нұр-Сұлтан	77%	78%	78%	87%	80%	90%	82%
Павлодар облысы	74%	77%	68%	77%	71%	83%	80%
СҚО	73%	76%	64%	79%	70%	88%	78%
	74%	75%	69%	77%	73%	85%	76%

Кестеге сәйкес 2019-2020 оқу жылы 6-сыныпта жүргізілген критериалды бағалау жүйесі нәтижесінің бойынша 8 пәннен білім сапасының төменгі көрсеткіші 64%-ға, ал жоғарғы көрсеткіші 79%-ға тең, орташа білім сапасы – 76%.

8 пәннің төртеуінен («Математика», «Жаратылыстану», «Информатика», «Дүниежүзі тарихы») ең жоғары көрсеткіш Нұр-Сұлтан қаласына, 8 пәннің үшеуінен Алматы қаласына («Қазақ тілі», «Қазақ әдебиеті», «Қазақстан тарихы»); 8 пәннің үшеуінен («Қазақ тілі», «Жаратылыстану», «Қазақстан тарихы») төменгі көрсеткіш Атырау облысына тиісті.

Орташа көрсеткіштен жоғары білім сапаны 8 пәннен де Шығыс Қазақстан облысы және Нұр-Сұлтан мен Алматы қалаларына, бесеуінен Батыс Қазақстан мен Қызылорда облысы, ал орташа көрсеткіштен төмен көрсеткішті сегіз пәннен де Ақтөбе облысы, жеті пәннен Қостанай облысы, бес пәннен Атырау облысы көрсетіп тұр.

2019-2020 оқу жылы 7-сыныпта критериалды бағалау жүйесі үшінші жыл жүргізілді. Осы 7-сыныптың оқушыларының білім сапасына салыстырмалы талдау 107-кестеге сәйкес 10 оқу пәні бойынша жасалды.

107-сурет. 7-сыныптың оқушыларының білім сапасына салыстырмалы талдау

	қазақ тілі	қазақ әдебиеті	алгебра	геометрия	физика	ағылшын тілі	информатика	биология	Қазақстан тарихы	Дүниежүзі тарихы
Ақмола облысы	65%	75%	63%	66%	58%	74%	86%	74%	75%	78%
Ақтөбе облысы	70%	70%	61%	61%	39%	69%	82%	70%	69%	73%
Алматы облысы	71%	72%	67%	68%	56%	73%	79%	71%	73%	75%
Алматы қ.	81%	80%	59%	59%	55%	76%	91%	82%	79%	82%
Атырау облысы	66%	67%	67%	67%	38%	64%	76%	67%	66%	68%
ШҚО	74%	77%	74%	73%	50%	76%	84%	75%	79%	79%
Жамбыл облысы	76%	77%	68%	69%	83%	70%	78%	71%	70%	74%
БҚО	72%	73%	59%	59%	88%	71%	85%	76%	77%	78%
Қостанай облысы	73%	73%	65%	66%	38%	72%	78%	70%	70%	70%
Қызылорда облысы	64%	68%	59%	59%	49%	69%	86%	75%	75%	77%
Нұр-Сұлтан	72%	75%	65%	67%	57%	75%	88%	78%	81%	81%
Павлодар облысы	71%	74%	67%	67%	56%	70%	83%	74%	77%	80%
СҚО	70%	73%	65%	63%	40%	70%	87%	70%	75%	81%
	71%	73%	65%	65%	54%	71%	83%	73%	74%	77%

Кестеге сәйкес 2018-2019 оқу жылы 7-сыныпта жүргізілген критериалды бағалау жүйесінің нәтижесі бойынша 10 пәннен білім сапасының төменгі көрсеткіші 59%-ға, ал жоғарғы көрсеткіші 91%-ға тең, орташа білім сапасы - 71%.

10 пәннің алтауынан ең жоғары көрсеткіш Алматы қаласына, 10 пәннің екеуінен («Алгебра», «Геометрия») Жамбыл облысына; төменгі көрсеткіш жеті пәннен Атырау облысына тиісті.

Орташа көрсеткіштен жоғары білім сапаны 10 пәннен де Шығыс Қазақстан облысы мен Нұр-Сұлтан қаласы, 9 пәннен Павлодар облысы, 8 пәннен Ақмола, Батыс Қазақстан облыстары, орташа көрсеткіштен төмен білім сапаны 10 пәннен де Ақтөбе облысы, 8 пәннен Атырау облысы көрсетіп тұр.

2019-2020 оқу жылы 8-сыныпта критериалды бағалау жүйесі екінші жыл жүргізілді. Осы 8-сыныптың оқушыларының білім сапасына салыстырмалы талдау 108-кестеге сәйкес 11 оқу пәні бойынша жасалды (108-сурет).

	қазақ тілі	қазақ әдебиеті	алгебра	геометрия	физика	ағылшын тілі	информатика	биология	география	Қазақстан тарихы	Дүниежүзі тарихы
Ақмола облысы	64%	75%	61%	64%	67%	70%	84%	72%	74%	77%	78%
Ақтөбе облысы	68%	67%	58%	58%	61%	66%	80%	69%	70%	68%	71%
Алматы облысы	71%	72%	65%	65%	67%	72%	78%	71%	71%	71%	73%
Алматы қ.	78%	77%	57%	58%	68%	74%	87%	78%	77%	74%	78%
Атырау облысы	65%	65%	65%	65%	58%	64%	77%	66%	67%	66%	67%
ШҚО	73%	74%	66%	67%	66%	70%	83%	73%	75%	76%	76%
Жамбыл облысы	74%	75%	65%	66%	62%	68%	76%	68%	72%	70%	72%
БҚО	70%	70%	55%	56%	63%	70%	83%	73%	74%	76%	79%
Қостанай облысы	71%	70%	62%	64%	58%	69%	76%	67%	65%	69%	69%
Қызылорда облысы	64%	58%	56%	58%	65%	67%	84%	73%	76%	75%	75%
Нұр-Сұлтан	72%	73%	60%	61%	68%	73%	84%	77%	76%	82%	84%
Павлодар облысы	72%	74%	63%	63%	66%	69%	82%	73%	71%	78%	80%
СҚО	71%	73%	65%	63%	58%	70%	82%	69%	71%	72%	75%
	70%	71%	61%	62%	64%	69%	81%	71%	72%	73%	75%

Кестеге сәйкес 2018-2019 оқу жылы 7-сыныпта жүргізілген критериалды бағалау жүйесінің нәтижесі бойынша 10 пәннен білім сапасының төменгі көрсеткіші 58%-ға, ал жоғарғы көрсеткіші 87%-ға тең, орташа білім сапа - 70%.

10 пәннің алтауынан *ең жоғары* көрсеткіш Алматы қаласына, 10 пәннің екеуінен («Алгебра», «Геометрия») Шығыс Қазақстан облысына; *төменгі* көрсеткіш бес пәннен Атырау облысына тиісті.

Орташа көрсеткіштен *жоғары білім сапаны* 10 пәннен де Шығыс Қазақстан облысы мен Нұр-Сұлтан қаласы, 9 пәннен Павлодар мен Ақмола облыстары, 8 пәннен Алматы қаласы, жеті пәннен Батыс Қазақстан облысы; орташа көрсеткіштен *төмен білім сапаны* 9 пәннен Ақтөбе облысы, 8 пәннен Атырау облысы, алты пәннен Жамбыл және Қостанай облыстары көрсетіп тұр.

Сонымен 5-8 сыныптары білім алушыларының 2018-2019 мен 2019-2020 оқу жылдардағы білім сапасына салыстырмалы талдауы осы сыныптарда оқытылатын оқу пәндер бойынша әр өңір қатысты келесі қорытындыны аламыз:

1) ең жоғары білім сапасын көрсеткен өңірлер:

✓ Алматы қ. – «Қазақ тілі», «Қазақ әдебиеті», «Ағылшын тілі», «Информатика», «Дүниежүзі тарихы», «География», «Биология»;

✓ Нұр-Сұлтан қ. – «Қазақстан тарихы», «Жаратылыстану»;

109-кесте. 2018-2019 оқу жылы және 2019-2020 оқу жылындағы 5,6,7,8-сыныптағы пәндер мен өңірлер арақатынасындағы білім сапасына талдау

	2018-2019 оқу жылы			2019-2020 оқу жылы		
	5-сынып	6-сынып	7-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып
Қазақ тілі	Алматы қ.	Алматы қ.	Алматы қ.	Алматы қ.	Алматы қ.	Алматы қ.
Қазақ әдебиеті	Алматы қ.	Алматы қ.	Алматы қ.	Алматы қ.	Алматы қ.	Алматы қ.
Ағылшын тілі	Алматы қ.	Алматы қ.	Алматы қ.	Нұр-Сұлтан қ.	Алматы қ.	Алматы қ.
Математика	Алматы қ.	Павлодар облысы		Нұр-Сұлтан қ.		
Алгебра			СҚО		Жамбыл облысы	ШҚО
Геометрия			ШҚО		Жамбыл облысы	ШҚО
Информатика	Нұр-Сұлтан қ.	Алматы қ.	Алматы қ.	Алматы қ.	Алматы қ.	Алматы қ.
Қазақстан тарихы	Алматы қ.	Қызылорда облысы	Қостанай облысы	Нұр-Сұлтан қ.	Нұр-Сұлтан қ.	Нұр-Сұлтан қ.
Дүниежүзі тарихы	Алматы қ.	Қызылорда облысы	Қостанай облысы		Алматы қ.	Нұр-Сұлтан қ.
Жаратылыстану	Нұр-Сұлтан қ.	Нұр-Сұлтан қ.		Нұр-Сұлтан қ.		
География			Алматы қ.			Алматы қ.
Биология			Жамбыл облысы		Алматы қ.	Алматы қ.
Физика					БҚО	Нұр-Сұлтан қ.

2) ең төменгі білім сапасын көрсеткен өңірлер:

- ✓ *Атырау облысы* – «Қазақ тілі», «Қазақ әдебиеті», «Ағылшын тілі», «Информатика», «Дүниежүзі тарихы», «Қазақстан тарихы», «Жаратылыстану», «География», «Биология», «Физика»;
- ✓ *Қызылорда облысы* – «Қазақ тілі», «Қазақ әдебиеті», «Математика», «Алгебра»;
- ✓ *Жамбыл облысы* – «Информатика»;
- ✓ *Қостанай облысы* – «Физика»;

110-кесте. 2018-2019 оқу жылы және 2019-2020 оқу жылындағы 5,6,7,8-сыныптағы пәндер мен өңірлер арақатынасындағы білім сапасына талдау

	2018-2019 оқу жылы			2019-2020 оқу жылы		
	5-сынып	6-сынып	7-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып
Қазақ тілі	Атырау облысы Қостанай облысы	Атырау облысы	Атырау облысы	Атырау облысы	Қызылорда облысы	Ақмола облысы Қызылорда облысы
Қазақ әдебиеті	Атырау облысы	Ақтөбе облысы	Атырау облысы	Қызылорда облысы	Атырау облысы	Қызылорда облысы
Ағылшын тілі	ШҚО Жамбыл облысы	Атырау облысы	Атырау облысы	Қостанай облысы	Атырау облысы	Атырау облысы
Математика	БҚО	Қызылорда облысы	Қызылорда облысы	Ақтөбе облысы Қостанай облысы СҚО		
Алгебра			Қызылорда облысы Нұр-Сұлтан қ.		Алматы қ. БҚО Қызылорда облысы	БҚО
Геометрия			Нұр-Сұлтан қ.		Алматы қ. БҚО Қызылорда облысы	БҚО

Информатика	Алматы қ.	Ақмола облысы	Ақмола облысы Атырау облысы	Жамбыл облысы	Атырау облысы	Жамбыл облысы Қостанай облысы
Қазақстан тарихы	Атырау облысы	Атырау облысы	Атырау облысы	Атырау облысы	Атырау облысы	Атырау облысы
Дүниежүзі тарихы	Атырау облысы	Атырау облысы	Атырау облысы		Атырау облысы	Атырау облысы
Жаратылыстану	Алматы қ.	Атырау облысы		Атырау облысы		
География			Атырау облысы			Қостанай облысы
Биология			Атырау облысы		Атырау облысы	Атырау облысы
Физика					Атырау облысы Қостанай облысы	Атырау облысы Қостанай облысы СҚО

3) барлық пән бойынша жоғары білім сапасын көрсеткен өңірлер:

- ✓ Нұр-Сұлтан қ.;
- ✓ Шығыс Қазақстан облысы;
- ✓ Қызылорда облысы

111-кесте. 2018-2019 оқу жылы және 2019-2020 оқу жылындағы 5,6,7,8-сыныптағы пәндер мен өңірлер арақатынасындағы білім сапасына талдау

	2018-2019 оқу жылы			2019-2020 оқу жылы		
	5-сынып	6-сынып	7-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып
Қазақ тілі	Нұр-Сұлтан қ. Қызылорда облысы	ШҚО Нұр-Сұлтан қ.		ШҚО Нұр-Сұлтан қ.	ШҚО Нұр-Сұлтан қ.	ШҚО Нұр-Сұлтан қ.
Қазақ әдебиеті	Нұр-Сұлтан қ. Қызылорда облысы	ШҚО Нұр-Сұлтан қ.		ШҚО Нұр-Сұлтан қ.	ШҚО Нұр-Сұлтан қ.	ШҚО Нұр-Сұлтан қ.
Ағылшын тілі	Нұр-Сұлтан қ.	ШҚО		ШҚО	ШҚО	ШҚО

	Қызылорда облысы	Нұр-Сұлтан қ.		Нұр-Сұлтан қ.	Нұр-Сұлтан қ.	Нұр-Сұлтан қ.
Математика	Нұр-Сұлтан қ. Қызылорда облысы	ШҚО Нұр-Сұлтан қ.		ШҚО Нұр-Сұлтан қ.		
Алгебра					ШҚО Нұр-Сұлтан қ.	ШҚО Нұр-Сұлтан қ.
Геометрия					ШҚО Нұр-Сұлтан қ.	ШҚО Нұр-Сұлтан қ.
Информатика	Нұр-Сұлтан қ. Қызылорда облысы	ШҚО Нұр-Сұлтан қ.		ШҚО Нұр-Сұлтан қ.	ШҚО Нұр-Сұлтан қ.	ШҚО Нұр-Сұлтан қ.
Қазақстан тарихы	Нұр-Сұлтан қ. Қызылорда облысы	ШҚО Нұр-Сұлтан қ.		ШҚО Нұр-Сұлтан қ.	ШҚО Нұр-Сұлтан қ.	ШҚО Нұр-Сұлтан қ.
Дүниежүзі тарихы	Нұр-Сұлтан қ. Қызылорда облысы	ШҚО Нұр-Сұлтан қ.		ШҚО Нұр-Сұлтан қ.	ШҚО Нұр-Сұлтан қ.	ШҚО Нұр-Сұлтан қ.
Жаратылыстану	Нұр-Сұлтан қ. Қызылорда облысы	ШҚО Нұр-Сұлтан қ.		ШҚО Нұр-Сұлтан қ.		
География						ШҚО Нұр-Сұлтан қ.
Биология					ШҚО Нұр-Сұлтан қ.	ШҚО Нұр-Сұлтан қ.
Физика					ШҚО Нұр-Сұлтан қ.	ШҚО Нұр-Сұлтан қ.

4) пәндердің басым көпшілігінен төменгі білім сапасын көрсеткен өңірлер:

- ✓ Ақтөбе облысы – «Қазақ тілі», «Қазақ әдебиеті», «Ағылшын тілі», «Математика», «Информатика», «Дүниежүзі тарихы», «Қазақстан тарихы», «Жаратылыстану», «География», «Биология», «Физика»;
- ✓ Атырау облысы – «Қазақ тілі», «Қазақ әдебиеті», «Ағылшын тілі», «Информатика», «Дүниежүзі тарихы», «Қазақстан тарихы», «Жаратылыстану», «География», «Биология», «Физика»;
- ✓ Алматы облысы – «Қазақ тілі», «Қазақ әдебиеті», «Қазақстан тарихы», «Дүниежүзі тарихы», «Жаратылыстану»;
- ✓ СҚО – «Қазақ тілі», «Қазақ әдебиеті», «Ағылшын тілі», «Қазақстан тарихы», «Физика», «Биология».

112-кесте. 2018-2019 оқу жылы және 2019-2020 оқу жылындағы 5,6,7,8-сыныптағы пәндер мен өңірлер арақатынасындағы білім сапасына талдау

	2018-2019 оқу жылы			2019-2020 оқу жылы		
	5-сынып	6-сынып	7-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып
Қазақ тілі	Ақтөбе облысы Алматы облысы	Ақтөбе облысы	Ақтөбе облысы СҚО	Ақтөбе облысы Алматы облысы Атырау облысы	Ақтөбе облысы	Ақтөбе облысы Атырау облысы
Қазақ әдебиеті	Ақтөбе облысы Алматы облысы		Ақтөбе облысы Алматы облысы СҚО	Ақтөбе облысы Алматы облысы Атырау облысы Қостанай облысы	Ақтөбе облысы	Ақтөбе облысы Атырау облысы
Ағылшын тілі	Ақтөбе облысы Алматы облысы	Ақтөбе облысы	Ақтөбе облысы СҚО	Ақтөбе облысы Атырау облысы Қостанай облысы	Ақтөбе облысы	Ақтөбе облысы Атырау облысы
Математика	Ақтөбе облысы	Ақтөбе облысы		Ақтөбе облысы		
Алгебра			Ақтөбе облысы		Ақтөбе облысы	Ақтөбе облысы
Геометрия			Ақтөбе облысы		Ақтөбе облысы	Ақтөбе облысы
Информатика	Алматы облысы		Алматы облысы	Ақтөбе облысы Алматы	Ақтөбе облысы	Ақтөбе облысы Атырау облысы

				облысы Қостанай облысы		
Қазақстан тарихы	Ақтөбе облысы Алматы облысы	Ақтөбе облысы	Ақтөбе облысы Алматы облысы СҚО	Ақтөбе облысы Алматы облысы Атырау облысы Қостанай облысы	Ақтөбе облысы	Ақтөбе облысы Атырау облысы
Дүниежүзі тарихы	Ақтөбе облысы Алматы облысы	Ақтөбе облысы	Ақтөбе облысы Алматы облысы		Ақтөбе облысы	Ақтөбе облысы Атырау облысы
Жаратылыстану	Ақтөбе облысы Алматы облысы	Ақтөбе облысы		Ақтөбе облысы Атырау облысы Қостанай облысы		
География			Ақтөбе облысы Алматы облысы СҚО			Ақтөбе облысы Атырау облысы
Биология			Ақтөбе облысы Алматы облысы СҚО		Ақтөбе облысы Атырау облысы	Ақтөбе облысы Атырау облысы
Физика					Ақтөбе облысы Атырау облысы	Ақтөбе облысы Атырау облысы

2018-2019 оқу жылы 5-сынып оқушыларының білімін бағалау 2019-2020 оқу жылында 6-сыныпта екінші жыл жүргізілгенде оқу пәндері бойынша білім сапасы қалай өзгергеніне әр өңірге қатысты салыстырмалы талдау жасалды

113-сурет. 2019-2020 оқу жылында 6-сыныпта екінші жыл жүргізілгенде оқу пәндері бойынша білім сапасы қалай өзгергеніне әр өңірге қатысты салыстырмалы талдауы

	қазақ тілі	қазақ әдебиеті	математика	жаратылыстану	ағылшын тілі	информатика	Қазақстан тарихы
Ақмола облысы	75%	77%	69%	83%	78%	79%	82%
	73%	75%	67%	79%	77%	88%	75%
	-2	-2	-2	-4	-1	+9	-7

Ақмола облысы бойынша 2018-2019 оқу жылындағы 5-сынып оқушыларының 2019-2020 оқу жылында 6-сыныптағы оқу пәндері бөлінісіндегі білім сапасына жүргізілген талдау нәтижесі тек «Информатика» пәнінен ғана білім сапасының +9%-ға артқанын көрсетті. Ал «Қазақстан тарихы» пәнінен білім сапасы -7%-ға төмендеген. Жаратылыстану, қазақ тілі, қазақ әдебиеті, ағылшын тілі пәндерінен білім сапасы -1-ден -4%-ға төмендегені анықталды.

114-кесте. 2018-2019 оқу жылындағы 5-сынып оқушыларының 2019-2020 оқу жылында 6-сыныптағы оқу пәндері бөлінісіндегі білім сапасына жүргізілген талдау нәтижесі

	қазақ тілі	қазақ әдебиеті	математика	жаратылыстану	ағылшын тілі	информатика	Қазақстан тарихы
Ақтөбе облысы	74%	74%	68%	75%	73%	87%	74%
	71%	71%	64%	72%	70%	82%	69%
	-3	-3	-4	-3	-3	-5	-5

Ақтөбе облысы бойынша 2018-2019 оқу жылындағы 5-сынып оқушыларының 2019-2020 оқу жылында 6-сыныпта оқу пәндерінен білім сапасы төмендеген. «Қазақстан тарихы», «Информатика» оқу пәндерінен білім сапасы -5%-ға төмендегені анықталды. Жаратылыстану, қазақ тілі, қазақ әдебиеті, ағылшын тілі пәндерінен білім сапасы -3-ден -4%-ға төмендегені белгілі болды.

115-кесте. 2018-2019 оқу жылындағы 5-сынып оқушыларының 2019-2020 оқу жылында 6-сыныпта оқу пәндерінен білім сапасы

	қазақ тілі	қазақ әдебиеті	математика	жаратылыстану	ағылшын тілі	информатика	Қазақстан тарихы
Алматы облысы	74%	76%	71%	78%	75%	84%	75%

	73%	74%	69%	74%	75%	81%	74%
	-1	-2	-2	-4	0	-3	-1

Алматы облысы бойынша жүргізілген талдау нәтижесіне сәйкес «Ағылшын тілі» оқу пәнінен 2019-2020 оқу жылында 6-сыныпта 2018-2019 оқу жылындағы 5-сыныптағы білім сапасы сақталған. Ал қалған пәндер бойынша білім сапасының төмендеуі анықталды. Жаратылыстану, информатика, қазақ әдебиеті, математика, қазақ тілі пәндерінен білім сапасы -1-ден -4%-ға төмендеген.

116-кесте. 2019-2020 оқу жылында 6-сыныпта 2018-2019 оқу жылындағы 5-сыныптағы білім сапасы

	қазақ тілі	қазақ әдебиеті	математика	жаратылыстану	ағылшын тілі	информатика	Қазақстан тарихы
Алматы қаласы	83%	82%	72%	83%	79%	93%	80%
	85%	88%	80%	68%	82%	70%	90%
	+2	+6	+8	-15	+3	-23	+10

Алматы қаласы бойынша 2018-2019 оқу жылындағы 5-сынып оқушыларының 2019-2020 оқу жылында 6-сыныптағы оқу пәндері бөлінісіндегі білім сапасына жүргізілген талдау «Қазақстан тарихы» пәнінен білім сапасының +10%-ға артқанын көрсетті. Ал қазақ тілі, ағылшын тілі, қазақ әдебиеті, математика оқу пәндерінен білім сапасы +2-ден +8%-ға дейін артқан. Жаратылыстану және информатика пәндері бойынша білім сапасы-15%-дан -23%-ға дейін төмендегенін көрсетті.

117-кесте. 2018-2019 оқу жылындағы 5-сынып оқушыларының 2019-2020 оқу жылында 6-сыныптағы оқу пәндері бөлінісіндегі білім сапасына жүргізілген талдау

	қазақ тілі	қазақ әдебиеті	математика	жаратылыстану	ағылшын тілі	информатика	Қазақстан тарихы
Атырау облысы	70%	72%	67%	71%	81%	80%	68%
	69%	70%	66%	68%	67%	78%	68%
	-1	-2	-1	-3	-14	-2	0

Атырау облысы бойынша оқу пәндерінен білім сапасының артуы байқалмайды. «Қазақстан тарихы» пәнінен 2019-2020 оқу жылында 6-сыныпта 2018-2019 оқу жылындағы 5-сыныптағы білім сапасы сақталған. Ал қалған пәндер бойынша білім сапасының төмендеуі анықталды. «Ағылшын тілі» пәнінен білім сапасы бір оқу жылында-14%-ға дейін

төмендегені көрсетілген. Математика, қазақ тілі, информатика, қазақ әдебиеті, жаратылыстану пәндері бойынша білім сапасы -1-ден -3%-ға төмендеген.

118-кесте. 2018-2019 оқу жылындағы 5-сыныптағы білім сапасы

	қазақ тілі	қазақ әдебиеті	математика	жаратылыстану	ағылшын тілі	информатика	Қазақстан тарихы
ШҚО	76%	81%	73%	83%	71%	90%	83%
	77%	79%	72%	80%	76%	85%	80%
	+1	-2	-1	-3	+5	-5	-3

Шығыс Қазақстан облысы бойынша 2018-2019 оқу жылындағы 5-сынып оқушыларының 2019-2020 оқу жылында 6-сыныптағы оқу пәндері бөлінісіндегі білім сапасына жүргізілген талдау нәтижесі білім сапасының «Ағылшын тілі» пәнінен +5%-ға, қазақ тілінен +1%-ға артқанын көрсетті. Ал «Информатика» пәнінен білім сапасы -5%-ға төмендеген. Математика, қазақ әдебиеті, жаратылыстану, қазақстан тарихы пәндерінен білім сапасы -1-ден -3%-ға төмендегені анықталды.

119-кесте. 2018-2019 оқу жылындағы 5-сынып оқушыларының 2019-2020 оқу жылында 6-сыныптағы оқу пәндері бөлінісіндегі білім сапасына жүргізілген талдау

	қазақ тілі	қазақ әдебиеті	математика	жаратылыстану	ағылшын тілі	информатика	Қазақстан тарихы
Жамбыл облысы	73%	76%	71%	76%	71%	85%	76%
	79%	79%	68%	75%	70%	79%	71%
	+6	+3	-3	-1	-1	-6	-5

Талдау нәтижесіне сәйкес Жамбыл облысы бойынша тілдік пәндерден білім сапасының жоғарылауы байқалады. Қазақ тілі мен қазақ әдебиетінен білім сапасы +3-тен +6%-ға артқаны анықталды. Қазақстан тарихы мен информатика пәнінен білім сапасы -5-тен -6%-ға дейін төмендеген.

120-кесте. 2018-2019 оқу жылындағы 5-сынып оқушыларының 2019-2020 оқу жылында 6-сыныптағы оқу пәндері бөлінісіндегі білім сапасына жүргізілген талдау

	қазақ тілі	қазақ әдебиеті	математика	жаратылыстану	ағылшын тілі	информатика	Қазақстан тарихы
БҚО	75%	75%	55%	81%	74%	90%	83%

	71%	73%	70%	77%	73%	87%	77%
	-4	-2	+15	-4	-1	-3	-6

Батыс Қазақстан облысы бойынша 2018-2019 оқу жылындағы 5-сынып оқушыларының 2019-2020 оқу жылында 6-сыныптағы оқу пәндері бөлінісіндегі білім сапасына жүргізілген талдау нәтижесі білім сапасының «Математика» пәнінен +15%-ға артқанын көрсетті. Ал «Қазақстан тарихы» пәнінен білім сапасы -6%-ға төмендеген. Ағылшын тілі, қазақ әдебиеті, информатика, қазақ тілі, жаратылыстану пәндерінен білім сапасы -1-ден -4%-ға төмендегені анықталды.

121-кесте. 2018-2019 оқу жылындағы 5-сынып оқушыларының 2019-2020 оқу жылында 6-сыныптағы оқу пәндері бөлінісіндегі білім сапасына жүргізілген талдау

Қостанай облысы	қазақ тілі	қазақ әдебиеті	математика	жаратылыстану	ағылшын тілі	информатика	Қазақстан тарихы
	70%	74%	66%	74%	72%	84%	84%
	74%	74%	64%	72%	66%	80%	70%
	+4	0	-2	-2	-6	-4	-14

Кестеде көрсетілгендей 5-сынып білім алушыларының 2020жылғы 6-сыныптағы білім сапасы көрсеткіші тек «Қазақ тілі» пәнінен ғана +4% -ға артқан. «Қазақ әдебиеті» пәні бойынша 5-сыныптағы білім сапасы сақталған. Білім сапасы көрсеткіші математика, жаратылыстану, информатика, ағылшын тілі пәндерінен -2-ден -6-ға төмендегенін көруге болады. Сонымен қатар Қостанай облысы бойынша «Қазақстан тарихы» пәні бойынша білім сапасының -14% дейін төмендегені анықталды.

122-кесте. 2020жылғы 6-сыныптағы білім сапасы көрсеткіші

Қызылорда облысы	қазақ тілі	қазақ әдебиеті	математика	жаратылыстану	ағылшын тілі	информатика	Қазақстан тарихы
	77%	81%	73%	83%	76%	91%	89%
	71%	69%	72%	77%	75%	90%	79%
	-6	-12	-1	-6	-1	-1	-10

Басқа өңірлермен салыстырғанда, Қызылорда облысы бойынша 2018-2019 оқу жылындағы 5-сынып оқушыларының 2019-2020 оқу жылында 6-сыныпта оқу пәндерінен білім сапасының артуы байқалмайды. Білім сапасы

«Қазақ әдебиеті» пәнінен -12%-ға төмендесе, «Қазақстан тарихы» пәнінен -10% көрсетті. Ал білім сапасы көрсеткіші математика, ағылшын тілі, информатика, жаратылыстану, қазақ тілі пәндерінен -1-ден -6-ға төмендегенін көруге болады.

123-кесте. 2018-2019 оқу жылындағы 5-сынып оқушыларының 2019-2020 оқу жылында 6-сыныпта оқу пәндерінен білім сапасыны

Павлодар облысы	қазақ тілі	қазақ әдебиеті	математика	жаратылыстану	ағылшын тілі	информатика	Қазақстан тарихы
	72%	76%	68%	81%	75%	85%	80%
	74%	77%	68%	77%	71%	83%	80%
	+2	+1	0	-4	-4	-2	0

Павлодар облысында 6-сыныпта тілдік пәндерден білім сапасының артуы байқалады: Қазақ тілі, қазақ әдебиеті пәндері бойынша білім сапасы +1-ден +2-ға артқан. Ал математика және қазақстан тарихы пәндерінен 5-сыныптағы білім сапасы сақталған. Информатика, жаратылыстану, ағылшын тілі оқу пәндерінен білім сапасы -2-ден -4-ға төмендегені анықталды.

124-кесте. 2018-2019 оқу жылындағы 5-сынып оқушыларының 2019-2020 оқу жылында 6-сыныпта оқу пәндерінен білім сапасыны

Нұр-Сұлтан	қазақ тілі	қазақ әдебиеті	математика	жаратылыстану	ағылшын тілі	информатика	Қазақстан тарихы
	80%	82%	74%	87%	81%	94%	82%
	77%	78%	78%	87%	80%	90%	82%
	-3	-4	+4	0	-1	-4	0

Нұр-Сұлтан қаласы бойынша 2018-2019 оқу жылындағы 5-сынып оқушыларының 2019-2020 оқу жылында 6-сыныптағы оқу пәндері бөлінісіндегі білім сапасына жүргізілген талдау нәтижесі тек «Математика» пәнінен ғана білім сапасының +4%-ға артқанын көрсетті. Ал жаратылыстану және қазақстан тарихы пәндерінен 5-сыныптағы білім сапасы сақталған. Ағылшын тілі, қазақ тілі, қазақ әдебиеті, информатика пәндерінен білім сапасы -1-ден -4%-ға төмендегені анықталды.

125-кесте. 2019-2020 оқу жылында 6-сыныптағы оқу пәндері бөлінісіндегі білім сапасына жүргізілген талдау нәтижесі

СҚО	қазақ тілі	қазақ әдебиеті	математика	жаратылыстану	ағылшын тілі	информатика	Қазақстан тарихы
	74%	76%	52%	84%	76%	88%	78%
	73%	76%	64%	79%	70%	88%	78%
	-1	0	+12	-5	-5	0	0

Кестеде көрсетілгендей 5-сынып білім алушыларының 2020жылғы 6-сыныптағы білім сапасы көрсеткіші тек «Математика» пәнінен ғана +12% -ға артқан. Қазақ әдебиеті, информатика, Қазақстан тарихы пәндерінен білім сапасының артуы байқалмайды, тек 5-сыныптағы білім сапасы сақталған.

Білім сапасы көрсеткіші «Қазақ тілі» пәнінен -1% -ға төмендесе, жаратылыстану мен информатика пәндері бойынша -5-ға төмендегенін көруге болады.

2018-2019 оқу жылы 5-сынып оқушыларының білімін бағалау 2019-2020 оқу жылында 6-сыныпта екінші жыл жүргізілгенде оқу пәндері бойынша білім сапасының өңірлер бөлінісінде салыстырмалы талдау жасалды. Талдау ХХ кестеде көрсетілген.

126-кесте. 2018-2019 оқу жылы 5-сынып оқушыларының білімін бағалау 2019-2020 оқу жылында 6-сыныпта екінші жыл жүргізілгенде оқу пәндері бойынша білім сапасының өңірлер бөлінісінде салыстырмалы талдауы

Өңірлер	қазақ тілі	қазақ әдебиеті	математика	жаратылыстану	ағылшын тілі	информатика	Қазақстан тарихы
Ақмола облысы	-2	-2	-2	-4	-1	+9	-7
Ақтөбе облысы	-3	-3	-4	-3	-3	-5	-5
Алматы облысы	-1	-2	-2	-4	0	-3	-1
Алматы қаласы	+2	+6	+8	-15	+3	-23	+10
Атырау облысы	-1	-2	-1	-3	-14	-2	0
ШҚО	+1	-2	-1	-3	+5	-5	-3
Жамбыл облысы	+6	+3	-3	-1	-1	-6	-5
БҚО	-4	-2	+15	-4	-1	-3	-6

Қостанай облысы	+4	0	-2	-2	-6	-4	-14
Қызылорда облысы	-6	-12	-1	-6	-1	-1	-10
Павлодар облысы	+2	+1	0	-4	-4	-2	0
Нұр-Сұлтан қаласы	-3	-4	+4	0	-1	-4	0
СҚО	-1	0	+12	-5	-5	0	0

Талдау нәтижесіне сәйкес, пәндер бөлінісінде 2018-2019 оқу жылы 5-сынып оқушыларының білімін бағалау 2019-2020 оқу жылында 6-сыныпта «Жаратылыстану» пәнінен білім сапасының артуы байқалмайды. «Информатика» пәнінен тек Ақмола облысы бойынша +9%-ға, «Қазақстан тарихы» пәнінен Алматы қаласы бойынша ғана +10%-ға артқаны көрсетілген. Өңірлер бөлінісінде білім сапасының артуы «Қазақ тілі» пәні бойынша 5 өңірде +1-ден +6%-ға артқаны анықталды. Ал «Математика» пәні бойынша 4 өңірде білім сапасы +4-тен +15%-ға артқаны көрсетілген. «Қазақ әдебиеті» пәні бойынша білім сапасының 3 өңір бойынша +1-тен +6%-ға артуы байқалды. Сонымен пәндер бөлінісінде 2018-2019 оқу жылы 5-сынып оқушыларының білімін бағалау 2019-2020 оқу жылында 6-сыныпта пәндер бөлінісінде білім сапасының артуы бойынша жоғары көрсеткіш «Математика» пәнінен+15% құрағаның көруге болады. Пәндер бөлінісінде білім сапасының кемуі бойынша жоғары көрсеткіш «Информатика» пәнінен-23% анықталды.

2018-2019 оқу жылы 7-сынып оқушыларының білімін бағалау 2019-2020 оқу жылында 8-сыныпта екінші жыл жүргізілгенде оқу пәндері бойынша білім сапасы қалай өзгергеніне әр өңірге қатысты салыстырмалы талдау жасалды

127-кесте. 7-сынып оқушыларының білімін бағалау 2019-2020 оқу жылында 8-сыныпта екінші жыл жүргізілгенде оқу пәндері бойынша білім сапасы

	қазақ тілі	қазақ әдебиеті	алгебра	геометрия	ағылшын тілі	информатика	биология	география	Қазақстан тарихы	Дүниежүзі тарихы
Ақмола облысы	70%	78%	61%	62%	76%	76%	75%	77%	78%	78%
	65%	75%	63%	66%	58%	74%	86%	74%	75%	78%
	-5	-3	+2	+4	-18	-2	+11	-3	-3	0

Ақмола облысы бойынша 2018-2019 оқу жылындағы 7-сынып оқушыларының 2019-2020 оқу жылында 8-сыныптағы оқу пәндері бөлінісіндегі білім сапасына жүргізілген талдау нәтижесі «Биология» пәнінен білім сапасының

+11%-ға, «Геометрия» пәнінен +4%-ға, «Алгебра» пәнінен +2%-ға артқанын көрсетті. Ал «Ағылшын тілі» пәнінен білім сапасы -18%-ға төмендесе, қазақ тілі, қазақ әдебиеті, информатика, география, Қазақстан тарихы пәндерінен білім сапасы -2-ден -5%-ға төмендегені анықталды.

128-кесте. 2018-2019 оқу жылындағы 7-сынып оқушыларының 2019-2020 оқу жылында 8-сыныптағы оқу пәндері бөлінісіндегі білім сапасына жүргізілген талдау

	қазақ тілі	қазақ әдебиеті	алгебра	геометрия	ағылшын тілі	информатика	биология	география	Қазақстан тарихы	Дүниежүзі тарихы
Ақтөбе облысы	70%	72%	58%	57%	67%	83%	69%	70%	67%	68%
	70%	70%	61%	61%	39%	69%	82%	70%	69%	73%
	0	+2	+3	+4	-28	-17	+13	0	+2	+5

Ақтөбе облысы бойынша 2018-2019 оқу жылындағы 7-сынып оқушыларының 2019-2020 оқу жылында 8-сыныпта білім сапасы «Ағылшын тілі» пәнінен -28%-ға, «Информатика» пәнінен -17%-ға төмендеген. Ал «Биология» пәнінен білім сапасы +13%-ға артқаны анықталды. Қазақ әдебиеті, алгебра, геометрия, Қазақстан тарихы, дүниежүзі тарихы пәндерінен білім сапасы +2-ден +5%-ға артқаны белгілі болды.

129-кесте. 2018-2019 оқу жылындағы 7-сынып оқушыларының 2019-2020 оқу жылында 8-сыныпта білім сапасы

	қазақ тілі	қазақ әдебиеті	алгебра	геометрия	ағылшын тілі	информатика	биология	география	Қазақстан тарихы	Дүниежүзі тарихы
Алматы облысы	73%	74%	65%	65%	75%	80%	72%	72%	72%	74%
	71%	72%	67%	68%	56%	73%	79%	71%	73%	75%
	-2	-2	+2	+3	-19	-7	+7	-1	+1	+1

Алматы облысы бойынша жүргізілген талдау нәтижесіне сәйкес «Ағылшын тілі» оқу пәнінен 2019-2020 оқу жылында 8-сыныптағы білім сапасы -19%-ға төмендеген. «Қазақ тілі», «Қазақ әдебиеті» пәндерінен білім сапасының -2%-ға, «Информатика» пәнінен -7%-ға төмендегені анықталды. Ал «Биология» пәнінен білім сапасы +7%-ға, алгебра, геометрия, Қазақстан тарихы, дүниежүзі тарихы пәндерінен білім сапасы +1-ден +3%-ға артқаны байқалды.

130-кесте. 2019-2020 оқу жылында 8-сыныптағы білім сапасы

	қазақ тілі	қазақ әдебиеті	алгебра	геометрия	ағылшын тілі	информатика	биология	география	Қазақстан тарихы	Дүниежүзі тарихы
--	------------	----------------	---------	-----------	--------------	-------------	----------	-----------	------------------	------------------

Алматы қ.	81%	82%	57%	56%	80%	91%	79%	80%	79%	82%
	81%	80%	59%	59%	55%	76%	91%	82%	79%	82%
	0	-2	+2	+3	-25	-15	+12	+2	0	0

Алматы қаласы бойынша 2018-2019 оқу жылындағы 7-сынып оқушыларының 2019-2020 оқу жылында 8-сыныптағы оқу пәндері бөлінісіндегі білім сапасына жүргізілген талдау «Биология» пәнінен білім сапасының +12%-ға артқанын көрсетті. Алгебра, геометрия, география оқу пәндерінен білім сапасы +2, +3%-ға артқан. Ал «Ағылшын тілі» пәнінен білім сапасы -25%-ға, «Информатика» пәні бойынша -15%-ға дейін төмендегенін көрсетті. Қазақ тілі, Қазақстан тарихы, дүниежүзі тарихы пәндерінен білім сапасы сақталған.

131-кесте. 2018-2019 оқу жылындағы 7-сынып оқушыларының 2019-2020 оқу жылында 8-сыныптағы оқу пәндері бөлінісіндегі білім сапасына жүргізілген талдау

	қазақ тілі	қазақ әдебиеті	алгебра	геометрия	ағылшын тілі	информатика	биология	география	Қазақстан тарихы	Дүниежүзі тарихы
Атырау облысы	65%	67%	64%	61%	65%	76%	66%	68%	63%	67%
	66%	67%	67%	67%	38%	64%	76%	67%	66%	68%
	+1	0	+3	+6	-27	-12	+10	-1	+3	+1

Атырау облысы бойынша жүргізілген талдау нәтижесіне сәйкес «Ағылшын тілі» оқу пәнінен 2019-2020 оқу жылында 8-сыныптағы білім сапасы -27%-ға, «Информатика» пәнінен -12%-ға төмендеген. «Қазақ тілі», «Қазақ әдебиеті», «Дүниежүзі тарихы» пәндерінен білім сапасының көрсеткішінде айтарлықтай өзгеріс жоқ. Ал «Биология» пәнінен білім сапасы +10%-ға, «Геометрия» пәнінен +6%-ға артқаны анықталды. Қазақстан тарихынан, алгебрадан білім сапасы +3%-ға артқаны байқалды.

132-кесте. 2019-2020 оқу жылында 8-сыныптағы білім сапасы

	қазақ тілі	қазақ әдебиеті	алгебра	геометрия	ағылшын тілі	информатика	биология	география	Қазақстан тарихы	Дүниежүзі тарихы
ШҚО	73%	78%	66%	67%	74%	86%	74%	75%	79%	79%
	74%	77%	74%	73%	50%	76%	84%	75%	79%	79%
	+1	-1	+8	+6	-24	-10	+10	0	0	0

ШҚО бойынша 2018-2019 оқу жылындағы 7-сынып оқушыларының 2019-2020 оқу жылында 8-сыныпта білім сапасы «Ағылшын тілі» пәнінен -24%-ға, «Информатика» пәнінен -10%-ға төмендеген. Ал «Биология» пәнінен білім сапасы +10%-ға, «Алгебра» оқу пәнінен +8%-ға, «Геометрия» пәнінен +6%-ға артқаны анықталды. Қазақ тілі, қазақ әдебиеті, география, Қазақстан тарихы, дүниежүзі тарихы пәндерінен білім сапасында айтарлықтай өзгеріс жоқ.

133-кесте. 2018-2019 оқу жылындағы 7-сынып оқушыларының 2019-2020 оқу жылында 8-сыныпта білім сапасы

	қазақ тілі	қазақ әдебиеті	алгебра	геометрия	ағылшын тілі	информатика	биология	география	Қазақстан тарихы	Дүниежүзі тарихы
Жамбыл облысы	73%	74%	64%	65%	70%	80%	86%	72%	73%	87%
	76%	77%	68%	69%	83%	70%	78%	71%	70%	74%
	+3	+3	+4	+4	+13	-10	-8	-1	-3	-13

Жамбыл облысы бойынша жүргізілген талдау нәтижесіне сәйкес «Ағылшын тілі» оқу пәнінен 2019-2020 оқу жылында 8-сыныптағы білім сапасы +13%-ға артқан. «Қазақ тілі», «Қазақ әдебиеті», «Алгебра» және «Геометрия» оқу пәндерінен білім сапасы +3, +4%-ға артқан. Ал «Дүниежүзі тарихы» пәнінен білім сапасы -13%-ға, «Информатика» пәнінен -10%-ға, «Биология» пәнінен -8%-ға, Қазақстан тарихынан -3%-ға, «География» пәнінен -1%-ға төмендегені байқалды.

134-кесте. 2019-2020 оқу жылында 8-сыныптағы білім сапасы

	қазақ тілі	қазақ әдебиеті	алгебра	геометрия	ағылшын тілі	информатика	биология	география	Қазақстан тарихы	Дүниежүзі тарихы
БҚО	71%	73%	59%	59%	70%	83%	78%	72%	81%	83%
	72%	73%	59%	59%	88%	71%	85%	76%	77%	78%
	+1	0	0	0	+2	-12	+7	+4	-4	-5

БҚО бойынша 2018-2019 оқу жылындағы 7-сынып оқушыларының 2019-2020 оқу жылында 8-сыныптағы оқу пәндері бөлінісіндегі білім сапасына жүргізілген талдау «Биология» пәнінен білім сапасының +7%-ға, «География» пәнінен +4%-ға, «Қазақ тілі» пәнінен +1%-ға, «Ағылшын тілі» пәнінен +2%-ға артқанын көрсетті. Қазақ әдебиеті, алгебра, геометрия оқу пәндерінен білім сапасында өзгеріс жоқ. Ал «Информатика» пәнінен білім сапасы -12%-ға, «Қазақстан тарихы» пәні бойынша -4%-ға, «Дүниежүзі тарихы» пәнінен -5%-ға дейін төмендегенін көрсетті.

135-кесте. 2018-2019 оқу жылындағы 7-сынып оқушыларының 2019-2020 оқу жылында 8-сыныптағы оқу пәндері бөлінісіндегі білім сапасына жүргізілген талдау

	қазақ тілі	қазақ әдебиеті	алгебра	геометрия	ағылшын тілі	информатика	биология	география	Қазақстан тарихы	Дүниежүзі тарихы
Қостанай облысы	66%	72%	59%	59%	72%	80%	79%	70%	87%	89%
	73%	73%	65%	66%	38%	72%	78%	70%	70%	70%
	+7	+1	+6	+7	-34	-8	-1	0	-17	-19

Қостанай облысы бойынша жүргізілген талдау нәтижесіне сәйкес «Ағылшын тілі» оқу пәнінен 2019-2020 оқу жылында 8-сыныптағы білім сапасы -34%-ға, «Қазақстан тарихы» пәні бойынша -17%-ға, «Дүниежүзі тарихы» пәнінен -19%-ға, «Информатика» пәнінен -8%-ға, «Биология» пәнінен -1%-ға төмендегені байқалды. Ал «Қазақ тілі» пәнінен білім сапасы +7%-ға, «Алгебра» және «Геометрия» оқу пәндерінен білім сапасы +6, +7%-ға, «Қазақ әдебиеті» пәнінен +1%-ға артқан. «География» пәнінен білім сапасы сақталған.

136-кесте. 2019-2020 оқу жылында 8-сыныптағы білім сапасы

	қазақ тілі	қазақ әдебиеті	алгебра	геометрия	ағылшын тілі	информатика	биология	география	Қазақстан тарихы	Дүниежүзі тарихы
Қызылорда облысы	73%	78%	42%	40%	70%	87%	82%	77%	84%	85%
	64%	68%	59%	59%	49%	69%	86%	75%	75%	77%
	-9	-10	+17	+19	-21	-18	+4	-2	-9	-8

Қызылорда облысы бойынша 2018-2019 оқу жылындағы 7-сынып оқушыларының 2019-2020 оқу жылында 8-сыныптағы білім сапасы «Алгебра» оқу пәнінен +17%-ға, «Геометрия» пәнінен +19%-ға, «Биология» пәнінен +4%-ға артқаны анықталды. Ал «Ағылшын тілі» пәнінен -21%-ға, «Информатика» пәнінен -18%-ға, «Қазақ тілі» және «Қазақстан тарихы» пәндері бойынша -9%-ға, «Қазақ әдебиеті» пәнінен -10%-ға, «Дүниежүзі тарихы» пәнінен -8%-ға, «География» пәнінен -2%-ға төмендегені байқалды.

137-кесте. 2018-2019 оқу жылындағы 7-сынып оқушыларының 2019-2020 оқу жылында 8-сыныптағы білім сапасы

	қазақ тілі	қазақ әдебиеті	алгебра	геометрия	ағылшын тілі	информатика	биология	география	Қазақстан тарихы	Дүниежүзі тарихы
Нұр-Сұлтан	74%	76%	42%	39%	74%	90%	84%	77%	80%	83%

	72%	75%	65%	67%	57%	75%	88%	78%	81%	81%
	-2	-1	+23	+28	-17	-15	+4	+1	+1	-2

Нұр-Сұлтан қаласы бойынша жүргізілген талдау нәтижесіне сәйкес 2019-2020 оқу жылында 8-сыныптағы білім сапасы «Алгебра» және «Геометрия» оқу пәндерінен +23, +28%-ға, «Биология» пәнінен +4%-ға, «Қазақстан тарихы», «География» пәндерінен +1%-ға артқан. «Ағылшын тілі» оқу пәнінен -17%-ға, «Информатика» пәнінен -15%-ға, «Қазақ тілі» және «Дүниежүзі тарихы» пәндері бойынша -2%-ға, «Қазақ әдебиеті» пәнінен -1%-ға төмендегені анықталды.

138-кесте. 2019-2020 оқу жылында 8-сыныптағы білім сапасы

	қазақ тілі	қазақ әдебиеті	алгебра	геометрия	ағылшын тілі	информатика	биология	география	Қазақстан тарихы	Дүниежүзі тарихы
Павлодар облысы	73%	73%	66%	65%	67%	79%	74%	71%	76%	81%
	71%	74%	67%	67%	56%	70%	83%	74%	77%	80%
	-2	+1	+1	+2	-11	-9	-9	-3	+1	-1

Павлодар облысы бойынша 2018-2019 оқу жылындағы 7-сынып оқушыларының 2019-2020 оқу жылында 8-сыныптағы білім сапасы «Қазақ әдебиеті» пәнінен +1%-ға, «Алгебра», «Геометрия», «Қазақстан тарихы» пәндерінен +1%-ға артқан. Ал «Ағылшын тілі» оқу пәнінен -11%-ға, «Информатика» мен «Биология» пәндерінен -9%-ға, «География» пәні бойынша -3%-ға, «Дүниежүзі тарихы» пәнінен -1%-ға төмендегені байқалды.

139-кесте. 2018-2019 оқу жылындағы 7-сынып оқушыларының 2019-2020 оқу жылында 8-сыныптағы білім сапасы

	қазақ тілі	қазақ әдебиеті	алгебра	геометрия	ағылшын тілі	информатика	биология	география	Қазақстан тарихы	Дүниежүзі тарихы
СҚО	69%	74%	69%	64%	69%	83%	68%	71%	74%	84%
	70%	73%	65%	63%	40%	70%	87%	70%	75%	81%
	+1	-1	-4	-1	-29	-13	+19	-1	+1	-3

СҚО бойынша 2018-2019 оқу жылындағы 7-сынып оқушыларының 2019-2020 оқу жылында 8-сыныптағы білім сапасы «Ағылшын тілі» пәнінен -29%-ға, «Информатика» пәнінен -13%-ға, «Алгебра» оқу пәнінен -4%-ға, «Қазақ

әдебиеті», «Геометрия» және «География» пәндерінен -1%-ға төмендегені, ал «Биология» пәнінен +19%-ға, «Қазақ тілі» және «Қазақстан тарихы» пәндері бойынша +1%-ға артқаны анықталды.

2 КРИТЕРИАЛДЫ БАҒАЛАУ ЖҮЙЕСІН ЕНГІЗУ ҚОРЫТЫНДЫСЫ БОЙЫНША ӘДІСТЕМЕЛІК ҰСЫНЫМДАР

2.1.1 Критериалды бағалау бойынша

Қазақстандық әдістемелік мектеп PISA, TIMMS, PIRLS халықаралық зерттеулеріне бағдарлана отырып, қазіргі уақытта оқу пәндері бойынша белгілі бір құзыреттілік түрлерінің нақты мазмұны арқылы өлшенетін білім сапасына ұмтылады. Орта мектептің жаңартылған білім беру мазмұны тиісті салада нақты ахуалдық міндеттерді енгізу, оқушылардың оқу жетістіктерін бағалаудың халықаралық тәжірибесіне бағдарлау арқылы оқытудың функционалдық аспектісін күшейтуге мүмкіндік берді.

М.Жұмабаевтың оқушылардың шығармашылық ойлауын дамыту туралы айтқан ойларын функционалды сауатты тұлғаны қалыптастырудың негізгі идеясы деп санауға болады. Сонымен қатар, зерттеуші-мұғалім жеке тұлғаның барлық компоненттерін – ақыл-ой, эмоционалды, психикалық, физикалық салаларды тарту қажеттілігін баса айтады. Ол: «Жас сәбидің бір нәрсеге ұмтылуы оның ақылының, сезімінің, жанының, денесінің, қайратының бірдей күш жұмсауы арқылы болатынын айта келіп, балалық шақта алынған әсердің өмір бойы естен шықпауының мәнісін ғылыми тұрғыда ашып береді: «Егер де ол ыстық, суық, аштық, жаңалаштық сияқты тұрмыста жиі ұшырайтын күштері елемейтін мықты, денсаулығы мықты болса, дұрыс ойлайтын, дұрыс шешім қабылдайтын, дәл табатын ақылды болса, мәнерлі сөз, сиқырлы әуен, әдемі түрден ләззат алып, жан толқындырарлық болса, жамандықтан жаны жиреніп, жақсылықты жаны тілеп тұратын құлықты болса ғана адам баласының дұрыс тәрбие алып, шын адам болғандығы [1]. Сыртқы әлемді қабылдаудың барлық салаларына сүйене отырып, оқушының жеке басын кешенді қалыптастырудың бұл маңызды идеясы белгілі бір критерийлерді әзірлеу кезінде, танымдық және еңбек іс-әрекетінде оқушылардың өзін-өзі басқаруын жүйелі бақылауды ұйымдастыру кезінде құрылуы мүмкін.

Оқу процесі бағалау мен бағалаудың объектісі ретінде психологтердің, педагогтердің және әртүрлі оқу пәндері әдіскерлерінің (Б.Г.Ананьев, Ю.К.Бабанский, П.П.Блонский, Л.И.Божович, Дж. Брунер, Л.С. Выготский, В.Джеймс, З.И. Калмыкова, Г.Клаус, А.Н.Леонтьев, И.Я.Лернер, А.К.Маркова, В.С.Мерлин, Д.Б.Эльконин, И.С.Якиманская, И.С.Якиманская және т.б.) көптеген еңбектерінде ғылыми негіздемеге ие болды.

Қазақстандық критериалды бағалау жүйесін дамытуға қазақстандық зерттеушілердің келесі жұмыстары елеулі үлес қосты: 1) Ж.А. Қараевтың [2], 2) К.Н. Булатбаева (2014). [3] 3) К.Н. Булатбаева Болашақ шет тілі мамандарын оқыту үдерісінде критериалды бағалау жүйесін іске асыру механизмі [4].

1- бөлім. - М., «Интернаука» баспасы, 2016. - Б.8-15; 4) К.С. Kurakbayev, А.К.Омарбекова. Совершенствование национальной системы оценивания учебных достижений учащихся в контексте системы критериального оценивания/ Критериалдық бағалау контекстінде оқушылардың білімін бағалау ұлттық жүйесін жетілдіру [5] және т.б.

Сонымен, Ж.А. Қараев критериалды бағалаудың дидактикалық негізін жүйелі түрде әзірлейді, мұғалімдер үшін негізгі ұғымдарды дұрыс ажыратады:

140-кесте. Ж.А. Қараев критериалды бағалаудың дидактикалық негізі

<i>Оқу жетістіктерін бағалау</i>	<i>Критериалды бағалау</i>
іздеу-танымдық іс-әрекет негізінде оқушылардың нақты қол жеткізген нәтижелерінің жоспарланған оқу мақсаттарына сәйкес келу дәрежесін бағалау	оқу мақсаттарына сәйкес күтілетін нәтижелерге қол жеткізу үшін оқытудың (дамудың) жеке траекториясын түзетуге мүмкіндік беретін алдын ала белгілі бағалау критерийлеріне сәйкес оқушылардың оқу жетістіктерін бағалау.

Бұл мақсат ең алдымен, функционалды және прагматикалық компоненттерді күшейту аспектісінде білім беру мазмұнын жақсарту және оны игеру үшін белгілі бір тапсырмалар жүйесімен жетілдірілген мазмұн негізінде бағалау критерийлерінің тұтас жүйесін жасау бойынша жүйелі жұмысты қамтиды.

Сонымен қатар, қазақстандық дидакт М.Жұмабаевтың педагогикалық идеяларын жалғастыруда, заманауи мұғалімдерді оқушылардың өзін-өзі басқару дағдыларын қалыптастырудың кешенді тәсілін жүзеге асыруға бағыттайды: «оқушылардың оқу жетістіктерін критериалды бағалау процесін ұйымдастыру кезінде оқушының оқу-танымдық қызметінің бірқатар психологиялық-педагогикалық ерекшеліктері ескерілуі керек: өз білімін, іскерлігін кеңейтуге дайын және қабілетті болуға, оқу міндеттерін шешу жолдарын табуға, өзінің оқу жетістіктерін барабар бағалауға өз ықыласында көрінетін дербестік. Сондай-ақ, оқушының жеке білім беру траекториясын таңдауға және оны құру тәсілдерін іздеуге ұмтылысы; оқу іс-әрекеті процесінде танымдық белсенділікті дамыту; шығармашылық және сыни ойлауды қалыптастыру; селективтілік, тұрақты назарды қалыптастыру – зейіннің шоғырлануын арттыру, қабылдаудың мақсаттылығы» [6] Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясында 2013 жылы К.Н. Булатбаеваның жетекшілігімен білімді меңгеру, оларды қайта өңдеу, дербес оқыту өнімін жасау, авторлық инновацияларға шығармашылық «шарықтау» кезеңдерін қамтамасыз ететін тапсырмалар жүйесін әзірлеудің әмбебап деңгейлері анықталды [7].

Мұндай әзірleme ең алдымен Оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыру жөніндегі ұлттық іс-қимыл жоспарын іске асыру қажеттілігіне байланысты болды.

Критериалды бағалау жүйесі функционалдық сауаттылықты қалыптастырумен интеграциялануы тиіс.

Кестеде қалыптастыру және жиынтық бағалау кезінде даму немесе қалыптасу деңгейін бағалау керек ойлау дағдыларының деңгейі берілген (141-

кесте).

141-кесте. Блум таксономиясы бойынша ойлау қызметінің деңгейлері

Дағдылар	Сипаттамасы
Білу	Нақты фактілерді, ақпараттарды білу және жаңғырту және олардың сипаттамасы
Түсіну	Ақпаратты дұрыс ойнату, болжау немесе түсіндіру арқылы түсінуді көрсету
Қолдану	Жаңа немесе таныс емес контексте немесе жағдайларда ақпаратты және бұрын алған білімді пайдалану және қолдану.
Талдау	Жалпы ережелерді негіздеу үшін дәлелдерді немесе себептерді анықтау, ақыл-ой және/немесе дәлелдерді табу арқылы әртүрлі тұжырымдар алу үшін ақпаратты зерттеу үшін ақпараттық материалдарды құрамдас бөліктерге бөлу қабілетін көрсету
Синтез	Жаңа контекст бұрын алған білімнің әртүрлі бөліктерін қайта құру қабілетін көрсету
Бағалау	Белгілі бір критерийлер бойынша идеялардың немесе фактілердің маңыздылығы туралы пікір қалыптастыру

Білім алушылардың дайындық деңгейі әрбір білім беру саласының ерекшелігін ескере отырып жобаланған оқытудың күтілетін нәтижелері арқылы анықталады.

Төменде берілген ойлау дағдыларының барлық деңгейлерін дамыту бойынша күтілетін нәтижелерді анықтау үшін қолданылатын етістіктердің кестесі мұғалімге бағалау критерийлерін құрастыруда көмектеседі (141-кесте).

142-кесте. Блум бойынша ойлау дағдылары деңгейінің таксономиясы

Ойлау дағдысының деңгейі	Ойлау дағдыларының деңгейіне сәйкес етістіктердің тізімі
Білу	Аудару, есте сақтау, айту, көрсету, аяқтау, қайталау, ойнату, әңгімелеу, еске түсіру және т.б.
Түсіну	Талқылау, анықтау, айту, сұрау, түсіндіру, тұжырымдау, түрлендіру, көрсету және т.б.
Қолдану	Қолдану, есептеу, өзгерту, таңдау, жіктеу, аяқтау, көрсету, анықтау, іске қосу, зерттеу, эксперимент жүргізу, кескіндеу, түсіндіру, операция жасау, салыстыру, жоспарлау, көрсету, нобайларды жасау, шешу, пайдалану және т.б.
Талдау	Талдау, топтастыру, есептеу, жіктеу, салыстыру, байланыстыру, қарсы қою, талқылау, ажырата, айыра, зерттеуге, тәжірибе, түсіндіру, шығару, реттеу, күмәндануы, анықтау, таңдау, бөлу, тексеру және т.б.

	Синтез	Топтастыру, жинау, аралыстыру, құру, жасау, әзірлеу, тұжырымдау, қорыту, біріктіру, ойлап табу, өзгерту, ұйымдастыру, жоспарлау, дайындау, ұсыну, жазып, орнату және т.б.
	Бағалау	Дәлелдеу, таңдау, салыстыру, қорытынды жасауға, сендіру, дәлелдеу, шешу, негіздеу, түсіндіру, өлшеу, алдын алу, ұсыну, бөлу, жинақтау, қолдау, тексеру, бағалау, кеңес беру, сараптама жасау, пікір беру, зерттеу, шығару.

Педагог білім алушылармен бірге бағалау өлшемдерін талқылап, қажет болған жағдайда оларды толықтыра алады.

Егер педагог кейбір білім алушыларға қандай да бір дағдыларды дамыту үшін көп уақыт қажет екенін байқаса, оқытудың осы мақсатын басқаша бағалауға шешім қабылдау және білім алушылардың жетістіктерін бағалау критерийлерін әзірлеу кезінде түзетулер енгізу қажет.

Формативті және жиынтық бағалау тапсырмаларын педагогтер өздігінен құрастырады.

Формативті бағалау кезінде педагог бағаланатын білім алушылардың санын және кері байланысты ұсыну жиілігін өзі анықтайды.

Бағалау кезінде бірқатар талаптарды ұстану ескертіледі:

1. Білім алушылар бағалау үдерісіне белсенді кіру, соның ішінде үнемі өзіне бағалау жүргізу;
2. Білім алушының жеке басын емес, оның жұмысы ғана бағалау;
3. Білім алушының жұмысы басқа оқушылардың жұмыстарымен емес, үздік орындалған жұмыс үлгісімен салыстыру;
4. Әртүрлі формалар мен тапсырмалар түрлерін пайдалану, тамаша орындалған тапсырмалардың нақты және айқын сипаттамаларын әзірлеу;
5. Бағалау критерийлерін алдын ала белгілеу;
6. Өзін-өзі бағалау білім алушылардың рефлексиясында жеке тұлғаның дамуының міндетті шартын білдіру;
7. Білім алушылардың жетістіктерін бағалау үшін БЖБ мен ТЖБ оқу тапсырмалары өткен (оқыған) оқу мақсаттарын қамтуы тиіс. Бағалау критерийлері оқу мақсаттарына сәйкес болуы тиіс.

Оқыту мақсатының тұжырымдамасында білім алушылардың іс-әрекеттері: бақылау, талдау, салыстыру, елеулі белгілерін бөлу, тану, анықтау, моделдеу, түсіндіру және т.б. көрсетілген.

Нәтижелерді бағалау критерийлері білім алушыға өзінің дайындық деңгейін мұғалім, педагогке қойылатын талаптарға сәйкес келуіне және жұмыстың күрделілік деңгейін дұрыс таңдауға мүмкіндік береді.

8. Білім алушылармен бірге оқу жетістіктерін бағалау және өзін-өзі бағалау үшін критерийлерді әзірлеу мүмкін.

9. Оқу тапсырмаларын таңдау және оқушылардың сабақ барысында өз оқу жетістіктерін өзін-өзі бағалауын ұйымдастыруды ойластыру маңызды.

10. Сабақта білім алушыларға өзін-өзі бағалау және өзара бағалау үшін мүмкіндік беру, өз қателіктерін табу үшін рефлексия ұйымдастыру ұсынылады.

Педагогтің ауызша (ауызша) бағасы белгілі бір оқу нәтижелеріне қол жеткізуді көтермелеумен байланысты болуы тиіс. Білім алушының нақты жетістіктерін кеше болған жетістіктермен салыстыру қажет.

Педагог келесі ережелерді басшылыққа алады:

- білім алушыларды елеусіз нәтижеге жеткеннен кейін мақтаңыз;
- білім алушының жеке қасиеттері емес, оның оқу жетістіктерін мақтаңыз;
- сіз қол жеткізген нәтижеге ризасыз.

Баланы шын мәнінде мақтауға, содан кейін жаңа міндет қоюға болатынын айту маңызды.

Педагог оқушының кемшіліктерін оң мақсаттарға қайта қалыптастыруға үйренуі қажет.

Педагог білім алушыларға өзара іс-қимыл, сындарлы қарым-қатынас, оң бағалау үлгісін көрсетуі тиіс.

Жазбаша кері байланыс, рубрика белгілі бір кезеңдегі білім алушылардың жетістіктері нәтижелерінің сипаттамасын білдіреді. Онда педагог білім алушының жетістіктерін сипаттайды, қажетті ұсыныстар береді.

Білім алушылар мен ата-аналарды оқытудың барлық кезеңі ішінде білім алушылардың оқу жетістіктерінің деңгейі туралы түсінуді қамтамасыз ету маңызды, бұл толтыру үшін қосымша уақытты қажет етпейтін электрондық нұсқада дайындалған айдарларды ұсыну арқылы мүмкін болады, ал білім алушының оқу материалын меңгерудегі бағалау сипаттамаларының, жетістіктері мен проблемаларының барлық спектрін қамтиды.

Формативті бағалау білім алушылардың оқыту мақсаттарының жетістіктеріне мониторинг жүргізу және сабақта оқу тапсырмасын әрі қарай саралап беру үшін жүргізіледі.

Мұғалім кері байланыс түрлерін, формаларын өз қалауы бойынша таңдайды. Бұл ретте кері байланысты ұсынудың дұрыс сипатына назар аудару керек.

2.1.1 Ұсынымдар (Дүниежүзілік банктің есебінен):

1. Мектептерде формативті бағалау жүйесін офлайн да, онлайн форматта да қайта қараған жөн. Оқушы күн сайын сыныптағы жұмысының нәтижесін нақты білуі керек және тоқсанның соңында қандай баға алуға болатындығын түсінуі керек.

2. Зерттеу практикалық тапсырмаларын қоса алғанда, тапсырмалардың сапасын бағалау механизмін жасау. Қалыптастырушы бағалау, модерация рәсімдері мен құралдарына және бағалау құралдары мен рәсімдерін жетілдіруге бағытталған басқа да рәсімдерге жеткілікті көңіл бөлу. ҚБ-ны іс жүзінде қалай жүзеге асыру керектігі туралы нұсқаулар беру, бағалауға уақыт бөлу.

3. Білім беру нәтижелерін бағалаудың жас өлшемдерін ескере отырып, критериалды бағалау технологиясын жетілдіру (PISA мысалында – деңгейлер бойынша бағалау шкаласы). Қолданылатын бағалау шкалаларының жай-күйі мен тиімділік дәрежесін талдау. Оларды бірыңғай стандартқа келтіру.

4. Қалыптастырушы және жиынтық бағалау үшін қолданылатын тапсырмалардың сапасын талдауды ұйымдастыру. Талдау нәтижелерінің негізінде критериалды бағалау жүйесін дамыту және әрбір педагогтің кәсіби дамуы бойынша олардың бағалау дағдыларын жетілдіру тұрғысынан одан әрі қадамдарды жоспарлау.

5. Білім алушылардың білімін формативті және жиынтық бағалауды өткізу бойынша педагогтерді әдістемелік сүйемелдеуді ұйымдастыру.

6. Қорытынды балдарға қалыптастырушы бағаларды қосу.

7. Оқушылар мен педагогтерді бағалау жүйесіндегі өзгерістер ғылыми негіздемесіз практикаға енгізілмеуі тиіс.

8. Оқулықтар мен оқу-әдістемелік құралдарда критериалды бағалау құралдарының: әлемдік озық тәжірибелерге сәйкес қалыптастырушы және жиынтық тапсырмалардың, қол жеткізуге болатын және өлшенетін критерийлердің, айқын және бір мәнді дескрипторлардың болмауы немесе елеусіз көрсетілуі.

2.1.3 Оқу пәндері бойынша ұсынымдар

2.1.3.1 «Қазақ тілі» оқу пәні

Критериалды бағалау өңірлер бойынша «Қазақ тілі» пәнінен орташа 69-79%-дық көрсеткішті құрайды. Тек Алматы және Нұр-Сұлтан қалаларында білім сапасының жоғары болғанына қарамастан салыстырмалы динамикалық көрсеткіште теріс статистика көрсетеді. Жамбыл облысы 6% Қостанай облысы Павлодар облысы 2% білім сапасының орташа көрсеткіштерінің 73-79% аралығындағы көрсеткіштер оң нәтиже берген. Ортақ бағдарлама, бір оқулықпен жұмыс жүргізілгендіктен оның басты себебі мұғалімдердің ТЖБ, БЖБ кезіндегі өзіндік бағалауына тікелей байланысты екенін көреміз.

143-кесте. 2019-жылғы 5-сынып және 2020 жылғы 6-сынып білім алушыларының білім сапасына талдау

Өңірлер	2019 жылғы 5-сынып	2020 жылғы 6-сынып	Білім динамикасы
Ақмола облысы	75%	73%	-2%
Ақтөбе облысы	74%	71%	-3%
Алматы облысы	74%	73%	-1%
Алматы қаласы	85%	83%	-3%
Атырау облысы	70%	69%	-1%
ШҚО	76%	77%	1%
Жамбыл облысы	73%	79%	6%
БҚО	75%	71%	-3%
Қостанай облысы	70%	74%	4%
Қызылорда облысы	77%	71%	-7%

Нұр-Сұлтан қаласы	80%	77%	-3%
Павлодар облысы	72%	74%	2%
СҚО	74%	73%	-1%
Түркістан облысы	72%	70%	-1%

Критериалды бағалау 2019-2020 оқу жылдарында «Қазақ тілі» пәні бойынша білім сапасының көрсеткішінің әртүрлі деңгейде екенін көрсетеді. Көбіне білім алушылардың жоғары сыныпқа көшкен сайын пән бойынша білім сапасының сәл де болса төмендегендігі байқалады. Бұған себеп біріншіден, білім алушылардың психологиялық және жас ерекшеліктік өзгерістердің әсері болса керек. Дәстүрлі оқып келген оқушылар жаңа оқыту саясатына бірден ене алмауы. Сондықтан алдағы уақытта пән мұғалімі осы олқылықтардың орнын толықтыру бағытында жұмыстар жүргізгені дұрыс.

2019-2020 оқу жылдарында білім алған 6 және 7-сынып білім алушыларының «Қазақ тілі» бойынша алған білімдерінің сапасымен салыстыратын болсақ төмендегідей мәліметтер беріп отыр

144-кесте. 2019-2020 оқу жылдарында білім алған 6 және 7-сынып білім алушыларының «Қазақ тілі» бойынша алған білімдерінің сапасы

Өңірлер	2019 жылғы 6 сынып	2020 жылғы 7-сынып	Білім динамикасы
Ақмола облысы	69%	65%	-4%
Ақтөбе облысы	71%	70%	-1%
Алматы облысы	73%	71%	-2%
Алматы қаласы	83%	81%	-1%
Атырау облысы	67%	66%	1%
ШҚО	75%	74%	1%
Жамбыл облысы	75%	76%	1%
БҚО	73%	72%	-1%
Қостанай облысы	67%	73%	6%
Қызылорда облысы	74%	64%	-10%
Нұр-Сұлтан қаласы	76%	72%	-4%
Павлодар облысы	69%	71%	2%
СҚО	69%	70%	1%
Түркістан облысы	70%	69%	-1%

«Қазақ тілі» пәнінен 6-7-сыныптар бойынша орташа 77 %-дық көрсеткішті құрайды. Тек Алматы қаласы 81-83 % білім сапасының жоғары болғанына қарамастан салыстырмалы динамикалық көрсеткіште теріс статистика-1% көрсетеді. Қызылорда облысы -74%-ды көрсетіп тұр 6-сыныптағы білім сапасы 64%-дан түсіп -10% теріс көрсеткіш берген. Ақмола облысы көрсеткіші -4% төмендеген. Жамбыл облысы 1% Қостанай облысы 6% Павлодар облысы 2% СҚО-2%, Атырау 1% ,ШҚО1% оң көрсеткіш шамалы өзгерістер болған.

2.1.3.2 «Қазақ әдебиеті» оқу пәні

«Қазақ әдебиеті» пәні бойынша 2019 жылғы 5-сыныптағы Республика бойынша орташа білім сапасының көрсеткіші –77,2%-ні құрап отыр.

Жақсы деңгейдегі көрсеткіштер Алматы қаласы –88%; ШҚО 81%; Қызылорда облысы – 81%; Нұр-Сұлтан қаласы – 82% үлестерінде.

2019 жылғы қорытынды бойынша 6-сыныпта «Қазақ әдебиеті» пәнінен білім алушылардың сапалық көрсеткіші Ақтөбе облысы бойынша – 62%; Атырау облысы – 68%;70 пайыздан төмен. Алматы қаласы –84% жоғары көрсеткішке ие.

2019-2020 оқу жылдарында «Қазақ әдебиеті» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші әртүрлі. Көбіне білім алушылардың жоғары сыныпқа көшкен сайын пәнге деген қызығушылықтарының төмендегенін байқаймыз. Бұған себеп біріншіден, бағдарлама мен оқулықтар мазмұнына және мұғалімдер дайындығына тікелей қатысты. Сондықтан алдағы уақытта пән мұғалімі осы олқылықтардың орнын толықтыру бағытында жұмыстар жүргізгені дұрыс. Онлайн кезіндегі білім сапасының осы көрсеткіштерден жоғары болмайтыны анық. Офлайн жағдайында алдыңғы сынып материалдарының күрделі тұстарын қайталау қажеттілігі туындайды.

8-сыныптар бойынша «Қазақ әдебиеті» пәні бойынша білім сапасының ең төменгі көрсеткіші Қостанай облысында – 58%-ды көрсетіп отыр.

2019-2020 жылдардағы білім сапасын салыстыру көрсеткіштері төмендегідей.

145-кесте. 2019-2020 жылдардағы білім сапасын салыстыру көрсеткіштері

Өңірлер	2019 жылғы 5-сынып	2020 жылғы 6-сынып	Білім динамикасы
Ақмола облысы	77%	75%	-2%
Ақтөбе облысы	74%	71%	-4%
Алматы облысы	76%	74%	-3%
Алматы қаласы	88%	82%	-5%
Атырау облысы	72%	70%	-2%
ШҚО	81%	79%	-2%
Жамбыл облысы	76%	79%	3%
БҚО	75%	73%	-2%
Қостанай облысы	74%	74%	0%
Қызылорда облысы	81%	69%	-13%
Нұр-Сұлтан қаласы	82%	78%	-4%
Павлодар облысы	76%	77%	1%
СҚО	76%	76%	0%
Түркістан облысы	74%	71%	-3%

Облыстар бойынша сыныптан сыныпқа көшу барысында білім сапасының Қызылорда облысы бойынша -13% төмендегені байқалды.

2019-2020 оқу жылдарында білім алған 6 және 7-сынып білім алушыларының «Қазақ әдебиеті» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші басым минусқа кеткен.

146-кесте. 2019-2020 оқу жылдарында білім алған 6 және 7-сынып білім алушыларының «Қазақ әдебиеті» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші

Өңірлер	2019 жылғы 6 сынып	2020 жылғы 7-сынып	Білім динамикасы
Ақмола облысы	77%	75%	-2%
Ақтөбе облысы	62%	70%	8%
Алматы облысы	76%	72%	-4%
Алматы қаласы	84%	80%	-4%
Атырау облысы	68%	67%	-1%
ШҚО	79%	77%	-2%
Жамбыл облысы	77%	77%	0%
БҚО	75%	73%	-2%
Қостанай облысы	69%	73%	4%
Қызылорда облысы	77%	68%	-10%
Нұр-Сұлтан қаласы	78%	75%	-4%
Павлодар облысы	73%	74%	1%
СҚО	73%	73%	0%
Түркістан облысы	73%	69%	-4%

«Қазақ әдебиеті» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші Қызылорда облысында – (-10%); Ақтөбе облысында – 8%; Қостанай облысында – 4%; Алматы облысында – (-4%); Алматы қаласында – (-4%) болуы алдыңғы сыныбы материалдарының игерілу деңгейінің төмендігін көрсетеді.

147-кесте. 2019 жылғы және 2020 жылғы 7-8-сыныптардың білім сапасына талдау төмендегі кестеде білім сапасы тым төмендегені байқалады.

Өңірлер	2019 жылғы 7 сынып	2020 жылғы 8-сынып	Білім динамикасы
Ақмола облысы	78%	75%	-3%
Ақтөбе облысы	72%	67%	-4%
Алматы облысы	74%	72%	-2%
Алматы қаласы	82%	77%	-5%
Атырау облысы	67%	65%	-1%
ШҚО	78%	74%	-4%
Жамбыл облысы	74%	75%	1%
БҚО	73%	70%	-2%
Қостанай облысы	72%	70%	-1%
Қызылорда облысы	78%	58%	-20%
Нұр-Сұлтан қаласы	76%	73%	-2%
Павлодар облысы	73%	74%	1%
СҚО	74%	73%	-1%
Түркістан облысы	72%	69%	-3%

Ең төменгі салыстырмалы көрсеткіште оқушылардың 8-сынып материалдарын толық игере алмағанын байқауға болады. Бұнда Қызылорда облысында – (-20%); Алматы мен Нұр-Сұлтан қалаларының көрсеткіштері төмен болуы ауыл мектептерінен де төмен екендігін байқатты. Жаңа оқу жылында аталған облыстардағы білім сапасын көтеру жолдарын қарастырған жөн. Өткен материалдарды қайта қарау қосымша уақыт белгілеу қажет.

2.1.3.3 «Орыс тілі мен әдебиеті» оқу пәні

Рекомендации по разработке критериальной системы оценивания по разным учебным предметам.

Приведенный материал по критериальному оцениванию учебных достижений учащихся предусматривает особенности содержания языкового предмета. По другим предметам также могут быть разработаны и предложены критерии в зависимости от этапов обучения.

Таким образом, соответственно таксономии Блума мы имели дело с методикой распределения содержания образования на структурные составляющие по соответствующей иерархии. Понятие «таксономия» (1813) принадлежит швейцарскому ботанику О. Декандоллю. К системе образования таксономию как иерархически взаимосвязанную систему организации учебного процесса приложил Б. Блум в 1956 г. («Таксономии образовательных задач. Справочник 1: Когнитивная сфера» (Taxonomy of Educational Objectives: Handbook 1, the Cognitive Domain (Bloom et al., 1956)). Особенность системы заключается в том, что берутся во внимание такие категории учебных целей в когнитивной области: Знание → Понимание → Применение → Анализ → Синтез → Оценка.

Методические рекомендации универсального характера для разработки критериальной системы оценивания по другим предметам можно отразить в Таблице 4.

Таблица 148 – Ключевые глаголы, определяющие содержание учебных действий на разных уровнях упражнений.

Уровни или этапы обучения теме	Ключевые глаголы для формулировки заданий
Уровень знания	Определить, усвоить, отличать, вспоминать, распознавать (объекты - словарь, понятия, терминология, значения, определения, связи, элементы)
Уровень понимания (переложение)	изложить изучаемый материал своими словами (такое задание подтверждает, что обучающиеся ее усвоили); суммировать предложенную информацию, изложить ее своими словами Перевести, трансформировать, выразить собственными словами, иллюстрировать, подготовить, прочитав, представить, изменить, записать в иной форме, переформулировать Значимость, пример, определения, абстрагирование, представление, слова, фразы
Уровень применения	Применить, обобщить, установить связи, выбрать, развить, организовать, использовать, руководствоваться, преобразовать, реструктурировать, классифицировать (принципы, законы,

	выводы, эффекты, методы, теории, абстракции, ситуации, обобщения, процессы, феномены, приемы), разработать памятку для организации исследовательской беседы
Уровень анализа (деление изученного материала на отдельные составляющие, описание его внутренней организации)	Анализировать, констатировать, сравнивать, выводиться отношения, ошибки, аргументы, выявлять причину, эффект, определять части, делать предположения, выводиться принципы
Уровень синтеза (комбинирование усвоенных знаний, формирование из них новых конструкций).	Производить, развивать, комбинировать, организовывать, синтезировать, классифицировать, доказать, развивать, сформулировать, модифицировать (феномены, таксономии, концепты, схемы, теории, отношения, абстракции, обобщения, гипотезы, открытия)
Уровень оценки (демонстрация отношений, содержательные оценочные суждения об изученном материале, о новых данных, относящихся к изученной области)	Оценить, сделать вывод, дать критический анализ

Учитель должен добиваться постоянного продвижения мыслительных процессов школьников. При этом большая доля времени уходит на подготовительную работу. Если учитель в достаточной степени переработает учебный материал, продумает для каждого этапа систему заданий (в том числе дифференцированные задания с учетом индивидуальных способностей учащихся), сможет использовать цифровые средства обучения, организует самоуправление в развитии мыслительных процессов в ходе познавательной деятельности, то разработанные критерии будут важным ориентиром и стимулом для учащихся в образовательном процессе.

Перспектива исследования. Новым и требующим дальнейшего развития является проблема использования интернет-ресурсов и разных платформ и сайтов. В этом плане учитель может воспользоваться следующими программными сервисами:

Online Test Pad — веб-платформа, благодаря которой обучающиеся могут самостоятельно проверить усвоенные знания по всем предметам из школьной программы, будь то основные даты истории, постановка ударений или таблица умножения.

Learning Apps - простой сервис, позволяющий создавать различные приложения для самопроверки: текст с пропусками, викторины, классификация, интерактивное видео и т.д.

Kubbu - интерактивные задания по любым учебным предметам.

Quizlet - сервис, позволяющий создавать флешкарты и игры, которые можно использовать для любой учебной ступени или любого учебного

предмета. Quizlet чаще всего рассматривают как сервис для изучения иностранных слов.

Н5Р - платформа, на которой можно создавать интерактивные задания для самопроверки, практически на любой вкус. Задания передаются ученикам по ссылке.

Результативность современной системы обучения любому учебному предмету в школе зависит от четкого представления реализуемого содержания и эффективной методической системы, которая должна быть структурирована на основе стратегии и тактических шагов обучения. При этом современная методическая система должна быть ориентирована на использование достижений современной науки. Учитель русского языка как второго должен четко понимать, что методика преподавания русского языка в школе с казахским языком обучения сегодня опирается на функциональную лингвистику, которая разветвлена еще на когнитивную, коммуникативную, семантическую, лингводидактическую теорию функционально-коммуникативного направления. Кроме того, экономия учебного времени и в то же время эффективность учебного процесса требуют применения современных средств обучения, обеспечивающих цифровизацию обучения. Все эти факторы должны быть учтены при оценивании учебных достижений школьников, так как использование функциональных единиц обучения позволит быстро достичь русскоязычной речевой и коммуникативной компетенций учащихся школ с казахским языком обучения: до минимума будут сведены языковые упражнения и будет реализована интеграция языкового и речевого материала на основе принципа частотности языковых средств в рамках конкретного тематического поля.

Таким образом, отказ от структурной парадигмы обучения русскому языку как второму приводит к значительным реформам в системе оценивания. Для этого важно сделать анализ старой системы оценивания.

Традиционная система оценивания. Надо отметить главный недостаток традиционного обучения неродному языку: русский язык преподавался по подобию уроков русского языка в школе с русским языком обучения. Как известно, в традиционной системе обучения за исходный материал при проверке знаний, умений и навыков принималось само содержание, минимизированное в стандарте обучения и типовых программах в виде линейно-концентрической системы языка. К языковым темам формально были «привязаны» речевые темы. Текущий контроль на 75% - 80% состоял из заданий на проверку знаний о языковой системе и умений языкового анализа (фонетический, лексический, словообразовательный, морфологический, синтаксический на уровне словосочетания и предложения). В системе упражнений примерно на одну четверть планировалось одно изложение и одно сочинение. Незначительный объем речевых заданий контролирующего характера без достаточной подготовки учащихся к ним не давали ожидаемого результата. Оценки по сочинению и изложению ставились за содержание и за языковую грамотность (например: 4/3; 5/3; 3/2 и т.д.). Проводилась также

контрольная работа, которая состояла из разных видов языкового разбора или составления предложений определенного типа (сложносочиненное, сложноподчиненное, бессоюзное предложения).

Важно перечислить ряд **имеющихся недостатков** при планировании оценивания учебных достижений учащихся, выявленных в результате посещения уроков 12 учителей русского языка в школах Казахстана:

- Отсутствие целостного подхода к оцениванию на протяжении одного тематического цикла уроков (типовой модели оценивания учебных достижений с учетом разных видов формируемых умений, содержания каждого вида компетенции, разных видов речевой компетенции – аудирования, чтения, говорения и письма);

- Смещение разноплановых аспектов при оценивании (акцент на «мелкие» частные умения и);

- Отсутствие ориентации на конечный результат обучения (упущение ключевых умений, формирующих стратегические умения говорения и общения);

- Неумение учителя правильно распределить задания для оценивания из-за отсутствия целостной методической системы;

- Несформированность умений спланировать оценивание с учетом стратегии и тактики обучения;

- Невидение разницы между формативным и суммативным оцениванием (в ходе текущего оценивания не учитываются текущие задачи обучения и без достаточной подготовки дается задание, соответствующее по параметрам суммативному оцениванию);

- Ограниченность заданиями по проверке речевых умений и недостаточное внимание к коммуникативным умениям;

- Чрезмерное увлечение проверки языковой компетенции в ущерб ключевым речевой и коммуникативной компетенций;

- Отсутствие организации самопроверки и самоуправления при оценивании текущих и итоговых достижений: учащиеся не способны отслеживать и осуществлять критический анализ сформированных и несформированных умений (учитель недостаточно верно определяет критерии оценивания, например, берет во внимание орфоэпические умения, роль которых в достижении русскоязычной коммуникативной компетенции незначительная);

- Недостаточное внимание к отслеживанию рече-этикетных умений и использованию контактоустанавливающих средств как важного компонента русскоязычной коммуникативной компетенции (эти аспекты важны в силу национально-языковой специфики оформления этикетных интенций и могут создать конфликтную ситуацию при коммуникации).

- Невладение новыми цифровыми технологиями критериального оценивания (использование QR-кода как небольшого изображения, содержащего зашифрованную информацию для пользователя, применение различных форм компьютерной обработки ответов и т.д.).

Для полноценной реализации критериальной системы оценивания учителю необходим *механизм разработки критериев оценивания*. При этом эффективно исходить из стратегических содержательных линий обучения. Как известно, в настоящее время в качестве ключевого «инструмента» принят перечень речевых умений, распределенных по тематическим модулям уроков. Это один из правильных, но недостаточно эффективных способов проверки сформированных умений. В то же время он не дает достаточно целостной картины и остается разрозненными частными речевыми умениями, которые невозможно собрать в определенные «смысловые» линии, ведущие к речевой и коммуникативной компетенции по конкретной теме. Результат будет таким же, как разрозненно обучали разным языковым средствам на каждом уроке, которые невозможно было собрать при проверке в единый речевой продукт учащегося. Таким образом, можно инструктивно выделить один недостаток при организации учебного процесса по неродному языку: нечеткость и разрозненность объекта обучения ведет к нечеткости в системе оценивания, когда учитель «теряется» в необъятном потоке формируемых умений или считает достаточным проверить «программные» частные задачи. Используемый подход, безусловно, ведет к развитию речи. Но мы не можем считать его достаточно эффективным при критериальном оценивании. Особенно затрудняет в настоящее время этот процесс интеграция двух родственных, но разных предметов – русского языка и литературы. Так как недостаточно четко определен перечень формируемых компетенций по темам предмета «Русский язык», искусственно включено содержание литературы, а «в угоду» речевой темы языкового предмета отобраны произведения русской литературы, которая органично не вплетается в канву речевой темы урока.

Приведем фрагмент такого планирования (из календарного плана для 6 класса) (Таблица 1).

Таблица 149 – Фрагмент планирования интегрированного курса русского языка и литературы

1	§1	«Слово – дело великое»	6.1.1.1 – понимать основную информацию сообщения продолжительностью до 2–4 минут, определяя ключевые слова; 6.1.4.1 – определять основную мысль текста на основе ключевых слов и словосочетаний; 6.2.1.1 – владеть словарным запасом, включающим фразеологические единицы, паронимы, заимствованные слова; 6.2.3.1 – соблюдать лексические нормы, связанные с выбором соответствующих слов, избегая повторов 6.3.1.1 – понимать основную информацию, определяя тему, цель или назначение текста; 6.3.2.1 – определять стилистические особенности текстов художественного стиля (басня), официально-делового стиля (поздравление); 6.3.3.1 – формулировать вопросы, направленные на оценку содержания текста, и отвечать на вопросы, выражая своё мнение по теме и/или поднимаемой
2	§2	Язык – это история народа	
3	§3	Близнецы, но не братья	
4	§4	Жемчужины русского языка	
Раздел I. «В ЧЕЛОВЕКЕ ДОЛЖНО БЫТЬ ВСЕ ПРЕКРАСНО» – 8 часов			
5	§5	В.А. Осеева. «Кто наказал его?»	
6	§6	Б.Г.Каирбеков. «Лица друзей»	
7	§7	И.А. Крылов. «Ворона и Лисица»	
8-9	§8–9	А.П. Чехов. «Хамелеон»	
10-11	§10–11	Ч.Т.Айтматов.«Солдатёнок».	

12		Ч.Т.Айтматов.«Солдатёнок».	проблеме 6.4.1.1 – создавать тексты художественного стиля (стихотворение) и официально-делового стиля (поздравление); 6.4.3.1 – представлять информацию в виде иллюстраций, сюжетных рисунков, комиксов и с использованием информационно- коммуникативных технологий; 6.5.1.1 – использовать существительные в качестве несогласованных определений, краткие прилагательные; – использовать возвратные глаголы
----	--	----------------------------	--

Как видим, по такому плану трудно вывести параметры и критерии оценивания. Разрозненный разноаспектный материал (использовать существительные в качестве несогласованных определений, краткие прилагательные; использовать возвратные глаголы; создавать тексты художественного стиля (стихотворение) и официально-делового стиля (поздравление) и т.д.), а также идеи художественных произведений невозможно собрать в речевой материал одной смысловой плоскости. С таким материалом учителю трудно организовать итоговый контрольный материал и трудно ученику соединить в творческом задании «нестыкуемые» материалы.

Поэтому предмет «Русская литература» (в разных модификационных названиях для разных классов с учетом возраста) должен изучаться отдельно. В содержание урока «Русский язык» литературное содержание может органично включаться за счет фрагментов художественных произведений, которые наиболее полно служат раскрытию речевой темы. Таким образом, художественные тексты должны оставаться учебными средствами для развития русской речи учащихся и способствовать раскрытию тех или иных микротем изучаемой речевой темы. В таком случае будет реализована методически правильная интеграция языкового и литературного материала. В действующих учебных программах пока этот материал является преградой для реализации системы критериального оценивания.

Новейшая система оценивания. На современном этапе система оценивания должна занимать доминирующую позицию и напрямую быть связана с конечной целью обучения. Такой механизм обеспечивает правильность отбора, минимизации и подачи учебного материала, когда ожидаемый результат – речевые и коммуникативные умения, впоследствии - компетенции – будут составлять цель итогового (суммативного) оценивания.

Русский язык в казахстанских школах в настоящее время не утратил своей актуальности. При этом каждый субъект образовательного процесса может определить, для чего нужен русский язык в школе. Социальный опрос родителей разных Өңірлері Казахстана показал, что в школах с казахским языком обучения русский язык для детей нужен как язык общения в поликультурной среде (82% из 50 опрошенных родителей). Соответственно социальному запросу, стратегическая цель обучения должна исходить из типовой модели

языковой личности выпускника, который должен овладеть русскоязычной коммуникативной способностью. Однако содержание формируемой программной русскоязычной коммуникативной компетенции должно быть измеряемым и отслеживаемым. Действенным, конкретным путем отслеживания учебных достижений считаем тематический подход, когда исходим из стратегии формирования коммуникативной компетенции в рамках тем общения. Таким образом встает задача методически правильной минимизации тем. Предлагается исходить из темы цикла уроков и типологии уроков внутри тематического модуля. Далее в рамках каждой темы необходимо выделить речевые умения, взятые из «Общеввропейских компетенций владения иностранным языком...» и распределенных в учебных программах по темам. Но следует критически относиться к данным речевым умениям, так как есть доминирующие и факультативные речевые умения по аудированию, говорению, чтению и письму.

Таким образом, в отличие от «общеввропейского» подхода, мы предлагаем правильно минимизировать и распределить для школьного обучения типовые темы с учетом преемственности и последовательности содержания русской речи. А речевые умения конкретизировать в каждой теме. Тогда субъекты образовательного процесса четко будут представлять, каких результатов нужно достичь, на каком уроке к чему стремиться, задания будут конкретными по теме общения.

Критерии оценивания зависят от стратегии обучения языкам – формирования речевой и коммуникативной компетенций – и тактических шагов по достижению этих конечных результатов. Поэтому обучающие уроки, предусматривающие те или иные тактические шаги, будут иметь критерии соответственно этим тактическим шагам, критерии итоговых уроков будут направлены на оценивание уровня речевой и коммуникативной компетенций.

Каждая тема позволит выделить «смысловые пучки» речевых умений (речевых задач) – описать, сравнить, перечислить составляющие, квалифицировать, дать количественную характеристику и т.д. Когда контроль за речевыми умениями будет «привязан» к теме общения, тогда и учителю будет ясно, что он должен проверять на том или ином этапе обучения. Другим определяющим фактором будет типология уроков. В зависимости от типологии уроков в рамках тематического модуля определяются параметры и критерии оценивания.

Единый типовой подход к формированию билингвальной личности определяется через реализацию процесса формирования языковых, речевых и коммуникативных навыков. При этом новизной является процентное соотношение содержания работы по этим трем видам умений и навыков.

Как распределить образовательные цели по таксономии Блума?

Как известно, программы пишуся по-разному. Есть программы как совокупность тем и подтем. Это самая краткая программа, требующая от преподавателя значительной переработки.

Есть программы, когда называются темы и внутри темы обозначаются умения. В этом случае также не всегда бывают последовательно отражены эти умения (см. действующие долгосрочные планы по русскому языку для школ с казахским языком обучения).

Есть третий тип программы, когда все ожидаемые результаты расписаны конкретно. Такой тип программы разрабатывается с учетом типологии и последовательно организуемых уроков.

Сегодня мы имеем несовершенный вид долгосрочных и краткосрочных планов, когда общие типовые умения распределены по темам искусственным образом без особого методического обоснования (см. выше фрагмент календарного плана по разделу «В человеке должно быть все прекрасно» для 6 класса).

При разработке системы критериального оценивания учителю важно определить иерархические уровни содержания.

При обучении русскому языку в школе с казахским языком обучения эффективным подходом является реализация тематического минимума. Каждая тема раскрывается через определенную совокупность микротем. Содержание микротемы определяется через речевые задачи. Каждая микротема по речевым задачам обслуживается определенным перечнем ключевых слов и ключевых типовых конструкций. Стратегическая цель в каждой теме – формирование языковой, речевой (аудирование, говорение, чтение, письмо) и коммуникативной компетенций.

Таблица 150 - Модель планирования учебного процесса по русскому языку (Я2) в целях правильной разработки критериев оценивания

Тема	Микротемы	Речевые задачи	Лексический минимум	Грамматический минимум	Структурно-содержательный тип диалога	Структурно-содержательный тип монолога
Осень	1) Характеристика осенней погоды 2) Характеристика растительного мира осенью 3) Характеристика животного мира осенью 4) Деятельность людей в осенний период 5) Народ об осени 6) Писатели об осени (цитаты) 7) Отношение к осени	1-4 микротемы: По каждой микротеме охарактеризовать особенности осени; 5-6 микротемы: Привести пословицы, поговорки, цитаты 7 микротема: привести разные типы отношений (положительное, негативное, нейтральное)	Ключевые слова по микротемам	Ключевые типовые конструкции по микротемам	Типовая схема диалога	Типовая схема монолога (описания, повествования, рассуждения)

Такое структурирование содержания тематического модуля приводит к известной типологии уроков по коммуникативной методике (Пассов Е.И.): 1) формирование и/или совершенствование лексических навыков говорения; 2) формирование и/или совершенствование грамматических навыков говорения; 3) формирование умений диалогического общения; 4) развитие монологической речи.

Каждый тип урока имеет свои текущие задачи, ведущие к стратегической цели – формированию русскоязычной коммуникативной компетенции.

Таким образом, мы определяем для себя таксономию образовательных целей, внутри которой представляются последовательные уровни (иерархия). Иерархия в случае языковой дисциплины - в каждом тематическом блоке: формирование и совершенствование языковой, речевой и коммуникативной компетенций.

Такое распределение помогает точно фиксировать ожидаемые результаты.

Рассмотрим возможности оценивания в разных типах уроков в рамках одного модуля.

Тематический модуль по теме:

Формативное оценивание

1. Совершенствование лексических навыков говорения через аудирование и чтение). Повторение особенностей разговорного и публицистического стилей на основе прочитанных текстов (по теме модуля). Обогащение словарного запаса по теме, активизация новых лексико-фразеологических средств в рамках заданных микротем. Работа со словарями: толковым, синонимов, антонимов, эпитетов. Работа со стилистическими синонимами, антонимическими парами. Устная работа по совершенствованию орфографических навыков (обсуждение орфограмм в ключевых словах по теме).

Дескрипторы оценивания лексических навыков говорения через аудирование и чтение (0-100 баллов):

- соблюдение орфоэпических норм при чтении(0-10 баллов);
- определение стиля прочитанного текста по основным признакам (0-20 баллов);
- выделение из текста ключевых слов по микротемам и приведение к ним синонимов, антонимов (0-20 баллов);
- правильное орфографическое оформление слов по теме (0-20 баллов)
- владение достаточным количеством слов по микротеме и определение их стилистических оттенков (0-30 баллов).

Приемы проверки приведенных навыков будут разными: это может быть лексический диктант, когда читаются лексические значения слова, ученики, понимая услышанное, пишут слова; это могут быть слова, значения которых ученики пишут в тетрадях; это могут быть приемы дописывания недостающих компонентов фразеологизмов, составление словосочетаний и предложений с ключевыми словами и устойчивыми сочетаниями; это могут быть раскрытие сочетаемостных и парадигматических возможностей ключевых слов,

дополнение предложений, формирование стилистической грамотности за счет «привязывания» к речевой ситуации (ситуации общения) и т.д. Дескрипторы остаются типовыми, задания же по проверке реализуются через разные приемы. Например, Весна- красна цветами, а осень -; Цыплят считают; Приведи как можно больше глаголов к слову «осень»; С чем ассоциируется осень? (пожилой возраст, невеселое настроение, сытость)

2. *Совершенствование грамматических навыков говорения через аудирование и письмо.* Активизация (в рамках речевой темы) грамматических средств - простых, осложненных и сложных грамматических конструкций: последовательное распространение (введение второстепенных членов предложения), осложнение (введение обособленных членов предложения – обстоятельств и дополнений, выраженных наречиями и падежными формами существительных с предлогами кроме, помимо, за исключением, вопреки, благодаря и др.) и усложнение (составление сложных предложений-высказываний с помощью сочинительных и подчинительных союзов, бессоюзным способом). Корректировка пунктуационных навыков.

Дескрипторы оценивания грамматических навыков говорения (0-100 баллов):

- выделение грамматических основ ключевых предложений текста и определение способов выражения сказуемого (0-10 баллов);
- владение разными способами распространения, осложнения и усложнения грамматической основы предложения (0-30 баллов);
- правильная расстановка знаков препинания и орфографическая грамотность на письме (0-15 баллов);
- приведение синонимических конструкций к заданному предложению, определение их стилистических оттенков (15 баллов);
- стилистическая трансформация текста (перевод из разговорного стиля в художественный (30 баллов).

Напишите как можно больше предложений об осени и сгруппируйте их по структуре; Постарайтесь привести предложения-синонимы, сохраняя один и тот же смысл (Капуста, морковь, лук, свекла – дары осени. К дарам осени можно отнести капусту, морковь, свеклу, лук. Осень нам дарит много овощей: капусту, морковь, свеклу, лук и т.д.). Русский язык как второй язык требует системной работы по русской стилистике. У учащихся должно быть выработано «чувство стиля». Поэтому важно через разные ситуации давать стилистические синонимы – лексические и грамматические. Параллельно представленные в разных ситуациях стилистические варианты будут хорошо запоминаться, что подтверждается многолетним опытом методистов, работающих с учителями.

3. *Совершенствование умений диалогического общения через чтение, аудирование, говорение.* Составление в рамках речевой темы содержательных диалогов по заданным ситуациям на основе прочитанных текстов. Типы ситуаций: А) собеседник – сверстник, знакомый, обстановка общения –

неофициальная; Б) собеседник – сверстник, незнакомый, обстановка общения – официальная.

Дескрипторы оценивания умений диалогического общения (0-100 баллов)::

- количество реплик, выданное одним учащимся (0-15 баллов);
- соотношение инициативных и реактивных реплик одного учащегося (0-20 баллов);
- информативность реплик учащегося, разнообразие речевых намерений в его репликах (0-40 баллов);
- соблюдение правил русского речевого этикета (учет статуса собеседника, типа взаимоотношения с собеседником, соответствие лексико-грамматических средств обстановке общения) (0-15 баллов).
- естественность реплик (уместная неполнота, эмоциональность, интонация, темп, наличие/отсутствие неоправданных пауз) (0-20 баллов).

Учебные диалоги не должны быть случайными. К этому этапу учащихся ведут целенаправленно. После обогащения словарного запаса и грамматического строя речи

4. Совершенствование монологической речи через говорение и письмо. . Анализ текста-рассуждения с элементами описания. Средства связи предложений в тексте: союзы, местоимения, синонимы, видо-временной план текста, тематическая группа слов. Сравнительный анализ текстов разговорного и публицистического стилей.

Дескрипторы оценивания знаний и умений по монологической речи:

- знание композиционной структуры текста-повествования, текста-описания, текста-рассуждения (0-20 баллов);
- знание языковых особенностей текста-повествования, текста-описания, текста-рассуждения (0-20 баллов);
- умение доказать, что высказывание является текстом (0-20 баллов);
- умение определять тип текста (описание, повествование, рассуждение, один из комбинированных типов) (0-20 баллов);
- умение обосновать стилистическую принадлежность текста (0-20 баллов).

5. Обучающий диктант с изменением стиля и грамматической структуры каждого предложения. Предварительная работа с образцом интервью. Диктант: трансформация SMS (служба коротких сообщений) по телефону в деловое письмо по электронной почте (объем 5-8 реплик).

Дескрипторы оценивания обучающего диктанта с изменением стиля и грамматической структуры каждого предложения (0-100 баллов):

- орфографическая грамотность (0-25 баллов);
- пунктуационная грамотность (0-25 баллов);
- грамматическая правильность текста официально-делового стиля (0-25 баллов);

- стилистическая правильность текста официально-делового стиля (0-25 баллов).

Суммативное оценивание.

6. Итоговый контроль: продуцирование устного или письменного монологического высказывания .

Дескрипторы оценивания устного высказывания:

1) Информативность **-50 баллов**

а) объем текста(количество слов) (0-10);

б) количество микротем (пункты содержания) (0-15);

в) Умение устанавливать контакт с собеседником, разнообразие коммуникативных регистров речи (0-10);

г) логичность (связь частей, законченность)(0-15).

2) Языковая правильность в области- **50 баллов:**

а) лексики(0-15);

б) грамматики (морфология, синтаксис) (0-20);

в)соблюдение орфоэпических норм(0-5);

г) беглость речи (0-10).

Дескрипторы оценивания письменного высказывания:

1) Информативность – **50 баллов**

а) объем текста(количество слов) (0-10);

б) количество микротем (пункты содержания) (0-15);

в) Умение устанавливать контакт с собеседником, разнообразие коммуникативных регистров речи (0-10);

г) логичность (связь частей, законченность)(0-15).

2) Языковая правильность в области - **50 баллов:**

а) лексики (0-25);

б) грамматики (морфология, синтаксис) (0-25).

Таблица 151 - Критерии оценки уровня устной и письменной монологической речи учащегося выпускного класса

Класс	11 (12) класс	
Критерии	Устная речь	Письменная речь
1 Объем текста 0-10 баллов	50 слов – («отлично») 40-49 слов – «хорошо» 30-39 слов – «удовлетворительно» менее 30 слов – «неудовлетворительно»	230-250 слов – «отлично» 200-до 230 лсов – «хорошо» 140-до 200 слов – «3» менее 140 слов – «неудовлетворительно»
2 Количество микротем 0-15 баллов	4 – «отлично» 3 – «хорошо» 2 – «удовлетворительно» 1 – «неудовлетворительно»	7 – «отлично» 5-6 – «хорошо» 4 – «удовлетворительно» 3 – «неудовлетворительно»
3 Умение устанавливать контакт с собеседником,	<i>Высокий уровень:</i> использование приема диалогизации текста разной стилистической принадлежности, свободное оперирование контактоустанавливающими средствами, оправданное и оптимальное чередование разных коммуникативных регистров	

разнообразие коммуникативных регистров речи (в устной и письменной речи). 0-10 баллов	речи – «отлично». <i>Достаточный уровень:</i> правильное использование контактоустанавливающих средств без особых приемов адресации, недостаточное разнообразие коммуникативных регистров речи (нереализованность возможных коммуникативных регистров речи), использование лишь распространенных способов оформления этикетных речевых намерений – «хорошо». <i>Средний уровень:</i> наличие 1-2-3 контактоустанавливающих средств разных уровней без специальной установки на адресата – «удовлетворительно». <i>Низкий уровень:</i> составление безадресного монологического высказывания, наличие 1-2 коммуникативных регистра речи (в основном, репродуктивного и информативного) – «неудовлетворительно».
4 Логичность устной и письменной речи 0-15 баллов	Тематическое единство текста - «отлично». Линейно-развернутая связь – «хорошо». Параллельная связь – «удовлетворительно». Последовательная связь – «неудовлетворительно».
5 Языковая правильность устной и письменной речи 50 баллов	По 0,25 балла снижается за каждую лексическую, морфологическую, синтаксическую ошибку (0-35 баллов в устной речи; 0-50 баллов в письменной речи). Соблюдение орфоэпических норм в устной речи (0-5 баллов в устной речи) (Безошибочное произношение – «отлично». Частичные искажения, речь понятна – «хорошо». Стабильные фонетические искажения, речь воспринимается с трудом – «удовлетворительно». Речь непонятна – «неудовлетворительно»)). Беглость устной речи (0-10 баллов) (беглая, естественная речь – «отлично». 1-3 паузы – «хорошо». 4-6 пауз – «удовлетворительно». Более 6 пауз – «неудовлетворительно»)).

2.1.3.4 «Математика», «Алгебра», «Геометрия» оқу пәндері

«Математика» оқу пәні бойынша білім сапасының орташа көрсеткіші 68%. Өңірлер бөлінісінде 5-сыныптағы білім сапасы бойынша жоғары көрсеткішті Алматы облысы (80%) болса ал төмен көрсеткішті Солтүстік Қазақстан облысы үлесінде (52%).

«Математика» пәні 2019-2020 оқу жылы талдау нәтижесіне сәйкес 6-сыныптары білім алушыларының «Математика» оқу пәні бойынша білім сапасының орташа көрсеткіші 63%. Өңірлер бөлінісінде 6-сыныптағы білім сапасы бойынша жоғары көрсеткішті Нұр-Сұлтан қаласы (78%), ең төмен көрсеткішті Ақтөбе облысы, Қостанай облысы, Солтүстік Қазақстан облысы (54%) Диаграммада, кестеде көрсетілгендей математикалық сауаттылық деңгейі төмен. Әр 2-3 оқушы бағдарлама материалдарын толықтай игере алмаған.

«Математика» пәні бойынша 2018-2019 оқу жылы 5-сынып және 2019 2020 оқу жылы 6-сынып оқушыларының білім сапасы көрсеткіштеріне жасалған салыстырмалы талдауда тек келесі облыстарда өсу бар. Олар Батыс Қазақстан облысы (+15%), Солтүстік Қазақстан облысы (+12%), Нұр-Сұлтан қаласы (+4%) бойынша артқан.

6-сыныптары білім алушыларының білім сапасы бойынша жоғары көрсеткішті Павлодар облысы (73%), ал Қызылорда 41% Атырау облыстарында - 46 %-ды көрсеті отыр. Жаңа оқу жылында жіберілген олқылықтарды түзетпесе математиканы әрі игеру қиынға соғады.

2018-2019 оқу жылғы 6-сынып оқушыларының «Математика» және 2019-2020 оқу жылы 7-сынып оқушыларының «Алгебра» пәндері бойынша білім сапасы көрсеткіштеріне жасалған салыстырмалы талдау барысында динамикалық өсу төменгі облыстарда байқалады. Алты облыстарда: Атырау облысы +23% , Қызылорда облысы +18% , Жамбыл облысы +10% , Шығыс Қазақстан облысы +6% , Қостанай облысы +3% , Ақтобе облысы +1% артқан. Атырау, Қызылорда облысытары бойынша тым жоғарғы көрсеткіштер себебін анықтау қиын.

2018-2019 оқу жылғы 6-сынып оқушыларының «Математика» және 2019-2020 оқу жылы 7-сынып оқушыларының «Геометрия» пәндері бойынша білім сапасы көрсеткіштеріне жасалған салыстырмалы талдауда Атырау облысы +21% , Қызылорда облысы +18% , Жамбыл облысы +11% , Шығыс Қазақстан облысы +5% , Қостанай облысы +4% , Ақмола облысы +2% , Ақтобе облысы +1% динамикалық өсу байқалады.

Атырау Қызылорда облыстары 41,46 пайыздан 67,59 пайызға көтере алған. 2018-2019 оқу жылының қорытындысы бойынша 7-сыныптары білім алушыларының «Алгебра» оқу пәні бойынша білім сапасының орташа көрсеткіші 58%-ға тең. Нұр-Сұлтан қаласы, Қызылорда облысы (42%).

2018-2019 оқу жылғы 7-сынып оқушыларының және 2019-2020 оқу жылы 8-сынып оқушыларының «Алгебра» пәндері бойынша білім сапасы көрсеткіштеріне жасалған салыстырмалы талдауы пән бойынша білім сапасының тұрақты екендігін көрсетеді.

2018-2019 оқу жылының қорытындысы бойынша 7-сыныптары білім алушыларының «Геометрия» оқу пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші 39%-дан 67%-ды құрайды, ал орташа көрсеткіші 58%. «Геометрия» пәнін игеру деңгейін көтеру мақсатында қосымша қайталау тақырыптарын анықтап өту жолдарын ұйымдастырған жөн. «Алгебра» мен «Геометрия» пәндері бойынша 19-28 пайыздық білім сапасының өсуі қазіргі жағдайда талдауды қажет етеді. Тақырыпты игере алмай жатып келесі сыныпта +28 пайызға көтерілу түсініксіз. Тек қана ТЖБ мен БЖБ сұрақтары мен тапсырмаларының дұрыс құрылмай немесе өте жеңіл берілуі болмаса мұғалімнің баға қоюдағы саясатына байланысты деген қорытындыға келеміз.

2.1.3.5 «Физика» оқу пәні

Жаңартылған бағдарлама бойынша «Физика» пәнінің мазмұны немесе «Физика» ғылымы туралы бастапқы ұғым бастауыш білім деңгейінде 1-4-сыныптарында және негізгі орта білім деңгейінде 5-6-сыныптарында «Жаратылыстану» пәнін меңгеру барысында қалыптастырылуына қарамастан 2019-2020 оқу жылында Республика бойынша 7-сыныпта «Физика» пәнін

93 324 білім алушы оқыды. Олардың білім сапасының көрсеткіштері Орташа республикалық деңгейде 53,6 пайызды құрайды. Бұл төменгі көрсеткіш.

2019-2020 оқу жылының қорытынды бойынша 7-сыныпта «Физика» пәнінен білім алушылардың сапалық көрсеткіші.

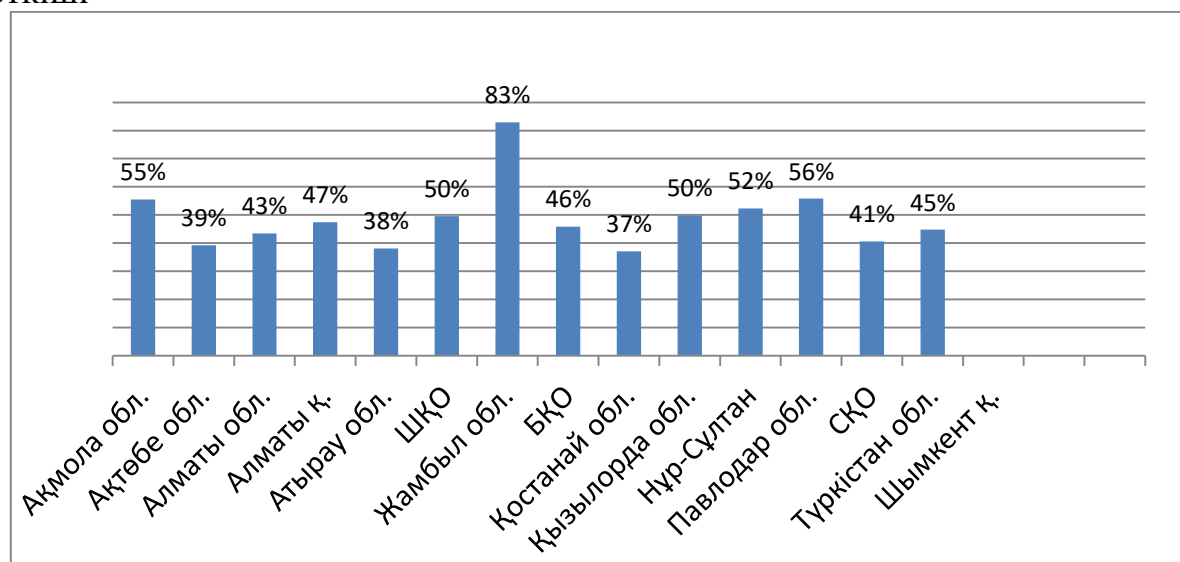
Білім алушылардың білім сапасы көрсеткіштерінің Орташа республикалық деңгейін 7 өңір еңсере алмады.

Рейтингтің соңғы позицияларында орналасқан облыстардың білім алушылардың білім сапасының көрсеткіштері мынадай болды: Қостанай -38% Атырау – 38% және Ақтөбе – 39%. «Жаратылыстану» пәнінен соң осындай көрсеткіштің берілуі екі жағдайға байланысты. Біріншіден 5-6-сыныптағы жаратылыстану мазмұны дұрыс емес немесе оқушыға жаратылыстану ғылымын «Физика», «Химия» және «Биология» пәндерін оқымай жатып берілгені үлкен қателік деп есептейміз. Екіншіден 7-8-сыныптағы «Физика» бағдарламасының құрылымдық мазмұнында. Жалпы өңір бойынша төменгі көрсеткіш жаңартылған бағдарлама мазмұнын қайта қарастыруды қажет етеді.

8-сынып бойынша білім алушылардың білім сапасы көрсеткіштерінің орташа республикалық деңгейін 8 облыс еңсере алмады. 58 пайыздық көрсеткішпен Атырау және Қостанай, Солтүстік Қазақстан облыстары орналасқан.

«Физика» пәнінен Қазақстан өңірлерінің білім алушыларының білім сапасының 2020-2021 оқу жылының қорытынды бойынша салыстырмалы көрсеткіші өңірлер арасындағы үлкен алшақтықты көрсетеді біркелкілік байқалмайды, Ақтөбе -22%, Атырау -20%, Қостанай -20% жоғары көтерілсе, Батыс Қазақстан -25%, Жамбыл -21% облысы білім алушыларының білім сапасы көрсеткіштері төмендеген.

110-сурет. 2020-2021 оқу жылының қорытынды бойынша салыстырмалы көрсеткіші

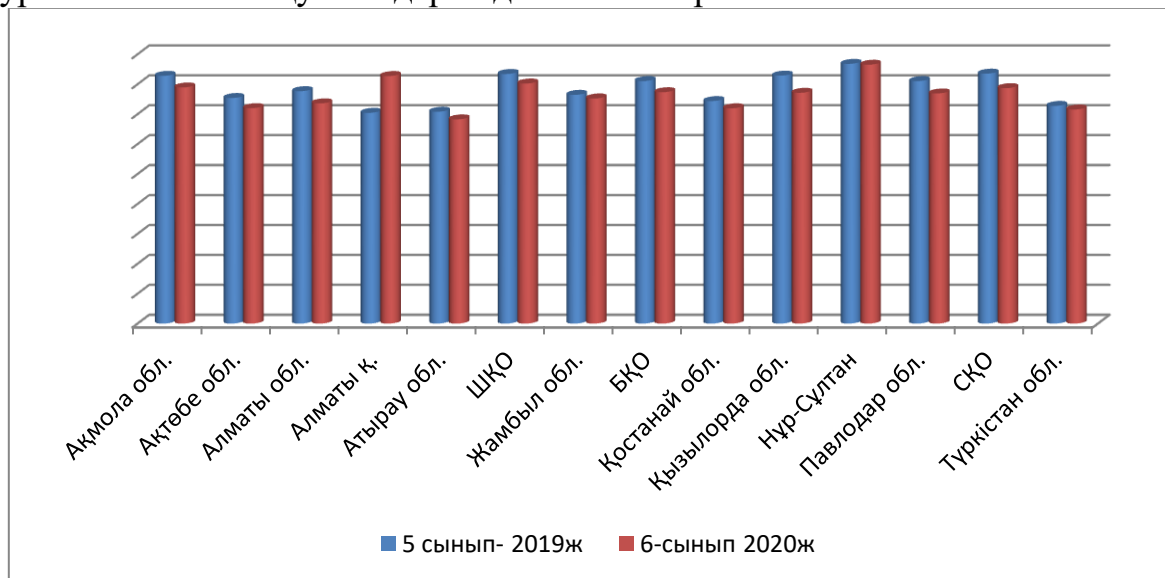

2019-2020 оқу жылының 8-сыныптағы «Физика» пәні бойынша білім алушылардың білім сапасы көрсеткіштерінің ең жоғарысы 83% және ең төменгі 37%, арасындағы алшақтық 46 %-ды құрап отыр.

Білім сапасы тек 9 сыныпта 50 пайыздық көрсеткіштен көтеріліп отыр. 7-8 сыныптағы «Физика» пәнінің оқылу деңгейі жаңартылған бағдарлама мазмұны мен әдістемесін жетілдіруді қажет етеді.

2.1.3.6 «Жаратылыстану» оқу пәні

2019-2020 оқу жылдарындағы сапа көрсеткіші орта деңгейден жоғары
111-сурет. 2019-2020 оқу жылдарындағы сапа көрсеткіші

өсу динамикасы тек екі облыста. (Алматы қаласы оң, Нұр-Сұлтан қаласы сақталып қалған.) «Жаратылыстану» пәнінің оқылуына назар аударуымыз керек.

Үлгілік оқу жоспарында жаңартылған бағдарламада қалай негізделген. Бастауыш сыныптардан басталып 5-6-сыныпта 68 сағаттан әр сыныпта оқылуының нәтижесі республика бойынша өте төмен. Оған критериалды бағалау барысында көз жетіп отыр.

2.1.3.7 «Шетел тілі» («Ағылшын тілі») оқу пәні

«Шетел тілі» пәнінен 2019 жылғы 5-сыныптағы бойынша орташа білім сапасының көрсеткіші –70,7 пайызды құрап отыр. Ең жоғары Алматы қаласы – 82%; Нұр-Сұлтан қаласы –81%; Сапалық көрсеткіштер 2019 жылы 66 %.Барлық облыстар бойынша біркелкеі деңгейде. Оқу бағдарламасының сай екендігін байқатады. «Шетел тілі» пәнінен 2019 жылғы білім сапасының көрсеткіші бойынша 5,6,7-сынып білім алушылары арасында білім сапасының көрсеткіштері 70-75 пайыздық «Физика», «Математика» пәндеріне қарағанда тұрақты.

2019-2020 жылдардағы 5-6-сыныптағы білім сапасын салыстыру Атырау облысы -14% СҚО + 10%-дық көрсеткіштерден басқалары біркелкі.

2019-2020 оқу жылдарында білім алған 6 және 7-сынып білім алушыларының «Шетел тілі» пәні бойынша білім сапасының динамикалық көрсеткіші тұрақты келген үлкен айырма байқалмайды. 2019-2020 оқу жылдарында білім алған 7 және 8-сынып білім алушыларының «Шетел тілі»

пәні бойынша білім сапасының көрсеткішіде тұрақты. 8-сыныпта білім деңгейі төмендеген.

2.1.3.8 «Информатика» оқу пәні

«Информатика» пәні бойынша 2019 жылғы 5-сыныптағы Республика бойынша орташа білім сапасының көрсеткіші – 84,7%. Көрсеткіштің жоғары болуы келесі облыстарда ШҚО – 90%; БҚО – 90%; Қызылорда облысы – 91%; Нұр-Сұлтан қаласы – 94% есебінен байқалады. Бұл өңірлердегі «Информатика» сабағының сапалық көрсеткіштері мұғалім жұмысына байланысты.

2019 жылғы қорытынды бойынша 6-сыныпта «Информатика» пәнінен білім алушылардың сапалық көрсеткіші Алматы қаласында – 94%; 5-сыныптан кейінгі өсі көрсеткішінде тұр.

2020 жылғы қорытынды бойынша «Информатика» пәнінен 6-сыныптардағы орташа балл – 84,1%-ды құрайды.

«Информатика» пәні бойынша 2020 жылы 7-сыныпта оқыған білім алушылардың білім сапасының нәтижесі – 82,4%.

8-сыныптардағы «Информатика» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші – 80,4%.

«Информатика» пәні бойынша 2020 жылы 6,7,8-сыныптардағы білім алушылардың білім сапасының қорытындысы бойынша ең жоғары білім көрсеткішін Алматы Нұр-Сұлтан қалалары мен Ақмола, Қызылорда облыстары беріп отыр.

2019-2020 оқу жылдарында білім алған 6 және 7-сынып білім алушыларының «Информатика» пәні бойынша білім сапасының көрсеткіші тұрақты. Ақмола облысы бойынша оң нәтиже берген.

2.1.3.9 «География» оқу пәні

«География» пәні бойынша 2019 жылғы 7-сыныптағы Республика бойынша орташа білім сапасының көрсеткіші – 72,8 % құрап отыр. Орташа көрсеткіш бұдан жоғары болуы керек. 7-сынып бағдарламасы бойынша «Жаратылыстану» 5-6- сыныптан келген оқушылар «шиыршық әдісіне» толықтай енбеуі мен түсінбеушілігіне байланысты. Сонымен қатар сабақ беретін мұғалімдердің дайындығына тікелей қатыстылығын көре аламыз. Ең төменгі көрсеткіштер 67-69 %-ы бар өңірлерге Атырау, Қостанай Түркістан облыстары жатады. Жалпы білім сапасының көрсеткіші 80-85 % жоғары болуы керек.

Ақмола облысы бойынша – 77 %; Ақтөбе облысы бойынша – 70%; Алматы облысы бойынша – 72%; Алматы қаласы – 72%; Атырау облысы – 68%; ШҚО – 75%; Жамбыл облысы – 72%; БҚО – 72%; Қостанай облысы – 69%; Қызылорда облысы – 77%; Нұр-Сұлтан қаласы – 77%; Павлодар облысы – 71%; СҚО – 69%; Түркістан облысы – 69%-ды құрайды.

«География» пәнінен 2019 жылы білім алған 7-сыныптардың білім сапасының көрсеткіштері Алматы қаласы, Ақмола облысы, Қызылорда облысы,

Нұр-Сұлтан қаласында 77-80 %-ды құрап отыр. Қазіргі оқыту мақсаттарындағы кемшіліктерге байланысты географиялық білім беру деңгейінің төмендегенін көре аламыз. Қазіргі қолданыстағы «Күнделік» бағалау жүйесі – білім беру сапасын, айқындауға, білім беру саласындағы қазіргі заманғы міндеттерге сәйкес келмеген жағдайда оқытудың стратегиясы мен тактикасы бойынша түбегейлі шешімдер қабылдауға, білім берудің мазмұнын да, күтілетін білім беру нәтижелерін бағалау нысандарын да жетілдіруге мүмкіндік беретін оқу жетістіктері мен проблемаларын диагностикалаудың негізгі құралы. Бірақ толық жетілдірілмеген. Орыс қазақ сыныптарын, қай мектеп екенін анықтау қиын тек облыс көлемінде берілген мәліметтерден тұрады.

2.1.3.10 «Қазақстан тарихы» оқу пәні

2019 жылғы оқыту қазақ тілінде жүргізілетін 5-сыныптағы білім алушылардың «Қазақстан тарихы» бойынша білім сапасының көрсеткіші бойынша орташа көрсеткіші 80,1% қамтиды. 2020 жылы оқыту қазақ тілінде жүргізілетін 6-сыныптағы білім алушылардың білім сапасының орта көрсеткіші 74,8%-ды құрады.

Республика көлемінде 5-6-сыныптағы білім сапасы төмен көрсеткіш 68% Атырау облысы бойынша, Қостанай облысы, Қызылорда мен Алматы қаласында 5-сынып оқушылары 6-сыныпта төмен көрсеткіш көрсетеді. (– 10-14) Мысалы, Атырау облысы бойынша 68 пайыздан әрі аспағандық байқалады. 7-сыныпта – 63%, 8-сыныпта – 66%. Қостанай облысы бойынша 7-сынып 2019 жылы – 87 %-ға, 2020 жылы – 69% болып – 18%-ға төмендеу бар. Қызылорда облысында 6-сыныпта – 10 % , 7-сыныпта – 11% , 8-сыныпта –10% төмендеуді байқадық.

Жамбыл облысы бойынша 6-сыныпта - 5% , 7-сыныпта - 6%, 8-сыныпта - 3%,

Батыс Қазақстан облысында 6-сыныпта - 6% , 7-сыныпта -3 % , 8-сыныпта - 5% төмендеу бар.

6-сынып білім алушылардың келесі 7-сыныптағы білім сапасының көрсеткіші Солтүстік, Шығыс Қазақстан, Павлодар облыстарында 6-сыныптағы білім сапасы сақталған.

7-сыныптағы білім сапасы көрсеткіші Қостанай облысында – 13%, Қызылорда облысында – 11%, Түркістан облысында – 11%-ға төмендеген. 7-сынып білім алушыларының білім сапасының орташа деңгейінің - 4% төмендеуі анықталды. 8-сынып білім алушыларының білім сапасының орташа көрсеткішінің - 5% төмендеуі ойландыратын жағдай. Себебін қарастыратын болсақ оқушылардың «тарих» пәніне деген қызығушылығынын біркелкі болмауы, пәннің оқылуы мен мазмұнына байланысты және бұрынғы күнделікті бағалау жүйесінен жаңартылған бағдарлама аясында бағалау жүйесіне көшкен кезде дайын болмауынан деп ойлаймыз.

2.1.3.11 «Дүниежүзі тарихы» оқу пәні

5-сынып білім алушыларының 2020 жылғы 6-сыныптағы «Дүниежүзі тарихы» пәні бойынша білім сапасы көрсеткіші тек Түркістан облысында 2% - ға артқан. Пән бойынша 2020 жылғы 7-сыныптағы білім сапасы көрсеткіші Қостанай облысында – 16%, Жамбыл облысында – 15 %, Қызылорда облысында – 11%, Батыс Қазақстан облысында – 6%-ға төмендеген.

7-сынып білім алушыларының білім сапасының орташа деңгейінің - 6% төмендеуі 6- сыныптағы білім сапасына қатысты және қазіргі қолданыстағы оқулықтардың жаңартылған бағдарламаға сәйкестігімен байланысты.

2020жылғы 8-сыныптағы білім сапасы көрсеткіші Қостанай облысында – 20%, Жамбыл облысында – 15 %, Қызылорда облысында – 10%, Солтүстік Қазақстан облысында – 9%-ға дейін төмендеген.

2.1.3.12 «Құқық негіздері» оқу пәні

2019 жылы 9-сыныптағы білім алушылардың «Құқық негіздері» пәні бойынша білім сапасының орташа көрсеткіші – 90% құрады. Орташа көрсеткіш өңір бойынша жақсы болу себебі мазмұнға және бағдарлама бағытының дұрыстығын көрсетеді. 9-10-сыныптар арасында тек Алматы қаласы, Алматы облысы, Жамбыл, Ақтөбе облыстарында теріс көрсеткіш -12,-15-ке төмендеген.

2019 жылы 10-сыныптағы білім алушылардың «Құқық негіздері» пәнінен Республика бойынша білім сапасының орташа көрсеткіші – 83 %.

Қорытындылай келе, өңірлер бойынша пәннің оқытылу деңгейі жоғары.

2.1.4 Ы.АЛТЫНСАРИН АТЫНДАҒЫ ҰЛТТЫҚ БІЛІМ АКАДЕМИЯСЫ ҒЫЛЫМИ-ӘДІСТЕМЕЛІК КЕҢЕСТІҢ ШЕШІМІМЕН БЕРІЛГЕН ҰСЫНЫСТАРЫ:

1. Формативті бағалауды балл қою тәртібімен жүргізуді енгізу (ҚР БҒМ №125 бұйрығына өзгерістер енгізу ұсынылады);

2. Критериалды бағалауды ұйымдастыру бойынша әдіскерлер мен мұғалімдерге семинарлар мен курстар өткізу;

3. Зертханалық және практикалық жұмыстарды бағалау критерийлерін әзірлеу;

4. Білім алушылардың оқу жетістіктері туралы деректер базасын ұйымдастыруды Ы.Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясының құзыретіне беру;

5. Критериалды бағалауды жетілдіру бойынша әдістемелік ұсынымдар әзірлеу

6. Қалыптастырушы және жиынтық бағалау үшін қолданылатын тапсырмалардың сапасын талдауды ұйымдастыру;

7. Педагогтің бағалау дағдыларын жетілдіру тұрғысынан одан әрі қадамдарды жоспарлау.

ҚОРЫТЫНДЫ

Критериалды бағалау білім алушылардың өз оқу іс-әрекетін бақылауға және кең ауқымдағы дағдыларды қалыптастыру бойынша оқыту процесінде туындайтын қиындықтардың себептерін белгілеуге және жоюға мүмкіндік береді.

Әрбір сабақта білім алушыларды уақытылы қолдау, оқудағы ілгерілеу мақсатында бағалау элементтерін пайдалану, ата-аналарды оқыту нәтижелері бойынша хабардар ету ұсынылады. Бағалау балаларды оқуға ынталандыруға, білімдегі олқылықтарды анықтауға және олардың оқу жетістіктерін көрсетуге бағытталған.

Критериалды бағалау білім алушылар дағысының даму деңгейін бағалауға мүмкіндік береді. Әрбір сабақ оқу мақсатын және оларға қол жеткізу критерийлерін айтып/көрсетуден басталуы тиіс. Білім алушы қойылған оқу мақсатын ұғынуы керек және оған қалай жетуге болатынын түсінуі керек.

Критериалды бағалау технологиясы білім алушылардың жетістіктерін нақты анықталған, алдын ала белгілі өлшемдермен салыстыруға негізделген, оқу материалының қаншалықты табысты игерілгендігін, практикалық дағды қалыптасқанын анықтауға мүмкіндік береді.

Көбіне мұғалімдердің қалыптастырушы бағлау және жиынтық бағалау үшін пайдаланатын тапсырмалардың сапасына мониторинг жүргізілмейтіндігі анық.

Тоқсан бойынша бағалау әрдайым болжанбайды. Оқушылардың тағы бір тобы мұғалімдер әрдайым дескрипторларды басшылыққа ала бермейтіндіні мәлімдеді. Кейде мұғалімдер болжанбаған нәрсені бағалайды. Мұғалімдер оқушының неге осы немесе басқа тапсырманы алғанын әрдайым түсіндіре бермейді. Оқушылар мұғалімдер қойған тапсырмалармен әрдайым келісе бермейді. Бұл жиынтық бағалауда проблемалардың болуын көрсетеді. Мектепішілік бағалаудың мазмұны мен процедураларының жетілмегендігі қаншалықты ауқымды, бағалау қиын, өйткені тиісті зерттеулер жүргізілмеген.

Осылайша, мемлекет оқушылардың оқу жетістіктерін өлшеу үшін ұлттық мониторинг және бағалау жүйесінің құрылымын әзірледі. Бұл жүйені іске асыру үшін бағалау рәсімдері мен сапалы тапсырмаларды дұрыс жүзеге асыра алатын білікті мұғалімдер керек. Сондықтан Стандартты әзірлеу кезінде оқу бағдарламаларында жоспарланған оқыту нәтижелеріне қол жеткізу дәрежесін өлшеуге және дағдылардың даму дәрежесін бақылауға қабілетті бағалау жүйесін әзірлеу қажет болды.

Жиынтық бағалауды іске асырудың ағымдағы жай-күйі де мұғалімдерге қолдау көрсету бойынша ұғыну, талдау, нақты шешімдер қабылдауды қажет етеді.

«Критериалды бағалау жүйесін енгізудің қорытындысы бойынша әдістемелік ұсынымдар» негізгі екі тарау мен қорытынды, пайдаланған әдебиеттер және қосымшадан тұрады.

Жұмыстың апробация қорытындысы бойынша критериалды бағалау жүйесін енгізу мен білім алушылардың білім сапасы көрсеткіштерін талдауда: «Бастауыш білім беру деңгейі» және «Негізгі орта білім беру деңгейі бойынша: «Қазақ тілі», «Қазақ әдебиеті», «Математика», «Алгебра», «Геометрия» оқу пәндері, «Физика», «Жаратылыстану», «Шетел тілі» («Ағылшын тілі»), «Информатика», «Биология», «Химия», «География», «Қазақстан тарихы», «Дүниежүзі тарихы», «Құқық негіздері» оқу пәндері бойынша білім алушылардың біліміндегі жетістіктерінің көрсеткіштеріне талдау жасалған. Сонымен қатар 5-8- сыныптардағы білім алушыларының 2018-2019 мен 2019-2020 оқу жылдардағы білім сапасына салыстырмалы талдауы әр өңірге қатысты осы сыныптарда оқытылатын оқу пәндері бойынша материалдар да берілген. Бұл жерде республика бойынша әр өңірден «Күнделік» электронды журналынан алынған білім алушылардың бағаларына пәндер және сыныптар бойынша сараптама жасалып, оқу жетістігінің нәтижелері шығарылған. 2018-2019, 2019-2020 оқу жылдарындағы білім алушылардың оқу жетістіктері шығарылып, пәндер бойынша оқу жетістіктеріндегі өзгерістерге түсініктеме берілген.

«Критериалды бағалау жүйесін енгізу қорытындысы бойынша әдістемелік ұсынымдар» атты екінші тарауда: жалпы критериалды бағалау бойынша ғалымдардың пікірлері, Дүниежүзілік банктің есебінен алынған ұсыныстар, оқу пәндері бойынша ұсынымдар мен Ы.Алтынсарин атындағы ұлттық білім академиясы ғылыми-әдістемелік кеңестің шешімімен берілген ұсыныстары берілген.

ПАЙДАЛАНҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Назарбекова К.С. Мағжан Жұмабаевтың әдістемелік еңбектері /https://ust.kz/word/magjan_jumabaevtyng_adistemelik_engbekteri-154581.html.
2. Қазақстан Республикасы мектебінің практикасына критериалды бағалау жүйесін енгізу мәселелері/ Эксперименттік білім берудің халықаралық журналы. – 2014. - № 5-1. - Б. 58-62; URL: <http://expeducation.ru/ru/article/view?id=5626> (өтініш берген күні: 13.07.2021);
3. Мектепте және ЖОО-да тілдерді оқыту кезінде тілдік, сөйлеу және коммуникативтік құзыреттілікті бағалаудың бірыңғай критерийлері. Педагогикалық тәжірибе: теория, әдістеме, практика, 27-31. Cheboksary: SCC «Interaktiv plus», LLC.
4. К.Н.Булатбаева, Н.В. Исыпова, А.Б. Кабдушева // Ғылыми пікірталас: Педагогика және психология мәселелері: сб.ст. «Ғылыми пікірталас: Педагогика және психология мәселелері» XLVIII халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдары бойынша. – № 3 (48)
5. Щукин А.Н. Методы и технологии обучения иностранным языкам. // Икар, 2014 – 115 бб.
6. 2.Құнанбаева С.С. Қазіргі шет тілідік білім беру теориясы мен практикасы. // Қаз ХҚ және ӘТУ. -Алматы,2011-148-149 бб, 239-240 бб.
7. Common European Framework of Reference: Learning, Teaching, Assessment ("Общеввропейские компетенции владения иностранным языком: Изучение, преподавание, оценка»)/twirpx.com/file/218387.
8. Пассов Е.И. Основы коммуникативной методики обучения иноязычному общению. –М.: Рус.яз., 1989. – 292 с.
9. Булатбаева К.Н. Когнитивно-коммуникативная технология как условие развития массового полиязычия в учебных заведениях Казахстана. - Перемены в образовании: новые границы и приоритеты: материалы межд. научно-практ. конф. - Алматы: АПН Казахстана, 2011.- С.228-231.
10. Единые критерии оценивания языковой, речевой и коммуникативной компетенций при обучении языкам в школе и вузе [Текст] / К. Н. Булатбаева // Педагогический опыт: теория, методика, практика : материалы междунар. науч.–практ. конф. (Чебоксары, 08 окт. 2014 г.) / редкол.: О. Н. Широков [и др.]. – Чебоксары: ЦНС «Интерактив плюс», 2014. – 100 с. – ISBN 978-5-906626-42-4.- С.27-31
11. **LearningApps** <https://learningapps.org/>
12. **Kubbu** <http://www.kubbu.com>
13. **Quizlet** <https://quizlet.com/>
14. **H5P** h5p.org

1-қосымша

1. Қалыптастырушы бағалау нәтижелері күн сайын электрондық/қағаз журналға балл түрінде қойылады. Бағаланатын бала санын педагог өзі анықтайды.

2. Қалыптастырушы бағалау үшін ең жоғары балл 2-11 сыныптарда 10 балдан аспайды, бұл ретте 1-3 балл төменгі деңгей критерийлеріне сәйкес келеді, 4-7 балл – орта деңгей, 8-10 балл – жоғары деңгей.

3. Мұғалім күн сайын журналда білім алушылардың оқу жетістіктерінің ілгерілеуін келесі саралауға сәйкес балл түрінде белгілейді:

1 балл-10% - ға дейін оқу тапсырмаларын орындады, қателіктер жіберілді, сабақта пассивті, мұғаліммен кері байланыс нәтижелері бойынша қорытынды жасамайды, тапсырмаларды орындау кезінде дербестік танытпайды, өткен материалды білмейді;

2 балл – 20% - ға дейін оқу тапсырмаларын орындады, қателіктер жіберілді, сабақта пассивті, мұғаліммен кері байланыс нәтижелері бойынша әрдайым тиісті қорытынды жасай бермейді, тапсырмаларды орындау кезінде дербестік танытпайды;

3 балл – 30% - ға дейін оқу тапсырмаларын орындады, қателіктер жіберілді, қателіктерін түзетуге тырысады, сабақта кейде белсенділік танытады, оқу тапсырмаларын орындау кезінде мұғалімнің/ата-ананың/құрдастарының қолдауын қажет етеді;

4 балл - оқу тапсырмаларының 40% - на дейін орындады, қателіктер жіберді, қателерді түзету кезінде көмек қажет, әрдайым белсенді бола бермейді, кейде тапсырмаларды орындау кезінде дербестік танытады;

5 балл - 50% - ға дейін оқу тапсырмаларын орындады, бес қате жіберді, мұғалімнің көмегі қажет, сабақта әрдайым белсенді бола бермейді, кейде мүмкін болатын тапсырмаларды орындау кезінде дербестік танытады;

6 балл - оқу тапсырмаларының 60% - на дейін орындады, 4 қате жіберді, мұғалімнің көмегі қажет, сабақта ынталы, орташа күрделі тапсырмаларды өз бетінше орындай алады;

7 балл - 70% - ға дейін оқу тапсырмаларын орындады, 3 қате жіберді, қателіктерді уақтылы жойды, сабақта белсенді, тапсырмаларды орындау кезінде дербестік танытады;

8 балл - оқу тапсырмаларының 80%-на дейін орындады, 1-2 елеусіз қателіктер жіберді, мұғалімнің түсініктемелері негізінде өз қателіктерін түзетеді, Белсенді, өз бетінше жұмыс жасайды;

9 балл - оқу тапсырмаларының 90% - на дейін орындады, тапсырмаларды орындау кезінде шамалы дәлсіздіктерге жол берді, қателермен жұмыс істейді, Белсенді, өз бетінше жұмыс жасайды;

10 балл-оқу тапсырмаларының 100% орындады, қателіктер жібермеді, белсенді, дербес жұмыс жасай алады, өз жауаптарын түсіндіре алады, негіздей алады.

4. Кеңейтілген кері байланыс үшін мұғалім оқушының электронды күнделігі арқылы түсініктемелер түрінде ұсынылатын айдарларды қолданады.

5. 1-сыныпта бағалау жүргізілмейді.

6. ҚО режимінің енгізілуіне байланысты енгізілген электрондық журнал форматындағы өзгерістерді түсіндіру үшін оқу жылының басында ата-аналар мен мұғалімдерге электрондық журналды пайдалану туралы жадынама беріледі.

7. Электрондық журнал қалыптастырушы бағалау үшін орташа балды автоматты түрде шығарады және ТЖБ бағанына дейін орналастырылған жеке бағанға қояды (бұл қалыптастырушы бағалау үшін орташа балды шығаруды жеңілдетеді).

8. БЖБ және ТЖБ есептеу қолданыстағы формула бойынша есептеледі.

9. Қорытынды баға қалыптастырушы бағалау үшін орташа баллды ескере отырып шығарылады.

2-қосымша

Критериалды бағалау жүйесі:

- қандай да бір оқу материалын қаншалықты сәтті меңгергенін анықтауға;
- қандай да бір практикалық дағды қалыптастырады;
- талаптардың белгілі бір минимумымен салыстыру мүмкіндігі.

Критериалды бағалау оқушыға оқу іс-әрекетін жоспарлауға, мақсаттарын, міндеттерін, оларға қол жеткізу жолдарын анықтауға, өз еңбегінің нәтижесін бағалауға мүмкіндіктер береді.

Критериалды бағалау принциптері:

- Критериалдық;
- Өзін-өзі бағалаудың басымдығы;
- Икемділік және өзгергіштік;
- Бақылау және бағалау процесінің табиғилығы.

Қалыптастырушы және жиынтық бағалауды өткізу мақсаттары мен мерзімдері әртүрлі. Қалыптастырушы бағалаудың мақсаты – оқуды жақсарту. Бұл оқыту мен оқыту процесінің ажырамас бөлігі.

Критериалды бағалау принциптері:

- Оқу мақсаттары мен өлшенетін критерийлерді түсіну;
- Оқу қызметін жақсарту үшін қолданылатын кері байланыс;
- Жақсарту мүмкіндіктері;
- Оқушылардың түсіну және белсенді қатысу қабілеті.

Оқушыларды білім беру процесіне тарту үшін оларға осы сабақтың нәтижесінде не білетіні және не істей алатындығы туралы хабарлау қажет. Сондықтан мұғалімнің сабақ жүргізудегі алғашқы қадамы (сәлемдесуден кейін және оқушылардың сабаққа дайындығын тексергеннен кейін) білім алушыларға оқу мақсатын түсіндіру керек.

Қалыптастырушы бағалау (формативті) тестілерді, бақылауларды, журналдағы жазбаларды, «мен не үйрендім?», «не үйренбедім?» деген жазылған шығу карточкаларын қамтиды, жауапты тест алдында қалыптастырушы бағалаудың арқасында оқушы не оқығанын және не оқымағанын біледі.

Критерийлерге негізделген тест белгілі бір тақырып бойынша оқушының үлгерімін анықтауға мүмкіндік беретін ақпарат. Сипаттамалардың бірі ретінде – қатысу бағалауға дейін жүреді. Критерийлерге негізделген тест оқушылардың баяу алға жылжуына байланысты немесе материалды өзгертуге мүмкіндік береді. Бұл тесттің ерекшелігі, ол тек оқушыға тестті қалай тапсыратынына байланысты. Егер оқушы жақсы дайындалса, ол тест тапсырудан сәтті өтеді. Бұнда оқушылардың 100%-ы жақсы баға алу ықтималдығы жоғары. Критерийлерге негізделген тесттің іс-әрекетті бағалаумен ортақ белгілері бар.

Өлшемдердің сандық мазмұны балдармен (жетістіктер деңгейімен) және осы өлшем бойынша жетістіктер деңгейін түсіндіретін оларға сәйкес сипаттамалармен айқындалады. Жекелеген критерийлердің әрқайсысы бойынша жетістіктерге жетудің бірдей болмауы мүмкін, критерийлердің кез келгені неғұрлым маңызды деп танылады (нақты пәндік саланың ерекшелігіне байланысты) және жоғары бағаланады, бұл ең жоғары ықтимал баллдардың санында көрсетіледі.

Критерийлерді әзірлеу алгоритмі

- Сабақты жоспарлау кезінде ұғымдарды бөліп көрсету – білу және түсіну;
- Біліктілікті қалыптастырушыны анықтау;
- Бөлінген шеберліктің қадамдық операцияларын анықтау;
- Қадамдық әрекеттерден критерийлерді бөліп көрсету;
- Критерийлердің «баспалдағын» жасау.

Әрбір критерий егжей-тегжейлі айдармен (дескрипторлармен) беріледі. Оқушылардың жұмысын бағалай отырып, мұғалімдер бағаланатын дескрипторды тапқанша нөлдік деңгейден бастап дескрипторларды іздейді. Сондықтан, жұмыс белгі деңгейіне сәйкес келетін алдыңғы дескриптормен жақсы сипатталады. Егер қандай дескрипторды қолдану керектігі түсініксіз болса, мұғалімдер шешім қабылдап, оқушының жұмысына сәйкес келетін дескрипторды таңдауы керек. Дегенмен, өлшемдерді тек олар үшін жасалған жұмыстарға ғана қолдану керек.

Қалыптастырушы бағалау оқушылар үшін өте маңызды, өйткені оқушы өзіне оқу тапсырмасын қоюды, оны шешудің жолдарын табуды және өзінің әрекеттері мен жетістіктерін бағалауды үйренуі керек. Қалыптастырушы бағалау мұғалім мен оқушылар арасында тиімді кері байланысты қамтамасыз етеді.

Кері байланыс – мақсатқа жетуге әкелетін нақты әрекеттер, жағдайлар, даулы мәселелер туралы хабарлау және түсініктеме алу процесі. Тиімді кері байланыс құру бастауыш сынып оқушыларын оқытудың негізі. Кері байланыс – бұл оқу процесінің қалай жүретіні туралы түсінік беретін, мұғалімнің оқушылардың жетістіктері мен проблемалары туралы хабардар ететін, мақсатқа жету деңгейін анықтауға және оқу міндеттерін шешуге мүмкіндік беретін құрал. Кері байланыс өзара сыйластық пен ізгілік атмосферасында өтіп, оқушылардың қателерді түзетуі немесе ойлау мен іс-әрекет бағытын өзгертуі үшін уақытты ұсынуы керек.

Кері байланыс түріне қарамастан мұғалім тарапынан:

- оқушылардың тапсырманы жақсы орындағанын атап өту;
- қателіктер болған жағдайда оқушыларға өз жұмыстарын нәтижелерін жақсарту бойынша нақты ұсыныстар беру керек.

Тиімді кері байланыс:

- мұғалім-оқушының өзара қарым-қатынасын анықтау;
- мұғалімге түзетуге мүмкіндік беру үшін оқу іс-әрекетінің барысын бағалауға мүмкіндік беру;
- белгілі бір әдістер мен жұмыстардың кемшіліктері мен ұтымдылығын анықтай отырып бағалау;
- оқушыларға өз жұмысын бағалауға мүмкіндік беріп қана қоймай, сонымен қатар қанағаттану сезімін ояту;
- өз жетістіктерімен, әрі қарай өзара әрекеттесуге және оқуға деген қызығушылыққа түрткі боладыру;
- оқу процесінің сәттілігіне ықпал ету және оңтайландыру.

Бағалау критерийлерін әзірлеуде:

- Ең маңызды оқу тұжырымдамаларын анықтаңыз.
- Бағалау қандай критерийлер бойынша жүргізілетінін анықтаңыз.
- Нені бағалау керек?
- Әр критерий үшін сипаттамаларды жасаңыз.
- Нақты және түсінікті сипаттамаларды қолданыңыз.
- Масштабты жасаңыз және оған негізгі ұғымдар мен тиісті өлшемдерді қойыңыз.
- Жұмыстың басында оқушылармен бағалау критерийлерін талқылаңыз.
- Бағалау критерийлері негізінде қорытынды өнімді бағалаңыз.

- Соңында не алғыңыз келетінін сипаттаңыз.
- Критериалды бағалау жүйесін қолдану тәуелсіз, тексеру, бақылау және басқа жұмыстарға тапсырмалар жасауға белгілі бір талаптар қойыңыз.
- Критерийлердің әрқайсысы белгілі бір дағдылар тобын бағалауға бағытталған, сондықтан тапсырма арнайы осы дағдылар тобына бағытталуы керек.
- Критерийлер жүйесі бастапқыда нақты маңызды дағдыларды игеруге бағытталған теңдестірілген оқыту шеңберін белгілейді және үнемі қолдайды.

Бағалау критерийлері не үшін қажет?

Мұғалімдер үшін:

- Оқу үрдісінде нақты нұсқаулар болу үшін.
- Дәрістерде оқушылардың оқу материалын меңгеру процесін бағалаудың нақты критерийлері үшін.
- Бағалау процесін объективті және дәйекті етеді.
- Мұғалімдер үшін оқушылардың үлгерімін бағалау процесін жеңілдетеді.

Оқушылар үшін:

- Оқу мақсаттарын, үміттерін, бағалау өлшемдерін және өз жұмысын жақсарту тәсілдерін нақты түсінуді қамтамасыз етеді.
- Оқушылардың мұғалімнің күтуіне қатысты нақты ұсыныстары бар.
- Ал оқушылар бағалау критерийлерін үнемі қолдануға дағдыланған кезде, олар түпкілікті нақты жауап үшін үлкен жауапкершілікті «Мен бәрін әлі жасаған жоқпын ба?» деген сезіне бастайды.
- Оқушылардың өзіндік жұмысы үшін жағдай жасайды.

Критериалды бағалау кезіндегі белгі функциялары:

- Білім беру нәтижелері үшін оқушылардың жауапкершілігін ынталандыру;
- Білім-білімсіздік шекарасын анықтау;
- коррекциялық түзету жұмыстарының бағытын анықтау;
- Оқушылардың жеке үлгерім динамикасын бағалау;
- Оқушыларды оқуға ынталандыру;
- Бақылау және бағалау әрекеттерін қалыптастыру.

Портфолио – бұл оқушының белгілі бір оқу кезеңіндегі жеке жетістіктерін белгілеу, жинақтау және бағалау әдісі. Портфолио оқушының оқу іс-әрекетінің әртүрлі түрлерінде қол жеткізген нәтижелерін ескеруге мүмкіндік береді.

Портфолио мақсаты – оқушының оқу процесі туралы тәсіл беру, кең білім беру контекстінде жеке прогресті бақылауды қамтамасыз ету, оның алған білімі мен дағдыларын іс жүзінде қолдану қабілетін көрсету.

Портфолионың педагогикалық міндеттері:

- оқушылардың жоғары оқу мотивациясын қолдау;
- біліктердің қалыптасуының қазіргі деңгейін анықтау және оларды оқу процесіне түзету енгізу арқылы жетілдіру;
- оқушылардың белсенділігі мен дербестігін көтермелеуге, оқыту және өздігінен оқу мүмкіндіктерін кеңейту;
- оқушылардың өзін-өзі бағалау дағдыларын дамыту;
- мақсат қою, өз оқу іс-әрекетін жоспарлау және ұйымдастыруды үйрену қабілетін қалыптастыру;
- табысты әлеуметтену үшін қосымша алғышарттар мен мүмкіндіктер жасау.

Оқушы портфолиосының функциялары:

- оқушылардың білім беру белсенділігін, олардың өз мақсаттары мен мүмкіндіктерін түсіну деңгейін арттыру;
- бітіруші сыныптардағы оқытудың одан әрі бағыты мен нысанын сенімді және жауапты таңдау.

3-қосымша

Қазақ тілі, 11-сыныбы, I тоқсан I бөлім бойынша жиынтық бағалау «Қазақстан бейнесі. Қазақстанның өткені мен келешегі. Шешендік сөздер» бөлімі бойынша жиынтық бағалау

11.1.5.1 Мәтінде көтерілген мәселеге автор мен оқырманның қарым-қатынасын ескере отырып, талқылау сұрақтарын құрастыру және сыни тұрғыда бағалау.

Бағалау критерийі *Білім алушы*

Мәтінде көтерілген мәселеге автор мен оқырманның қарым-қатынасын ескере отырып, талқылау сұрақтарын құрастырады Көтерілген мәселеге сыни тұрғыдан баға береді

Ойлау дағдыларының деңгейі Жоғары деңгей дағдылары

Орындау уақыты 15-20 минут

1-тапсырма. Мәтінді түсініп оқыңыз. Мәтіндегі көтерілген мәселені анықтаңыз. Автор мен оқырманның көзқарасын ескеріп, «Неге? Неге? Неге?» стратегиясы арқылы 2 талқылау сұрағын құрастырыңыз.

Атқа міну мәдениеті

Атқа міну мәдениеті мен жылқы шаруашылығы жер жүзіне Ұлы даладан тарағаны тарихтан белгілі.

Еліміздің солтүстік өңіріндегі энеолит дәуіріне тиесілі «Ботай» қонысында жүргізілген қазба жұмыстары жылқының тұңғыш рет қазіргі Қазақстан аумағында қолға үйретілгенін дәлелдеді.

Жылқыны қолға үйрету арқылы біздің бабаларымыз өз дәуірінде адам айтқысыз үстемдікке ие болды. Ал жаһандық ауқымда алсақ, шаруашылық пен әскери саладағы теңдессіз революцияға жол ашты.

Жылқының қолға үйретілуі атқа міну мәдениетінің де негізін қалады. Бес қаруын асынған салт атты сарбаз айбарлы көшпенділер империялары тарих сахнасына шыққан дәуірдің символына айналды.

Ту ұстаған салт атты жауынгердің бейнесі – батырлар заманының ең танымал эмблемасы, сонымен қатар, атты әскердің пайда болуына байланысты қалыптасқан көшпенділер әлемі «мәдени кодының» айрықша элементі.

Автокөлік қозғалтқыштарының қуаты әлі күнге дейін аттың күшімен өлшенеді. Бұл дәстүр – жер жүзінде салт аттылар үстемдік құрған ұлы дәуірге деген құрметтің белгісі. Біз әлемнің барлық түкпіріне ежелгі қазақ жерінен тараған осынау ұлы технологиялық революцияның жемісін адамзат баласы XIX ғасырға дейін пайдаланып келгенін ұмытпауға тиіспіз.

Қазіргі киім үлгісінің базалық компоненттері Дала өркениетінің ерте кезеңінен тамыр тартады. Атқа міну мәдениеті салт атты жауынгердің ықшам киім үлгісін дүниеге әкелді. Ат үстінде жүргенде ыңғайлы болуы үшін бабаларымыз алғаш рет киімді үстіңгі және астыңғы деп екіге бөлді. Осылайша кәдімгі шалбардың алғашқы нұсқасы пайда болды.

Бұл салт атты адамдардың ат құлағында ойнауына, ұрыс кезінде еркін қимылдауына мүмкіндік берді. Дала тұрғындары теріден, киізден, кендір мен жүннен, кенептен шалбар тікті. Содан бері мыңдаған жыл өтсе де, киімнің осы түрі өзгере қоймады. Қазба жұмыстары кезінде табылған көне шалбарлардың қазіргі шалбардан еш айырмасы жоқаласы. Сонымен қатар бүгінгі етіктердің барлық түрі көшпенділер атқа мінгенде киген жұмсақ өкшелі саптама етіктің «мұрагерлері» екені белгілі.

Ат үстінде жүрген көшпенділер тақымына басқан сәйгүлігіне неғұрлым еркін мініп жүруі үшін биік ер-тұрман мен үзеңгіні ойлап тапты. Бұл жаңалық салт атты адамның ат үстінде қаққан қазықтай мығым отыруына, сонымен бірге шауып бара жатып, қолындағы қаруын еш қиындықсыз және неғұрлым тиімді қолдануына мүмкіндік берді.

Бабаларымыз шапқан аттың үстінен садақ тартуды барынша жетілдірді. Соған байланысты қарудың құрылымы да өзгеріп, күрделі, ыңғайлы әрі қуатты бола түсті. Масағына қауырсын тағылып, металмен ұшталған жебе берен сауытты тесіп өтетін көбебұзарға айналды. Қазақстан аумағында өмір сүрген түркі тайпалары ойлап тапқан тағы бір технологиялық жаңалық – қылыш. Оның оқтай түзу немесе иілген жүзі – ерекше белгісі. Бұл қару ең маңызды әрі кең таралған соғыс құралына айналды.

Сарбаз бен оның мінген атын қорғауға арналған сауытты да алғаш рет біздің бабаларымыз жасаған. Еуразия көшпенділерінің айрықша маңызды әскери жаңалығына баланған мұздай темір құрсанған атты әскер осылайша пайда болды. Отты қару пайда болып, жаппай қолданысқа енгенге дейін атты әскердің дамуы біздің дәуірімізге дейінгі I мыңжылдық пен біздің дәуіріміздің I ғасыры арасында көшпенділердің ұзақ уақыт бойы бұрын-соңды болмаған жауынгерлік үстемдік орнатуын қамтамасыз еткен жасақтың ерекше түрі – айбарлы атты әскердің қалыптасуына ықпал етті.

<https://www.akorda.kz/kz/events/memleket-basshysynyn-uly-dalanyn-zheti-kyry-atty-makalasy>

Мәтіндегі көтерілген мәселе	Автордың көзқарасы	Оқырманның көзқарасы	«Неге? Неге? Неге?» стратегиясы арқылы талқылау сұрақтары

2-тапсырма. «Сарбаз бен оның мінген атын қорғауға арналған сауытты да алғаш рет біздің бабаларымыз жасаған. Еуразия көшпенділерінің айрықша маңызды әскери жаңалығына баланған мұздай темір құрсанған атты әскер осылайша пайда болды. Отты қару пайда болып,

жаппай қолданысқа енгенге дейін атты әскердің дамуы біздің дәуірімізге дейінгі I мыңжылдық пен біздің дәуіріміздің I ғасыры арасында көшпенділердің ұзақ уақыт бойы бұрын-соңды болмаған жауынгерлік үстемдік орнатуын қамтамасыз еткен жасақтың ерекше түрі – айбарлы атты әскердің қалыптасуына ықпал етті...» деген ойды жалғастырып, автордың ойына, зерттеуіне сыни тұрғыдан баға беріңіз.

<https://www.akorda.kz/kz/events/memleket-basshysynyn-uly-dalanyn-zheti-kyry-atty-makalasy>

Бағалау критерийі	Тапсырма №	Дескриптор	Ұпай
		Білім алушы	
Мәтінде көтерілген мәселеге автор мен оқырманның қарым-қатынасын ескере отырып, талқылау сұрақтарын құрастырады	№1	мәтінде көтерілген мәселені анықтайды;	1
		мәселеге автордың көзқарасын анықтайды;	1
		мәселеге оқырманның көзқарасын анықтайды;	1
		талқылау сұрақтарын құрастырады;	1
Көтерілген мәселеге сыни тұрғыдан баға береді	№2	мәселеге сыни тұрғыдан баға береді;	1
		өз ойына дәлелдер келтіреді;	1
		аудиторияны тарту үшін шешен сөйлейді;	1
		өз көзқарасын дәлелдейді.	1
Барлығы			9

«Қазақстан бейнесі. Қазақстанның өткені мен келешегі. Шешендік сөздер» бөлімі бойынша жиынтық бағалаудың нәтижесіне қатысты ата-аналарға арналған ақпарат (рубрика)

Білім алушының аты-жөні _____

Бағалау критерийі	Оқу жетістігі деңгейі		
	Төмен	Орташа	Жоғары
Мәтінде көтерілген мәселеге автор мен оқырманның қарым-қатынасын ескере отырып, талқылау сұрақтарын құрастырады.	Мәтінде көтерілген мәселеге автор мен оқырманның көзқарасын анықтауда, талқылау сұрақтарын құрастыруда қиналады. ☐	Мәтінде көтерілген мәселеге автор мен оқырманның көзқарасын анықтауда, талқылау сұрақтарын құрастыруда қателіктер жібереді. ☐	Мәтінде көтерілген мәселеге автор мен оқырманның көзқарасын анықтайды, талқылау сұрақтарын өте жақсы құрастырады. ☐
Көтерілген мәселеге сыни тұрғыдан баға береді	Сыни тұрғыдан баға беруде және өз ойын шешендікпен жеткізуде қиналады ☐	Сыни тұрғыдан баға беруде және өз ойын шешендікпен жеткізуде қателеседі. ☐	Сыни тұрғыдан баға береді және өз ойын шешендікпен жақсы жеткізеді. ☐

Ата-ана қолы: _____

**Қазақ тілі, 11-сыныбы, I тоқсан II бөлім бойынша жиынтық бағалау
«Жастар мәдениеті және мәселесі. Шешендік сөздер»
бөлімі бойынша жиынтық бағалау**

11.2.4.1 Өртүрлі стильдегі (ғылыми, ресми іс қағаздар, публицистикалық, ауызекі сөйлеу, көркем әдебиет стилі) мәтіндердің тақырыбын, автор көзқарасын, мақсатты аудиторияға сәйкес қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдау

11.4.1.1 Мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді

орфографиялық нормаға сай жазу

Бағалау критерийі

Білім алушы

Өртүрлі стильдегі мәтіндердің тақырыбын, автор көзқарасын, мақсатты аудиториясын салыстырады;

Екі мәтіннің құрылымын, тілдік ерекшелігін талдайды;

Мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазады

Ойлау дағдыларының деңгейі Жоғары деңгей дағдылары

Орындау уақыты

15-20 минут

1-тапсырма. Төменде берілген екі мәтінді мұқият оқыңыз. Мәтіндердің стилі мен тақырыбын және мақсатты аудиториясын салыстырыңыз. Екі мәтіннің құрылымын, тілдік ерекшелігін талдаңыз. Берілген кестені толтырыңыз.

1-мәтін

Тәуелсіздік және қазіргі қазақ тілі

Алаш ұлт-азаттық қозғалысының Тәуелсіздік үшін күресі ең бірінші рухани дүниеміздің *өзөгү* – тілдің бостандығы басталған еді. Сонау 1905 жыл қарашасында Мәскеуде өткен Ресейдің жергілікті және қалалық қайраткер съезінде 5 миллионға жуық қазақ халқының атынан аса *көрнөктү* саяси реформатор, ғұлама ғалым Әлихан Бөкейхан сөз сөй, өз халқының ана тіліне бостандық берілуін, ісқағаздарының қазақ тілінде жүргізілуін, қазақ мектебінің қудаланбауын айтуы жайдан-жай емес болатын.

Әлеуметтік әділеттілікті ұрандатқанымен оны іспен дәлелдей алмаған кешегі кеңес заманында қабылдаған Қазақстанның екі Конституция да елдің, жердің иесі қазақтың тілі жөнінде бір ауыз сөз болған жоқаласы Дегенмен, Республикамызда Кеңес өкіметінің алғашқы 20-30-жылдарында қазақ тілін мемлекет деңгейде *жүргүзуу* үшін біраз әрекет жасалынды. 1920-1925 жылдары Қырғыз АКСР Халық Комиссарлары Кеңесінің Төрағасы (бүгінгі Премьер-министр) Сәкен Сейфуллин қазақ тілінің тағдыры туралы тоғыз мақала жазды. Бірақ көп ұзамай халықтың мүддесі үшін күрескен ұлт зиялыларын түгел дерлік қуғындап, көбісін түрмеге тығып, алдын атып жойғаннан кейін кеңестік билік орыс тілін мемлекет мәртебе көтеруге тікелей кірісті. 1938 жылғы 13 наурызда БКП(б) ОК мен КСРО Халық комиссариаты «Ұлттық республикалар мен облыстардағы мектептерде орыс тілін міндетті оқыту туралы» қаулы қабылдады.

«Ана тілі» газеті, Бәкір ӘБДІЖӘЛЕЛ, саяси ғылым докторы, профессор

2-мәтін

- Әке, латынша жаза аласың ба?

- Иә!

- Қайдан үйрендің?

- Мен оны мамандығыма қарай институтта оқып жүргенде үйренгенмін. Төте жаза да аламын.

- Төте жазу?

- Иә! Араб әрпімен қазақша жазу.

- Латынша жазуды неге сұрадың?

- Бүгін ұстазымыз Латын әліпбиі ағылшынша, *немішіше* альфавиттерінен құралатынын айтып түсіндірді. Мен өзі атымды жазып көрдім. ARSEN. Еш қиындығы жоқ екен. Тек «І, Ң, Ө, Ә, Ұ, Ғ» сынды әріптерді қалай жазарымды білмедім.

- Оның да уақыты келеді, балам!

- 2025 жылы мен нешеге келемін?

- Нешеге келесің?

- 18-ге.

- Көрдін бе, балам, сен жаңа өмірді жаңаша бастайсың!

Байқаймын ұлым қиялымен өзінің болашағына еріп кеткен секілді. Ойланып қалыпты. Жаңа заманның азаматы жаңаша ойланып тұр... Ол ой үстінде тұрғанда, «ұлымның келешегі жарқын болсын!» деп іштей тілек еттім.

1-мәтін	2-мәтін
Тақырыбы	
Стилі	
Аудиториясы	
Автор көзқарасы	
Құрылымы	
Тілдік қолданысы	

2-тапсырма. Екі мәтіндегі орфоэпиялық норма бойынша жазылған сөздерді орфографиялық нормаға сай жазыңыз.

Орфоэпиялық норма	Орфографиялық норма

Бағалау критерийі	Тапсырма №	Дескриптор	Ұпай
		Білім алушы	
Өртүрлі стильдегі мәтіндердің тақырыбын, автор көзқарасын, мақсатты аудиторияға сәйкес қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдайды	№1	мәтіндердің стилін анықтайды;	1
		мәтіндердің тақырыбын анықтайды;	1
		автордық көзқарасын түсіндіреді;	1
		мақсатты аудиторияны анықтайды;	1
		1-мәтіннің құрылымдық бөліктерін көрсетеді;	1
		2 мәтіннің құрылымдық бөліктерін көрсетеді;	1
		1-мәтіннің стильдік ерекшеліктеріне тән тілдік қолданыстардан мысалдар келтіреді;	1
		2-мәтіннің стильдік ерекшеліктеріне тән тілдік қолданыстардан мысалдар келтіреді;	1
Мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазады	№2	Орфоэпиялық нормаға сай жазылған сөздерді теріп жазады;	1
		Айтылуы бойынша жазылған сөздерді орфографиялық нормаға сай жазады.	1
Барлығы			10

«Жастар мәдениеті және мәселесі. Шешендік сөздер» бөлімі бойынша жиынтық бағалаудың нәтижесіне қатысты ата-аналарға арналған ақпарат (рубрика)

Білім алушының аты-жөні _____

Бағалау критерийі	Оқу жетістігі деңгейі		
	Төмен	Орташа	Жоғары

Өртүрлі стильдегі мәтіндердің тақырыбын, автор көзқарасын, мақсатты аудиториясын салыстырады	Өртүрлі стильдегі мәтіндердің тақырыбын, автор көзқарасын, мақсатты аудиториясын салыстыруда қиналады. ☐	Өртүрлі стильдегі мәтіндердің тақырыбын, автор көзқарасын, мақсатты аудиториясын салыстыруда қателеседі. ☐	Өртүрлі стильдегі мәтіндердің тақырыбын, автор көзқарасын, мақсатты аудиториясын жақсы салыстырады. ☐
Екі мәтіннің құрылымын, тілдік ерекшелігін талдайды	Екі мәтіннің құрылымын, тілдік ерекшелігін талдауда қиналады	Екі мәтіннің құрылымын, тілдік ерекшелігін талдауда қателеседі	Екі мәтіннің құрылымын, тілдік ерекшелігін жақсы талдайды
Мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазады	Мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазуда қиналады ☐	Мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазуда қателіктер жібереді ☐	Мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазады. ☐

Ата-ана қолы: _____

Қазақ тілі, 11-сыныбы, II тоқсан I бөлім бойынша жиынтық бағалау
«Қазіргі қоғам. Миграция. Зияткерлік миграция. Шешендік сөздер»
бөлімі бойынша жиынтық бағалау

11.1.2.1 мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі (интервью) мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды, мәтін үзінділерін талдау

11.1.6.1 коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында дұрыс сөйлеу, тыңдаушыларға ықпал ете білу, шешен сөйлеу

Бағалау критерийі

Білім алушы

Мәтін үзіндісіндегі (интервью) мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды талдайды

Коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында шешен сөйлейді

Ойлау дағдыларының деңгейі Жоғары деңгей дағдылары

Орындау уақыты 15-20 минут

1-тапсырма. Тыңдалым мәтінін мұқият тыңдап, төмендегі кестені толтырыңыз.

Мамандығым – мақтанышым

Бұл өмірде адамның тағдырын айқындайтын екі нәрсе бар: бірі – өмірлік жолдасы жары болса, екіншісі – мамандықаласы Мен өз мамандығымды және түсетін жоғары оқу орнымды 8-сыныпта таңдадым. Қазақстан–Британ Техникалық Университетіне түсуге үмітімді оятқан: Қазақстанда ең алғаш өткен ұлттық бірыңғай тестілеуде мүмкін 120 ұпайдың барлығын жинаған Нұржан атты бала еді. Ол Қазақстан–Британ Техникалық Университетті таңдады. Сол кезден бастап менің балаң көңілім ҚБТУ-ға ауды, Қазақстандағы ең білгіш бала таңдаған университет менің де университетім атану керек деген мақсат жадымда жаңғырды. Қазір сол бала арманым бастап келген университетте, жүрегіммен және ата-анаммен кеңесіп таңдаған сүйікті мамандығым органикалық заттардың химиялық технологиясы факультетінде оқып жатырмын.

Мамандық таңдау - бұл өте маңызды іс. Өйткені біз өзіміз таңдаған мамандық саласында өмір бойы қызмет атқарамыз. Мамандықтың саны әр алуан: дәрігер, мұғалім, ұшқыш, есепші, аспаз, елші, қаржыгер, архитектор, механик, көлік жүргізуші, сазгер, сатушы, ғарышкер және т.б. Бірақ бұларды байланыстыратын маңызды факт - бұлар бәрі халық үшін қызмет атқарады. Ал халық үшін қызмет көрсету маңызды мәселе. Түркі тілдес халықтың "жеті рет өлшеп, бір рет кес" деген нақыл сөзін ұран етіп, мамандықты дұрыс таңдауымыз керек.

Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаевтың «Жаңа әлемдегі жаңа Қазақстан» Жолдауында жаңа кезеңнің негізгі міндеттерінің бірі: осы заманғы білім беру, парасатты экономиканың негіздерін қалыптастыру, жаңа технологияларды пайдалану мамандарды дайындау сапасын көтеруге басты себеп болатын, инновациялық экономиканы дамыту», - деп көрсеткен. Қазақстан Республикасының болашағы, сыртқы саяси және сыртқы экономикалық қызметіндегі басымдықтары мен ұлттық мүдделерінің жүзеге асырылуы, халықаралық аренадағы беделінің өсуі, ұлттық қауіпсіздігінің қамтамасыз етілуі, мемлекет алдындағы жоғарғы азаматтық жауапкершілікке ие мамандарға байланысты.

Осы орайда мен мамандығыма, заманға сай жетік елші болып шығуыма және Қазақстанды шет елдерге танытуға бар күшімді саламын. «Органикалық заттардың химиялық технологиясы» мамандығын бітірушілердің мына қызмет түрлерімен айналасу мүмкіндігі бар: мұнай-химиясы синтезінің технологиясы, көмірсутек шикізатын дайындау процесстері, қазып шығару және тасымалдау технологиялары, көмірсутек шикізатын өңдеудің каталитикалық процестерінің химиялық технологиясы, биологиялық белсенді заттардың химиялық технологиясы, көмірсутек шикізатын пайдаланудың химиялық технологиясы.

Бұл мамандық – өте қызықты. Себебі ол бұл әлемде жоқ жаңа затты ойлап табуға мүмкіндік береді. Және де бұл мамандықта өз ісінің білгір мамандары тапшылық тудыруда. Осы тапшылықты жою мақсатында, осы мамандықты таңдап, өзімнің кішкене де үлесімді қосқым келеді.

Мемлекетке әр мамандық қажет. Алайда оны дұрыс таңдау – бағыңның ашылғаны. Қазақ үш-ақ мамандықты біледі: қара жұмысшы, директор, бас директор. Араларындағы салаларды ойламайды да. Шын мәнінде халқыңа пайдалы азамат болуға тырысу маңызды, керісінше халқың саған пайдалы болу емес. Өз ісіңнің білгір маманы болғанға не жетсін!

Мен 18 жастамын. Арманымның оңайлықпен орындалмайтынын да сезіп, білем. Алайда мен еліміздің, біздей ел жалғасы өскелең ұрпақ үшін құрбан болған Қайрат Рысқұлбековтың мына сөзін жадымнан еш шығармаспын:

«...Арман қудың ба, алдына қара, артыңа алаң болма! Өмірдің өткелін іздеп таптың ба, жүрексіңбе, көзді жұм да, қойып кет, белді шеш те, кешіп өт...».

Аян Жәрдемов

Қазақстан-Британ Техникалық университетінің студенті

<https://massaget.kz/okushyilarga/shyigarma/24654/>

Мәтіннің жанры	Мәтін қандай аудиторияға арналған? Не себепті? Ойыңызды дәлелдеңіз.	Мәтіннен мақсатты аудиториясына сай терминдер немесе ұғымдарды, тілдік оралымдардан мысалдар келтіріп, талдаңыз.

2-тапсырма. Мамандық – адам өмірінің бастауы, алғашқы баспалдағы. Сондықтан да адам мамандық таңдаудан жаңылыспағаны абзал. Қоғамға қажет мамандық бар және сұранысқа ие емес мамандықтар да көптеп кездеседі. Сіз мамандық таңдауда қандай қағидаларды басшылыққа алар едіңіз? Зияткерлік миграция туралы не айтар едіңіз? Өз ойыңызды дәлелді, тиянақты жеткізіңіз. Тапқыр ой мен ұтымды жауап беруде мамандыққа қатысты нақыл қолданыңыз.

Бағалау критерийі	Тапсырма №	Дескриптор	Ұпай
		Білім алушы	
Мәтін үзіндісіндегі (интервью) мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды талдайды	№1	мәтіннің жанрын көрсетеді;	1
		мәтіннің мақсатты аудиториясын анықтайды;	1
		мақсатты аудиторияға сәйкес терминдер, ұғымдарды талдайды;	1
		тілдік оралымдарға мысалдар келтіреді;	1
Коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында шешен сөйлейді	№2	Мамандық таңдауда ұстанатын қағидаларды айтады;	1
		зияткерлік миграцияның пайдалы, зиянды жақтарын айтады;	1
		оған дәлелдер келтіреді;	1
		шешендік сөз оралымдарын қолданады;	1
		көпшілік алдында сөйлеу мәдениетін сақтайды.	1
Барлығы			9

«Қазіргі қоғам. Миграция. Зияткерлік миграция. Шешендік сөздер» бөлімі бойынша жиынтық бағалаудың нәтижесіне қатысты ата-аналарға арналған ақпарат (рубрика)

Білім алушының аты-жөні _____

Бағалау критерийі	Оқу жетістігі деңгейі		
	Төмен	Орташа	Жоғары
Мәтін үзіндісіндегі (интервью) мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды талдайды	Мәтіннің жанрын, мақсатты аудиториясын көрсетіп, оның себебін дәлелдеуде және мақсатты аудиторияға сәйкес мәтіннен терминдер, ұғымдар, тілдік оралымдардан мысалдар келтіруде қиналады. ☐	Мәтіннің жанрын, мақсатты аудиториясын көрсетіп, оның себебін дәлелдеуде және мақсатты аудиторияға сәйкес мәтіннен терминдер, ұғымдар, тілдік оралымдардан мысалдар келтіруде қателеседі. ☐	Мәтіннің жанрын, мақсатты аудиториясын көрсетіп, оның себебін дәлелдеуде және мақсатты аудиторияға сәйкес мәтіннен терминдер, ұғымдар, тілдік оралымдардан мысалдар келтіреді. ☐
Коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында шешен сөйлейді	Зияткерлік миграцияның пайдалы, зиянды жақтарын айтып, оны дәлелдеуде және шешендік сөз оралымдарын қолданып, көпшілік алдында сөйлеу мәдениетін сақтауда қиналады. ☐	Зияткерлік миграцияның пайдалы, зиянды жақтарын айтып, оны дәлелдеуде және шешендік сөз оралымдарын қолданып, көпшілік алдында сөйлеу мәдениетін сақтауда қателеседі ☐	Зияткерлік миграцияның пайдалы, зиянды жақтарын айтып, оны дәлелдейді және шешендік сөз оралымдарын қолданып, көпшілік алдында сөйлеу мәдениетін сақтайды ☐

Ата-ана қолы: _____

**Қазақ тілі, 11-сыныбы, II тоқсан II бөлім бойынша жиынтық бағалау
«Әлемді өзгерткен өнертабыстары. Шешендік сөздер»**

бөлімі бойынша жиынтық бағалау

11.2.4.1 әртүрлі стильдегі (ғылыми, ресми ісқағаздар, публицистикалық, ауызекі сөйлеу, көркем әдебиет стилі) мәтіндердің тақырыбын, автор көзқарасын, мақсатты аудиторияға сәйкес қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдау.

11.3.2.1 құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдау таза ғылыми стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, мақала жазу

Бағалау критерийі

Білім алушы

Әртүрлі стильдегі мәтіндердің тақырыбын, автор көзқарасын, мақсатты аудиторияға сәйкес қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдайды Ғылыми стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды қолданып, мақала жазады

Ойлау дағдыларының деңгейі Жоғары деңгей дағдылары

Орындау уақыты

15-20 минут

1-тапсырма. Берілген мәтіндерді мұқият оқыңыз. Мәтіндердің тақырыбын, автор көзқарасын салыстырыңыз. Екі мәтіннің мақсатты аудиториясын анықтап, себебін түсіндіріңіз. Мақсатты аудиториясына сай қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра отырып талдаңыз.

1-мәтін

Өнер тапқыштар

Жапондық өнертапқыштар ерекше оятқыш жасап шығарған. Оның өзгешелігі - белгілі бір уақытта хош иіс шығаратынында. Зерттеу көрсеткендей, қатты шығатын оятқыш дыбысынан гөрі, хош иістің көмегімен ұйқыдан тұру - оңай.

Сондай-ақ, зерттеушілердің айтуынша, оятқыштың дыбысы баяу болғаны жөн. Ал, Австралия ғалымдары жүргізушіні оятатын құрылғы ойлап тапқан. Мұндай оятқыш жүргізушінің жолда ұйықтап бара жатқанын «көрсетсе», белгі береді. Немесе көліктің терезесі ашылады.

Сонымен қатар, ұрсақ оятқыштар да бар. Қызығы - сағатты білу үшін оған сұрақ қою керек. Алайда, ұйқыдан тұратын уақыт болғанда айғайға басады. Бірақ дыбысы қатты шығатын және бірден шырылдайтын құралдардың көмегімен оянбаған жөн. Мамандар бұдан адам ағзасы стреске түсетінін айтады. Өнертапқыштар жасаған ерекше оятқыштардың бірі – пропеллері бар құрылғы. Яғни, қажетті уақытта құрылғыдан кішкентай пропеллер ұшып шығады. Бөлмені шыр айналып ұшқан оятқыш шыдатпайтын қатты дыбыс шығарады. Оны орнына қойған кезде ғана сөнеді.

Ал, Чилиде өнертапқыштар есту мүкістігі бар адамдарға арналған оятқыш-жастық жасаған. Ұйқыдан тұратын уақыт таяғанда жастық дірілдеу арқылы (вибрация) оятады. Тағы бір ерекше өнертабыс – «күрік тауық». Құрылғының кішкентай жұмыртқалары болады. Оятқыштың барлық жұмыртқасын орнына қоймайынша, ол шырылдай береді.

[\(https://qazaqstan.tv/news/105605/\)](https://qazaqstan.tv/news/105605/)

2-мәтін

Адыраспанды зерттеу барысында оның құрамында гармалин бар екені анықталған. Ол – антидепрессант. Дәрігерлер адыраспан жүрек қағысын тұрақтандырып, оның құрамындағы гармалиннің гидрохлориді туберкулез қоздырғыштарына қарсы тиімді күреседі дейді.

Сондай-ақ ол сал ауруы мен Паркинсонді емдеуде қолданылады. Бұл шөптің құрамындағы пеганин (вазипин) демікпені емдеуде оң әсерін береді. Адыраспандағы дезоксипеганин гидрохлориді іш жүргізетін дәрі ретінде қолданылады. Бұдан бөлек, невралгия, миопия және басқа жүйке ауруларын емдеуге қолданылады. Шөптің құрамындағы пеганидин микробтарға қарсы күресуге мүмкіндік береді.

Санжар Асфендияров атындағы қазақ ұлттық медицина университеті жанындағы институттың ғылыми қызметкері Эльмира Капсалямова адыраспанның емдік қасиеттері ғылыми түрде дәлденгенін айтады.

1-мәтін	2-мәтін
Тақырыбы	
Стилі	
Автор көзқарасы	
Мақсатты аудиториясы	
Мәтін құрылымы	
Тілдік ерекшелігі (терминдер, тілдік оралымдар, т.б.)	

2-тапсырма. «Жас зияткер» журналына «Өнертапқыштардың адамзат дамуына қосқан үлесінің маңызы» тақырыбында ғылыми стильде мақала жазыңыз. Мақаланың жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды қолданыңыз. Мақала құрылымын сақтаңыз. Сөз саны – 150-200 сөз.

Бағалау критерийі	Тапсырма №	Дескриптор	Ұпай
		Білім алушы	
Әртүрлі стильдегі мәтіндердің тақырыбын, автор көзқарасын, мақсатты аудиторияға сәйкес қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдайды	№1	мәтіндердегі тақырыбын анықтайды;	1
		мәтін стильдерін анықтайды;	1
		автор көзқарасын ажыратады;	1
			1
		мақсатты аудиториясын көрсетеді;	1
			1
Ғылыми стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды қолданып, мақала жазады	№2	мәтіндерді құрылымдық бөлімдерге жіктейді;	1
			1
		тілдік ерекшелігіне мысалдар келтіреді;	1
			1
			1
Ғылыми стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды қолданып, мақала жазады	№2	тақырып аясында фактілер келтіреді;	1
		мақалаға тән тілдік құралдарды қолданады;	1
		кіріспе бөлімде әлемдік өнертапқыштар туралы сөз қозғайды;	1
		негізгі бөлімде маңыздылығын жан-жақты түсіндіреді;	1
		қорытынды бөлімде өзіндік қорытынды, тұжырым жасайды;	1
Барлығы			15

«Әлемді өзгерткен өнертабыстары. Шешендік сөздер» бөлімі бойынша жиынтық бағалаудың нәтижесіне қатысты ата-аналарға арналған ақпарат (рубрика)

Білім алушының аты-жөні _____

Бағалау критерийі	Оқу жетістігі деңгейі		
	Төмен	Орташа	Жоғары
Өртүрлі стильдегі мәтіндердің тақырыбын, автор көзқарасын, мақсатты аудиторияға сәйкес қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдайды	Мәтіндердегі тақырыбын, мақсатты аудиториясын анықтап, автор көзқарасын көрсетуде және мәтіндерді құрылымдық бөлімдерге жіктеуде, тілдік ерекшелігіне мысалдар келтіруде қиналады. ☐	Мәтіндердегі тақырыбын, мақсатты аудиториясын анықтап, автор көзқарасын көрсетуде және мәтіндерді құрылымдық бөлімдерге жіктеуде, тілдік ерекшелігіне мысалдар келтіруде қателеседі. тілдік ерекшелігін салыстыруда қиналады. ☐	Мәтіндердегі тақырыбын, мақсатты аудиториясын анықтап, автор көзқарасын көрсетеді және мәтіндерді құрылымдық бөлімдерге жіктейді, тілдік ерекшелігіне мысалдар келтіреді. ☐
Ғылыми стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды қолданып, мақала жазады	Мақалаға тән тілдік құралдарды қолданып, тақырып аясында фактілер келтіре отырып, ғылыми стильде құрылымы сақталған мақала жазуда қиналады. ☐	Мақалаға тән тілдік құралдарды қолданып, тақырып аясында фактілер келтіре отырып, ғылыми стильде құрылымы сақталған мақала жазуда қателеседі. ☐	Мақалаға тән тілдік құралдарды қолданып, тақырып аясында фактілер келтіре отырып, ғылыми стильде құрылымы сақталған мақала жазады ☐

Ата-ана қолы: _____

Қазақ тілі, 11-сыныбы, III тоқсан I бөлім бойынша жиынтық бағалау
«Бейбітшілік, қауіпсіздік және жаһандық экономика. Шешендік сөздер»
бөлімі бойынша жиынтық бағалау

11.1.4.1 мәтінде көтерілген мәселені, автор позициясын (қоғамдық-саяси, ғылыми) талдай отырып, негізгі ойды анықтау

Бағалау критерийі

Білім алушы

Мәтінде көтерілген мәселені талдайды.

Мәтіннің негізгі ойын анықтап, автор позициясымен байланыстырады

Ойлау дағдыларының деңгейі Қолдану

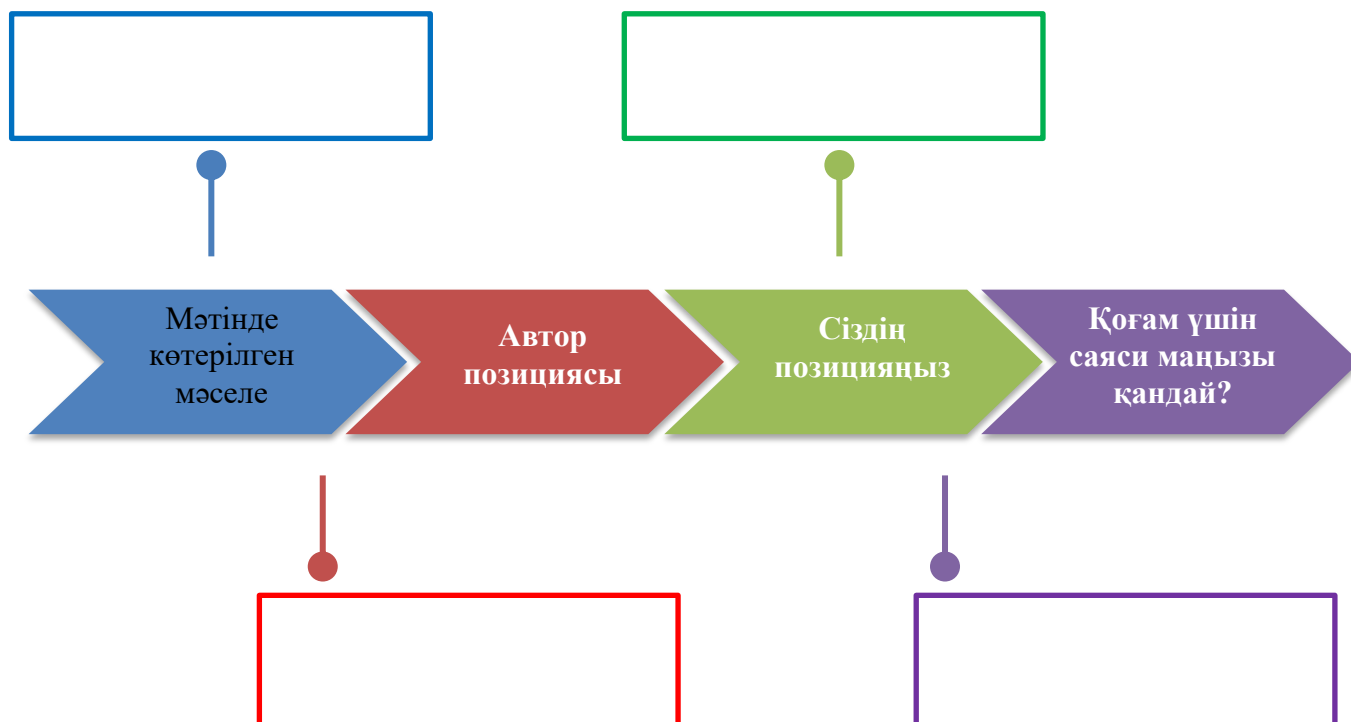
Орындау уақыты

15-20 минут

1-тапсырма. Мәтінді мұқият оқыңыз. Мәтінде көтерілген мәселені анықтаңыз. Автор позициясы қандай? Мәтін арқылы қандай ой айтқысы келді деп ойлайсыз? Қоғам үшін қандай саяси маңызы бар? Ойыңызды дәлелдеп көріңіз.

Ғаламшардың біресе ана жерінде, біресе мына жерінде адамның жағасын ұстатқан сұмдық оқиға аз ба. Соның бәрі мемлекеттердің күш біріктіріп, елдерді ашса алақанында, жұмса жұды-рығында ұстауға жанталасып бақ-қандарға қарсы тұруын сөзсіз талап етеді. «Өзім аман болсам, болды...» дейтін заман емес бұл. Өйткені, қауіп-қатер дегенің шектен шығып барады. Жұмсартып айтқанда, осылай. Міне, нақ осы ақиқатты біздің Елбасымыз Нұрсұлтан Назарбаев шартарапқа әлсін-әлі қаперлеп келе жатқаны мәлім. Вашингтонда өткен Ядролық қауіпсіздік жөніндегі IV саммитте тағы да біздің Қазақстанның жаһанды бейбітшілікке үндеген дауысы мығым, ерекше естілді. Президентіміз бұдан бұрын да әлемді тажалдан сақтау жөнінде талайға ой салды, нақты бастамалармен бейбітшілік сүйгіш жұрттардың қошемет-қолдауына бөленгені әмбеге аян.

Елбасымыз өз манифесінде: «Барша адамзат ХХІ ғасырға жаһандық ынтымақтастықтың жаңа дәуірі ретінде үміт артты. Бірақ бүгінде бұл елесті сағымға айналуы ықтимал. Әлемге тағы да қатер төніп тұр және оның ауқымын ескермеуге болмайды. Және бұл қатер – жаһандық соғыс!» деп ашып айтты. Иә, мың шындықтың бір ақиқаты дегенің

осы емес пе. Н.Ә.Назарбаевтың ой-толғамынан қырсықтың қыр астында екенін байқау балаға да қиын болмас. Сондықтан біздің Мемлекетіміздің басшысы адамзатқа «ХХІ ғасыр: Соғыссыз әлем» атты кең ауқымды бағ-дарламасын көл-денең тартты. Бұл бастама да дүниені елең еткізді. Қарапайым қазақстандықтың бірі ретінде мен де соғыссыз дүние құруға көптеген мемлекет, ұйымдар, тіпті, күш біріктіре түсе-ді деп сенемін. Біз, ауданымыздағы «Таным» деструктивтік діни ағымдардан зардап шеккендерге көмек орталығы» қоғамдық бірлестігінің құрамы, қатарымыздағы басқа да азаматтармен, ақпараттық-ұғындыру топ-тарының мүшелерімен бірге халық арасындағы бү-кіл әңгі-меміздің, іс-шара-лары-мыз-дың түйіні – елдік, бірлік, еңбек, жас ұрпақтың кемел келешегі, тыныштығымыздың бағасын білу. Осы арқылы мем-лекетімізге көмектесіп, заманның сын қатерлеріне қарсы тұру биік мұратымыз болып табылады. Әркім өзінің білімімен, ең-бегі-мен, ниетімен әлемдегі бей-біт-шілікке зор үлес қоса алады. Әлдебір себептермен бөтен болмысқа, дәстүрсіздікке бет бұрғандармен байланыс жасап, хал-қадерімізше олардың санасына ой тастауға ұмтылып келеміз. Осыған қатысты нәтиже де жоқ емес. Отанымыздағы бейбіт тірліктің қадірін жанды мысалдармен түсіндіріп, жаһандық қауіпсіздік үшін тәуелсіз жас мемлекетіміздің үлесі мен үнін кең насихаттаудамыз.

<https://egemen.kz/article/98375-alem-khkhi-ghasyr-manifesi>

Бағалау критерийі	Тапсырма №	Дескриптор	Ұпай
		Білім алушы	
Мәтінде көтерілген мәселені талдайды. Мәтіннің негізгі ойын анықтап, автор позициясымен	№1	мәтіндегі көтерілген мәселені анықтайды;	1
		мәселенің маңыздылығына дәлелдер келтіреді;	1
		мәтіннен қоғамдық-саяси, ғылыми тұрғыдан автор позициясы көрінетін тұстарды анықтайды;	1
		автор позициясын мәтінде көтерілген мәселемен	1

байланыстырады	байланыстырады;	
	автор позициясы мен мәтінде көтерілген мәселеге қатысты тақырып аясында өз көзқарасын білдіреді;	1
	мәтін ақпаратын көзқарасын білдіруде орынды қолданады;	1
	ойын жүйелі жеткізеді.	1
Барлығы		7

**«Бейбітшілік, қауіпсіздік және жаһандық экономика. Шешендік сөздер»
бөлімі бойынша жиынтық бағалаудың нәтижесіне қатысты ата-аналарға арналған ақпарат
(рубрика)**

Білім алушының аты-жөні _____

Бағалау критерийі	Оқу жетістігі деңгейі		
	Төмен	Орташа	Жоғары
Мәтінде көтерілген мәселені талдайды. Мәтіннің негізгі ойын анықтап, автор позициясымен байланыстырады	Мәтіндегі көтерілген мәселені анықтап, автор позициясын мәтінде көтерілген мәселемен байланыстырып, көзқарасын жүйелі білдіруде қиналады. ☐	Мәтіндегі көтерілген мәселені анықтап, автор позициясын мәтінде көтерілген мәселемен байланыстырып, көзқарасын жүйелі білдіруде қателеседі. ☐	Мәтіндегі көтерілген мәселені анықтап, автор позициясын мәтінде көтерілген мәселемен байланыстырып, көзқарасын жүйелі білдіреді ☐

Ата-ана қолы: _____

**Қазақ тілі, 11-сыныбы, III тоқсан II бөлім бойынша жиынтық бағалау
«Табиғат және экология. Шешендік сөздер», «Ұлттың тарихи жәдігерлерін сақтау.
Шешендік сөздер» бөлімі бойынша жиынтық бағалау**

11.2.6.1 белгілі бір мақсат үшін оқылым стратегияларын жүйелі қолдана білу

11.3.6.1 әртүрлі тақырып бойынша көркемдегіш құралдарды ұтымды қолданып, шығармашылық жұмыстар (өлең, әңгіме, естелік, шығарма) ұсына білу

Бағалау критерийі *Білім алушы*

Белгілі бір мақсат үшін оқылым стратегияларын жүйелі қолданады

Әртүрлі тақырып бойынша көркемдегіш құралдарды ұтымды қолданып, әңгіме жазады

Ойлау дағдыларының деңгейі Жоғары деңгей дағдылары

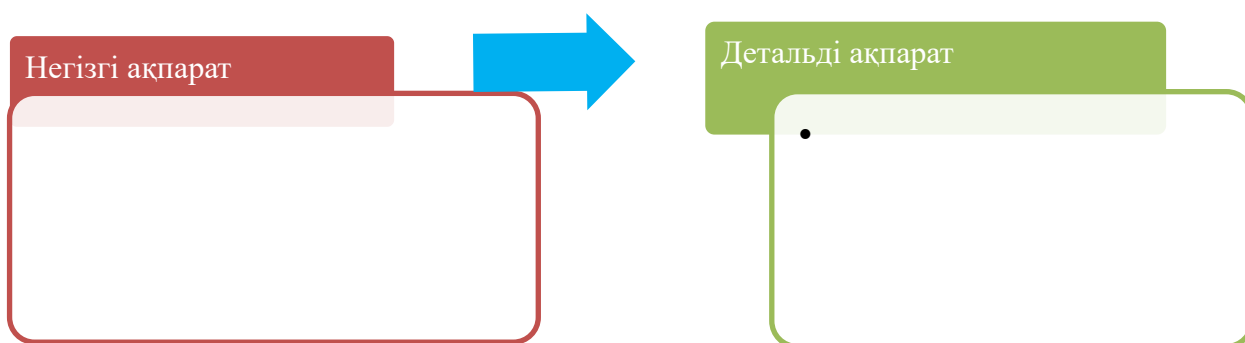
Орындау уақыты 15-20 минут

1-тапсырма. Мәтінді түртіп оқу стратегиясы арқылы оқып, негізгі және детальді ақпараттарды түртіп алыңыз.

Домалақ ана кесенесі

Домалақ ана кесенесі XI ғасырдың ескерткіші. Домалақ ана кесенесі Оңтүстік Қазақстан облысының оңтүстігі Қаратау бөктерінде Балабөген өзенінің бойында орналасқан. Кесене Али Сыланқызы Нуриланың мазарының үстінде салынған, Нурила апамыз халық арасында Домалақ ана деген атқа ие. Домалақ ана Байдибек атаның ең кенже әйелі. Ол өзінің ақылдылығымен, сабырлылығымен танымал, және жақсылық пен ананың символы болып табылады. Домалақ ана парсы тілінен аударғанда «Дихнат мама», яғни Әулие ана мағынасын білдіреді. Кейіннен Дихмет деген сөзді Домалақ деп ауыстырылған. Сонымен қатар, Домалақ ана халық арасында дауларды шешуімен, тапқырлығымен танымал болған. Домалақ ана Жетісу жерінің, Әулие ата, Шымкент, Ташкент халқының арғы анасы болып

табылады екен. Оның ұлы жарықшақ Ташкентте Әмір-темірдің кеңесшісі болған, содан кейін Жетісудың билеушісі болды. Түсіне кірген Бәйдібек атаның әмірімен өмірінің соңғы жылдары өзінің туып өскен жері Қаратау бөктіеріне оралады. Домалақ ананың немересі Дулат Бұқарадан Абдулла Шері шеберін шақырып, апасының мазарының үстіне қазіргі таңға дейін сақталған, көп адамдардың бас иетін жеріне айналған төрт бағаналы кесене тұрғызады. Алғашында кесене 1456 жылы төрт куполды болып салынды. XI-XV ғасырлары Домалақ ана кесенесі бірнеше рет қайта жөндеуден өткен болатын. XX ғасырда салынған кесене 6 бағаналы болған. 1957 жылы қайта қалпына келтірілген ескерткіш бұл күнге сақталмаған. 1966 жылы Маңғыстаудан алып келінген ақ тастардан қайта қаланған болатын. Домалақ ана кесенесінің биіктігі 12 метр. Аңыз бойынша Домалақ ана кесенесінде екі қасиетті тас бар, осы екі тастың арасынан тек қана таза адам өте алады. Мұражайда қолдан жасалынған көптеген заттар сақталған.

2-тапсырма. Қазақ даласы тарихи ескерткіштерге, аңыз-әңгімелерге өте бай. Оның тарихы мен шығу төркіні де тарихи оқиғаларға толы. Ұлы даланың шертер сыры мен құпиясы мол. Тарихи жәдігерлер туралы әңгіме жазыңыз. Тақырып қойыңыз. Көркемдегіш құралдарды ұтымды қолданып, құрылымын, жанрлық ерекшелігін сақтаңыз.

Бағалау критерийі	Тапсырма №	Дескриптор	Ұпай
		Білім алушы	
Белгілі бір мақсат үшін оқылым стратегияларын жүйелі қолданады	№1	негізгі ақпараттарды анықтайды;	1
		детальды ақпараттарды анықтайды;	1
әңгіменің кіріспе бөлімін жазады;		1	
негізгі бөлімде оқиға шиеленісі мен шарықтау шегін жазады;		1	
қорытынды бөлімде түйінді ой мен оқиға шешімін жазады;		1	
көркемдегіш құралдарды қолданады;		1	
жазу стиліне қарай бірізділікті сақтайды;		1	
		орфографиялық норманы сақтайды;	1
Барлығы	8		

«Табиғат және экология. Шешендік сөздер» бөлімі бойынша жиынтық бағалаудың нәтижесіне қатысты ата-аналарға арналған ақпарат (рубрика)

Білім алушының аты-жөні _____

Бағалау критерийі	Оқу жетістігі деңгейі		
	Төмен	Орташа	Жоғары
Белгілі бір мақсат үшін оқылым стратегияларын жүйелі қолданады	Мәтіннен негізгі, детальді, ақпараттарды анықтауда қиналады. ☐	Мәтіннен негізгі, детальді, ақпараттарды анықтауда қателеседі. ☐	Мәтіннен негізгі, детальді, ақпараттарды анықтайды ☐
Әртүрлі тақырып бойынша көркемдегіш құралдарды ұтымды қолданып, әңгіме жазады	Әртүрлі тақырып бойынша көркемдегіш құралдарды ұтымды қолданып, әңгіме жазуда қиналады ☐	Әртүрлі тақырып бойынша көркемдегіш құралдарды ұтымды қолданып, әңгіме жазуда қателеседі. ☐	Әртүрлі тақырып бойынша көркемдегіш құралдарды ұтымды қолданып, әңгіме жазады. ☐

Ата-ана қолы: _____

**Қазақ тілі, 11-сыныбы, IV тоқсан I бөлім бойынша жиынтық бағалау
«Жаңа әлемдегі театр мен кинематография. Шешендік сөздер»
бөлімі бойынша жиынтық бағалау**

11.1.6.1 коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында дұрыс сөйлеу, тыңдаушыларға ықпал ете білу, шешен сөйлеу

Бағалау критерийі

Білім алушы

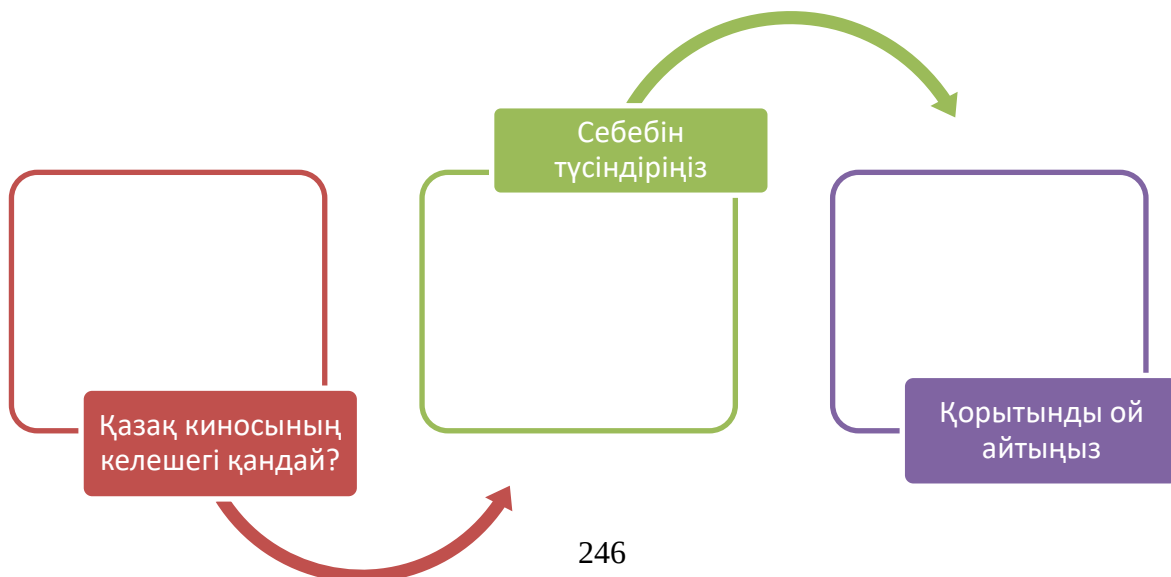
Коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында шешен сөйлейді

Ойлау дағдыларының деңгейі Жоғары деңгей дағдылары

Орындау уақыты 15-20 минут

1-тапсырма. Тыңдалым мәтінін мұқият тыңдаңыз. Керекті ақпаратты ойша іріктеп отырыңыз. Негізгі ақпаратты пайдалана отырып, қазақ киносының келешегі жайлы көпшілік алдында пікіріңізді білдіріңіз. Себебін түсіндіріңіз, ойыңызды түйіндеңіз.

Әңгімемізді Тәуелсіздік жылдарынан бері қазақ киносында қандай жаңалықтар болып жатыр, көңіл көншітерлік жетістіктері неде, халықаралық фестивальдерде жүлдеге ие болған туын-ды-лар туралы не айтуға болады, т.т. сол сияқты кино төңірегіндегі ойлар мен толғаныстардан бастасақаласы Кешегі көз алдымызда өткен кино тарихына жү-гін-сек, оның мәдени-идеологиялық күрес-те-гі орны ерекше болғанын көреміз. Бұл бағыт бүгінде өзгерген жоқ, өйткені халықтың санасын үй төріндегі телеэкран билеп тұр. Яғни, телеэкран мәде-ниет майданындағы жойқын қаруға айналған. А.Курасаваның «Расемон» фильмі Америкада

«Оскар» сыйлы-ғы-мен марапатталды. Сонда екінші дүние-жүзілік соғыста күйрей жеңілген жапон-дардың әбден тапталып, жаншылған еңсесі әп-сәтте жоғары көтеріліп шыға келгенін әлем жұртшылығы таңдана тамашалады. Сонымен жапон рухы қайта ұшталып, елдік симфония салтанат құр-ды. Бұл өздерінің ұлттық идеясы үшін күрескен халықтың нағыз жауынгерлік бейнесі танылған үлкен бәйге еді. Бүгінде сол әлемдік аламан бәйге бұ-рын-ғысынан да қыза түспесе, бір кем де төмендеген жоқаласы Оған қазақ киносы да таңдаулы дүниелерін қосуда. Әрине, бізде «Оскар» сыйлығын алған итальян-дық Феллини, американдық Кевин Костнер секілді тұлғалар әлі туа қойған жоқаласы Алайда, 65 фильмнің ішінен таң-дал-ған 9 туындының бірі қазақ фильмі болуы келешекте ойлантатын нәрсе, біздің режиссерлердің де қолынан жақсы кино түсіру келетінін дәлел-дей-тін бірден-бір жоба. «Қазақфильм» ки-но-студиясына Мемлекет басшысы Нұр-сұлтан Назарбаевтың атбасын тіреп, кейбір жобаларға қолдау көрсетуі ұлт-тық өнер саласының болашағына сенім артқызады. Өткен жыл жемісті бас-тал-ды. «Қазақфильм» киностудиясы ха-лық-қа «Сіз кімсіз, Ка мырза!» атты шытырман оқиғалы фильмді тарту етті. Қазақ ұлттық кино өнері тарихында жоғары бағаға ие «Транссібір экспресі», «Атаманның ақыры» киноленталары арқылы танымал актер, Қазақстанның халық әртісі Асанәлі Әшімовтің рөлі көпшілікке чекист Қасымхан Шадияров бейнесімен ерекшеленсе, Тайландта тұратын сол егде тартқан агентті актер жаңа туындыда қайта тірілтеді. <https://egemen.kz/article/15027-qazaq-kinosy-serpilis-pen-silkinis>

Бағалау критерийі	Тапсырма №	Дескриптор	Ұпай
		Білім алушы	
Коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында шешен сөйлейді	№1	тақырып аясында өз ойын білдіреді;	1
		ойының себебін түсіндіреді;	1
		дәлелдер келтіреді;	1
		тыңдаған мәтін ақпараттарын қолданады;	1
		тақырып аясында қорытынды жасайды;	1
		шешендік сөз оралымдарын қолданады;	1
		көпшілік алдында сөйлеу мәдениетін сақтайды	1
Барлығы			7

«Жаңа әлемдегі театр мен киноматография. Шешендік сөздер» бөлімі бойынша жиынтық бағалаудың нәтижесіне қатысты ата-аналарға арналған ақпарат (рубрика)

Білім алушының аты-жөні _____

Бағалау критерийі	Оқу жетістігі деңгейі		
	Төмен	Орташа	Жоғары
Коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында шешен сөйлейді	Тақырып аясында өз ойын білдіріп, оның себебін дәлелді түсіндіруде, мәтін деректерін қолданып, шешен сөйлеуде, көпшілік алдында сөйлеу мәдениетін сақтауда қиналады. ☐	Тақырып аясында өз ойын білдіріп, оның себебін дәлелді түсіндіруде, мәтін деректерін қолданып, шешен сөйлеуде, көпшілік алдында сөйлеу мәдениетін сақтауда қателеседі. ☐	Тақырып аясында өз ойын білдіріп, оның себебін дәлелді түсіндіреді, мәтін деректерін қолданып, шешен сөйлейді, көпшілік алдында сөйлеу мәдениетін сақтайды. ☐

Ата-ана қолы: _____

Қазақ тілі, 11-сыныбы, IV тоқсан II бөлім бойынша жиынтық бағалау
«Еңбек нарығы және сұраныс. Шешендік сөздер»
бөлімі бойынша жиынтық бағалау

11.2.7.1 БАҚ, энциклопедиялық, ғылыми-көпшілік, ғылыми еңбектерден деректерді ала білу, сілтеме жасау, дәйексөз келтіру жолдарын білу

11.3.4.1 қажетті ақпараттарды орынды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу (дискуссивті эссе, аргументативті эссе)

11.4.5.1 мәтін және мәтін үзінділері деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу

Бағалау критерийі

Білім алушы

Дереккөзден алған деректер мен дәйексөздерді іріктейді

Іріктелген ақпаратты қолданып, көтерілген мәселе бойынша дискуссивті эссе жазады

Мәтін деңгейінде тыныс белгілерін дұрыс қолданады

Ойлау дағдыларының деңгейі Жоғары деңгей дағдылары

Орындау уақыты

15-20 минут

1-тапсырма. Төменде берілген мәтіндерді зер салып оқыңыз. Мәтіндердегі негізгі ақпараттарды іріктеңіз.

Қазақстанда жоғары оқу орындарында таңдау көп. Алайда жас түлектердің көпшілігі тегін оқу деп жаны қалайтын мамандық бойынша түспейді. Қалаған мамандығын меңгермеген соң, қолында дипломы болғанымен жұмыс істеуге құлқы болмайды.

"Ұрпақ тағдыры – білім" қозғалысының жетекшісі Ерсайын Ерқожаның есебінше, мектеп бітірушілердің 20-30 пайызы ғана мамандықты дұрыс таңдайды.

Тағы бір үлкен проблема, қолына диплом алғандардың 90 пайызы өз мамандығына сай жұмыс таба алмайды.

– Қазақстанда мамандықтарға талдау жасалмайды. Ал түлектер тек грантқа ие болсақ болар деп жүреді. Ол мамандыққа сұраныс бар ма, бітірген соң жұмыс таба алады ма – оны ойламайды. Мектептерде кәсіптік бағдар беру жағы қарастырылмағандықтан, оқушылардың қолында мамандықтар туралы ақпарат жоқ, түк хабарсыз.

Арнайы зерттеу жүргізбедік, бірақ жылда жоғары білім алған жастардың 10-20 пайызы ғана өз мамандығымен жұмысқа тұратыны шындықаласы Қалғаны ақша табу үшін құрылысқа, күзетке орналасады, – дейді ол.

Рахман Алшанов Қазақстанда бөлінетін гранттар саны басқа елдермен салыстырғанда аз дейді.

– Мысалы, Оңтүстік Кореяда жылына 59 мың грант бөлінеді. Онда студенттер диплом жұмысын болашақта қолдануды алдына мақсат етіп қояды.

Ал Германияда мектеп бітірушілердің дені жоғары білім алғысы келмейді екен. Оларға қатардағы жұмысшы болу немесе бір ортанқол кәсіпті меңгеру әлдеқайда тиімді және жалақысы да жоғары.

Жоғары оқу орындары ассоциациясының берген мәліметіне қарағанда, соңғы жылдары түлектер арасында психология, дизайнер, тау-кен өндірісіне, энергетика, темір жол, құрылысшы, информатика және экология, ландшафт мамандарына сұраныс артқан.

Сонымен қатар жоғары оқу орындары студенттерді еліміздегі кәсіпорындарда тәжірибеден өткізуді жоспарлап отыр. Бұл қадам – студенттердің дұрыс таңдау жасауына мүмкіндік береді деп үміттенеді.

Әлде дұрыс таңдауға жағдай жасаса жеткілікті ме?

Қазақ Ұлттық Университетінің ұстазы Жазира Идришева пікірінше, мектеп түлектерінің мамандыққа емес, грантқа баса назар аударатыны анықаласы

Грант көп бөлінетіндіктен, олар техникалық мамандықты таңдайды. Бірақ алып кете алмайды. Сөйтіп оқуын аяқтамай тастап кететіндері қанша. Кейбіреулер үшін түскен білім ордасының беделі аса маңызды. Ал өздерінің қабілеті мен қарымы соның көлеңкесінде қалып қоятындығына мән бермейді.

2-тапсырма. Іріктеп алған негізгі ақпаратты орынды қолданып, авторға сілтеме жасаңыз. Мәтіннен дәйексөз келтіру арқылы «Мамандық таңдау - өміріңіздің бір кірпішін дұрыс қалау» деген тақырыпта дискуссивті эссе жазыңыз. Тыныс белгілерін орынды қолданып, эссе құрылымын сақтаңыз. Өз аргументіңізді тиянақты, дұрыс қолданып, ойыңызды толық жазыңыз.

Бағалау критерийі	Тапсырма №	Дескриптор	Ұпай
		Білім алушы	
Дереккөзден алған деректер мен дәйексөздерді іріктейді.	№1	мәтіннен тақырып аясында дәйексөздерді іріктейді	1
		тақырып аясында қажетті деректерді іріктейді;	1
Іріктелген ақпаратты қолданып, көтерілген мәселе бойынша дискуссивті эссе жазады.	№2	тақырып аясында өз ойын білдіреді;	1
		ойының себебін түсіндіреді;	1
		дәлелдер келтіреді;	1
		қорытынды ойын білдіреді;	1
Мәтін деңгейінде тыныс белгілерін дұрыс қолданады		іріктеген деректер мен дәйексөздерге сілтеме жасайды;	1
		мәселені екіжақты қарастырады	1
		стильдің бірізділігін сақтайды;	1
		тыныс белгілерді орынды қолданады.	1
Барлығы			10

«Еңбек нарығы және сұраныс. Шешендік сөздер» бөлімі бойынша жиынтық бағалаудың нәтижесіне қатысты ата-аналарға арналған ақпарат (рубрика)

Білім алушының аты-жөні _____

Бағалау критерийі	Оқу жетістігі деңгейі		
	Төмен	Орташа	Жоғары
Дереккөзден алған деректер мен дәйексөздерді іріктейді.	Мәтіннен тақырып аясындағы дәйексөздер мен деректерді іріктеуде қиналады. ☐	Мәтіннен тақырып аясындағы дәйексөздер мен деректерді іріктеуде қателеседі. ☐	Мәтіннен тақырып аясындағы дәйексөздер мен деректерді іріктейді ☐

Іріктелген ақпаратты қолданып, көтерілген мәселе бойынша дискуссивті эссе жазады.	Іріктелген ақпаратты қолданып, көтерілген мәселе бойынша дискуссивті эссе жазуда қиналады ☐	Іріктелген ақпаратты қолданып, көтерілген мәселе бойынша дискуссивті эссе жазуда қателеседі. ☐	Іріктелген ақпаратты қолданып, көтерілген мәселе бойынша дискуссивті эссе жазады. ☐
Мәтін деңгейінде тыныс белгілерін дұрыс қолданады	Мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдануда қиналады ☐	Мәтін деңгейінде тыныс белгілерін дұрыс қолдауда қателеседі ☐	Мәтін деңгейінде тыныс белгілерін дұрыс қолданады ☐

Ата-ана қолы: _____

МАЗМҰНЫ

Кіріспе.....	3
1. Апробация қорытындысы бойынша критериалды бағалау жүйесін енгізу мен білім алушылардың білім сапасы көрсеткіштерін талдау.....	6
1.1 Бастауыш білім беру деңгейі.....	6
1.3 Негізгі орта білім беру деңгейі бойынша.....	10
1.3.1 «Қазақ тілі» оқу пәні.....	10
1.3.2 «Қазақ әдебиеті» оқу пәні.....	23
1.3.3 «Математика», «Алгебра», «Геометрия» оқу пәндері.....	35
1.3.4 «Физика» оқу пәні.....	51
1.3.5 «Жаратылыстану» оқу пәні.....	63
1.3.6 «Шетел тілі» («Ағылшын тілі») оқу пәні.....	68
1.3.7 «Информатика» оқу пәні.....	81
1.3.8 «Биология» оқу пәні.....	92
1.3.9 «Химия» оқу пәні.....	112
1.3.10 «География» оқу пәні.....	120
1.3.11 «Қазақстан тарихы» оқу пәні.....	132
1.3.12 «Дүниежүзі тарихы» оқу пәні.....	145
1.3.13 «Құқық негіздері» оқу пәні.....	158
1.4 5-8- сыныптардағы білім алушыларының 2018-2019 мен 2019-2020 оқу жылдардағы білім сапасына салыстырмалы талдауы әр өңірге қатысты осы сыныптарда оқытылатын оқу пәндері бойынша.....	164
2. Критериалды бағалау жүйесін енгізу қорытындысы бойынша әдістемелік ұсынымдар.....	196
2.1.1 Критериалды бағалау бойынша.....	196
2.1.2 Ұсынымдар (Дүниежүзілік банктің есебінен).....	200
2.1.4 Оқу пәндері бойынша ұсынымдар.....	203
2.1.5 Ы.Алтынсарин атындағы ұлттық білім академиясы ғылыми-әдістемелік кеңестің шешімімен берілген ұсыныстары.....	223
Қорытынды.....	224
Пайдаланған әдебиеттер тізімі.....	226
Қосымша.....	227

**Критериалды бағалау жүйесін енгізудің қорытындысы бойынша
әдістемелік ұсынымдар әзірлеу**

Басуға 15.06.2021 ж. қол қойылды. Пішімі 60×84 1/16.

Қағазы офсеттік. Офсеттік басылыс.

Қаріп түрі «Times New Roman». Шартты баспа табағы 5,6.